

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ÇİZGİ FİLM VE
ANİMASYON KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ

Şule ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2020

©2020-Şule ASLAN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ÇİZGİ FİLM VE
ANİMASYON KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ

TEACHER OPINIONS ON USING CARTOONS AND
ANIMATION IN LIFE STUDIES TEACHING

Hazırlayan

Şule ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışmanlar

Prof. Dr. Bayram TAY

Doç. Dr. Őukran UÇUŞ GÜLDALI

KIRŞEHİR-2020

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Şule Aslan tarafından hazırlanan “Hayat Bilgisi Öğretiminde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı tez çalışması 20/01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman (İmza)

Prof. Dr. Bayram TAY

II. Danışman (İmza)

Doç. Dr. Şükran UÇUŞ GÜLDALI

Üye (İmza)

Prof. Dr. Kadir ULUSOY

Üye (İmza)

Doç. Dr. Mustafa TAHİROĞLU

Üye (İmza)

Dr. Öğretim Üyesi Uğur BAŞARMAK

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2020

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

20/01/2020

Şule ASLAN

ÖZET

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ÇİZGİ FİLM VE ANİMASYON KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Şule ASLAN

I. Danışman : Prof. Dr. Bayram TAY

II. Danışman : Doç. Dr. Şükran UÇUŞ GÜLDALI

2020 – xiv+240

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Bayram TAY

Doç. Dr. Şükran UÇUŞ GÜLDALI

Prof. Dr. Kadir ULUSOY

Doç. Dr. Mustafa TAHİROĞLU

Dr. Öğretim Üyesi Uğur BAŞARMAK

Bu çalışma Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç çerçevesinde çalışmada nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri beş oturumdan oluşan odak grup görüşmeleri yoluyla elde edilmiştir. Amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Hayat Bilgisi dersini yürütmekte olan toplam 29 sınıf öğretmeninden veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin analizi için MAXQDA programından faydalanılmıştır. Elde edilen verilerden aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Hayat Bilgisi dersinde 29 sınıf öğretmeninden 24'ünün çizgi film ve animasyonları kullandığı, yine bu öğretmenlerden 14'ünün çizgi film ve animasyon izledikleri belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin 16'sının izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulduğu, 10'unun bazılarını ilgili bazılarını ilgisiz bulduğu, 3'ünün ise ilgili bulmadığı tespit edilmiştir. Odak grup görüşmelerine katılan 29 sınıf öğretmeninden 24'ü, Hayat Bilgisi dersinde daha çok dersin giriş ve geliştirme aşamasında çizgi film ve animasyonları kullanmaktadırlar.

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları; konuyu görselleştirmek, kalıcılığı sağlamak, konuyu somutlaştırmak, dikkat çekmek, dikkat sürelerini artırmak, bilginin transferini sağlamak, anlatımı güncel kılmak, anlatımı desteklemek, yöntem ve teknik olarak kullanmak, model oluşturmak gibi amaçlarla kullandıkları belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların; dikkat çekici, özel kahramanları içeren, temalı, ilgi çekici, merak uyandırıcı, öğrenci seviyesine, bireysel farklılıklara, çoklu zekâyâ, kazanımlara, kültüre ve gerçeğe uygun ve de milli olmalı gibi özellikleri olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarını ve sınırlılıklarını; öğretmen, öğrenci ve kazanımlar açısından belirtmişlerdir. En önemli faydaları; kalıcılığı artırma, rol model olma, dersi eğlenceli kılma, öğretime yardımcı olma, kazanımların kalıcı izli olmasını sağlama ve kazanımların pekiştirilmesi olarak belirtmişlerdir. En önemli sınırlılıkları ise; sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar, olumsuz rol model oluşturabilmeleri, her kazanım için uygun olmayabilmesi ve yanlış mesajlar içermesidir. Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları; öğretimsel amaçlarla kullanmaktadırlar. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi konularının öğretiminde de kullanmaktadırlar. Yine sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları bir öğretim aracı olarak beş şekilde kullanmaktadır. Bunlar; yöntem ve teknik olarak, değerlendirmede, konu tekrarında, konu anlatımında ve bilgilendirmedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gereken hususları; verilen mesajların açık, içeriğin dersin hedefine ve amacına uygun, milli ve manevi değerleri kazandıracak şekilde olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Animasyon, Çizgi film, Hayat Bilgisi, Sınıf öğretmenleri

ABSTRACT

**TEACHER OPINIONS ON USING CARTOONS AND
ANIMATION IN LIFE STUDIES TEACHING**

M.Sc. Thesis

Preparer: Şule ASLAN

Advisor I: Prof. Dr. Bayram TAY

Advisor II: Doç. Dr. Şükran UÇUŞ GÜLDALI

2020 – xiv+240

Kırşehir Ahi Evran University, Institute Of Social Sciences

Department of Basic Education

Classroom Education Science

Jury

Prof. Dr. Bayram TAY

Assoc. Prof. Dr. Şükran UÇUŞ GÜLDALI

Prof. Dr. Kadir ULUSOY

Assoc. Prof. Dr. Mustafa TAHİROĞLU

Assist. Prof. Dr. Uğur BAŞARMAK

This study was carried out to determine the views of teachers about the use of cartoons and animations in life science course. In that respect, the case study design as one of the qualitative research models was used in this study. The data of the research was obtained through focus group discussions consisting of five sessions. The criterion sampling method as one of the purposeful sampling methods was used. The relevant data was collected from a total of 29 classroom teachers who were conducting life science courses. The data obtained in the study were subjected to content analysis. MAXQDA program was used for data analysis. The following results were obtained from the data:

It was determined that 24 out of 29 classroom teachers used cartoons and animations and also 14 of these teachers watched cartoons and animations in life science course. It was found that 16 of the classroom teachers found cartoons and animations related to life science lesson, 10 of them found some of them to be related and some unrelated and 3 of them did neither. 24 of the 29 classroom teachers who participated in the focus group interviews mostly use cartoons and animations during the introduction and development phase of the life science course.

It was determined that classroom teachers used cartoons and animations in life science course to visualize the subject, ensure persistence, concretize the subject, draw attention, increase the

duration of attention, ensure the transfer of information, update the narrative, support the narrative, use the method and technique, form a model etc. The classroom teachers stated that the cartoons and animations to be used in the life science course should have features like being interesting, having special heroes, themed, intriguing, appropriate to student level, individual differences, multiple intelligence, achievements, culture and reality and they should also be national.

Classroom teachers discussed the benefits and limitations of using cartoons and animation in life science course in view of teachers, students and acquisitions. The most important benefits were reported as increasing permanence, being a role model, making the lesson funny, assisting teaching, ensuring that the achievements are permanent and reinforcing the learning outcomes. The most important limitations are the negative effects of continuous usage, possibility to form negative role models, possibility of not being suitable for every gain and containing wrong messages. Classroom teachers use cartoons and animations in life science course for educational purposes. However, they are also used in teaching social studies and science subjects. Again, classroom teachers use cartoons and animations as a teaching tool in life science course in five ways. These are: as methods and techniques, evaluation, subject repetition, lecture and information. Classroom teachers reported that cartoons and animation to be used in life science course should have a clear message and the content should be in accordance with the aim of the course and have a way to present them national and spiritual values.

Keywords: Animation, Cartoons, Life science, Classroom teachers

ÖN SÖZ

Çağımızda kitle iletişim araçları, toplumların yaşayış biçimine, gelenek ve göreneklerine, kültürüne kadar etki etmektedir. Nitekim teknoloji kavramı için günümüzün en popüler kavramlarından biridir denilebilir. Hayatımızın her alanında kendine yer edinen teknoloji, eğitim-öğretimde de etkisini göstermektedir. Teknolojinin çocuğun dünyasına yaptığı etki okulu, ailesi ve çevresinin yaptığı etkiden çok daha fazladır. Özellikle ilköğretim dönemindeki çocuklar için vazgeçilmez olan ve teknolojinin eğitime bir yansıması olarak nitelendirilebileceğimiz çizgi film ve animasyonlar ile çocuklar eğlenirken aynı zamanda birçok kavram, olgu ve olayı da öğrenme imkânı elde etmektedirler. Tüm bunların yanı sıra çocuklar, çizgi film ve animasyonlar ile birçok bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkları edinmektedirler.

Bu çalışma çocuklar için büyük önem arz eden Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünü araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtlıları ve sınırlılıkları; ikinci bölümünü kuramsal çerçeve ve literatürdeki ilgili çalışmalar; üçüncü bölümünü araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, verilerin kaynağı ve verilerin analizi; dördüncü bölümünü bulgular ve bunlara dayalı yorumlar; beşinci bölümünü ise araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen öneriler oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın ilk aşamasından son anına kadarki tüm evrelerinde emeğini esirgemeyen tez danışmanım, saygıdeğer hocam Prof Dr. Bayram TAY'a; çalışmamda yer almasından büyük mutluluk duyduğum, yardımlarını, değerli görüş ve önerilerini esirgemeyen ikinci tez danışmanım sayın Doç. Dr. Şükran UÇUŞ GÜLDALI'ya sonsuz teşekkür ederim.

Tez jürisinde yer alarak çalışmama katkı sağlayan, varlıklarıyla beni hem onurlandırıp hem de mutlu eden saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Kadir ULUSOY, Doç. Dr. Mustafa TAHİROĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Uğur BAŞARMAK'a desteklerinden ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın ve çalışmamın her aşamasında beni destekleyen ve bana manevi güç veren aileme: özellikle arkamda bir karlı dağ bildiğim koca yürekli babam Çetin ASLAN'a ve bana sabrı, emeği, özveriyi, güçlü olmayı, dimdik ayakta durmayı öğreten melek annem Canfidan ASLAN'a; "İyi ki var!" dediklerim abim Serdar ASLAN ve kardeşim Serhat ASLAN'a ve tabi ki her zaman ve her durumda annesinin yanında olan, varlığıyla nefes aldığım,

mutluluğum, umudum, huzurum, canım oğlum Muhammed'e sevgi ve teŖekkürlerimi sunarım.

KırŖehir-2020

Ŗule ASLAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY -----	i
BİLDİRİM -----	ii
ÖZET -----	iii
ABSTRACT -----	v
ÖN SÖZ -----	vii
İÇİNDEKİLER -----	ix
TABLolar/ÇİZELGELER LİSTESİ -----	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ -----	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR -----	xiv
BÖLÜM I -----	1
1. GİRİŞ -----	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ -----	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ -----	4
1.3. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ -----	6
1.4. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ -----	6
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI -----	8
1.4. VARSAYIMLAR -----	8
1.5. TANIMLAR -----	8
BÖLÜM II -----	9
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR -----	9
2.1. EĞİTİM VE HAYAT BİLGİSİ DERSİ -----	9
2.2. HAYAT BİLGİSİ DERSİ -----	11
2.2.1. Hayat Bilgisi Dersinin Tarihsel Gelişimi ve Öğretim Programları-----	13
2.2.2. Hayat Bilgisi Dersinde Strateji, Yöntem ve Teknikler-----	15
2.2.3. Hayat Bilgisi Dersinde Öğretim Teknolojileri ve Materyaller-----	16

2.3. ÇİZGİ FİLM	20
2.3.1. Çizgi Film Oluşumu ve Yapılışı.....	21
2.3.2. Çizgi Filmlerin Tarihi Gelişimi	22
2.3.3. Televizyon, Diğer Medya Organları ve Çizgi Film	23
2.3.4. Çizgi Filmin Çocuklar Üzerindeki Gelişimsel Etkileri	27
2.3.5. Çizgi Filmin Çocukların Gelişimine Eğitimsel Katkıları	28
2.4. ANİMASYON	34
2.4.1. Animasyon ve Yapım Süreci	35
2.4.2. Animasyonun Dünyada ve Türkiyedeki Gelişimi	36
2.4.3. Animasyonun Eğitimsel Katkıları ve Önemi	39
2.5. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	43
2.5.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	43
2.5.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	50
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	54
3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	56
3.3. ARAŞTIRMADA SÜREÇ	58
BÖLÜM IV	64
4. BULGULAR	64
4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	64
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	66
4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	74
4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	77
4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	81
4.6. ALTINCI ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	92
4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	99
4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	126
4.9. DOKUZUNCU ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	150
4.10. ONUNCU ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	159

4.11. ON BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR-----	162
4.12. ON İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR -----	177
<i>BÖLÜM V-----</i>	182
<i>5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER-----</i>	182
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA -----	182
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma -----	182
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	182
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma -----	185
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	187
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	188
4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma -----	191
4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma -----	196
4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular-----	203
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	209
4.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	213
4.11. On birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	216
4.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma-----	220
5.2. ÖNERİLER-----	224
<i>KAYNAKÇA-----</i>	226
<i>EKLER -----</i>	238
EK 1. İzin Belgesi-----	238
EK 1. İzin Belgesi-----	239
<i>ÖZGEÇMİŞ-----</i>	240

TABLolar/ÇİZELGELER LİSTESİ

Tablo 3.1. Örneklemede Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyet Durumu.....	57
Tablo 3.2. Örneklemede Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Kıdem Durumları	57
Tablo 3.3. Örneklemede Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Devlet ya da Özel Okulda Çalışma Durumları	57
Tablo 3.4. Örneklemede Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okula Göre Durumu	57
Tablo 3.5. Kod ve Temalara İlişkin İşlemler	63
Tablo 4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanma Durumları.....	64
Tablo 4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Çizgi Film ve Animasyon İzleme Durumları ve Nedenleri	67
Tablo 4.3. Sınıf Öğretmenlerinin İzledikleri Çizgi Film ve Animasyonları Hayat Bilgisi Dersi İle İlgili Bulma Durumları	74
Tablo 4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Amacına Yönelik Düşünceleri	81
Tablo 4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Faydalarına Yönelik Düşünceleri.....	99
Tablo 4.6. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğrenci Açısından Faydalarına Yönelik Düşünceleri.....	100
Tablo 4.7. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri	126
Tablo 4.8. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyonları Kullanım Nedenleri	151
Tablo 4.9. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenlere Yönelik Düşünceleri	163

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 4.1.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinin Hangi Aşamasında Çizgi Film ve Animasyon Kullandıklarına Yönelik Durumları 77
- Şekil 4.2.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılacak Çizgi Film ve Animasyonların Sahip Olması Gereken Özelliklerine Yönelik Düşünceleri 92
- Şekil 4.3.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğretmen Açısından Faydalarına Yönelik Düşünceleri..... 111
- Şekil 4.4.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Kazanımlar Açısından Faydalarına Yönelik Düşünceleri..... 120
- Şekil 4.5.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğrenci Açısından Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri 127
- Şekil 4.6.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğretmen Açısından Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri 138
- Şekil 4.7.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Kazanımlar Açısından Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri 147
- Şekil 4.8.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyonlardan Bir Öğretim Aracı Olarak Faydalanma Durumları 160
- Şekil 4.9.** Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına Yönelik Önerileri..... 177

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

ASR

Animasyon Sektörü Raporu

ÇFSBR

Çizgi Film Sektörel Bilgilendirme Raporu

MEB

Millî Eğitim Bakanlığı

TDK

Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problemleri ve alt problemleri, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımları betimlenmiştir.

1.GİRİŞ

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte medyanın, eğitim alanının da ayrılmaz bir parçası haline geldiği söylenebilir. Teknolojik gelişmelerin birçok boyutu ile eğitim alanına yansıdığı günümüzde, çocukların eğitiminde teknolojiden bağımsız hareket etmek neredeyse imkânsız gibi görülmektedir. Teknolojinin içine doğan çocukların maruz kaldığı bu durumun hem avantajlarının hem de dezavantajlarının olduğu bilinmektedir. Eğitim ile bireylere kazandırılacak olan olumlu beceri, değer, tutum ve davranışların teknolojiyi kullanma ile de ilgili olduğu ve yine bu teknolojiler yardımıyla birçok olumlu beceri, değer, tutum ve davranışların kazandırılacağı söylenebilir. Eğitimde teknolojinin kullanımında farklı araçlar söz konusu olabilir. Bunlardan bazılarının; radyo ve televizyon programları (çizgi filmler, animasyonlar, söyleşiler, yarışma programları, tartışma programları vb.), bilgisayarlar ve bilgisayar programları (sunum araçları, hesaplama programları, istatistik programları vb.), similatörler ve internet olduğu görülebilir. Nitekim Arıcı ve Dalkılıç'a göre (2006: 421) bilgisayar teknolojisinin sunduğu imkânlardan yararlanmasını bilen, bilgiye erişebilen, eriştiği bilgiyi günlük hayatta kullanabilen ve en önemlisi de bilgi üretebilen nesillerin yetiştirilmesi gerekliliği, eğitim alanında bilgisayar teknolojisinin kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda öğretmenler teknolojinin yardımı ile gerek görsellerle gerekse işitsel olarak öğrenilmesi amaçlanan bilgileri çocuklara rahatlıkla verebilmekte, böylece kalıcı ve etkili öğrenmeler gerçekleşmektedir.

Tanrıoğen'e göre (2005: 12) bir toplumun ayakta kalabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi, etkili eğitim sürecine bağlıdır. Çünkü eğitim bir toplumun kültürünü kuşaktan kuşağa aktarmanın yanı sıra, toplumu oluşturacak bireylerin toplumsallaştırılması işlevini de üstlenmektedir. Temel eğitim kurumları, çocukların geleceğin etkili vatandaşları olarak toplumsal yaşama hazırlanması amacını taşımaktadır.

Eğitimin; toplumların hayatına yön veren, bireyin doğduğu andan itibaren başlayan, bireyin eğitimi sorgulamasına, araştırmasına, üretken ve sorumluluk sahibi almasına olanak sağlayan bir olgu olduğu görülebilir (Daşdemir ve Doymuş, 2012: 34). Eğitimin temel amacı, çocuğun, çevresine, “başarılı”, “etkin” ya da “olumlu” bir biçimde “uyum” sağlamasına olanak sunmaktır. Hayat Bilgisi dersi bunu gerçekleştirme sürecindeki ilk derstir (Binbaşioğlu, 2003: 36).

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Hayat Bilgisi dersinin çocukların içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamaları, demokratik kurallar çerçevesinde hareket etmeleri gerekliliğini kavramaları ve iyi bir insan, iyi bir vatandaş olarak yetişmeleri konusunda önemli katkılara ve davranış çıktılarına sahip bir ders olduğu söylenebilir. Baymur (1937: 19), “Hayat Bilgisi dersi, kitaptan okunacak, ezbere konuşma ile geçirilecek söz dersi değil; gözlem, inceleme, deney, iş ve yaşama dersidir.” ifadelerinde Hayat Bilgisi dersinin karakteristik özelliklerinin altını çizdiği görülebilir. Bu tanıma göre Hayat Bilgisi dersinde çocuklara deneyler ve gözlemler yaptırılması, araştırmaya yöneltilmesi ve yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlamak gerektiği söylenebilir. Tay (2017: 6) ise, Hayat Bilgisi dersini, “çocuğun kendini bilmesi ve tanınması amacıyla onun anlayışı dikkate alınarak; sosyal bilimler, Fen Bilimleri, sanat, düşünce ve değerlerle içeriği oluşturulan, küreselleşen dünyada öncelikle iyi bir insan, ardından ulusal bir vatandaş ve nihayet bir dünya vatandaşı olma özellikleri kazandıran, toplu öğretim anlayışından hareketle çocuklara hayatın bilgisini kazandırmaya çalışan vatandaşlık eğitim programının ilk dersidir.” şeklinde tanımlamıştır. Tanıma genel hatları ile bakıldığında Hayat Bilgisi dersinin birçok özelliğinin vurgulandığı görülmektedir. Hayat Bilgisi dersinin çocuğa görelilik ilkesi çerçevesinde verilmesi gerektiği, Hayat Bilgisi dersinin konu içeriğinin çeşitli disiplinlerden oluştuğu, etkili vatandaş yetiştirmeye hizmet ettiği, iyi insan yetiştirilmesine katkı sağladığı, toplulaştırma ilkesinden hareketle oluşturulan bir ders olduğu gibi özellikler dikkati çektiği söylenebilir. Belet’e göre, (1999: 6) Hayat Bilgisi dersi, bireyleri değişen toplum yaşamına hazırlayıp, onların çağın gereklerine uygun davranışları geliştirmelerinde etkin rol üstlenmektedir. Hayat Bilgisi dersinin öğrencilerin kendilerini geliştirmelerindeki rolü yadsınamaz. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinin etkili bir biçimde işlenmesi, etkili vatandaş yetiştirilebilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için, Hayat Bilgisi dersinin önemli olduğu söylenebilir.

Okul çağında bulunan çocuğun ilköğretim döneminde aldığı temel eğitim onun gelecekteki okul hayatında ve öğrenimini tamamlayıp hayata atıldıktan sonraki toplumsal yaşantısında başarılı olup olmayacağını büyük ölçüde etkilemektedir (Köşker, 2005: 3). Bu ifadelerden hareketle ilköğretim döneminin ilk üç yılında yer alan Hayat Bilgisi dersinin, çocukların hem öğrenim hayatı hem de gelecekteki hayatları için önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinin öğrenme-öğretme etkinliklerinin daha dikkatli bir şekilde düzenlenmesi gerektiği anlaşılabilir. Öğrenme-öğretme etkinliklerinde kullanılan araç-gereçler önemli olabilir. Bu araçlardan birinin bilgisayar veya bilgisayarlarla ilgili olanlar

olduğu söylenebilir.

Yaşantımızın vazgeçilemez bir parçası haline gelen bilgisayarların, eğitimde de kullanılmaya başlanması ile “bilgisayar destekli öğretim” modelleri oluşmuştur. Bu modellerde bilgisayar, bilmediği konuları öğrenciye veren veya bildiği konuların hatırlanmasını sağlayarak pekiştiren bir sunu aracı olarak kullanılabilir (Katırcıoğlu ve Kazancı, 2003: 1). Bilgisayar destekli öğretimden eğitim amaçlı yararlanmanın; soyut bilgileri somutlaştırma, dikkat çekme ve bilginin kalıcılığını artırma bakımından, öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlayacağı söylenebilir. Eğitimde bilgisayarın da içinde yer aldığı görsel/işitsel araçların kullanımının söz konusu özellikleri geliştirmede etkili olabileceği düşünülmektedir. Görsel/işitsel araçların yaygınlaşmasıyla dinleme becerisi, günümüzde izleme becerisi ile birlikte kullanılmakta ve çocuk edebiyatı türlerine, dinleme/izleme becerisinin ağırlık kazandığı çizgi filmler/diziler de eklenmektedir (Bursalı ve Topçuoğlu Ünal, 2015: 2). Bu bağlamda öğretmenlerin birçok konunun öğretiminde çizgi filmler ve dizilerden faydalanabileceği söylenebilir. Kaya ve Çengelci’ye göre (2011: 3) filmler öğrencilere bireyler, toplumlar ya da uluslarla ilgili tarihi, kültürel, coğrafi, sosyal ve politik konuların ve bakış açılarının tanıtılmasında önemli rol oynamaktadır. Filmlerin bu özellikleri onların başta Sosyal Bilgiler olmak üzere, Hayat Bilgisi, Fen Bilimi, Türkçe gibi derslerde kullanımını olanaklı hale getirmektedir. Bunun birlikte filmlerin bu özellikleriyle bireylerin toplumsallaşmasına da katkı sağlayabileceği söylenebilir. Birkök’e göre (2008: 2-3) filmler iki temel özelliği nedeniyle bireyleri toplumsallaştırma işlevi taşımaktadır. Birinci özellik teknik yapısıyla bir filmin görüntü, hareket ve ses öğelerini bir arada kullanılabilmesiyle çok fazla bilginin aktarılabilmesine olanak vermesidir. Filmlerin toplumsallaştırma bakımından ikinci önemli özelliği sinemanın başlı başına bir sanat olması, sosyal olguları, düşünceleri ve en önemlisi duyguları aktarabilecek bir nitelik taşımasıdır. Filmlerde, soyut bilgiler tüm unsurlarıyla bir bütünlük içinde eksiksiz olarak canlandırılabilmekte veya gerçek bir hayata dönüştürebilmektedir.

Görsel kültürün hızla insan hayatının vazgeçilmez bir parçası olduğu çağımızda sanal ortamda yaratılan imgelerin gerçek kadar önemli yer teşkil ettiği genel bir kabul haline geldiği ve 3D animasyon filmlerinin bu sanal ortamda yaratılan yeni gerçeğin güçlü bir temsilcisi olduğu görülebilir (Kozan, 2015: 4). Bunun yanı sıra çizgilerin, insanların iletişimini sağlarken zamanla eğlence ve sanat hayatının da bir parçası haline geldiği söylenebilir. Bu kapsamda çizgi filmlerin önemli bir popüler kültür ürünü olarak karşımıza çıktığı, her yaştaki çocuğun severek izlediği ve çocukların yaşamında ayrı bir yere sahip olduğu söylenebilir (Alan, 2009: 16).

Doğru ve yerinde kullanıldığında öğretici, bilgilendirici, yönlendirici, kişiliği geliştirici, model olucu özellikler taşıyabilen çizgi filmlerin çocukların akademik ve sosyal gelişimlerine uygun olarak seçilip izletilmesi gerekmektedir. Çizgi karakterin bu açıdan üzerlerinde iyi çalışılması, belli pedagojik amaçlar gözetilerek oluşturulması ve işlenmesi beklenmektedir. Çizgi filmlerde sevimli hale getirilen kahramanlar, belli eğitim mesajlarını verirken, öğretici içerikle çocuğun hem öğrenmesi hem de eğlenmesi beklenebilir (Bayındır, 2015: 3).

Çizgi film ve animasyonların yukarıda kısaca verilen avantajlarının eğitime yansıtılabilmesi öğretmenlerin bu araçlarla ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları ile ilgili olabilir. Hayat bilgisi dersinde de çizgi film ve animasyonların kullanımında bu araçlardan üst düzeyde faydalanabilmek için sınıf öğretmenlerin ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları önemli olabilir. Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonların eğitimsel olarak özelliklerini ne kadar bildikleri, bu araçları ne düzeyde kullanabildikleri, bu araçları kullanırken dikkate alınması gereken unsurlar hakkında var olan bilgi düzeyleri, bu araçların eğitimsel avantaj ve dezavantajları konusundaki görüşleri gibi birçok durumun bilinmesi ya da betimlenmesi gereğinin bir problem olduğu düşünölmüştür. Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları kullanıp kullanmadıkları, kullanma ve kullanmama nedenleri, çizgi film ve animasyonların öğretmen, öğrenci ve hayat bilgisi dersi kazanımları açısından avantajları ve dezavantajları, dersin hangi aşamasında ve hangi amaçlar için kullanıldığının betimlenmesinin söz konusu problemi açıklamada önemli olduğu düşünölmüştür.

Çizgi film ve animasyonların hayat bilgisi dersinde kullanımı ile ilgili alanyazında çok az çalışmanın yer alması (Tay, Baş ve Aslan, 2018) bu çalışmanın çıkış noktalarından birini oluşturmuştur.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çocuğun karakterinin belirlendiği, temel insanî değerlerin ve kültürel yapının çocuğa aşılandığı, ailenin ve toplumun doğru bildiklerini ona en yoğun şekilde aktardığı, çocukluk adı verilen süreci etkileyen pek çok unsur olduğu söylenebilir. Bu dönemde algı ve öğrenme o kadar hızlı ve yoğundur ki, hemen her şey öğrenme ve eğitim sürecine dâhil olmaktadır. Çocuğun eğitim sürecinde yer alan önemli unsurlardan biri de çizgi filmidir (Fedakar, 2011: 108). Çocukların sevdiği televizyon yapımlarından olan çizgi film; “bir konuyla ilgili olarak karakterlerin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005: 442). Çizgi filmlerin ortaya

çıkardığı etkiler onları eğitim sürecinde birçok ders kapsamında kullanımını sağladığı görülmektedir. Çocuğun eğitiminde önemli bir dönem noktası olan ilkokulda çizgi filmlerden yararlanılması beklenebilir. Bu kapsamda özellikle bazı derslerde çizgi filmlerin kullanılması farklı faydaları getirebilir. Örneğin Hayat Bilgisi dersinde çizgi filmlerin kullanımı öğrencilerden beklenen etkili vatandaş olmalarında katkı sağlayabilir. Eskandari (2007: 121), erkek çocukların %91'inin, kız çocuklarının %80'inin çizgi film kahramanlarını örnek aldığını belirtmektedir. Bu oranlar dikkate alındığında çizgi film kahramanlarının çocuklar üzerinde oldukça yüksek düzeyde etkili olduğu söylenebilir. Söz konusu kahramanların sahip olacağı etkili vatandaş ile ilgili özellikleri Hayat Bilgisi dersinde çocukların etkili vatandaş olarak yetişmelerine katkı sağlayabilir. Can'a göre (1995: 5-6) özellikle çocuklar birçok kez çizgi kahramanlarla kendilerini özdeşleştirmişlerdir. Bu durum çizgi filmin etkileyciliğini ortaya koymuştur. Çelenk'e göre de (1995: 58) çizgi film kahramanları çocuklar tarafından kendilerine rol model olarak seçilmektedir. Çocuklar, çizgi film kahramanlarının hareketlerini ve konuşma tarzlarını örnek alabilmektedir. Böylece çocukların çizgi film kahramanları yoluyla birçok özelliği benimsemesi, hayatına aktarması beklenebilir. Bununla birlikte çocuklar, çoğunlukla çizgi film izlemekten çok mutlu olduklarını ifade etmektedirler (Yücel, 2015). Bu ve bunun gibi birçok nedenin, eğitimde çizgi filmlerin kullanımını önemli kıldığı söylenebilir. Çizgi filmlerin eğitimde kullanımında öğretmenlerin çizgi filmlere yönelik bilgi düzeyleri, düşünceleri, farkındalıkları etkili olabilir. Hayat Bilgisi dersinde çizgi filimler ve animasyonların kullanımında sınıf öğretmenlerinin bakış açılarının bilinmesi önemli olabilir. Bundan dolayı bu çalışmada çizgi filmlerin ve animasyonların sınıf öğretmenleri gözünden özellikleri, kullanım durumları, dikkate alınması gereken özellikleri, dikkat edilmesi gereken sınırlılıkları ve kullanımdaki önerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece sınıf öğretmenlerin gözünden Hayat Bilgisi dersi için çizgi film ve animasyonların Hayat Bilgisi eğitimindeki yeri betimlenmeye çalışılmıştır. Çizgi film ve animasyonların sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla değerlendirildiği bir çalışmanın literatürde yer almaması ve yine sınıf öğretmenlerinin bakış açısından çizgi film ve animasyonların Hayat Bilgisi eğitimi kapsamında çalışılmamış olması bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmanın alan yazındaki boşluğu doldurması beklenmektedir.

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına yönelik düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Alan yazın tarandığında Sosyal Bilgiler dersi kapsamında çizgi filmlerin öğrenci başarısına etkisinin (Eker ve Karadeniz, 2014; Oruç ve Teymuroğlu, 2011; Özer, 2012; Oruç ve Teymuroğlu, 2016) ve öğretmen adaylarının filmlerden yararlanılmasına ilişkin görüşlerinin (Kaya ve

Çengelci, 2011) incelendiği görülmektedir. Bununla birlikte fen eğitimi kapsamında çizgi film ve animasyonların öğrenci başarısına, bilginin kalıcılığına ve bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelendiği çalışmalar da (Tezcan ve Yılmaz, 2003; Kolomuş, 2009; İnaç, 2010; Ayvaci, Abdüsselam ve Abdüsselam, 2012; Daşdemir ve Doymuş, 2012) yer almaktadır. Türkçe eğitimi kapsamında da çizgi filmlerin öğrencilerin söz varlığına katkısının ve dil eğitimi kapsamında incelendiği (Abuzahra, Farrah ve Zalloum, 2018; Polk, 2013; Rule ve Age, 2005; Ayan ve Baş, 2015; Bursalı ve Topçuoğlu Ünal, 2015) çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonlar ile ilgili olarak öğrenci görüşlerinin çalışıldığı (Tay, Baş ve Aslan, 2018) ve medya destekli öğretimin Hayat Bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisinin (Bütün Kar ve Elma, 2017) araştırıldığı görülmektedir. Buradan hareketle Hayat Bilgisi dersi ve çizgi filmlerle animasyonların birlikte konu edinildiği tek bir araştırmanın olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın Hayat Bilgisi ile ilgili literatüre ve çizgi film ve animasyonlarla ilgili literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışmada Hayat Bilgisi dersi çerçevesinde ortaya çıkacak çizgi film ve animasyonlarla ilgili sonuçların Hayat Bilgisi eğitimine ve Hayat Bilgisi eğitiminde çizgi film ve animasyonların kullanımına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlgili sonuçların Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları kullanmalarında sınıf öğretmenlerine kaynaklık etmesi beklenmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ

Hayat Bilgisi öğretiminde çizgi film ve animasyon kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

1.4. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

1. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanma durumları nedir?

2. Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonları eğitim amacı dışında izleme durumları ve nedenleri nedir?

3. Sınıf öğretmenlerinin izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulma durumları nedir?

4. Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinin hangi aşamasında çizgi film ve animasyon kullanmaktadırlar?

5. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının amacına yönelik düşünceleri nelerdir?

6. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerine yönelik düşünceleri nelerdir?

7. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?

7.1. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?

7.2. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?

7.3. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?

8. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?

8.1. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?

8.2. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?

8.3. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?

9. Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi nedenlerle kullanmaktadırlar?

10. Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonlardan öğretim materyali olarak nasıl faydalanmaktadırlar?

11. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşünceleri nelerdir?

12. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına yönelik önerileri nelerdir?

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde Kırşehir il merkezinde, dördü devlet biri özel olmak üzere beş ilköğretim okulunda görev yapmakta olan, 1, 2 ve 3. sınıfı okutan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

Araştırma Hayat Bilgisi dersi ile sınırlandırılmıştır.

1.4. VARSAYIMLAR

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin odak grup görüşmelerindeki sorulara samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. TANIMLAR

Hayat Bilgisi: Hayat Bilgisi, çocuğun kendini bilmesi ve tanınması amacıyla onun anlayışı dikkate alınarak; sosyal bilimler, Fen Bilimleri, sanat, düşünce ve değerlerle içeriği oluşturulan, küreselleşen dünyada öncelikle iyi bir insan, ardından ulusal bir vatandaş ve nihayet bir dünya vatandaşı olma özellikleri kazandıran, toplu öğretim anlayışından hareketle çocuklara hayatın bilgisini kazandırmaya çalışan vatandaşlık eğitim programının ilk dersidir (Tay, 2017: 6). Bu çalışmada Hayat Bilgisi dersi 1, 2 ve 3. sınıflarda eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren sınıf öğretmenlerinin sorumluluğundaki bir dersi olarak ele alınmış ve bu ders kapsamındaki çizgi film ve animasyon kullanımı ile betimlenmiştir.

Çizgi Film: Ayrı ayrı yapılmış çok sayıda resmin tek tek filme alınmasından sonra, bunların bir hareket yanılması yaratmak üzere ekranda birbiri ardı sıra gösterilmeleriyle gerçekleşen (Alan, 2009: 23) sinema filmlerine çizgi film denilmektedir. Bu çalışmada çizgi film Hayat Bilgisi dersinde söz konusu dönemdeki öğrencilerin izleyebileceği ve öğretimsel olarak yararlanılabilecek unsurlar olarak ele alınmıştır.

Animasyon: Animasyon en genel anlamıyla, bir nesneye hayat ve canlılık verme, hareketlendirme sanatı olarak tanımlanabilmektedir (Stephenson, 1973). Bu çalışmada animasyon, Hayat Bilgisi dersinde söz konusu dönemdeki öğrencilerin izleyebileceği ve öğretimsel olarak yararlanılabilecek unsurlar olarak ele alınmıştır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusu çerçevesinde eğitim, Hayat Bilgisi, çizgi film ve animasyonlarla ilgili kavramsal çerçeveye ve araştırma konusu ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. EĞİTİM VE HAYAT BİLGİSİ DERSİ

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi o ülkenin eğitim düzeyiyle paralellik gösterdiği söylenebilir. Bu bağlamda toplumların ilerlemesi, gelişmesi ve geleceğe emin adımlarla yürüyebilmesi ancak eğitimle sağlanabilir. Nitekim her ülkenin, kendi vatandaşlarını, kendi kültürü ve kendi amaçlarına göre yetiştirme eğiliminde olduğu bilinmektedir. Büyükelan Filiz'e göre (2014: 4) eğitim çabalarının en genel amacı, yetişmekte olan çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir biçimde uyum sağlamalarına yardım etmektir. Bu kapsamda eğitimi geliştirmenin en temel ölçütünün, insan ögesinin geliştirilmesi olduğu söylenebilir. İnsan güçlerinin geliştirilmesi ve istenen özelliklerle donanmış bir kişiliğe kavuşması için en etkili araç eğitim olabilir. Buradan hareketle insan için önemli etkilere sahip olan eğitim kavramının açıklanması gerekebilir.

Sağlam (2008: 6) eğitimin, insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreç olduğunu, siyasi, ekonomik, kültürel, bireysel vb. etkileşimleri içinde bulundurduğunu ve bu nedenle de eğitimin tanımını yapmanın oldukça zor olduğunu dile getirmiştir. Buna karşın Gülyüz (2008: 2), Senemoğlu (1997: 92) ve Şahin (2013: 3) eğitimi, bireyin davranışlarında, bireyin kendi yaşantıları sonucunda, istedik davranışların kazanılması süreci olarak tanımlamaktadır. Onlara göre bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışlarında meydana gelen değişme ise öğrenmedir. Eğitim, bir bilim disiplini olarak, “nasıl, niçin, nerede, ne zaman, kime, nelerle” sorularına yanıt vererek düzenlenirken, bunların bütünü kapsayan, kendi içinde tutarlılığı olan bir çalışma bir program çalışması ile yapılır. Eğitim öğretim çalışmaları bu programa dayalı olarak yürütülmektedir.

Eğitim kavramı, kişilere göre farklı biçimlerde algılanıp tanımlanabilir. Örneğin; Aristo, eğitimi bireyin ahlaki davranışlar kazanma aracı olarak görürken; Çiçero, insan zihninin disipline edilmesi; Decartes, akli doğru kullanmasını öğrenmek; Rousseau, doğuştan insanda bulunmayan ve yetişkinler tarafından kazandırılan her şey olarak tanımlamışlardır (Şişman, 2014: 7). Bununla birlikte eğitim, kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür, bireyde davranış

değiştirme sürecidir. En geniş anlamıyla, bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir (Demirel ve Kaya, 2014: 5).

Okul çağında bulunan çocuğun ilköğretim döneminde aldığı temel eğitim, onun gelecekteki okul hayatında ve öğretimini tamamlayıp hayata atıldıktan sonraki toplumsal yaşantısında başarılı olup olmayacağını büyük ölçüde etkilediği belirtilmektedir. (Köşker; 2005: 3). Çağdaş uygarlık düzeyine erişmek amacıyla, bilgi toplumu haline gelmenin ve kendini geliştirmenin önemli olduğu söylenebilir. Eğitim sisteminin de bu hedefler doğrultusunda planlanması ve hayata geçirilmesi için eğitim programlarının devreye girmesi beklenebilir.

Gültekin (2013: 129) eğitim programını, birçok eğitim kavramını da içeren şemsiye bir kavram olarak adlandırmaktadır. Sağlam ise (2008: 16) eğitim programını, okulun ve öğretmenin yol göstericiliği altında, okul içi ve okul dışındaki bütün öğrenme ve öğretim faaliyetleri olarak betimlemekte ve dersler, kol faaliyetleri, özel gün ve haftaların kutlanması, geziler, rehberlik, sağlık vb. hizmetler ve fonksiyonları kapsadığını belirtmektedir.

Demirel (2007: 4-5), Arıkan (2001: 74), Demirel ve Kaya (2014: 15) eğitim programını öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olduğunu ve eğitim programının “hedef içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme” olmak üzere dört temel öge üzerine kurulu olduğunu ifade etmişlerdir. Bunlardan “hedef” kavramı içinde öğrenene kazandırılacak istenilen davranışlar yer almaktadır. “İçerik” ögesiyle, eğitim programında hedeflere uygun düşecek konular bütünü düşünülmektedir. “Öğrenme-öğretme” sürecinde ise, hedeflere ulaşmak için hangi öğrenme-öğretme modelleri, stratejileri, yöntem ve tekniklerin seçileceği belirtilmektedir. “Ölçme-değerlendirme” ögesinde hedef davranışların ayrı ayrı test edilip, istenilen davranışların ne kadarının kazandırıldığı ve yapılan eğitimin kalite kontrolü vurgulanmaktadır. Programın bu akış içerisinde uygulanmasından sonra çeşitli kaynaklardan alınan geri bildirimlere göre yeniden düzenlenmesi yani geliştirilmesi devam eder. Bu da öğretim programının geliştirilmesi sürecinin dinamik olduğunu gösterir. Öğretim programının tüm öğeleri birbiri ile ilişkili olduğu gibi diğer öğretim programları ve eğitim programı ile de etkileşimi devam eder.

Eğitim sistemi içinde ilköğretim kurumları öğrencilerin hem toplumsal rolleri benimsemeleri hem de daha sonraki yaşamlarına hazırlanmaları açısından hayati öneme sahip olduğu söylenebilir. İlköğretim kurumlarında eğitim öğretim uygulamalarının niteliğini en çok etkileyen etmenlerin başında, eğitim programlarının geldiği bilinmektedir. Eğitim

programlarının öğrencilerin kendi öğrenmelerinde sorumluluk üstlendiği, onların problem çözme ve yansıtıcı düşünme becerileri edinmelerinde etkili olabilecek biçimde düzenlenmesi gerektiği söylenebilir. Bu programlardan birisinin de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı olduğu söylenebilir.

2.2. HAYAT BİLGİSİ DERSİ

Binbaşıoğlu (2003: 36) “Hayat Bilgisi” dersi ile “eğitim” arasında çok yakın bir ilişki ya da içiçelik olduğuna vurgu yapmaktadır. Ona göre eğitimin genel amacı, çocuğun çevresine “başarılı” ve “etkin” ya da “olumlu” bir biçimde “uyum” yapmasını sağlamaktır ve Hayat Bilgisi dersi, bunu gerçekleştiren ilk derstir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinin, çocukların içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamaları, demokratik kurallar çerçevesinde hareket etmeleri gerekliliğini kavramaları ve iyi bir insan, iyi bir vatandaş olarak yetişmeleri konusunda önemli katkıları olduğu söylenebilir. Deveci (2008:6) ise, Hayat Bilgisi dersi ile çocukların; aile, okul, köy, kasaba ve kent gibi kavramlarla karşılaştığını, böylece çevresine karşı bir duyarlılık geliştirdiğini, onlara daha küçük yaşlardan itibaren yurt ve ulus sevgisinin aşılabilmediğini, çocukların demokratik bir toplumun vatandaşları olarak hazırlanabildiğini ve onlara hayatlarında karşılaşılabilecekleri problemlerin çözümlerine ilişkin kararlar almalarında yardımcı olunabildiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Çilenti de (1988: 28) Hayat Bilgisi dersinin, öğrencilerden kendisini ve çevresini tanıma, kendini geliştirerek çevresine uyum göstererek, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerinin atıldığı bir ders olduğunu betimlemektedir.

Baymur Hayat Bilgisi dersinin yaparak yaşayarak öğrenme çerçevesinde işlenmesi gerektiğine vurgu yaparak (1937), Hayat Bilgisi dersinin, kitaptan okunacak, ezbere konuşma ile geçirilecek söz dersi değil; gözlem, inceleme, deney, iş ve yaşama dersi olduğunu, öğretimin mihranı konumunda yer aldığını ifade etmektedir. Belet (2008: 23), Türk Eğitim Sistemi’nde ilköğretim 1,2 ve 3. sınıfta yer verilen Hayat Bilgisi dersinin “Toplu Öğretim” esasına dayalı olarak okutulduğuna dikkat çekmektedir. Ona göre bu ders, çocukları yaşama hazırlamayı amaçlayan ve onların yaşam boyu öğrenecekleri bilgilere temel olan; doğal, toplumsal, sanatsal ve düşünsel değerlerden oluşan bir derstir. Çocukların gerek kendilerini gerekse içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanıyıp, ona uyum sağlamaları için hazırlanan Hayat Bilgisi dersi, 1926, 1936, 1948, 1968 ilkokul programları ile 1998, 2005, 2015 ve 2018 ilkokul programlarında aynı adla yer aldığı görülebilir.

Hayat Bilgisi dersi, çocuğun zihinsel gelişimine yardım eden ve bu yolla onun çevresine karşı bilinçli, etkili ve başarılı bir şekilde uyumunu sağlamasında etki eden ilk ders

olarak karşımıza çıktığı ve dersin amacının; çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine yardım etmek olduğu söylenebilir. Özön ve Baymur (1953)'a göre çevre şartlarına uymayan, yaratıcı bir düşünüşün mahsulü olmayan dersler, cansız ve tatsız geçmektedir. Onlara göre Hayat Bilgisi konularının üstünkörü incelemelerine dayanan konuşmalar halinde geçirilmemesi gerekmektedir ve bu bağlamda kuvvetli gözlemlere, yaşamalara dayanmayan, kazanılmış tecrübeleri aksettirmeyen konuşmalar, özü olmayan bir şekil, boş laf olmaktan ileri geçememektedir. Bundan dolayı Hayat Bilgisi dersinde ele alınacak her türlü iş ve işlemlerin yaşama dair olması gerektiği söylenebilir.

Hayat Bilgisinin toplu öğretim anlayışı çerçevesinde oluşturulmuş bir ders olduğu anlaşılmaktadır. Binbaşıoğlu (2003: 2)'ya göre, 20. yüzyılda “ayrı konu öğretimi” anlayışının yerine “toplular öğretimi” geçmiştir. Ona göre toplular öğretimi, birer bütün (ünite) olan hayat konularının, bütünlüklerini bozmadan, öğrencilerin duyu organlarıyla doğal ya da fiziksel ve toplumsal çevrelerini inceleyerek, gözlem, yaşama, iş ve deney yöntemleriyle, bilgi, beceri ve daha çok alışkanlık kazanmalarını sağlayan bir öğretim sistemidir. Hayat Bilgisi dersinin içeriği ele alındığında toplular öğretimi anlayışına sahip olduğunun birçok kanıtına ulaşılabilir. Nitekim Hayat Bilgisi dersinin içeriğinde sosyal bilimlere (tarih, coğrafya, ekonomi, hukuk vb.) ve Fen Bilimlerine (fizik, kimya, biyoloji) dair bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Hayat Bilgisi dersinin toplular öğretimi anlayışına sahip olduğunun kanıtlarından birini oluşturduğu söylenebilir. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında Hayat Bilgisi dersinin bazı özelliklerini betimlemek mümkün olabilir. Tay (2017: 6), Hayat Bilgisi ile ilgili tanımlardan yola çıkılarak aşağıdaki ifadelerin bu dersin özellikleri olabileceğini belirtmektedir:

- Hayat Bilgisi dersi ile hayatın bilgisi sunulmaktadır.
- Hayat Bilgisi dersinin kapsamını doğal ve toplumsal bilimlerle sanat, düşünce ve değerler oluşturmaktadır.
- Hayat Bilgisi dersi toplulaştırma ilkesinden hareketle oluşturulmuştur.
- Çocuğa görelik, bilimsellik, aktüalite, somuttan soyuta ve hayatilik ilkeleri Hayat Bilgisi dersinin olmazsa olmazlarıdır.
- Hayat Bilgisi dersi vatandaşlık eğitim programının ilk halkasıdır.
- Hayat Bilgisi dersi başta Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri olmak üzere birçok dersin alt yapısını oluşturmaktadır.

Hayat Bilgisi dersinin yukarıdaki özellikler çerçevesinde bazı ilkeler dikkate alınarak uygulandığı söylenebilir. Binbaşıoğlu'na göre (2003: 68) Hayat Bilgisi dersinin en önemli

öğretim ilkesi, yakından uzağa ve gerçeklik (ayanilik) ilkeleridir. Ona göre bu ders, kişinin bir “bütün” halinde, öğrenme konusunun içinde bizzat bulunmasını, oradan izlenimler almasını ve buna göre eğitsel nitelikte bilinçli, uygun ya da eğitimsel davranışlarda bulunmasını gerektirir. Baymur ise (1937: 10) Hayat Bilgisi dersinin dayandığı ana prensipleri (ilkeleri) dört başlık altında sıralamaktadır: Hayatilik prensibi (okulun hayata kapılarının açılması, hayatta rol alacak yeni neslin “hayat yoluyla” ve “hayat için” hazırlanması), mahallilik ve halilik prensibi (mahallilik, çocuğun içinde yaşadığı çevre ile geniş çaplı ve sıkı bir iletişim içinde olması ve çevrenin de çocuğun eğitiminde, terbiyesinde aynı şekilde etkili olması; halilik ise zamanın gerektirdiği, zamana uygun eğitim ve içeriği), ayaniyet prensibi (sadece dinleyerek değil, yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleştirilmesi) ve temerküz prensibidir (çeşitli disiplin konularının bir bütün olarak öğretilmesi). Binbaşoğlu'nun (2003: 68) ve Baymur'un (1937: 10) betimlediği ilkeler çerçevesinde oluşturulan Hayat Bilgisi dersinin geçmişten günümüze eğitim sahnesinde nasıl yer aldığının bilinmesi önemli olabilir.

2.2.1. Hayat Bilgisi Dersinin Tarihsel Gelişimi ve Öğretim Programları

Günümüz eğitim anlayışının temellerini belirleyen ve Hayat Bilgisi dersinin içeriğiyle de örtüşen ilk eğitim hedeflerinin Roma'da “iyi vatandaş yetiştirme” ile karşımıza çıktığı söylenebilir. Erkek çocuklar babanın, kız çocuklar annenin yardımcısı durumundaydı. Orta çağdan itibaren eğitimin yönü din okullarına dönmüştü ve bu dönemde yayınlanan ansiklopedi ve kitaplar vardı. Aydınlanma dönemiyle birlikte ilkokullar, liseler ve yüksekokullarla birlikte ilk kez “Milli Eğitim” deyimini ortaya çıkmıştır (Girgin, 2010: 11). Hayat Bilgisi dersinin başlangıcı için kesin bir tarih vermek zor olmakla birlikte düşünce temelinin, öğrencinin mümkün olduğunca eşyaya yaklaştırılması, eşyayı gözlemlemesi ve kullanması gerektiği görüşünü ileri süren Eflatun'a kadar dayandırıldığı görülebilir (Brückl, 1932: 69). Eflatun, öğrenen kişinin eşyaya yaklaştırılmasını, ona eşyanın gösterilmesini ve onun kullanılmasını istemiştir. Bu düşüncenin Hayat Bilgisi dersinin temellerini oluşturduğu söylenebilir. Aristo, bilgiye ulaşmak için gerçek hayattan başlanması gerektiğini, Michel de Montaigne, kitaba bağlı kalmak yerine canlı ve yaşayarak öğrenmeyi, Hayat Bilgisi dersinin kurucusu olarak kabul edilen Comenius ise, gözlem ve düşünmenin ardından konuşmanın önemli olduğunu savunmuşlardır (Baysal, 1995'ten akt. Kalafatçı, 2017: 15).

Hayat Bilgisi dersi ile ilgili söz konusu betimlemelerin bu dersin alt yapısını oluşturduğu söylenebilir. Aydınlanma çağı olarak ifade edilen 18. Yüzyılda, Jean Jacques Rousseau'nun görüşleri hem eğitim alanında hem de Hayat Bilgisi alanında dikkate değer kabul edilmektedir. Jean Jacques Rousseau, çocuğun ruhunun merkeze alınması gerektiğini

belirtmiş, deney, gözlem ve gerçek yaşama dayalı öğretim etkinliklerinin önemini vurgulamış, toplulaştırma ilkesini savunmuş, buluş ve araştırma-inceleme yoluyla eğitimi önermiştir (Tay, 2017: 25). John Dewey'in düşüncelerinin de Hayat Bilgisi dersi için önemli olduğu iddia edilebilir. Nitekim John Dewey, düşüncelerini hayata geçirmek için Chicago Üniversitesi'nde bir "laboratuar okulu" kurmuş ve 1896'dan 1904'e kadar yönetmiştir (Tay, 2017: 29). Dewey, Fröbel'in "Çocukları yaşamaya bırakınız." sözünden etkilenerek proje yöntemi ile öğretimi uygulamış ve Decroly'nin "Hayat ile ve hayat için!" sloganını ilke edinerek bir uygulama okulu açmıştır. Bu okulda uygulanan "toplu öğretim" esasına göre öğretim yapılması, Türkiye'de 1926 Hayat Bilgisi dersi programının amaçlarının oluşturulmasında da etkili olmuştur. (Bektaş, 2009).

1926 yılına dek ilkokullarda Tabiat Tetkiki, Ziraat ve Hıfzısıhha, Coğrafya ve Tarih Mebadisi, Müsabakat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye derslerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Saffet Paşa'nın 1869 tarihli "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" ne gelinceye kadar, ne sıbyan ne rüştiye okullarında, eşya tedrisatı kadrosuna giren derslerden hiçbirine rastlanmadığı görülmektedir (Baymur, 1937: 39).

Cumhuriyet döneminde, ilköğretim programları gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu dönemin en önemli gelişmelerinden biri John Dewey'in Türkiye'ye gelerek eğitim sistemine ilişkin bir rapor hazırlamasıdır. Bu doğrultuda 1926 tarihli ilk Mektepler Müfredat Programı ile öğretim etkinliklerine "Toplu Öğretim İlkesi" getirilmiştir. 1926 İlkokul Programında, ilkokulun temel amacı, genç kuşakları etkin biçimde çevresine uyum göstermek yoluyla iyi vatandaş olarak yetiştirmek biçiminde belirlenmiştir. Bu program ile Hayat Bilgisi dersine birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda haftada dört saat olmak üzere yer verilmiştir. 1936 yılında, 1926 İlkokul Programı 10 yıllık bir uygulama deneyiminden edinilen izlenimlerle yenilenmiş; bu programda Hayat Bilgisi dersi birinci sınıfta beş, ikinci sınıfta altı, üçüncü sınıfta yedi saat olarak yer almıştır. 1948 İlkokul Programında Hayat Bilgisi dersinin amaçları, 1936 İlkokul Programının amaçları ile paralellik göstermiştir. 1962 ve 1965 İlkokul Programı taslaklarında Hayat Bilgisi ve daha sonraki Sosyal Bilgiler dersi, "Toplum ve Ülke İncelemeleri" dersleri başlığı altında yer almıştır. 1968 İlkokul Programını önceki programlardan uygulama açısından ayıran önemli özelliklerden birisi Hayat Bilgisi dersinin küme çalışmalarına olanak sağlamasıdır. 1998 İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretim Programı, çağdaş program geliştirme anlayışına uygun olarak hazırlanmış olup, programda genel amaçların yanı sıra özel ve davranışsal amaçlara da yer verilmiştir. Bu programın diğer programlardan ayrılan bir diğer yönü de programda "ölçme değerlendirme" bölümüne yer verilmesidir. 2005 yılındaki Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 1998 programı ile

örtüşmekte ancak yapısı ve felsefesi bakımından farklılıklar göstermektedir (Belet, 2008: 24). 2015 yılında değiştirilen Hayat Bilgisi dersinin öğretim programı, 2004/2005 yılında oluşturulan programlara paralel olarak hazırlandığı söylenebilir. 2018 yılında ise programlar yeniden revize edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Revize edilen Hayat Bilgisi dersinin öğretim programında dikkati çeken önemli noktanın Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) dikkate alınmasıdır ve bu çerçevede sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Hayat Bilgisi dersinin bu yetkinlikler dikkate alınarak hayata geçirilmesi öngörülmüştür (MEB, 2018: 4-5). Bununla birlikte dersin işlenişinde okul içi ve okul dışı uygulamalara yer verilmesi önerilmekte, özellikle ilgili kazanımlarda sözlü tarih, yerel tarih, müze gezileri, doğa eğitimi, resmî kurum ve kuruluşlarla özel kurum ve kuruluşları tanıma gibi okul dışı uygulamaların önemsenmesi ve bu doğrultuda önceden planlanan öğrenci merkezli etkinliklerin gerçekleştirilmesi gereği vurgulanmıştır (MEB, 2018: 9). Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinin işlenişinde öğrenci merkezli strateji, yöntem ve tekniklerin işe koşulması gereğinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.2.2. Hayat Bilgisi Dersinde Strateji, Yöntem ve Teknikler

Hayat Bilgisi dersinin, çocuğun toptan algılama, bütüncül düşünme özelliğine uygun olarak ele alınması, eğitim bilim verileri açısından doğru görülmektedir. Ancak bu dersin, bu anlamda uygulanabilmesi için de öğrenme yaşantılarının düzenlenmesinde, dayanılacak eğitim felsefesi, kullanılacak strateji, yöntem, teknik ve taktikler de önemli derecede belirleyici olduğu görülebilmektedir (Güleryüz, 2008: 4). Bireyin bilgiye gereksinim duyduğunda bunu hissetmesi, bilgi gereksinimini tanımlayabilmesi, gereksinim duyduğu bilgiye ulaşması, elde ettiği bilgiyi değerlendirmesi ve bilgiyi etkili olarak kullanabilmesi için öğrenmeyi öğrenme becerilerine sahip olabilmesi gerekir. Bu nedenle düzenlenen öğrenme ortamlarının, bu ortamlarda kullanılan öğretim stratejilerinin, öğretim yöntem ve tekniklerin, öğretim materyallerinin önemi çok büyüktür (Akkoyunlu, Altun ve Soylu, 2008:182). Öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, öğretim programlarının amaçları/kazanımları gerçekleştirme işinin “nasıl” yapılacağını açıklayan dinamik bilgi ve beceriler disiplini olarak tanımlanabilir (Güleryüz, 2008: 309).

Öğretmenin uygulama sürecinde kullanacağı yöntem ve teknikler, programın gerçekleştirme düzeyini de artıracaktır. Bir başka ifadeyle, öğretmenin öğretimi planlama, materyal geliştirme, öğretim yapma ve öğretimi yönetme becerilerinin gelişmesi önemlidir (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2015: 42). Eğitim programların kapsadığı içeriğin öğrenciye kazandırılmasında, bir öğretmen olarak bu yaklaşımları iyi bilmek ve eğitim öğretim

etkinliklerinde uygulamak önemlidir (Sözer, 2008: 82).

Öğretmenler, öğrenme-öğretme sürecinde etkinlikleri gerçekleştirirken konuya, içeriğe en önemlisi de kazanımlara uygun olarak farklı strateji ve yöntemler uygularlar. Bu anlamda strateji bir amaca ulaşmak için uygulanacak yöntem ve tekniklerin seçilip uygulanmasında öğretmene yol göstermektedir (Aykaç ve Adıgüzel, 2011: 300-301). Taş Mentiş'e göre (2015) Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilecek birçok yöntem vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Anlatım yöntemi
- Soru-cevap yöntemi
- Gösteri (Demonstrasyon) yöntemi
- Örnek olay yöntemi
- Tartışma yöntemi
- Problem çözme yöntemi

Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilecek yöntemlerin bunlarla sınırlı olmadığı söylenebilir. Bu yöntemlere ek olarak deney, drama, proje tabanlı öğrenme gibi birçok yöntemin de Hayat Bilgisi dersinde kullanılabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte Hayat Bilgisi dersinde öğretmenlerin kullanabileceği birçok öğretim tekniği de bulunmaktadır. Öğretmenler tarafından bu dersin temel özellikleri ve öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınırsa daha etkili öğrenme-öğretme gerçekleşebilir. “Öğretim tekniği bir öğretim yönteminin belli bir zaman içerisinde kullanılması aşamasında izlenen yol olarak tanımlanabilir. Öğretim tekniği, bir öğretim yönteminin özel olarak nasıl kullanılacağına, hangi araç gereçlerle, ne kadar zamanda gerçekleştirileceğinin yolunu göstermektedir.” (Kaya, 2016). Hayat Bilgisi dersinde beyin fırtınası tekniği, istasyon tekniği, altı şapkalı düşünme tekniği, eğitsel oyunlar, rol oynama ve gezi tekniği kullanılabilir (Taş Mentiş, 2015). Söz konusu tekniklerin işe koşulmasında birçok araç gereçten faydalanılabilir. Öğretme-öğrenme ortamlarında kullanılacak olan araç gereçler genel olarak öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı çerçevesinde ele alındığı görülebilir.

2.2.3. Hayat Bilgisi Dersinde Öğretim Teknolojileri ve Materyaller

21. yüzyılda en temel değer bilgidir. Bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kendi yapısına uydurabilen, buna yenilerini katabilen ve bu bilgiyi yayan toplum ya da kişiler, güçlü olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle günümüz toplumlarının ihtiyacı olan insan profili, dünün toplumlarının ihtiyaç duyduğu insan profilinden farklıdır. Bugün artık bilgiye ulaşma yollarını bilen, ulaştığı bilgiyi özümseyerek kendine mal edebilen, mevcut bilgiye yenilerini katabilen

yani üretebilen, bilgilerini başkaları ile paylaşabilen, yayabilen yani çevresi ile iletişim kurabilen insana gereksinim bulunmaktadır (Akkoyunlu, Altun ve Soylu, 2008: 182). Bilindiği gibi eğitim, insanları yaşama hazırlayan bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle eğitim ortamlarının da yaşamla iç içe olması beklenmektedir. Eğitim ortamlarının somutlaştırılması, gerçek yaşamla örtüşmesi öğrencilerin başarısını da artırabilecektir. Yapararak yaşayarak öğrenmenin ve öğrenci merkezli anlayışların ön plana çıktığı günümüzde öğrenme ortamlarında birçok çok öğretim teknolojisinden yararlanmanın mümkün hale geldiği söylenebilir. Arıcı ve Dalkılıç (2006: 424) eğitimin daha zevkli ve daha çekici hale getirilmesi için birçok araştırma yapıldığını, bu konuda yapılan en etkileyici uygulamalardan birisinin bilgisayar animasyonları olduğunu ileri sürmektedir. Bilgisayar animasyonları sayesinde çocukların hem kavrama kabiliyetlerinin arttığını hem de bu animasyonların onların konuya ilgilerini rahatça çekilebildiğini savunmaktadırlar. Çelik ise (2015: 2) eğitim-öğretimde bir materyal, bilim temelli hikâye, poster, karikatür veya film kullanarak dersin daha eğlenceli hale getirilebileceğini savunmaktadır.

Ders materyalleri, öğretimi desteklemek için kullanılmaktadır. İyi tasarlanmış materyaller, eğitim sürecini zenginleştirir, bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır, unutmayı azaltır, öğrenciyi güdüler, öğrencinin dikkatini toplar, en önemlisi de hedef davranışlara yapararak-yaşayarak ulaşmayı sağlar. Bu yüzden öğrenme-öğretme sürecinde birçok araç-gereçten faydalanılabilmektedir. Özellikle görsel-işitsel araçlar öğrencilerin en fazla dikkatini çeken materyaller olarak karşımıza çıkmaktadır (Oruç ve Teymuroğlu, 2016: 7).

Rubio-Festa ve Richards'a göre (1985'ten akt. Od, 2013: 504) “filmler, televizyon programları, müzik / video (klipleri), radyo söyleşileri, röportajlar, şarkılar, radyo oyunları, gazete / dergi makaleleri, çizgi filmler, reklâmlar / ilanlar, genel el ilanları, broşürler, çeşitli formlar, tren/ vapur tarifeleri, fiyat listeleri, programlar, uçak /tren /otobüs/ müze/ konser biletleri, rehber el kitapları, yemek listeleri / yemek tarifleri” özgün materyaller olarak ifade edilmektedir.

Eğitim ortamında yer alan, derslerde kullanılan çeşitli araç-gereçler, uygun bir biçimde kullanıldığında öğretim somutlaşır, öğrenciler bu araç gereçler sayesinde daha kolay öğrenme gerçekleştirir ve gerçekleştirilen bu öğrenmeler kalıcı olur. Hayat Bilgisi dersinde kullanılan araçlar, çocukların yaşadıkları ortamda karşılaştıkları tüm uyarıcılardır. Film, slayt, teyp, fotoğraf, televizyon, radyo, CD gibi araç gereçler Hayat Bilgisi dersinde çeşitli konuların öğretiminde kullanılabilir. Binbaşoğlu'na göre (2003: 122) Hayat Bilgisi dersinin araçları,

aslında yaşamın kendisinde bulunan her şeydir. Ona göre Hayat Bilgisi dersinin en önemli aracı, gerçek yaşam ve buradaki nesne, olay, olgular ve bunlar arasındaki ilişkilerdir. Gülyüz'e göre ise (2008) Hayat Bilgisi dersinin araçları, bu dersin amaçlarına, içeriğine, yöntemlere uygun olarak kullanılacak üretilmiş, nesnelere bütünüdür. Bu bağlamda Sönmez (1998: 117), "Hayat Bilgisi dersinde doğada ve toplumsal çevrede bulunan bitki, hayvan, toprak ve yaprak gibi öğeler ile okul, ev, belediye, postane, hastane, dispensar, sağlık ocağı, doktor, hemşire, dağ, ova, vadi, yayla, dere ve taşıtlar gibi öğeler birinci derecede kaynaklar olarak ele alınabilir. Ayrıca rende, çekiç, keser, tornavida, iğne, sargı bezi, Kızılay dolabı, renkli resim setleri, bilgisayar, telefon, mektup, projektör, kantar, terazî, kukla, kartpostal, saat, tahta çeşitleri, tarihi anıtlar, giysiler, yiyecekler vb. Hayat Bilgisi dersinde yeri ve zamanı geldiğinde etkili bir biçimde kullanılan araç gereçlerdir." demektedir.

Araç gereçler öğrenme sürecine katılan duyu organı sayısını artırarak daha nitelikli ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine olanak sağlarlar. Kullanım amacı ne olursa olsun, araç gereçler etkili ve verimli bir öğretimin vazgeçilmez öğesidir. Araç gereçler aynı zamanda iletişim araçları olarak eğitim sürecine katkı sağlamaktadır. Etkili bir öğretme- öğrenme iyi bir iletişim sonucu gerçekleşmekte; iyi bir iletişim ise, öğretimi etkilemesi söz konusu olan araç-gereçlerin öğretim sürecinde kullanılmasıyla olanaklı olabilmektedir (Yaşar, 2008: 123). Gülyüz'e göre (2008: 337) sınıf içi ya da sınıf dışı öğrenme etkinliği sürecinde mekân düzenlemede, kullanılan ışık, ses, ısı, güç kaynağı, kaydediciler, göndericiler; ölçütlendirilmiş araçların bütünü araç olarak ifade edilebilir. Araçlar da amaca/kazanıma, temaya/üniteye, kullanılacak yönteme, kullanacak kişiye, yere ve zamana göre değişiklikler gösterebilir. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinin araç gereçlerinin kullanımını, oluşturulacak öğrenme yaşantılarının biçimi belirler. Öğrencinin kazandığı bilgi ve beceriler, karşılaşılabilecek yeni problemler karşısında kullanılması onun öğrenme gücünü ve öğrendiği bilgi ve becerinin geçerliliğinin göstergesi olarak açıklanabilir.

Öğretimde kullanılan araç gereçlerden istenilen düzeyde verim alınabilmesi, öğretmenlerin araç gereçleri çok iyi bir şekilde tanımaları ve öğretim sürecinde onları etkili bir biçimde kullanmalarına bağlıdır. Öğretmenler öğretim sırasında kullanacakları araç gereçlerin eğitsel özelliklerini tanımalı, onları nerede ve ne zaman kullanacaklarını iyi bilmelidirler (Yaşar, 2008: 124). Nitekim öğrenme öğretme sürecinde araç gereçler öğretimi desteklemek için kullanılır. Kullanılan bu araç gereçler iyi tasarlandığında öğretimi zengin kılar ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu konuda Yalın (2014: 82), "Araç gereçler, öğrenme işlemine katılan duyu sayısını artırarak daha fazla ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olurlar." diyerek, araç gereçlerin öğretimdeki faydalarını şöyle sıralamaktadır:

- Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar,
- Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar,
- Dikkat çekerler,
- Hatırlamayı kolaylaştırırlar,
- Soyut şeyleri somutlaştırırlar,
- Zamandan tasarruf sağlarlar,
- Güvenli gözlem yapma imkânı sağlarlar,
- Farklı zamanlarda birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasını sağlarlar,
- Tekrar tekrar kullanılabilirler,
- İçeriği basitleştirerek, anlaşılmasını kolaylaştırırlar.

Derslerde görsel ve işitsel duyu organlarına hitap eden materyallerin kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve akılda kalıcılığı artırmaktadır. Küçükahmet'e göre (1997: 151) genel olarak bu araçlar şu amaçlarla kullanılmaktadır:

- Zamandan tasarruf etmek,
- Belli bir fikrin göz önünde canlanmasını sağlamak,
- Karmaşıklığı basite indirmek,
- İşlemleri basitleştirmek,
- Öğretimi canlı ve açık hâle getirmek,
- İlgi ve dikkati yoğunlaştırmak,
- Öğrenme arzusu yaratmak,
- Konu üzerinde pratik yapma imkânı sağlamak.
- Öğretimi zenginleştirmek.

Bununla birlikte Doğdu ve Aslan (1993'ten akt. Meydan ve Akdağ, 2008: 156) araç kullanımının önemini şu şekilde sıralamışlardır:

- Algılamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırır.
- İlgi uyandırır, ilgiyi devam ettirir.
- Monotonluğu giderir sıkıcılığı dağıtır böylece sınıf ortamı canlılık kazanır.
- Öğrenmede zamanı kısaltır.
- Unutmayı azaltır, hatırlamayı hızlandırır.
- Bilgiyi tamamlar, pekiştirir ve kalıcılığı sağlar.
- Okuma ve araştırma becerisini geliştirir.
- Öğrencilerin konuya katılmalarını sağlar.
- Bilgilerin kavramlaşmasını, öğrencilerin bilgiyi yorumlamasını kolaylaştırır.

- Öğrencilerin problem çözmelerine yardımcı olur.
- Sınıfa getirilmesi mümkün olmayan olay, olgu ve varlıkları gerçek yüzleriyle sınıfa taşır.
- İnançları, görüşleri, tavırları ve alışkanlıkları pekiştirir ya da değiştirir.
- Anlam kargaşalarını önler.

Çelik'e göre (2015: 12) öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan yöntem, teknik ve materyaller büyük önem taşımaktadır. Bu önem çerçevesinde hazırlanan, öğrenci merkezli olan ve öğrenciyi çok yönlü etkileyen, dikkat çekici, sebep-sonuç ilişkisi kuran, güdüleyen ve öğrenmeye istekli hale getiren öğretim yaklaşımları ve materyalleri kullanılmalıdır. Eğlenceli eğitsel materyallerden olan film ve çizgi filmlerin bu doğrultuda gereksinimleri karşılayacağı düşünülmektedir.

2.3. ÇİZGİ FİLM

Çizgi film en genel tanımıyla, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde; “Bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi.” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Alan (2009: 23) ayrı ayrı yapılmış çok sayıda resmin tek tek filme alınmasından sonra, bunların bir hareket yanılması yaratmak üzere ekranda birbiri ardı sıra gösterilmeleriyle gerçekleştirilmesi şeklinde ifade etmektedir. . Çizgi dizi ise, aralarında anlamsal bağ ve konu bütünlüğü olan bölümler halinde yayımlanan çizgi filmler olarak tanımlanabilir (Topçuoğlu Ünal ve Bursalı, 2015: 3). Çizgi film, tamamen dijital dünyada yayınlanmak üzere oluşturulmuş, kendi içerisinde birkaç farklı metotla hazırlanan, çizgi, karakter ve grafiklerin belirli bir metin (senaryo) doğrultusunda hareket ettirilmelerinden oluşan filmidir. Çizgi filmler, iki boyutlu, üç boyutlu olmak üzere iki ana başlıkta değerlendirilir. Çoğunlukla hayali kahramanların hikâyeleri işlenir. Çizgi filmi diğer filmlerden ayırt eden şeylerin başında öncelikle animasyon dediğimiz canlandırma tekniği gelmektedir. Çizgi filmler, sinema filmleri gibi sadece fotoğraf üzerinden değil; resim, karikatür, modelleme gibi objeler üzerinden de yapılabilir. Bu da onu diğer filmlerden ayırır ve sinema ya da TV filmlerinin herhangi bir türü olmasına engel olur (Çizgi Film Sektörel Bilgilendirme Raporu [ÇFSBR], 2016: 3).

Farklı sanat dallarından beslenmesinin yanı sıra üretim sürecinin zorluğu, çok dikkat ve emek istemesi, yapım aşamasında farklı uzmanlık alanları olan kişilere ihtiyaç duyulması çizgi filmleri uzun ve pahalı bir sürecin ürünü yapmaktadır (Arslan, 2016: 23). Çizgi film (Animasyon), ister reklâm, ister deneysel amaçlı yapılsın, genel kanı olarak mizah sanatının bir parçası ve uzantısı gibi görülmüştür. Özellikle, Türk Mizahı öğelerinin ağır bastığı ve

kesişme noktalarının ele alındığı çalışmalar yapılmıştır. Yapılan projelerde genellikle Türk kültürü temel alınmakta, mesajlar kültürel değer yargılarıyla verilmeye çalışılmaktadır (Uçarcan, 2010: 39). Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir araç gereçlerden birisi olan çizgi filmlerin oluşumunun ve yapılışının nasıl olduğunu bilmek önemli olabilir.

2.3.1. Çizgi Film Oluşumu ve Yapılışı

Günümüzde bilgisayar teknolojisinin gelişimi ile birlikte çizgi film üretim biçimi değişse de üretilen yeni filmlerin konu ve grafik ifade açısından ilk dönem çizgi filmlerde olduğu gibi değişen, gelişen kültürel ve sanatsal yaklaşımlardan etkilendiğini söyleyebiliriz (Kaba, 2014: 179). İnsanların, resim ya da resimleri veya belirli bir nesneyi hareketlendirme dürtüsü çeşitli amaçlar için yaptıkları ürünlere yansımış ve tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar gelmiştir. Her devirde sanatçılar renk ve şeklin, yaşamın betimlenmesi için yeterli olmadığını kabul etmişlerdir. Taş devrinde bile ressamlar, resimlerini hareket ettirebilmek için gayret göstermişler ama başarılı olamamışlardır (Türker, 2011: 2). Fotoğrafa ve ardı ardına getirilen resimlerin süreklilik etkisi sergilemesine gösterilen bu özel ilgi ve araştırmalar sonucu çeşitli hareketli görüntü izleme araçları, sinema, çizgi film ve animasyon endüstrisini doğurmaktadır (Göktepe, 2015: 15).

Çizgi film sanatı, genel olarak iki temel öğenin bir arada kullanılmasından meydana gelmektedir. Bu öğelerden biri görsellik, diğeri ise işitseliktir. Bu iki temel öğeden görüntü, izler kitleye yansıtılmak istenen olay ya da durumu görsel yönü ile ele alırken, müzik ise görüntünün gerçeklik hissinin sağlanmasında önemli bir rol üstlenmektedir (İmik, 2011: 4). Canlandırma film sanatında en çok kullanılan ve yapımcıya çok geniş olanaklar veren, etkileyciliği yüksek olan çizgi film tekniği, çok dikkatli bir planlama, ayrıntılı, zor, uzun zaman ve emek gerektiren bir tekniktir. Çizgi film, özel ışıklı animasyon masallarında tasarlanıp çizilen, daha sonra çekimine girilen bir canlandırma türüdür (Arıkan, 2001: 34). Çizgi filmlerde ister macera ister eğitsel platformda olsun genelde iyi-kötü otorite ilişkileri ya da kuvvetli-zayıf biçiminde kurgulanan bir var olma savaşının yaratıldığı tespit edilmektedir (Özgökbel Bilis, 2011: 120).

Bursalı ve Topçuoğlu Ünal'a göre (2015: 2) ise çizgi diziler, bölümler halinde yayınlanan ve aralarında konu bütünlüğü olan çizgi filmler olarak adlandırılabilir. Çizgi dizilerde kelime veya kavram izleyiciye belli bir olay örgüsü dâhilinde, bağlama uygun, günlük konuşma dilinde ve bölümler boyunca yinelenerek sunulabilmekte ve bu durum çizgi diziler aracılığıyla çocuğa kelime öğretilebileceği fikrini akla getirmektedir. Bilindiği gibi çocukların kelime dağarcığının gelişmesi dil gelişimleriyle de bağlantılıdır. Bu bağlamda

Yağlı (2013: 4), çocukların dil ediniminin aile ortamında başlayıp televizyon, okul, çevre ve arkadaş guruplarını da içine alan geniş bir süreç içerisinde gelişerek şekillendiğine vurgu yapmaktadır. Ona göre bu süreçte aileler, öğretmenler çocukların dil gelişimini pedagojik ve kültürel açıdan yaşına uygun yazılı ve görsel materyallerle desteklemelidirler. Böylece, resimler ve sözcüklerin anlatı gücü çocuklar için okumayı daha zevkli hale getirmekle kalmayacak aynı zamanda onların kavrama ve anlama gücünü geliştirerek çevresiyle iletişimine büyük katkı sağlayacaktır.

Çizgi filmler, son derece renkli ve eğlenceli bir seyir sunmalarının yanı sıra, hayal gücünde sınır tanımamaları ve yaşamın düşsel yönüyle bağlantılı olmaları nedeniyle, kitlelerin yoğun beğenisini kazanmakta ve yaşamın tüm alanlarında etkisini hissettirmektedir (Kalaycı, 2015: 4). Nitekim çocuklar kendi hayal dünyalarında kendi yarattıkları âlemde yaşadığı bilinmektedir. İçinde buldukları âlemden gerçek dünyayı yorumlamaya çalışırlar ve çizgi filmler de çocukların hayal dünyalarıyla örtüşmekte, onların hayal dünyalarını yansıtabilmektedir.

Çizgi film kompleks ve çok boyutlu bir sanat olduğu söylenebilir. Çizgi filmler; hayal, edebiyat, senaryo, modelleme, tasarı, ar-ge, yeni yaratı, resim, karikatür, müzik, gelecek mühendisliği, tiyatro, sinema, anatomi, geometri, sanat tarihi, mimarlık, iç mimarlık, grafik tasarım, topoloji, aerodinamik, mekanik, coğrafya, atmosfer, matematik, kültür aktarıcılığı, toplum mühendisliği, subliminal mesajlar, bilişim teknolojileri, kültür endüstrisi öğeleri gibi birçok farklı sanatın ve modern bilimin uyum içerisinde aktarılmasına dayanmaktadır (ÇFSBR, 2016: 3). Çizgi filmler çocukların büyük beğeni ve ilgiyle izledikleri, eğlendikleri bir görsel unsur olarak her geçen gün gelişmekte, etkinliğini ve yaygınlığını artırmaktadır (Eskandari, 2007: 70). Çizgi filmlerin ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi içinde geliştirilmesindeki amaç, öğreticiliktir. Bu bağlamda çizgi filmin oluşumu, yapılışı ve geliştirilmesi kapsamlı bir süreci gerektirmektedir.

2.3.2. Çizgi Filmlerin Tarihi Gelişimi

Çizgi filmin gelişimi, 19. Yüzyılın sonlarına doğru fotoğrafın ve sinemanın gelişimine paralel bir yol izlemiştir. Sinemanın bazı prensiplerinin çizgi filmle olan ilişkisi, çizgi filmi sinemanın bir dalı olarak karşımıza çıkarmıştır. Bu yapısal özdeşlik her iki sanatın da hareket ile olan ilişkisinde temellenmiştir. Çizgi film var olduğundan beri izleyicisine farklı bir dünya sunan bir sanat dalı olmuştur. Tasarlanan karakterler ve yaratılan hayal gücü ile oluşan bu kendine özgü dünya, izleyicisi ile bütünleşir. Özellikle çocuklar birçok kez çizgi kahramanlarla kendilerini özdeşleştirmişlerdir. Bu durum çizgi filmin etkileyiciliğini ortaya

koymuştur (Can, 1995: 5-6). izgi film, sinemanın bulunuşu ile paralel gelişerek, sinema tarihinin bir parçası olmuş, böylece sinemanın temel ilke ve prensipleri de çizgi filmin, sinema yapısını oluşturmuştur (Köşker, 2005: 29). Görüntülerin çizimlerden oluşması ve hareketin canlandırılması çizgi filmin temeli olduğu için sinemanın ortaya çıkışıyla beraber gelişimi hızlanmış ve günümüzde canlandırma sineması olarak bir sektör hline gelmiştir (Araboğa, 2018: 45).

izgi filmin çıkış döneminde sahne sanatlarına öykünen yakın duruşu, fotoğrafın gerçekliğine dayanan sinemanın tersine, gerçek dünyada var olmayan hareketli çizimlerin illüzyonu üzerine kurulu olmasından kaynaklanır. Farklı grafik ifadelerle yaratılan hikyeler fotoğraf ve sinema teknolojisi ile birleşerek, animatörün illüzyonu gerçekleştiren bir sihirbaz olduğu izlenimini verir. izgi filmin ilk döneminde sahne sanatlarına öykünmesi, sinemanın yaygınlaşmasından sonra çizgi filmin farklı bir tür olarak gelişmesiyle ve kendine özgü bir anlatım dili oluşturmasıyla azalır (Kaba, 2014: 166). Zamanla televizyonun yaşamımıza girmesiyle çizgi film evrilerek değişmiş ve gelişmiştir.

2.3.3. Televizyon, Diğer Medya Organları ve izgi Film

Televizyon, bir olguya ilişkin görüntü ve sesin elektromanyetik dalgalar ile iletilmesi ve bunların iki boyutlu, sesli, siyah beyaz ya da renkli olarak izlenmesine olanak sağlayan bir sistemdir. Bu durum, televizyonun en önemli özelliği olan görsel-işitsel, başka bir değişle göze ve kulağa aynı anda seslenen iletişim olduğunu göstermektedir (Güler, 1992: 110). Televizyon sadece eğlence aracı olmamakla birlikte, bir bilgi ve eğitim aracı olarak da tasvir edilebilmektedir (Kılınç, 2013: 77). Televizyonun gelişimi ve kullanımındaki yaygınlık çizgi filme yeni boyutlar kazandırmış, sanatsal ve deneysel amaçlı filmlerin yanında, uzun metrajlı ticari filmler ve reklam filmleri, deneysel amaçlı filmleri geride bırakarak hızla üretilmeye başlanmıştır (Kaba, 1994: 85).

izgi filmlerin hitap ettiği kesim genellikle 5-12 yaş dönemidir ve bu dönem çocukların eğitiminde önemli bir yaş grubunu oluşturmaktadır. Aynı zamanda TV'nin eğitim amaçlı kullanımından daha fazla yararlanacak bir yaş döneminin oluşturmaktadır. Bu yaş grubundaki çocuklarda soyut düşüncenin yerleşmeye başlamasının etkileri görülür (Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman, 2015: 249). Çocuğun ğretmen, arkadaş gibi dış faktörlere açıldığı okul ağı, verilen mesajları yargılamaya başladığı dönemdir. İlkokul yaşlarında çocuğun izleyici olarak, dikkatini yayınlanan programa odaklama uzunluğu ve programda cereyan eden entrikaları takipteki kavramaya yönelik yeteneği gelişir. İzlediği karakterlerin, kendilerine uygun eylemlerini tanımaya ve konu içeriğinden sonuçlar çıkarmaya başlarlar

(Doğan ve Göker: 2012: 7). Gözlemler televizyonda izlenen çizgi filmlerin nitelikleri, içerikleri ve algılanması yaş gruplarına göre değiştiğini göstermesine rağmen genelde çizgi filmler her yaşta seyredilmektedir. Okul öncesi ocuk, yalın anlatımlı kısa sarımlı (metrajlı) izgi filmlere ilgi gösterirken, ilkokulda diziler şeklindeki, konulu ve televizyon için uzun sarımlı çizgi filmler dikkat çekmektedir (Güler, 1989: 168).

Çocukların gelişimi ve eğitiminde, televizyonun birçok yönden olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Televizyonda yayınlanan çizgi filmler ise bütün çocukların en çok izledikleri yayınlardır (Eskandari, 2007: 2). Eğitim süreci içinde insana doğumundan itibaren bilgi veren, davranışlarını etkileyen en etkin araç olarak kabul edilen televizyon, özellikle çocuğun ogrenme süreci içinde etkileşiminin önemli bir zaman dilimini kapsar. Bu kişilik gelişiminin ve ogrenmenin başladığı bir surectir. izgi film bu süreç içinde çocuğun televizyon ile karşı karşıya kaldığı programlarda yer alır. Olumlu ya da olumsuz bir etkiye yol açsa da bu filmlerde sonuçta amaç ogreticiliktir (Güler, 1989: 169).

Çocuğun eğitimi anne ve baba desteğiyle ilerlerken eğitim görevine televizyon ortak olmaktadır. Kimi ailelerde ocuk yaramazlık yaptığında, televizyon açılıp seyretmesi teşvik edilmektedir. Bu durumda çocuğun anne, baba ve yakın çevresinden öz kültürünü ogrenmesinden daha ziyade bu yayınlara aracılığıyla popüler kültürünün etkisini daha derin hissetmesine neden olmaktadır. Bu tür ailelerde televizyon ocuk avutucusu niteliğindedir. Eğitim düzeyi yüksek aileler çocukların televizyon seyretme alışkanlıklarına müdahale edebilmekte, hangi türde programların ne kadar süreyle seyredileceğini belirleyebilmektedirler. Oysa eğitim düzeyi duşuk aileler, çocuğun ne kadar fazla televizyon seyrederse ogreneceği bilgilerin fazla olacağına inanmaktadırlar (elenk, 1995: 56; Gülden, 2015: 6).

Çocuklar için eğlencenin dayanak noktası da çizgi filmlerdir. Bu yüzden çocuklar gelişim çağlarında zamanlarının çoğunu televizyonda çizgi film izleyerek geçirmektedir (Kılınç, 2013: 1; Ayan ve Baş, 2015: 4). Çocukların bu yaşlardan itibaren TV uzerinden kazanımları eğer iyi yönlendirilir ve seçici davranılırsa devam eder. Bu yaştaki çocukların ders ve okul saatleri de göz onune alınarak TV izleme saatleri uygun bir şekilde sağlanabilir. TV izlemenin aşırılığı durumunda çocuğun sosyal aktivitelerinde, arkadaş ilişkilerinde, ders başarisında, sportif faaliyetlerinde, yaşa uygun becerilerin geliştirilmesinde sorunlar yaşanabilir (Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman, 2015: 249). Belleğin yoğun olarak işlenip kişilik oluşumu ve kimlik kazanımlarının temelini atıldığı çocukluk döneminde ortaya çıkan televizyon bağlılığı olumlu yöne kanalize edilebileceği gibi olumsuz tesirlere de sebep

olabilecektir. Özellikle günümüz çocuklarının vazgeçilmez eğlence aracı olan çizgi filmler, animasyonlar, bilgisayar oyunlarında öne çıkan kavramlar dostluk, dürüstlük, kendine ve başkalarına güven, cesaret, güzellik, yardımseverlik, dayanışma, aile ve vatan sevgisi... vb. değerlerdir (Temizyürek ve Acar, 2014: 35).

Çocuklar soyut düşünemediklerinden ve gerçekle hayali ayırt edemediklerinden televizyonda gördükleri görüntüleri somut zanneder ve gerçek hayatta uygulamaya çalışır. Bu yaşlarda çocuklar izledikleri çizgi filmlerde yapılan hareketleri yapmaya çalışır. İzlediği çizgi filmin kahramanı gibi uçmaya, arkadaşına zarar verecek hareketlerde bulunmaya çalışabilir. Bu dönemde şiddet içeren ve aşırı abartılı konulardan oluşan çizgi filmler ve korku filmleri çocukta uyku bozuklukları, yalnız kalmak istememe, korku ve endişe duygularına neden olabilir (Doğan ve Göker: 2012: 10). Model alma ve model aldığı kişi ya da kişilerle özdeşim kurma yönelimi, çocukların kişilik gelişimleri açısından büyük bir öneme sahiptir. Bundan dolayı izlenen çizgi film programlarının doğuracağı sonuçlar çocuklar için önem taşımaktadır. Anne ve babaların çocuklarını etkilemiş olduğu uyarıcıları tanımaları ve bu uyarıcılar hakkında farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir. (Yetim ve Sarıçam, 2016). Bir başka ifadeyle çocuğun televizyonda çizgi film programı izleme konusundaki rehberi olan ebeveynlerin çizgi film programları hakkında bilgiye sahip olmasının, çocukların olumsuz durumlardan ve etkilerden erken müdahalelerle korunmasına ve bu bilinci kazanmasına yardım edeceği düşünülebilir.

Yağlı (2013: 3), televizyonun olumsuz etkilerini azaltabilmek için ebeveynler çocuk programlarının ve çizgi filmlerin seçiminde çok dikkatli olmaları hatta programları veya çizgi filmleri mümkünse birlikte seyretmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Ona göre toplumun geleceği olarak yetişmelerine özen gösterdiğimiz çocukların gelişmesi ve sosyalleşmesinde okul ve arkadaş guruplarının yanı sıra kitle iletişim araçlarının da etkin bir rolü vardır. Çizgi film ya da dizilerin çocukların duygu ve düşünce dünyalarını, dilsel ve bilişsel becerilerini, estetik zevklerini geliştirdiğini; hayata bakış açılarını zenginleştirdiğini; öğrenmenin kalıcılığını arttırdığını; çocuklara evrensel ve milli değerleri eğlenerek öğrettiğini unutmamak gerekmektedir. Çocuklar için uygun çizgi filmler seçilmeli; çocuklar, içeriği sakıncalı ve şiddete dayalı çizgi filmlerden korunmalıdır. İyi seçilmiş faydalı çizgi filmler, çocukları sadece eğlendirmez aynı zamanda onların kişisel ve toplumsal gelişimine, hayal dünyasının zenginleşmesine katkıda bulunurlar. Çocuk, gelişme sürecinde sevdiği kişiyi veya etkilendiği davranış şekillerini taklit ederek öğrendiğine göre, çocuğun sevdiği çizgi film kahramanlarını da aynı şekilde taklit edebileceği unutulmamalıdır. Çelenk (1995: 62) ise, olumlu ve olumsuz tarafları ile televizyon seyretmenin çocukların ayrılmaz bir parçası olduğuna, çocukların

televizyon seyretme alışkanlığını anne ve babaların gözlemleyerek nitelikli yapıtları izlemelerini sağlamaları gerektiğine dikkat çekmektedir.

Çizgi filmlerin gösterimi sadece TV kanalları ile sınırlı değildir. İnternet ortamı çocuklara, istedikleri her an çizgi film izleme imkânı sunmaktadır. Çizgi filmlerin yetişkinler ve çocuklar üzerindeki etkisi dolayısıyla olsa gerek televizyon ve internetin yanı sıra sinema salonlarında gösterime sunulması amacıyla hazırlanan, “animasyon” adıyla anılan, çizgi filmler de bulunmaktadır. Bütün bunlar “Marifet iltifata tabiidir, müşterisi olmayan meta zayıdır.” deyişini akla getirmekte ve çizgi filmlerin alıcı kitlesinin yoğun talebi nedeniyle söz konusu kanalların varlığına ihtiyaç duyulduğunu düşündürmektedir (Türkmen, 2012: 140). Gelişmiş ülkelerde çocuklara yönelik programlarla ilgili mevzuatlar ve yayın yasaları mevcuttur. Bu programlar sıkı denetimden geçtikten sonra yayınlanabilmektedir. Örneğin; belirli bir süre televizyonlarda yayınlanan çizgi filmin şiddet öğelerine fazlaca yer vermesi sonucu Kanada, İngiltere ve Norveç’te çizgi filmler yayından kaldırılmıştır. Televizyonda çocuklar için gösterilen programlara yönelik ülkemizde ilkeler ve yayın yasaları yeterli durumda değildir (Çelenk, 1995: 107). Televizyonda yayınlanan çizgi filmlerin yararlı ve zararlı olanların ayrımı yapılmadan birçok kanalda çocuklara sunulmaktadır. Çocukların izlediği programların içeriğinin neler olduğu araştırılarak, olumsuz etki verebilecek konular ayıklanmalıdır. Bunların dikkate alınmadığı takdirde çocukların eğitimi açısından zarar vericidir (Köşker, 2005:2).

Çocuklar sosyalleşme sürecinde öncelikle ailelerini rol model alırlar. Daha sonraki dönemlerde ise arkadaşları, okul, kitle iletişim araçları gibi faktörlerden etkilenmektedirler. Aynı zamanda kitle iletişim araçlarında çocuklara özel yapımlar yayınlayan çocuk kanallarından ve bu kanallarda yayınlanan çizgi filmlerden, çocuk programlarında ve yayın aralarında yayınlanan reklam kuşaklarından da etkilenmektedirler (Güneş, 2010: 101). Çizgi filmler çocukların televizyonda severek izlediği programlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Çocuklar çizgi filmlerde gördükleri karakterlerden etkilenebilmekte, bu izledikleri sonucunda bir şeyler öğrenebilmekte ve bu etki süreci sonucunda karakterlerin gerek kıyafetleri gerek kullandığı araç gereçleri gerekse de yiyip içtiği her şeyi satın almak istemektedirler (Araboğa, 2018: 99). Çocukların bu yaşlardan itibaren TV ve diğer yayın organları üzerinden çizgi film izleme saatleri ve amaçları iyi yönlendirilirse çocuğun sosyal aktiviteleri, arkadaş ilişkileri, akademik başarısı, sanat-spor etkinliklerinde, yaşa uygun becerilerin geliştirilmesine katkılar sağlanabilir.

2.3.4. Çizgi Filmin Çocuklar Üzerindeki Gelişimsel Etkileri

Başlangıçta yalnızca eğlence amaçlı yapılan çizgi filmler, bugün birçok değişik alana yayılmıştır. Bu dağılımda rol oynayan etken, çizgi filmin etkin gücü, düşsel dünyası olarak adlandırılabilir. Eğlenceden eğitime, reklam filmlerinden görsel efektlere kadar uzanan birçok alanda çizgi filmin etkinliği gün geçtikçe artmaktadır (Arıkan, 2001: 50). Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkilerine bakıldığında, reklam kuşaklarından eğitim materyallerine kadar büyük bir kullanım yelpazesi vardır. Çocuklarımızın tüketici topluma dönüşmesi ve markaya öykünmesinde çizgi karakterler başat aktörlerdir. Çocukların para harcaması, biriktirmesi gibi alışkanlıklar bu tür yapıtlarla şekillenir (ÇFSBR, 2016: 5). 3D çizgi filmler genellikle izleyici kitlesini okuma eğiliminden ziyade görsel iletişim kanallarına daha açık konumdaki günümüz çocuklarında güçlü etkisini göstererek geleceğe dair varlığını sürdüreceğine yönelik işaretler vermektedir (Kozan, 2015: 19). Çizgi filmler sadece çizgi film olarak kalmamakta, izleyici kitlelerinin çokluğu ile doğru orantılı olarak sinema/televizyon sektöründen başka alanlarda da kendilerini göstermektedir. Beğenilen pek çok çizgi karakter, kırtasiyeden tekstile, müzikten mobilyaya kadar birbirinden farklı pek çok alanda karşımıza çıkmaktadır. Defter, kitap, kalem, çanta vb. okul malzemelerinde; pantolon, gömlek, şapka, kazak vb. kıyafetlerde görmek mümkündür (Türkmen, 2012: 141). Çelenk de (1995: 106) benzer olarak çocuklarda görülen satın alma davranışlarında, sevilerek izlenen çizgi film kahramanlarının etkili olduğunu dile getirmektedir. Çünkü okul araç gereçlerinde, çocuk kıyafetlerinde ve gıda maddeleri üzerinde çizgi film kahramanları sıkça kullanılmaktadır. . Bu bağlamda tüketim kültüründe ve popüler kültürün yayılmasında çizgi filmlerin önemli bir role sahip olduğu söylenebilir.

Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman'a göre (2015: 249) çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkileri genel olarak olumlu ve olumsuz olarak iki kategoride değerlendirilebilir. Olumlu etkileri; eğlendirici olması, öğretici olması, hayal gücünü geliştirmesi, uzak yer ve diyarlar hakkında bilgi vermesi, model oluşturması, çocukların kendilerini tanıyabilmelerine yardımcı olması, çocukların kişiliğini geliştirebilmesi, dil gelişimine katkı sağlaması, çocuklara düşünme, sorgulama ve eleştirme fırsatı sunması, çocuğu dinlendirmesi, çocuğu mutlu etmesi gibi etkileri söz konusudur. Diğer yandan çocuğu şiddete yöneltmesi, gerçeklikten koparması, çizgi filmde yer alan batıl inanç içeren ve abartılı şiddet içeren unsurların çocukta güvenli davranışların azalarak riskli davranışların artması, ekran bağımlılığı gibi olumsuz etkilerdir. Bu bağlamda çocuklar için çizgi filmlerin faydaları göz ardı edilmeyerek onları eğlendirirken aynı zamanda doğru bir biçimde eğitmeyi amaçlayan çizgi filmlerin seçilerek izletilmesi gerekmektedir (Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman,

2015: 261).

Yağlı (2013: 12), çizgi filmlerin çocuğun gelişmesine ve eğitim sürecine katkılarını şöyle özetlemektedir:

- Çizgi filmlerdeki görselliğin ve işitmenin devreye girmesiyle çocuklarda öğrenme daha etkin hale gelir.
- Çocukların daha erken yaşta kavrama ve öğrenmesine katkı sağlayarak sadece duygu ve düşünce dünyasını değil aynı zaman estetik zevkini de geliştirir.
- Hayata bakış açılarını zenginleştirir, evrensel-millî değerleri ve bazı olumlu davranışları taklit ederek, eğlenerek öğrenmelerine katkı sağlar.
- Dilsel ve bilişsel becerilerini geliştirir ve onları düşünme ve karşılaştırma yapmaya yöneltir.

Çizgi filmlerin eğitim öğretim sürecine ve çocuğun gelişimine katkılarının belirtildiği bu maddelerin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi noktasında, öğretmenlerin konu ile ilgili dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır. Öztaş (2009: 347-354) bu hususları şu şekilde sıralamaktadır:

Öğretmen;

- Dersin kazanımlarına uygun filmleri seçmeli ve öğrencilere izlettirmeden önce kendisi izleyerek filmin uygunluğu konusunda emin olmalı,
- Film seçiminde öğrencilerin gelişim düzeyini göz önünde bulundurmalı,
- Filmlerin şiddet öğeleri içermemesine özen göstermeli,
- Film etkinliğini planlı biçimde uygulamalı, gösterim öncesi, sırası ve sonrasında yapılacak çalışmaları ayrıntılı biçimde planlamalıdır.

Öztaş'ın sıraladığı bu maddeler Sosyal Bilgiler dersi için dile getirilmiş olsa bile, sadece bu ders için değil, Hayat Bilgisi, Fen, Matematik vb. derslerde de filmlerden yararlanma konusunda öğretmenin dikkat etmesi gereken noktalar şeklinde sıralanabilir.

2.3.5. Çizgi Filmin Çocukların Gelişimine Eğitimsel Katkıları

Çizgi filmin eğitim alanındaki rolünü belirlerken, bu durum çizgi filmin eğitimle ilişkisi ve bireylere ulaşması açısından açıklanabilir. Çizgi filmin eğitim alanında rol oynaması, yapısında var olan görsel düzenlemeler ve hareket ilişkisine dayanır. İnsanın bulunduğu çevreyle olan ilişkisi ve bu ilişkiyle oluşan etkileşim sonucu bir yapılanma içine giren insan, yaşadığı ortamda varlığını iletişim biçimleriyle geliştirir, eğitim yönetimini ve örgütlerini planlar (Eskandari, 2007: 53). Mevcut araştırmanın dayanak noktasından

hareketle; filmler Hayat Bilgisi dersinde de etkin olarak kullanılabilir. Nitekim filmler öğrencilere bireyler, toplumlar ya da uluslarla ilgili tarihi, kültürel, coğrafi, sosyal ve politik konuların ve bakış açılarının tanıtılmasında önemli rol oynamaktadır (Kaya ve Çengelci, 2011: 3). Oruç ve Temuroğlu (2011) ise; çizgi filmlerin Sosyal Bilgiler dersinde eğitim materyali olarak hizmet ettiği ve öğrenci davranışlarında olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucunun altını çizmektedir.

Türkiye’de ve dünyada çizgi filmlerin en sadık izleyici kitlesi çocuklardır. Görsel ve işitsel özellikleri nedeniyle, ilköğretim çağındaki çocuklar tarafından sıklıkla ve ilgiyle izlenmektedir. Gelişmekte olan diğer ülkelerdeki gibi Türkiye’de de üzerinde durulması gereken en önemli sorunlardan biri, çocuğun görsel etkileşimi ve eğitimidir. Kendi kültürümüzü yansıtan, hoşgörü ve sevgi içerikli çizgi filmlerin, işitsel ve görsel özelliği sayesinde ilköğretim dönemindeki çocukların eğitimlerini olumlu etkilediği gözlemlenmektedir (Alan, 2009: 233). Çizgi filmlerin hedef kitlesindeki yaş ortalaması dikkate alındığında eğitimsel süreçlerde doğrudan etkiye sahip olduğu söylenebilir. Filmlerdeki lider karakterler hayatın bir parçası olabilmekte, öyle ki bazen gerçekle hayal yer değiştirebilmektedir. Bu durum eğitim için bir fırsat yaratabilir. Çizgi film karakterlerinin “doğru karakter” olması eğitimi olumlu yönde etkimekte ve bu tür filmler özellikle değerler eğitimi konusunda önemli bir rol üstlenmektedir (Arslan, 2016). Başka bir deyişle çizgi filmler, eğlendirirken eğitmek işlevi görür. Çizgi filmde konu gerçekçi bir yaklaşımla verilebildiği gibi, karikatürize edilerek, esprili bir biçimde sunulabilmektedir. Böylece öğretim süreci sevimli hale dönüştürülerek öğrenme isteği artırılabilir. Ayrıca rengin ve sesin devreye girmesiyle akılda kalıcılığı artmakta, aynı zamanda görerek ve işiterek etkin bir öğrenme sağlanabilmektedir. Çizgi filmlerin diğer bir işlevi ise bilgilendirmektir. Çizgi filmlerde konunun sunumunda, kullanılan bilgilendirici niteliktedir. Soyut kavramların bir anlamda somutla verilmesi çocukların öğrenmesine neden olmaktadır (Güler, 1989: 169). Çizgi filmlerin aynı zamanda toplumsal bir işlevi de vardır. O da çizgi filmin bir iletişim aracı olmasından kaynaklanır. Her çizgi filmin bir iletisi vardır ve bu iletiyi genellikle simgesel anlatımla vermektedir (Can, 1995: 71).

Çocuklar; severek izledikleri çizgi filmlerin söz tekerlemelerini severek tekrarlamaktadırlar, seyrettikleri çizgi filmlerden yaşlarının üstünde bilgi öğrenebilmektedirler. Bununla beraber; çocukların okulda öğrendiklerine katkı sağlamakta, görmedikleri konular hakkında bilgi verebilmektedir (Çelenk, 1995: 58). Çocuklar, çoğunlukla çizgi film izlemekten çok mutlu olduklarını ifade ederler. Genel olarak, onların özendiği veya model olarak benimsediği karakterler çizgi film kahramanlarıdır (Yücel, 2015).

Çizgi film karakterleri, atasözleri ve deyimleri uygun yerlerde kullanarak izleyicilerini gerek onların varlığından haberdar edebilir gerek nerede ve nasıl kullanılacağını gerekse ne anlama geldiklerini aktarabilirler. Bu güçten yeterince istifade edebilmek adına -küçük bir adım da olsa- Türk kültürüne ait kodlar taşıyan çizgi filmlerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Türkmen, 2012: 152). Çizgi film kahramanları çocuklar tarafından kendilerine rol model olarak seçilmektedir. Çocuklar, çizgi film kahramanlarının hareketlerini ve konuşma tarzlarını örnek alabilmektedir (Çelenk, 1995: 58).

İlkokul eğitim programlarında çizgi filmler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çocukların öğrenme sürecine yardımcı olmak amacıyla ders konularını anlaşılabilir duruma getirici bir biçimde hazırlanmaktadır. Bu eğitici çizgi filmlerde Türk edebiyat tarihinde yer edinmiş örneğin; Nasreddin Hoca, Keloğlan gibi şahsiyetler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Yapılan araştırmalar bu çabaların olumlu sonuçlar verdiğini, başarılı bulunduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin; ilkokula başlayan çocuklara harf karakterlerini tanıtmak ve sevdirmek amacı ile çizgi filmler hazırlanmış veya çizgi film kahramanları kitaplarda kullanılmıştır. Bu bağlamda çocukların dikkatini kitapta toplamaya çalışmak, onların bu tür kitapları keşfederek, okuma alışkanlıklarını geliştirmektedir. Bu amaçla Walt Disney çizgi film üretim merkezi ilkokul çocuklarının kullanabileceği ansiklopediler hazırlamıştır (Çelenk, 1995: 61).

Çizgi filmlerin türü ne olursa olsun (eğlendirici ya da eğitsel) evren dşsel ve canlandırıcıdır. Çizgi filmlerde bir öykü anlatılır, onunla bir kurguya dayanması gerekir (Hacıbektaşoğlu, 2014: 29). Çocuklar severek izledikleri çizgi filmlerden, farkında olmadan pek çok bilgiyi öğrenmektedir. Çizgi filmlerde yapılan içerik araştırmalarında ilkokul çocuklarına yönelik yararlı bilgiler işlenmektedir. Birçok yararlı uğraş için çocuklar teşvikle yönlendirilmektedir. Okumak, resim yapmak, spor yapmak gibi davranışlara teşvik edilmektedir (Çelenk, 1995: 105).

Çizgi film, yapısında çok fazla görsellik taşıyan simgesel bir araçtır. Bu yüzden çizgi filmde iletilen konu ve konunun içeriğinden daha çok konunun sunuluş biçimi çocukları etkilemektedir. Bunun nedeni, çizgi filmin resim ve edebiyat karışımı bir sanat dalı olmasıdır. Çizgi filmin bir iletisi vardır ve bu iletiyi çoğunlukla simgesel anlatımla verir. Çizgi filmlere duyulan ilginin bir başka nedeni de çocukların çizgi filmlerde verilen kişiliklerce kolayca özdeşleşebilmesidir. Çizgi filmler, öğrencinin özellikle görme ve işitme duyularına hitap edeceği için derse olan motivasyonu da artırır ayrıca bu araçlar sayesinde öğrenme ortamı daha da renklenip canlanır (Arıkan, 2001: 25; Od, 2013: 506). Görsel bir iletişim aracı olan

çizgi filmin temel dayanak noktası, bir olay, bir oluşum, bir hareket canlandırma yoluyla irdeleme yoluyla karmaşıklığı açıklığa kavuşturmak ve ipuçlarını görselleştirerek net bir eğitim süreci sağlamayı kolaylaştırması olabilir. Günümüzde, hayal gücünün sınırları dâhilindeki hemen her düşünceyi görülen ve işitilen bir boyuta taşınabilecek teknik imkânlarla ve güce sahip olan çizgi film sanatı, aynı zamanda popüler kültürün en güçlü toplumsal ve ekonomik araçlarından biri durumundadır. Çizgi filmler bu yönü ile medyanın bilgiyi sanatla birleştirerek izleyiciye aktarmak istediği mesajları aktarabileceği eğitici, eğlendirici ve rahatlatıcı bir formattadır (İmik, 2011: 3).

Çizgi filmlerin toplumsal bir işlevi de vardır. O da çizgi filmin bir iletişim aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Çizgi filmlerin çocuğun bilişsel, duygusal ve davranışlarına yakın olması ve çizgi film kahramanlarıyla kolayca özdeşleşebilmesi çizgi filmlerin izlenme nedenidir (Güler, 1989: 175). Çizgi filmlerdeki kahramanların bazılarında olumsuz özellikler, olumlu olanlarda çok daha da güçlü olabilir. Bu durumda, çocuğun beğeni ile izlediği kahramanların davranışlarını takip ederken, bu olumsuz özellikleri de benimsemesi son derece doğaldır. Bu nedenle seçilecek olan tiplerin çocukta olumlu davranış modelleri geliştirecek türden olmasına özen gösterilmelidir (Can, 1995: 95).

Çizgi filmlerin sunduğu evren, düşsel ve canlandırma niteliktedir. Ayrıca yarattığı etkinin kaynağı karakterleridir. Sanatçı eliyle ortaya çıkarılan ve insan nitelikleri gösteren, onunla özdeşleşen ve duygularını paylaşan çizgi film kahramanının daha sonra çizimden ayrılarak, kendine has bağımsız ve farklı bir yaşam kazandığına dair birçok örnek mevcuttur. Bunlar arasında örneğin Pembe Panter, Miki Fare ya da Roger Rabbit vb. gibi çizgi film kahramanları sadece çizim ile sınırlı kalmayarak kendilerine özgü bir yaşam yaratmış ve gerçek film yıldızları kadar toplum tarafından sevilip benimsenen karakterler olmuşlardır (Özgökbel Bilis, 2011: 120). Bir çizgi film karakteri veya ünlü kahramanları kullanarak, mizah ve nükte katarak öğrencilerin severek, isteyerek öğrenecekleri, mutlu olacakları öğrenme yaşantıları düzenlenebilir. Öğrenciler ilgi çekici ve eğlenceli buldukları konuları daha uzun süre belleklerinde tutarlar (Çelik, 2015: 8). Okul çocuklarıyla yapılan bir çalışmada erkeklerin % 91'inin, kızların % 80'inin çizgi film kahramanlarını örnek aldıkları bulunmuş, aynı çalışmada ebeveynlerin çoğu (erkek çocuk ebeveynlerinin % 81'i, kız çocuk ebeveynlerinin % 76'sı) çizgi filmlerin çocuklarının yaşam tarzlarını etkilediğini bildirmişlerdir (Eskandari, 2007: 121). Bu noktadan hareketle; doğru kullanıldığı takdirde çizgi filmlerin de öğretici, bilgilendirici, kişiliği geliştirici, model olabilen özellikleri olduğu dikkate alınmalıdır. Çizgi filmlerde genellikle iyi-kötü, kuvvetli-zayıf gibi ilişkiler konu edilir. Olaylar gerçekçi bir şekilde sunulmaz; eylemde, karakterlerde, zaman ve mekânlarda

simgesel bir anlatım söz konusudur. Çizgi filmlerde evren düşsel ve canlandırıcıdır. Çizgi filmleri sevimli yapan karakterlerdir (Adak Özdemir ve Ramazan, 2012: 160). Çocuklar genel itibariyle model alarak öğrenme gerçekleştirirler. Bu süreçte çocukların modelleri çizgi film kahramanları olabilir. Çizgi filmde bulunan kahramanları kendi hayal dünyalarındaki kahramanlarla özdeşleştirip benimserler. Bu nedenle de çizgi film kahramanları çocuklar tarafından diğer modellerden daha fazla taklit edilir. Kaya ve Tuna' ya göre (2008: 5), sosyalleşme sürecinin başarılı olması için tekrar ve taklit son derece önemlidir. Çocuklar deneme ve yanılma yoluyla doğru ve yanlış davranışları, böylece yaptıkları hataları bir daha yapmamayı öğrenirler.

Çizgi film ya da animasyonların bir eğitim öğretim materyali olarak kullanılması, öğrenci başarısını arttırmakta, çocuğun yaratıcılığının gelişmesinde, yeni bilgiler edinmesinde ve kendini ifade etme becerisi edinmesinde katkı sağlamaktadır (Köşker, 2005). Destekleyici materyaller olarak çizgi filmlerin öğrencilerin davranışlarında olumlu anlamda katkı sağladığı, değerleri ve bazı kazanılması zor davranışları daha kolay kazandığı, destekleyici eğitim materyali olarak çizgi filmlerin pozitif etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Oruç ve Teymuroğlu, 2011).

Abuzahra, Farrah ve Zalloum, (2018) yapılandırmacı bakış açısıyla dil eğitim sınıfında çizgi filmlerin pedagojik bir eğitim materyali olarak kullandıkları çalışmalarında çizgi filmlerde kullanılan pedagojik değerlerin altı çizmiştir. Çizgi film özellikleri yabancı dil eğitiminde birçok değerli etki bırakmaktadır. Çizgi filmlerin kullanımında sosyal temelli öğretim yaklaşımının işe koşulması (öğrencinin sosyal katılımı ve işbirlikli tartışması) etkin öğrenme çıktılarının yeni bir dilin öğretiminde kolaylaştırıcı ve destekleyici olduğu tespit edilmiştir (Abuzahra, Farrah ve Zalloum, 2018). Od'a göre (2013: 501), çocukların erken yaşta yabancı dil öğrenmeye başlamaları dil öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda bu onların ana dile yakın telaffuz edinmelerini de kolaylaştırmaktadır. Çocuklar kurullarla, açıklamalarla ve kendilerini ilgilendirmeyen, onlara yabancı olan konularla ilgilenmezler. Çocukların ilgilerini oyunlar, şarkılar, tekerlemeler, masallar ve çizgi filmler çeker. Çizgi filmleri sevimli yapan ise karakterleridir. Başka bir deyişle çizgi filmler en başta karakterleri sayesinde izleyicileri tarafından beğenilmektedir. Bunun yanında çocuklar çizgi filmde yetişkinin bir öz simgesi gibi kullanılan çocuk figürleri ya da insan şekilleri ile kolayca özdeşleşebilmektedir. Yabancı dilde izlenen çizgi filmler, çocukların dinleme ve anlama becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır. Çocuklar eğlenceli buldukları çizgi filmlerle daha hızlı ve kalıcı bir şekilde öğrenirler. Çizgi filmlere duydukları ilgi onları öğrenmeye sevk eder. Çünkü çocuklar, yabancı bir dili öğrenirken bile çocukluklarını

yaşamak isterler. Bu bağlamda özgün ve görsel-işitsel ders aracı olarak tanımladığımız çizgi filmler, yabancı dil öğretiminde dinleme ve konuşma becerilerine katkı sağlamaları için de kullanılır.

İlkokula başlayan çocuklara harf karakterlerini tanıtmak ve sevdirmek amacıyla çizgi film kahramanlarının resimleriyle süslenmiş kitaplar hazırlanmıştır. Bu kitaplar içindeki renkli kahramanlar çocukların dikkatini kitapta toplamaktadır. Sık sık bu tür kitapları kurcalayıp, resimlere bakan çocukların okuma alışkanlıkları gelişmektedir. Bu kitaplar, okumayı kolaylaştırmakta ve çocukların ilgisini çekmektedir (Çelenk, 1995: 61). Yabancı kültürlerle ait karakterlerle süslenmiş çizgi filmler, masallar, oyuncakların dünyası erken çocukluk dönemindeki çocukların bilinçaltına yabancı kültürlerin unsurlarını kodlamaktadır. Yabancı kökenli hayali kahramanlar yerine; Dede Korkut, Keloğlan, Battal Gazi, Oğuz Kağan, Umay Ana, Tomris Hatun, Bay Ülgen, Yayık Han, Mete Han gibi tarihî kahramanlar ve destan, masal, efsane, fıkra karakterleri çocuklara tanıtılmalıdır. Çocuk kitaplarının kahramanları millî renklere boyandığında, görsel basın bu kahramanları konu edinen çizgi filmlere, çocuk dizilerine ağırlık verdiğinde geçmişinden habersiz nesiller yerine; geçmişini bilen, kültürüne vakıf, başka kültürlerin sunduklarını sorgusuz sualsiz kabul etmeyen, düşünen, kendine güvenen nesiller yetiştirmek mümkün olabilecektir (Karakuş, 2016).

Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenlerin en çok zorlandıkları noktalardan biri de öğrencilerin derste öğrendikleri bilgileri unutabilmesidir. Edinilen bilgilerin akılda kalıcılığını artırması açısından çizgi film ve animasyonlar büyük önem taşımaktadır. Bütün Kar ve Elma'ya göre (2017: 544), öğrenme sürecinde öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap eden araçlar kullanmak öğrenmenin kalıcılığı üzerinde oldukça etkilidir. Bu konuda Arıcı ve Dalkılıç (2006: 421) ise, öğretimde verimli olmanın, eğitim öğretim sürecinin en can alıcı noktalarından biri olduğuna dikkat çekmektedir. Ona göre öğrencilerin kendilerine aktarılmaya çalışılan bilgi ve davranışların olabildiğince fazlasını kavramaları ve özümsemeleri öğretimin verimini tanımlamaktadır. Nitekim daha çok sayıda bireye daha kısa sürede daha fazla bilginin kalıcı şekilde aktarılması da oldukça önemli bir başka husustur diyebiliriz. Bu açıdan bakıldığında çizgi film ve animasyonların, öğretimin verimini artırmada ve çok sayıda bireye daha kısa sürede daha fazla bilginin kalıcı şekilde verilmesindeki rolü yadsınmaz.

Çocuğun okuma ve anlama yeteneklerinin geliştirilmesinde, karmaşık konuların çocuğa daha sade ve eğlenceli biçimde sunulmasında çizgi film/dizilerden yararlanılmaktadır (Bursalı ve Topçuoğlu Ünal,2015: 2). Eğlence ve bilginin olduğu bir çizgi film, hem eğitici

hem de çocukların ilgi ve merakını arttıracak biçimde olabilir. İlkokul aşamasındaki çocuklar çizgi filmlerle birçok konuda eğitici bilgilere yer verilerek, çocukların dikkatini daha çok çekerek, olumlu yönde yönlendirilebilirler. İzledikleri çizgi filmler ileriki yaşantılarında da etkili olabilir (Eskandari, 2007: 19). Köroğlu' ya göre ise (2016: 25), görsel ve işitsel öğelerin yoğun olarak kullanıldığı çizgi filmler çocukların konuşma, dinleme ve anlama becerilerini geliştirir ve olumlu davranış değişikliklerine ortam hazırlar. Çocukların öğrenmede güçlük çektikleri kavramlar, milli ve manevi değerleri öğrenmelerini kolaylaştırır.

Model alma eğiliminde olan çocuk okudukları, seyrettikleri, çevresinde gördükleri ile kendisi arasında bir özdeşlik kurabilir (Karakuş, 2015: 14). Bu bağlamda çocukların çizgi film izlemeleri ve izledikleri çizgi filmlerdeki kahramanları model almaları onlara olumlu yönde etki etmektedir. Çocuklar, kendi cinsiyetlerinde olan kahramanları daha ileri düzeyde benimseyerek bunlara olumlu anlamlar yüklemektedir. Çünkü çocukların çizgi kahramanları model alma gerekçeleriyle gerçek hayatta benimsedikleri modeller arasında tam bir uyum söz konusudur. Yani çocuğun anne babasını model alma gerekçesi aslında çizgi filmlerde benzer gerekçelerle karşılık bulmaktadır (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011). Bir iletişim aracı olan çizgi filmin içeriği, söz ve davranışlar, iletilen mesaj ve konu çocukları etkilemektedir. Bu bağlamda çizgi filmlerin toplumsal işlevinin altı çizilmektedir.

Çizgi filmlerin, sanat eğitimi açısından da çocuklara olumlu bir etkisi olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Çizgi filmler, sanat eğitimi amaçlanarak izlettirildiğinde; araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlar. Ayrıca, çizgi filmler görme, ayırmsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleşmesine olanak sağlayan aktif bir algılama süreci olduğundan beceri kazanmalarına imkân verebilir ve sanat eğitiminin amaçlarına hizmet edebilir (Alan, 2009: 233). Yukarıdaki ifadelerde belirtildiği şekilde çizgi filmlerin birçok faydası vardır. Nitekim çizgi filmler, dikkat çekici ve eğlenceli özellikleriyle çocukları hem eğitip hem öğretirken, aynı zamanda çocuklara güzel deneyimler de sağlar (Çelik, 2015: 82). Eğitim süreçlerinde çizgi filmin konusunun dersin amaç ve hedefleriyle örtüşüp örtüşmediğine dikkat edilmeli, eğer şiddet sahneleri varsa çıkartılmalıdır.

2.4. ANİMASYON

Canlandırma (animasyon); Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde tek tek resimleri ya da devinimsiz nesnelere gösterim sırasında devinim duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarmak işi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Animasyon en genel anlamıyla, bir nesneye hayat ve canlılık verme, hareketlendirme sanatı olarak tanımlanabilir (Stephenson,

1973). Animasyon kavramı Latince “animare” fiilinden gelmektedir ve ruhlaştırmak, hayata geçirmek, değiştirmek anlamını taşımaktadır. Animasyonda temel özellik durgun olan bir şeye hareket ve canlılık kazandırılmasıdır (Köroğlu, 2016: 18).

Animasyon temelinde sabit, durağan görüntünün içerisindeki hareket pozisyonlarının yerlerinin değiştirilmesi prensibiyle diğer resim karelerle peşi sıra dizilip analog veya dijital araçlarla hareketlendirilmesiyle izleyicinin görsel algısında yanılsama yaratan tekniğin bir genel ifadesi olarak tanımlanmaktadır (Kozan, 2015: 5). Günümüzde sinema filmleri, bilimsel amaçlı çalışmalar ve hemen hemen görüntülü medyanın bütün birimlerinde temel kullanım aracı olarak karşımıza çıkan Canlandırma İngilizce adı ile “Animation” en temel anlamı ile çizimlerin, resimlerin ya da objelerin arka arkaya hızlı bir şekilde gösterilmesi ile elde edilen hareketli görüntü çeşididir. Canlandırma diğer bilinen adıyla animasyon sanatı da sinema sanatı ve gelişen teknoloji ile paralel bir şekilde gelişmiş ve kendi içinde farklı farklı animasyon türlerine ayrılarak bir sanat haline gelmiştir (Göktepe, 2015: 53).

2.4.1. Animasyon ve Yapım Süreci

Animasyon birçok alanda kullanılmasının yanında, kendi içyapısındaki hareket ve görsel düzenlemelerin istenilen yönde oluşumu bilgi iletiminde önemli bir rol oluşturmaktadır (Kaba, 1992: 55). Animasyon düşüncesi, doğada var olan hareketli nesnelerin kendi arasında saklı bulunan temel dinamiklerin meraklı insanlarca gözlemlenip fark edilerek kaydedilmesiyle başlamıştır. Bu kayıt sürecinde hareketin devinimi; belirli tekniklerle oluşturulan görsellerle birleştirilip aksiyona çevrilmesiyle gösterim sırasında izleyicinin zihninde yanılsama yaratabilmektedir. Bu üretilen sanal gerçekliğin izleyici tarafından onaylama sürecini kısaltmıştır (Kozan, 2015: 7).

Animasyon (canlandırma), 19. yüzyılın sonlarına doğru özellikle fotoğraf ve sinema alanının gelişimine paralel olarak kendisini göstermiş, hem sanatsal hem de sektörel sinemanın bir dalı olarak günümüze kadar ulaşmıştır. En geniş anlamı ile “Hareketlendirme Sanatı” şeklinde nitelendirilen animasyon, kelime anlamı olarak tek tek resimleri veya hareketsiz nesnelere, gösterim sırasında hareket duygusu verebilecek şekilde düzenlemek ve filme aktarmak anlamına gelmektedir. Animasyon alanının önemli isimlerinden Norman Mc Laren ise animasyonu; hareket eden çizimlerin değil, çizilenlerin hareketi olarak ifade etmiştir. Mc Laren’e göre; her iki kare arasında ne olduğu, karenin üzerinde ne olduğundan daha önemlidir. Bu sebeple denilebilir ki; animasyon, kareler arasında görünmeyen aralıklar oluşturma sanatıdır (Animasyon Sektörü Raporu [ASR], 2017: 20). Animasyon yaygın olarak çizgi sinema şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak bilinen bu kullanımına ek olarak

kullanımının gerekli olduğu ek alanlar da bulunmaktadır. Bu alanlar; kısa veya uzun süreli filmler, dizi filmler, reklam filmleri, yeni tarz ve tiplerin araştırıldığı deneysel filmler ve eğitim filmleri olarak sınıflandırabiliriz (Yapıcıoğlu, 2010: 42). Filmler kostümden, kişi ve yer betimlemelerine, içerdiği mesajlara kadar birçok anlamı içinde barındıracak şekilde tasarlanır.

ASR'ye göre (2017: 20) animasyon teknikleri:

- **Geleneksel Animasyon:** En eski film örneklerinde dahi kendisine yer bulan geleneksel animasyon, klasik bir animasyon tekniği olarak kabul edilmektedir.
- **Stop-Motion Animasyon:** Stop-motion animasyon; maket, oyun hamuru ve kukla gibi modellerden oluşan durağan objeleri hareket edermiş gibi gösteren bir animasyon tekniğidir.
- **Bilgisayar Animasyonu:** Bilgisayar animasyonu, günümüzün en çağdaş animasyon tekniklerinin başında gelmektedir. Son otuz yıllık zaman diliminde, bilişim ve yazılım teknolojilerinin gelişmesiyle animasyon teknikleri de değişime uğramış ve animasyon endüstrisinde kayda değer gelişmeler yaşanmıştır.

Diğer Animasyon: Animatörler tarafından çok fazla tercih edilmese de bazı deneysel çalışmalarda kullanılan animasyon teknikleri söz konusu olup bu teknikler, bazı sahnelerinin güçlendirilmesinde kullanılmaktadır. Başlıca diğer animasyon teknikleri; Cam Boyama ve Kum Animasyon Tekniği, İğneli Perde Animasyon Tekniği, Karma Animasyon Tekniği, Kinestatis Animasyon Tekniği, Zaman Atlamalı Animasyon Tekniği ve Gölge Animasyon Tekniği'dir

Animasyon, bugün görsel medyanın vazgeçilmezleri arasına yer almaktadır. Reklam animasyon filmleri ile başlayan süreç; kısa animasyon film, konulu/uzun metrajlı animasyon film, Kültür Bakanlığı ve kamu kuruluşlarının desteğiyle üretilen animasyon film, TRT ve özel yapımcıların işbirliğinde üretilen animasyon film ve Kültür Bakanlığı ve özel yapımcı şirketlerinin işbirliğinde çekilen animasyon film olmak üzere bir dizi gelişim kaydetmiştir (Çetin Erus ve Alıcı, 2017: 3). Animasyonun yerel ve global anlamdaki değişimi ve gelişimi animasyonun niteliğini artırarak yeni ivmeler kazandırmış, eğitim sektöründe önemli bir eğitim materyali olarak karşımıza çıkmıştır.

2.4.2. Animasyonun Dünyada ve Türkiyedeki Gelişimi

Dünyada bilinen anlamda görüntüyü ilk çizenin Hollandalı bilgin Picher Van Muschenbock olduğu sanılmaktadır. 1736 yılında yel değirmeninin çalışmasını tasvir eden bir

slaytlar dizisi çizmiştir. 1881’de Beale ve Hughes, Cnoretoscope adlı araçlarıyla canlandırma sineması zincirine bir halka eklenmiştir. 1882 yılında Fransız Emile Reynaund tek başına gerçekleştirdiği çalışmalarla film üzerine el çizim tekniğiyle 10-15 dakikalık canlı filmler yapmıştır. Reynaund, sinemanın ortaya çıkmasından önce ilk canlandırma filmlerini gerçekleştirmiştir. 1894 yılında Lumiere kardeşler Paris’te ilk Cinematographe gösterisini yaparak sinema çağını açmışlardır. İlk canlandırma filminin 1905 yılında İspanyol Segundo De Chomon’un yaptığı “The Electric Hotel” olduğu sanılmaktadır. 1907 yılında ise, J. Steart Blackton uzun çalışmalarından sonra “Büyülü Dolmakalem” filmini hazırlamıştır. Canlı film çalışmaları Avrupa ve Amerika kıtasında birbirinden bağımsız olarak gelişmiştir. 1910’lu yıllarda canlandırma sinemasına ilk kez gazete karikatürcülüğü ve resimli roman geleneği hâkim olmaya başlamıştır. Çizgi filmciliğin endüstrileşmesinin ilk adımları bu yıllarda başlamıştır (Çelenk, 1995: 8-9). Araştırmacı yazar Turgut Çeviker’in “Türk Canlandırma Sineması” belgeselinde, Türkiye’de ilk çizgi film gösteriminin 1932 yılında Kadıköy Opera Sineması’nda Disney’in “The Skeleton Dance” filmi olduğu belirtilir. Türkiye’de “The Skeleton Dance” gibi batı tarzı çizgi filmlerin gösterime girmesiyle beraber, çizgi film özellikle karikatür alanında çalışmalar yürüten sanatçılar tarafından yeni bir anlatım biçimi olarak benimsenir. Yapılan röportajlar ve belgelere göre, karikatür sanatçılarının bu yeni alana ilgi duymaları çizgi filmin de çizgi ile anlatım sanatı olmasından kaynaklanmıştır. Araştırmalar gösteriyor ki, Türk çizgi filmi 1950’li yıllara kadar çeşitli denemelerin ötesine geçememiştir. İlk uzun metraj film denemesi ise Yüksel Ünsal yönetmenliğinde 50 kişilik bir ekip ile yapımı sekiz yıl süren “Evvel Zaman İçinde (Nasreddin Hoca, Keloğlan ve Gülderen Sultan)” isimli çizgi filmidir (Kaba, 2014: 175-176).

Amerika ve Japonya canlandırma (animasyon) film alanında sanayileşmiştir. Ürettikleri filmlerde canlandırma ile ilgili deneysel araştırma ve yorumlar ikinci plana atılırken, ticari kaygılarla üretilen filmlerde teknolojinin en son olanakları sonuna kadar kullanılmakta, filmlerin konusu kullanılan muhteşem efektlerin gölgesinde kalmaktadır. Buna karşın Avrupa ve eski Doğu bloku ülkeleri (Fransa, İrlanda, Rusya, Polonya, Slovakya, ...), canlandırma alanında gerek konu, gerek teknik yorumlarıyla daha özgün ve bağımsız işler ürettikleri söylenebilir (Türker, 2011: 7).

Türkiye’de animasyon filmlerinin tarihi ise 1930’lu yıllara kadar uzanmaktadır. Walt Disney’in çizgi filmlerinden etkilenen Karikatürist Cemal Nadir, 1928 yılında yarattığı “Amcabey” tiplemesini kullanarak 1932 yılında “Amcabey Plajda” adını verdiği bir çizgi film denemesinde bulunmuştur. Ancak elbette Walt Disney gibi büyük bir prodüksiyon şansı olmayan Cemal Nadir bu girişimin sonunu getirememiştir (Arslan, 2016: 30). Bir başka

deyişle Türk Çizgi (Animation) Film serüveninin kökeni Karagöz-Hacivat gölge oyunudur. Gölge oyunu, sinemanın öncüsü olarak da kabul edilmektedir. Model hazırlanması, bugünkü kukla canlandırma tekniklerine benzemektedir. Perdedeki hareketi sağlayan parçalar ve bunların birbirine eklenmesi, çizgi filmleri andırmaktadır. Tek fark, Karagöz ile Hacivat'ın tek kare çekim metodu ile kamera görüntülerine aktarılmamasıdır (Uçarcan, 2010: 21).

1980'li yıllar Türk animasyonu için oldukça olumlu geçmiştir. Bu yıllarda, Türk animasyon sanatçıları, yurt dışı kaynaklı birçok festivale animasyon filmleri ile katılmış ve çeşitli ödüller kazanmıştır. 1980'li yılların en önemli gelişmelerinden biri de TRT'nin tüm programlarını, renkli olarak sunmaya başlamasıdır. Bu dönemde çocuk programlarının genel olarak çizgi filmlerden oluşmasından dolayı animasyon stüdyoları, çocuk programlarını bir şans olarak değerlendirmiştir. TRT, bu dönemde animasyon stüdyoları ile çalışmış ve TRT için çeşitli animasyon projeleri hayata geçirilmiştir. 1980'lerde başarılı birçok stüdyo, çeşitli devlet kurumları için trafik, orman, sigaranın zararları ve aile birliği gibi konularda animasyon filmleri yapmıştır. 80'li yılların sonlarına doğru ise ülkemizde bilgisayarda hazırlanmış, üç boyutlu ve animasyon içerikli ilk çalışmalar yapıldığı görülmektedir (ASR, 2017: 57).

Günümüzde üç boyutlu animasyon teknolojisi ile sinema endüstrisi birbirine bağlantılı olarak gelişmektedir. Üç boyutlu animasyon; keşfedilmesinin ilk yıllarında sadece animasyon filmlerinde ve yazılım programlarında kullanılmaktaydı. Günümüzde üç boyutlu animasyon kurumsal yayın grafik çözümlenmeleri başta olmak üzere reklamlar, bilgi teknolojileri gibi insanoğlunun hayatını kolaylaştıracak hemen hemen her görsel ihtiyaç alanında kullanılmaktadır (Göktepe, 2015: 17; Kozan, 2015: 19). Canlandırma (animasyon) filmlerin dünyada çok izlenen ve kitleleri etkileyen bir tür olarak en önemli özelliklerinden biri yalnızca çocuklar için değil hem çocuklar hem gençler hem de büyüklere yönelik olmasıdır (Güngör, 2015: 2). Öğrencilerin animasyonlara olan bakış açısı düşünüldüğünde, animasyonlarla işlenen konuların öğrencileri derse karşı daha fazla motive ettiği, onları daha canlı hale getirdiği ve işlenen dersleri daha eğlenceli bir hale getirdiği söylenebilir (Daşdemir ve Doymuş, 2012: 35). Bununla birlikte bir sanat, endüstri ve eğitim alanı olarak kabul edilen animasyon, dünyada en etkili kitle iletişim ve propaganda araçlarının başında gelmekte ve yeni kuşakların yetiştirilmesinde, kültürel değerlerin genç nesillere aktarılmasında, çocuk ve gençlere bakış açısı kazandırılmasında, sanat kültürünün ve estetik zevklerin zenginleştirilmesinde de etki etmektedir (ASR, 2017: 23). Eğitim ve eğlence unsuru olarak animasyon çocukların gelişiminde özellikle eğitimsel süreçlerde ve davranış gelişimlerinde yeni bir çerçeve sunmaktadır.

2.4.3. Animasyonun Eğitimsel Katkıları ve Önemi

Gelişen dünyamızda kalabalık sınıflar, programlanmamış sistemler vb. sorunlar eğitim teknolojisinin yeni yollara ihtiyacı olduğunu göstermektedir. İnsanın öğrenme sürecinin %83'lük bölümünü görme eyleminin oluşturması, görsel düzenlemelerle oluşturulan bilginin daha etkin olabileceğini göstermektedir. Animasyon bu alanda istenilen yönde biçimlendirilerek etkin bir eğitim iletişimi sağlayabilmektedir (Kaba, 1992: 4). Animasyon ve eğitim iletişim sistemi içerisinde yapılması gereken, öğrenme süreci içinde animasyonun yerini doğru belirlemek ve görsel düzenlemelerin çözümünü iletişim açısından ele almaktır. Bu süreç içinde hareket, ses, zaman ile görsel iletişim açısından etkileşiminin iyi anlaşılması ve uygulanması, eğitim iletişimi içinde iyi sonuçlar almak için en iyi yoldur (Kaba, 1992: 55). Çocukluk döneminde kişilik oluşumunun televizyonla etkileşimli biçimlenmesi ve animasyonun bu süreçteki yeri, onun eğlendirirken eğitmek özelliğiyle özdeşleşerek birliktelik, sevgi, saygı gibi soyut kavramların film içerisinde alıcı kişiliğe iletilmesini sağlamıştır (Kaba, 1992: 3-4). Eğlendirirken eğitmek animasyonun kendi içyapısında bulunmaktadır. Birliktelik, yardımlaşma, sevgi gibi soyut kavramların somut hale dönüştürülerek sunulması, çocukların bu değerleri öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Film içindeki konuşmalar, davranışlar ve bunların ilişkisi çocuğun film süresince o değer yargılarını benimseyerek, bunları kendi hayatında uygulamasını sağlamaktadır (Arslan, 2016: 40). Nitekim bir ders kitabında, sosyal olgu ve olayların bir film sahnesinde verildiği gibi öğrenciye aktarılması ve hissettirilmesi olanaklı değildir. Diğer bir deyişle filmler, öğrencilerin gözünde soyut bilgileri ilgili tüm öğeleriyle bir bütünlük içinde canlandırabilmekte ya da gerçek bir yaşamı yansıtabilmektedir (Birkök, 2008: 2-3).

Animasyonlar öğrencinin ders konularını somut olarak izleyerek kavramalarının yanında, yaratıcı düşünceler geliştirmelerine, olasılıklar üzerinde durmalarına, çeşitli denemelere girişmelerine de yardım etmektedir. Böylece hem etkileşimli öğrenme ortamı sunulabilmekte hem de bireysel öğretim sağlanabilmektedir. Animasyonlar geleneksel sınıf ortamının sıkıcılığını büyük ölçüde ortadan kaldırarak, öğrenme etkinliklerini zevkli bir uğraş haline getirmektedir (Steven ve Phillip, 1994'ten akt. Arıcı ve Dalkılıç, 2006: 3).

Çevresini tanımaya ve anlamaya çalışan birey sürekli olarak kendisine rol modeller belirleme ve onları gözleme, taklit etme ihtiyaçları içindedir. İhtiyaçlar ise güdülenmeyi sağlayacak dürtüler olarak neyin öğrenilmesi gerektiğini belirleyici olan dürtülerdir. Bu bakımdan günümüz çocuklarının anne, baba gibi ilk rol model kaynaklarından daha çok televizyon, bilgisayar gibi araçlar vasıtasıyla animasyon yapımlarla daha çok vakit

geçirdiklerini anımsamakta fayda vardır. Animasyon filmlerin kurgularında başarıyı ve takdiri elde etmiş ilgi çekiciliği zengin kahramanlara yer verilmesi hâlinde sosyal öğrenmenin gerçekleşmesi amacına elverişli olacaktır (Güliden, 2015: 9). Bununla beraber, eğitimde kullanılan animasyonların öğrencilerin derse karşı tutum ve akademik başarılarında kayda değer artış sağlamasının yanı sıra, öğrencilerin yapılması zor ya da mümkün olmayan deneyleri, sistemi aktif olarak kullanarak yapabilmelerini sağlamakta, aynı zamanda güvenlik, zamanı hızlandırılıp yavaşlatabilme, çok seyrek görülen olayları inceleyebilme, karmaşık sistemleri basitleştirilme, kullanışlı ve ucuz olma, motivasyon gibi birçok katkı da sağladığı ortaya konulmuştur (Güvercin, 2010: 3). Animasyon tekniğinin kullanıldığı eğitim yazılımları sayesinde öğrencilere öğretilmek istenen soyut olayları veya varlıkları somutlaştırma ve zihinde canlandırma güçlükleri ortadan kaldırılabilir. Böylece öğrenci için zengin bir öğrenme ortamı oluşturmak mümkün olabilmektedir (Arıcı ve Dalkılıç, 2006: 423).

Arıcı ve Dalkılıç'a göre (2006: 429) animasyonlar, öğrencilere ders konuları içerisinde yer alan deneylerin ve olayların bilgisayar ortamında açıklanmasında, çocuklara yönelik öykülerin canlandırılmasında etkin bir yoldur. Bu yüzden eğitici değeri oldukça büyüktür ve eğitim sürecinde kullanılması eğitimde verimin artmasına yardımcı olmaktadır. Animasyon kullanılarak geliştirilen eğitim yazılımları, öğrencilerin işlenen dersi somut olarak daha iyi kavramalarını sağlar. Bu uygulamalar gerçek işleyişlerine uygun olacak şekilde animasyon yardımı ile hareketlendirilerek etkin bir öğrenme ortamı oluşturulabilir. Animasyonları oluştururken dikkat edilecek pek çok husus bulunmaktadır. Bunlardan bazıları:

- Ekranın rahat okumaya elverişli bir düzenlemeye sahip olması gereklidir
- Ekrandaki metinde kullanılan yazı türü ve büyüklüğü öğrencinin yaş düzeyine uygun olmalıdır
- Ekran görüntüleri net olmalıdır, renkler gözü yormamalıdır
- Çok fazla sayıda metin, grafik ve diğer unsurlar kullanılarak karmaşıklığa yol açılmamalıdır.

Bu hususlara dikkat edilmezse verilmek istenen mesajın ya da anlatılmak istenen olayın anlaşılabilirliği azaltarak, eğitim süreçlerinde verimi düşürebilir.

Okulların yalnızca ders ortamlarından ibaret, sıkıcı mekânlardan ziyade çocukların eğlendikleri, okulu bir oyun ortamı olarak gördükleri ve de onları içinde yaşadıkları hayatın gerçek normlarına uygun olarak onları hazırlayan ortamlara dönüştürülmesi sürekli dile getirilen bir amaçtır (Güliden, 2015: 22). Bu bağlamda bu amacın gerçekleşmesinde önemli rolü olan animasyonlar, nesnelere nasıl konum ve şekil değiştirdiğini göstermeyi sağlayan

materyallerdir. Bu nedenle dinamik içeriklerin öğretilmesinde tercih edilir. Animasyonların üç temel bileşeni vardır: Resim, hareket ve benzetim. İki boyutlu ya da üç boyutlu olarak geliştirilebilecek animasyonlar, nesnelerin bir araya getirilmesi veya soyut kategorilerin düzenlenmesiyle ilgili öğrenme görevlerinde faydalıdır. Animasyonlar zaman içerisinde değişimi açık bir şekilde ortaya koyabildikleri için süreçlerin ve prosedürlerin öğretiminde kullanılması çok uygundur. İyi tasarlanmış animasyonlar, aynı konuyu sadece metinle ya da statik resimlerle sunmaya göre öğrenme sürecini kısaltması açısından da önemlidir (Somyürek, 2010: 247).

Canlandırmaların çok etkili bir kitle iletişim aracı olmasının yanında, olumlu ve olumsuz yanları da vardır; olumsuz yanları, sırf eğlence ve şiddete dayalı, dogmatik düşünce yapısını işleyen sinema filmleri nasıl ki insanlar üzerinde olumsuz etkilere neden olabiliyorsa, aynı öğeleri içeren canlandırma filmleri de benzer etkilere neden olabilmektedir. Olumlu yanları; ülkenin sanat kültürünü geliştirir, özellikle çocuklar ve gençlere bir bakış açısı kazandırabilir, gençlerin/toplumun; ilgi alanlarını zenginleştirir, hayata bakış açılarını genişletir, estetik zevklerini geliştirir (Türker, 2011: 8). Günümüzde çocukların televizyon yapımlarına ve internet ortamında yayınlanan yapımlara çok fazla maruz kaldığını bilinmektedir. Çocukların televizyon ve internet ortamında en fazla takip ettikleri yapımlar ise çoğunlukla çizgi filmler olmaktadır. Genç nesillerin içinde yaşamış oldukları kültürel değerlere rahat bir şekilde uyum sağlayabilmesini, anadilini hızlı ve doğru bir şekilde öğrenebilmesini, kendisine ve çevresine karşı güven kazanmasını ve sağlık, aile, çevre ile ilgili konularda yeterli bilgi düzeyine ulaşmasını animasyon yapımlarının içeriğine ve niteliğine bağlamak mümkün gözükmemektedir. Tüm bu hususlar ile birlikte 2,5 yaşından itibaren çocukların gördükleri ve izledikleri davranış ve tutumları taklit etme özelliğine sahip oldukları da dikkate alındığında; güdeleyici, eğlendirici ve öğretici nitelikler taşıyan, olumlu davranış modelleri sunan, çocukların kendilerini tanıyabilmelerine olanak tanıyan, onlara düşünme ve sorgulama fırsatı veren animasyon yapımlarının önemi çok net bir şekilde ortaya çıkmaktadır (ASR, 2017: 24). Bu bağlamda birçok beceriyi ve yetkinliği kazanmak için çocuklar bilgisayara uyarlanmış simülasyon ve modeller üzerinde çalışarak pahalı olmayan, risksiz ve gerçek pratik yapma imkânı elde eder (Arıcı ve Dalkılıç, 2006).

Yeni teknolojilerin öğretime ve eğitime radikal katkılar sağladığı ortamda animasyonlar ya da farklı türdeki filmler dikkat çekici, eğlendirici olmakla beraber kalıcı olarak öğrenmeye katkısı bulunmaktadır. Öğrenciler eğlenirken öğrenmek gibi motive edici etkinliklerle karşılaştıklarında sınıf atmosferi pozitif yönde etkileyip, olumlu yaşantı ve izlenim edinmeleri sağlanabilir. Tüm bu ifadelerden hareketle denilebilir ki, eğitsel açıdan

oldukça etkili olan animasyon filmler, insanların sadece boş vakit geçirme ve eğlence araçları olarak görülmemelidir. Filmlerde yer alan kahramanlar çocuklar tarafından rol-model olarak benimsenmektedir. Böylece filmler, çocukların; dayanışma, yardımlaşma, mücadele, hoşgörü, iyilik gibi çok temel ve önemli değerler başta olmak üzere pek çok değeri kazanmalarına katkı sağlamaktadır.

2.5.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konuya ilişkin alan yazındaki çalışmalara yurt içinde ve yurt dışında olmak üzere iki ana başlık altında yer verilmiştir.

2.5.1.Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Can (1995), “Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçerisinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri” başlıklı çalışmasında okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde en büyük yeri kaplayan çizgi filmlerin çocukların gelişimini ve iletişimini nasıl etkilediğini incelemiştir. Araştırma 25 Şubat- 3 Mart 1995 tarihleri arasında televizyonda yayınlanan güldürü yanı ağır basan ve şiddet içeren 4 çizgi film, dört anaokulunda 4-6 yaş grubu çocuklara izlettirilmiştir. Ayrıca 18 öğretmene de anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların çoğunun her gün çizgi film izledikleri, çizgi film karakterlerinin hareketlerinden, sözlerinden etkilendikleri anlaşılmıştır. Ayrıca çocukların, şiddet içerikli çizgi filmlerden daha fazla etkilendikleri, bunu oyunlarına ve arkadaşlarıyla olan iletişimlerine kadar yansıttıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra olumlu değerler taşıyan çizgi filmlerin de çocuklarda olumlu özellikler gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Çelenk (1995), “Televizyonda Gösterilen Çizgi Filmlerin İlkokul Çağı Çocukları Üzerindeki Etkileri” başlıklı çalışmasında Televizyonun çocuklar üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerini ele almış ve bu etkilerin çocukların satın alma davranışlarına, şiddete yönelmelerine ve seyrettiklerinden bir şeyler öğrenme süreçlerine katkısını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, sosyo-ekonomik düzeyi farklı iki ayrı ilkokulda anket çalışması uygulanmış, çizgi filmlerin eğitim ve öğretimi daha da kolaylaştırdığı, satın alma davranışlarında çizgi film kahramanlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çizgi filmlerin bazılarında konular şiddet öğeleri ön plana çıkarılarak işlendiği için bazı çocukların dövüşme sahnelerini arkadaşları üzerinde denedikleri, bazılarının ise bu çizgi filmlerden korkup uyku düzenlerinin kötü etkilendiği gözlenmiştir.

Eskandari (2007), “İran’da Tv’de Yayınlanan Çizgi Filmlerin İlkokul Öğrencilerinin Eğitimine Etkisi” başlıklı çalışmasında ilkokul öğrencilerinin, velilerinin ve öğretmenlerinin bakış açısına göre, İran televizyon kanallarında yayınlanan çizgi filmlerin 1-5. sınıflarda okuyan bu öğrencilerde yarattığı etki araştırmıştır. Araştırmanın evrenini, ilkokul öğrencileri oluşturmaktadır. Ayrıca tesadüfi yöntemle seçilen 6 farklı okuldan toplam 263 öğrenci, 263 veli ve 90 öğretmen örneklem olarak alınmıştır. Çalışmanın veri kaynaklarını Farsça hazırlanmış üç ayrı anket oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda ise, yayınlanan çizgi

filmlerin, tüm ilkokul öğrencileri tarafından her gün en az birer saat izlendiği, öğrencilerin çoğunluğunun bu çizgi filmlerden olumlu ve olumsuz yönde etkilendiği, etkilenme oranı ve türünün, semt ve cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Alan (2009), “Sevgi İçerikli Çizgi Filmlerin İlköğretim 5. Sınıftaki Çocukların Görsel Sanatlar Dersinde Yaptıkları Resimler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, sevgi içerikli çizgi filmlerin ilköğretim 5. sınıftaki çocuklarının görsel sanatlar dersindeki resimlerine etkisinin belirlenmesi ve değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırmada 5. Sınıfta öğrenim gören kız ve erkek toplam 24 öğrenciye 3 farklı konuda resimler serbest tarzda yaptırılmış ve filmlerin çocukların yaratıcılıklarına ve becerilerine etkisi gözlem yolu ile araştırılmıştır. Yapılan araştırma; çizgi filmlerin; doğru amaçlar doğrultusunda kullanıldığında eğlenmenin yanı sıra; çocukların bilgi edinmesinde, yaratıcılıklarının geliştirilmesinde, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerinde ve en önemlisi de eğitimlerinde olumlu etkiler sağlamadaki katkılarını ortaya koymaktadır. Sevgi içerikli çizgi filmleri izledikten sonra, istedik davranış edinen çocukların resimlerinde gelişme gözlenmiştir.

Güneş (2010), “Çizgi Film Karakterlerinin Çocukların Satın Alma Davranışlarına Etkisi” başlıklı çalışmada çocukların çocuk kanallarında izledikleri çizgi film karakterlerinin, onların satın alma kararları üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışmada literatür araştırmaları ve mülakat çalışmaları sonrasında ilköğretim 3. 4. ve 5. sınıflardaki çocuklara anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların reklamlarda gördüğü çizgi film kahramanları ile şu anda sahip oldukları çizgi film kahramanlı oyuncaklar arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırma çizgi filmlerin çocuklar üzerinde son derece etkili olduğunu, bu da çocuklara yönelik pazarlamada çizgi film karakterlerinin etkili olabileceğini ortaya koymuştur.

İnaç (2010), “Animasyon Kullanımının İlköğretim Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersindeki Akademik Başarılarına ve Akılda Tutma Düzeylerine Etkisi: 6., 7. ve 8. Sınıflar Örneği” başlıklı çalışmada animasyonların öğretim yöntemi olarak kullanılmasının altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersindeki akademik başarıları ve bilgilerin kalıcılık düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma 2009 – 2010 öğretim yılında altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflardan oluşan altı şube içerisinde yer alan 160 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın veri kaynaklarını başarı testleri oluşturmuştur. Çalışma sonucunda animasyonla öğretim yapılan deney grubu lehine öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersine ait öğrenmeleri ve öğrendikleri bilgileri akılda ve

hatırda tutma düzeyleri bakımından anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Animasyonlar kullanılarak yapılan eğitim faaliyetlerinin geleneksel yöntemle göre daha başarılı olduğu kanıtlanmıştır.

Özgökbel Bilis'in (2011), "Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi" başlıklı bu çalışmasında eğitim alanında televizyon ve onun yanı sıra yeni iletişim teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılması, ayrıca toplumun bilinçli okur ve izleyicilerden oluşması ve bu noktada eleştirel bakış açısı geliştirilerek medya okuryazarlığının kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırma evrenini okul çağı çocuklara ve yetişkinlere yönelik üretilen çizgi filmler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda incelenen tüm bölümlerde değerlerin geniş bir yelpazede aktarıldığı gözlemlenmiş ama bu aktarımın öğretici bir üsluptan ziyade eğlendirmek ve macera dolu bir dünyada gezintiye çıkmak gibi izleyicinin beğenisini almak amacıyla kurgulandığı görülmüştür. Yine soyut, evrensel değerlerden doğa, sanat ve teknolojinin, incelenen bölümlerin bazılarında aktarıldığı görülmüştür.

Adak Özdemir ve Ramazan (2012), "Çizgi Filmlerin Çocukların Davranışları Üzerindeki Etkisinin Anne Görüşlerine Göre İncelenmesi" başlıklı araştırmasında, çizgi filmlerin çocuk izleyiciler üzerindeki etkilerini anne görüşlerine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma betimsel yöntem ve tarama modeline göre desenlenmiştir ve örnekleme ise, devlete ait anaokulları ile 1, 2 ve 3. sınıflarda öğrenim gören 940 çocuğun annelerinden oluşmaktadır. Çalışmanın veri kaynaklarını anketler oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre anneler, çocukların çizgi filmdeki hayali kahraman, mekân ya da olayların gerçek olduğuna inandıklarını, kendilerini çizgi film kahramanlarıyla özdeşleştirdiklerini, çizgi filmde gördüğü hareketleri tekrar ettiklerini, duydukları kelimeleri günlük hayatta kullandıklarını dile getirmektedir. Buna karşın çizgi filmlerin yiyecek, giyecek vb. tüketim anlamında daha çok ilköğretim çağı çocuklarının tercihlerini etkilediği ortaya çıkmıştır.

Özer (2012), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Filmlerin Kullanımı" başlıklı çalışmasını Sosyal Bilgiler öğretiminde çizgi filmlerin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma 2011–2012 öğretim yılında, iki ayrı sınıfta 70 kişiden oluşan örneklem üzerinde öntest - sontest olarak uygulanmıştır. Yapılan araştırmada 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programında yer alan " Ülkeler Arası Köprüler", ünitesi "Birinci Dünya Savaşı ve Çanakkale de Mustafa Kemal" konusu deney grubuna öğretim materyali olarak çizgi film izletilmiş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle ders anlatılmıştır. Araştırmada başarı testi kullanılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda, Sosyal Bilgiler öğretiminde çizgi film izleterek ders işlemenin

öğrencilerin akademik başarılarını artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Başarmak'ın (2013), “Karikatür Animasyonuna Dayalı Çevrimiçi Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Başarısına, Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonuna ve Mizaha Yönelik Tutumuna Etkisi” başlıklı bu çalışmada karikatür animasyonuna dayalı çevrimiçi öğrenme ortamının öğrencilerin başarısına, Fen öğrenmeye yönelik motivasyonuna ve mizaha yönelik tutumuna etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma 2012-2013 yılları arasında Kırşehir ilinde öğrenim gören Fen ve Teknoloji derslerini alan 7. Sınıf öğrencileri arasından, deney ve kontrol gruplarında 23'er öğrenci olmak üzere toplam 43 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın veri kaynaklarını başarı testleri, Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği, mizaha yönelik tutum ölçeği, çevrimiçi tartışma ortamı ve öğrenci mülakat formu oluşturmuştur. Çalışmada, karikatür animasyon bulunan çevrimiçi ortamdaki öğrencilerin başarılarının, bulunmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu; karikatür animasyon bulunan ortamda çalışan öğrencilerin ortama yönelik görüşlerinin olumlu olduğu ve her iki gruptaki öğrencilerin de Fen öğrenmeye yönelik motivasyonları ile mizaha yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kılınc'ın (2013), “Çizgi Filmlerdeki Temel Sosyal Değerler: Pepee ve Pocoyo Örneği” başlıklı bu çalışmada Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmlerde okul öncesi çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayacak öğelerin var olup olmadığı konusu karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmada nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmış olup, çalışmanın evrenini oluşturan çizgi filmler, basit tesadüfi örnekleme yöntemi aracılığıyla seçilmiştir. Çalışmada veri kaynağı olarak 2009 yılında Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması” nda kullanılan ölçek, bu çalışmaya uygun forma çevrilerek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; , çizgi filmlerin sorumluluk ve yardımseverlik duygularını geliştirdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda bu çizgi filmlerin toplumsal açıdan önem teşkil eden bazı değerlere ağırlıklı olarak yer verdiği görülmektedir.

Hacıbektaşoğlu (2014), “Kültürel Çalışmalar ve Çizgi Filmlerin Çocuk İzleyici Üzerindeki Etkileri Araştırmaları” isimli çalışmada çizgi filmlerin, çocukların iletişim becerilerini etkileyip etkilememesi ve çizgi film izleme alışkanlıklarında ailelerinin yönlendirici etkisinin olup olmaması konularında araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 4-6 yaş grubu anaokulu öğrencileriyle onların aileleri ve öğretmenleri

oluşturmaktadır. Araştırmada aileler ve öğretmenlerle anket çalışması, çocuklarla ise yüz yüze derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlere göre, çocuklar için çizgi filmler sınırlı ve kontrollü şekilde izletildiğinde faydalı olabilecektir. Öğretmenler, çocukların çizgi filmdeki savaş ve dövüş davranışlarını model alıp uyguladıklarını belirtmektedirler. Bunun yanı sıra çocuklar boş zamanlarında aileleriyle birlikte televizyon izlediğinde yeni fikirler, yeni bilgiler edinmekte; model alma yoluyla beceriler kazanmakta ve aynı zamanda eğlenmektedir.

Başarmak ve Mahiroğlu (2015), “Çevrimiçi Öğrenme Ortamında Kullanılan Karikatür Animasyonuna İlişkin Öğrenci Görüşleri” başlıklı çalışmalarında, 7. sınıf Fen ve Teknoloji dersinde “İnsan ve Çevre” ile “Güneş ve Uzay” ünitelerine ilişkin çevrimiçi ortamda bir öğretim materyali geliştirmeyi ve bu materyale ilişkin öğrenci görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada bu iki üniteye bulunan kazanımlar dikkate alınarak “karikatür animasyonu” adlı çevrimiçi bir öğretim materyali hazırlanmış, Hazırlanan bu animasyon iki ay boyunca çevrimiçi ortamda kullanılarak dersler işlenmiş ve işlenen dersin sonunda 8 öğrenciden karikatür animasyonlara ilişkin görüşleri istenmiştir. Araştırma sonucunda öğrenciler, incelemiş oldukları karikatür animasyonlar sayesinde, daha kapsamlı bir şekilde düşünebildiklerini, verilmek istenen mesajlara yönelik yorumlama yapabildiklerini ve işlenen konuyla bağlantı kurabildiklerini ifade etmişlerdir.

Bayındır (2015), “Sınıf Öğretmenlerinin Çizgi Filmlerin Öğretimsel Rolüne İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışmasını, sınıf öğretmenlerinin çizgi filmlerin öğretimsel beklentilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 öğretim döneminde görev yapan 113 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma betimsel tarama yöntemine dayalı olarak yapılmış olup, veri kaynağı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre, sınıf öğretmenlerinin %94,7’si çizgi filmlerin sınıfta öğretimsel olarak kullanılabilmesine inanmakta, %79,6’sı öğretimsel nitelikteki çizgi filmleri bilmekte, %85,8’i ise öğretimsel çizgi filmlerin yararına inanmaktadır. Çizgi filmleri yararlı bulan öğretmenlerin, çizgi filmlerin bir öğretim materyali olarak kullanılması, evrensel ve milli değerleri işlemesi, karakterlerin doğru mesajlar vermesi, içeriğindeki şarkı ve konuşmaların eğitici olması, ilkökul programına uyumlu kazanımlar içermesi, kaynakları etkili kullanmaya teşvik etmesi ve kişilik geliştirici olması yönünde beklenti içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2015), “7.Sınıf Basit Makineler Konusunun Film ve Çizgi Filmler İle Öğretimin Tutuma ve Akademik Başarıya Etkisi” başlıklı çalışmasında Fen Bilimleri öğretiminde film

ve çizgi film kullanılarak yapılan öğretimin, öğrencilerin fen dersine karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini araştırmıştır. Araştırma 2012-2013 öğretim yılında yapılmış, veri toplama aracı olarak başarı testlerinden faydalanılmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle film ve çizgi filmlerle yapılan öğretim neticesinde öğrencilerin akademik başarılarında ve Fen Bilimleri dersine olan tutumlarında olumlu değişiklikler olduğu söylenmiştir.

Arslan'ın (2016), "Çizgi Filmlerde Lider Özelliklerinin Eğitimdeki Yeri" başlıklı bu çalışmada "Çizgi filmlerde lider özelliklerinin eğitimdeki yeri ne düzeydedir?" sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Araştırmada içerik analizi içerisinde kavramsal analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evrenini animasyon filmler, örneklemini ise seçilmiş olan bazı animasyon filmler oluşturmaktadır. Araştırmanın veri kaynaklarını anketler oluşturmaktadır. 30 çizgi film belirlenen özellikler çerçevesinde kategorize edilmiş, kavramsal analiz yöntemi kullanılarak tahlil edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, araştırmacıların değerlendirmeleri doğrultusunda, animasyon filmlerin genel anlamda hayal gücü ve çalışkanlık açısından olumlu bir imaja sahip olduğu görülmektedir.

Ayan (2016), "Çizgi Filmlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışması, ilkökul öğrencilerinin en çok izlediği çizgi filmlerin söz varlığı unsurlarını inceleyerek, çocukların söz varlığı gelişimlerine katkılarını belirlemek ve bu unsurları öğrencilerin kelime hazineleri ile karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma 2014-2015 tarihleri arasında 1-4. sınıf yaş aralığındaki 300 öğrenciye "En çok izlenen çizgi film tespit formu" dağıtılarak yapılmıştır. Yapılan araştırmada, öğrenciler tarafından seçilen 10 çizgi filmin her bölümünden 5'er dakikalık kesitler izlenerek 30.000 kelimelik bir liste oluşturulmuştur. Çalışmada, doküman incelemesi ve kategorisel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çizgi filmlerdeki ve ilkökul öğrencilerindeki söz varlığı unsurları karşılaştırılarak 1.916 farklı kelimenin ortak olduğu görülmüştür.

Kaçar (2017), "Türkiye'de Çizgi Film Animasyon Eğitiminin Akademik Yaratıcılık Bağlamında İncelenmesi" başlıklı çalışmada animasyon eğitiminin, Türkiye'de animasyon alanının gelişmesine olan katkısını incelemiştir. Tez çalışması literatür taraması yöntemi ile ortaya konulmuştur. Yapılan çalışmada yaratıcı bir ürünün dış motivasyonlardan bağımsız olarak, kişinin içinden gelen motivasyonla üretilebildiği vurgulanmış ve yaratıcı ürünün niteliğinin ise, ürünü ortaya koyanın bilgi birikimi ile doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda eğitimci kadrosunun da her anlamda ilham veren ve animasyon alanında yaratıcı işler ortaya koyabilmiş kişilerden oluşmasının katkısına dikkat çekilmiştir.

Araboğa'nın (2018), "Çizgi Filmler ve Tüketim Kültürü: Çizgi Filmlerde Tüketim Davranışlarının ve Tüketim Nesnelерinin İlkokul ve Ortaokul Çağındaki Çocuklara Etkisi" başlıklı çalışması, ilkokul ve ortaokul çağındaki çocukları tüketime yönlendiren çizgi film içeriklerinin belirlenmesi, belirlenen bu içeriklerin çocukların satın alma davranışlarına etkisini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Tüm bunlara ek olarak çizgi filmlerde tüketim davranışlarının ve tüketim nesnelерinin ilkokul çağındaki çocuklara etkisi de incelenmiştir. Bu amaçla Bitlis ilinde bulunan ilkokul ve ortaokul çağındaki 380 çocuğa anket uygulanmış olup çizgi filmlerde çocukları etkileyen içeriklerin bulunmadığı ve çocukların satın alma davranışına etki eden ürünlere olan ilgilerinin de olumsuz olduğu sonucuna varılmıştır.

Tay, Baş ve Aslan'ın (2018), "Hayat Bilgisi Öğretiminde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı çalışmaları, Hayat Bilgisi öğretiminde çizgi film ve animasyon kullanımını öğrencilerin bakış açısıyla incelemek amacıyla gerçekleştirilen nitel bir çalışmadır. Araştırmada durum çalışması deseni ve amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmış ve çalışma grubu, 2. Sınıf öğrencileriyle sınırlandırılmıştır. Çalışma grubunu, ilkokul 2. sınıfta öğrenim gören, Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon izleyen 10 öğrenci ve izlemeyen 10 öğrenci olmak üzere toplam 20 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, çizgi film ve animasyon izletilen grupta, Hayat Bilgisi öğretiminde çizgi film ve animasyon kullanımının; dikkati çektiği, dersi zevkli hale getirdiği, anlamayı kolaylaştırdığı, görsellik ve kalıcı öğrenme sağladığı, öğrencilerde ilgi ve merakı artırdığı, öğrencilerin başarılarına, anlama düzeylerine ve bilgilerin akılda kalıcılığına katkısının genel anlamda olumlu olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık çizgi film ve animasyon izlemeyen gruptaki öğrenciler ise, derste animasyon izlemeye son derece istekli olduklarını; istekli olma nedenleri sorulduğunda ise, derslerin çizgi film ve animasyonla daha zevkli, eğlenceli ve heyecanlı olabileceğini ve konuların akılda kalıcılığının artacağını ifade etmişlerdir.

Ulusal alan yazınındaki animasyon ve çizgi filmlere ilişkin yapılan araştırmaların genel itibariyle; çocukların gelişim alanlarına, eğitimlerine etkileri, değer eğitiminde bir öğretim aracı olarak yer alması, çocukların model alarak öğrenme gerçekleştirmesine vesile olması gibi hususlar üzerinde araştırmaların yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bununla beraber çizgi filmlerin çocukların tutum ve davranışlarına, iletişim becerilerine, akademik başarılarına ve tüketici davranışlarına olan etkileri de yapılan araştırmalar içerisinde ele alınan konulardan bazılarıdır.

2.5.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Keogh ve Naylor (1999) fen eğitiminde kavram karikatürlerinin çeşitli öğretim durumlarında kullanılmasının değerlendirilmesinin sonuçlarını incelediği araştırmalarında, araştırmanın sonucunda öğretmenler ve öğrencilerin kavram karikatürlerine karşı genel olarak olumlu tepki verdiklerini tespit etmişlerdir. Kavram karikatürleri farklı düzeyde öğrenme fırsatları sunduğu, öğrenci motivasyonunu geliştirici, öğrencileri değerlendirici ve fen kavramlarının anlamlandırma düzeyini daha kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır. Bununla beraber, öğrenci motivasyonunu geliştirici, öğrencileri değerlendirici ve fen kavramlarının anlamlandırma düzeyini daha kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır.

Rule ve Auge (2005) dil öğretiminde çizgi film kullanımının pedagojik değerinin tespitini içeren araştırmalarında öğrencilerin yüksek düzeyde motivasyonla birlikte ve akademik başarıya ulaştıklarını, öğrencilerin görüntülerde kullanılan kelimeleri sıklıkla günlük yaşamlarında kullandıklarını gözlemlemişlerdir.

Dalacosta, Kamariotaki-Paparrigopoulou, Palyvos ve Spyrellis, (2009) fen eğitiminde öğrenme-öğretme sürecini destekleyici çizgi film destekleyici çoklu ortam uygulaması geliştirmiştir. Çalışma Atina'da farklı değişkenlere sahip ilkokullarda 10-11 yaş arası 179 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışmada kullanılan uygulamanın ilkokul öğrencilerinin bilgi düzeyini artırdığı fenle ilgili anlaşılması zor bazı spesifik kavramları içselleştirip anlamlandırmayı kolaylaştırdığı gözlenmiştir. Çizgi filmlerin ve animasyon ürünlerinin çoklu ortam uygulaması olarak sunulmasının öğrencilere kolay ulaşmada, bazı zor kavramların öğretiminde önemli bir kolaylaştırıcı olduğunu ve daha çok hedef kitleye hitap edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Iamurai (2009) pozitif yönlü animasyon kullanarak çocukların ilkokulda davranış değişiminin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı araştırmada öğrencilerin sosyal yaşamlarında pozitif düşünmeyi alışkanlık haline getirme kurgulanmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin saldırgan, istenmedik davranışları kısa vadede azalmış, uzun vadede değişme potansiyeli için umut verici bulunmuştur.

Rosen (2009) tarafından İsrail'de yapılan 400 5. ve 7. sınıf öğrencisinden oluşan çalışma grubuyla fen ve teknolojiye ilişkin motivasyon ve öğrenme çıktılarını artırmak için öğrenme ortamına entegre edilmiş animasyonların kullanımının deney grubundaki öğrencilerin bilgiyi transfer etmeyi sağladığını ve öğrenme motivasyonunu artırdığını ifade etmiştir. Bununla beraber öğrencilerin fen ve teknolojiye karşı algıları olumlu yönde değişime uğramış, öğrenciler sınıf içi etkileşimlerde daha merkezi bir role sahip olarak etkin katılım

sağlanmış, teknoloji kullanımının artışı olumlu yönde öğrenmeye katkı sağladığını ve öğrenci ilgisinin bu konuda arttığını ifade etmiştir.

Chieu, Herbst ve Weiss (2011) deneyimli ve deneyimsiz öğretmenlerin katıldığı eleştirel bir adım olan tasarım temelli bir araştırmada; öğretimsel bir uygulamada anime edilmiş kliplerin etkisinin online interaktif forum ve diyaloglardaki durumunu tespit etmeyi amaçlamışlardır. Animatif sunumların sınıf etkileşimlerinde kritik olayların yorumlanması, öğretmenlerin öğretme sürecini planlama işinde kolaylaştırıcı olmasında çevrimiçi interaktif forumların ve diyalogların animasyonlaştırılmış diziler olarak sunulmasının etkisinin öğrenme koşullarının yaratılmasında karar verici olanaklar sunar. Bu yüzden öğretmenlerin öğretimin niteliğini artırmada animatif klipler önemli görev üstlenebilirler.

Dalacosta, Paparrigopoulou-Kamariotaki ve Pavlatou (2011) öğrencilerin fen eğitimine ilişkin bilgi ve becerilerini değerlendirmede çizgi filmlerin kullanımını amaçladıkları çalışmada çizgi filmler öğrencilerin gözlem ve bilimsel süreç becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda çizgi filmlerin öğretmenler için alternatif değerlendirme fırsatı sunduğu kanısına varmışlardır.

Polk (2013), biyoloji sınıfında animasyonların statik karikatürlere karşı etkisini incelediği araştırmada hücre transferi, protein sentezi, mitoz bölünmeyi kapsayan üç ünite içeriğine ilişkin oluşturulan eğitim sürecinde, deney grubunda animasyonlarla yapılan uygulamanın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır. Ancak; öğretmen gözlemlerine bağlı olarak öğrenci katılımı ve sınıf tartışmalarının animasyon kullanımlarını artırdığı ve animasyon kullanımına eğitimsel bir teknik olarak öğretmenler tarafından yoğun bir ilgi gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Islam, Ahmed, Islam ve Shamsuddin (2014) ilköğretim düzeyinde güneş sistemiyle ilgili çoklu medya uygulaması olarak videolar geliştirmişler, görsel materyal olarak bu uygulamanın etkililiğini test etmek amacıyla üç grup üzerinde farklı şekillerde denetlenmiştir. I. gruba geleneksel şekillerde öğretim yapılarak 15 soruluk bir anket uygulanmış, II. gruba ise görsel öğrenme materyali kullanılarak, anket uygulanmış III. Gruba geliştirilen uygulama harmanlanmış öğrenme anlayışıyla öğretmen öğretimiyle ve etkileşimiyle birleştirilerek öğretim yapılmıştır. Öğrencilerin cevapları ve algıları harmanlanmış tekniğe diğerlerinden daha pozitif olduğu tespit edilmiştir. Bu etkileşimli harmanlanmış öğrenme sistemi çocukları için bilgiyi yapılandırmada daha anlamlı olabileceği kanısına varılmıştır.

Toledo, Yangco ve Espinosa'nın (2014) medya karikatürlerinin çevre eğitiminde sorun çözme üzerine etkisi üzerine yaptıkları araştırmada yaptıkları eğitim yoluyla çocukların

sorun çözüme becerilerinin geliştiğini, medya karikatürlerinin çevresel eğitim ve fen eğitiminde öğrenme aktivitesi olarak sorun çözümünde kullanılabileceği, öğrencilerin yerel ve küresel problemlerin çözümünde etkin katılımının sağlanması ve öğrencilerin bu konu üzerine derinlemesine düşünmesine olanak sağlayacağını dile getirmişlerdir.

Chan (2015), Hong Kong'ta bir üniversitede öğretmenin profesyonel gelişimi kapsamında öğretmenlere yapılan eğitimde değerlendirmeye ilişkin yapılan eğitimlerde; rubrik, seviye tanımlama ve puanlamaya ilişkin konuların animasyonlarla öğretmenler (%95) tarafından kolay algılandığını ve animasyonlarla kolay ilişkilendirme yaptıklarını, pozitif davranışlar sergilediklerini ifade etmiştir.

Habib ve Soliman (2015) çizgi filmlerin çocukların zihinsel gelişimine ve davranış değişimindeki etkisini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında 7-12 arası yaş grubundaki 100 öğrenci üzerinde anket çalışması yaparak; çizgi filmlerin, çocukluk çağını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğunu, zamanın büyük bir bölümünü kapladığını, cinsel ve şiddet içeriğine aşırı maruz bırakarak bir çocuğun gelişimsel çıktılarının zayıflatılıp, gelişimsel geriliklerin ortaya çıkabileceğini; çizgi filmlerin amacına hizmet edilerek kullanıldığında eğitsel bir öge olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Al-Rabaani ve Al-Aamri, (2017) 33 4. sınıf öğrencisinden oluşan su konularıyla ilgili Sosyal Bilgiler dersinde çizgi film kullanımıyla ilgili oluşturdukları deneysel desende, öğrencilerin kontrol grubuna nazaran suyla ilgili konulara ilişkin farkındalık düzeyinin yapılan son testte daha yüksek çıktığını, çizgi filmlerin su ve çevresel farkındalık konusunda önemli etkiler ortaya çıkardığını, öğrencileri yerel çevreye ilişkin konularda düşünmeye ve tartışmaya yönelik yeni yönlendirmelerin doğduğunu ortaya koymuşlardır.

Abuzahra, Farrah ve Zalloum (2018) yapılandırmacı bakış açısıyla dil eğitim sınıfında çizgi filmlerin pedagojik bir eğitim materyali olarak kullandıkları çalışmalarında çizgi filmlerde kullanılan pedagojik değerlerin altı çizilmiştir. Çizgi film özellikleri yabancı dil eğitiminde birçok değerli etki bırakmaktadır. Çizgi filmlerin kullanımında sosyal temelli öğretim yaklaşımının işe koşulması (öğrencinin sosyal katılımı ve işbirlikli tartışması) etkin öğrenme çıktılarının yeni bir dilin öğretiminde kolaylaştırıcı ve destekleyici olduğu tespit edilmiştir.

Jintapitak (2018) yükseköğretimde animasyon karakterlerinin sınıfta öğrencilerin ilgi ve algılarını artırmaya yönelik durumunu tespit etmek için yaptığı çalışmada bir dönem boyunca karakterler ve animasyonlar etkin rol oynamış öğrencilerin öğrenme sürecinde daha büyük anlamlandırmalara sahip olmuş, öğrenci anketi sonucunda %97.92 oranında öğrenci

akademik performansları artırdığını ifade etmiştir. Özellikle farklı ilgilerden ve akademik alt yapılardan gelen öğrencileri adapte etmede animasyon karakterlerinin önemli bir adapte edici olduğunu vurgulamıştır.

Krishnan ve Yunus (2018) İngilizce dil eğitiminde canlı resimlerin başka bir deyişle çizgi filmlerin kullanımına ilişkin 10 haftalık uygulamanın sonucunda canlı resimlerin öğrencilerin üzerinde anlamlı fark yaratırken, pozitif yönde etki yaptığı gözlemlenmiştir. Özellikle yeni kelime ediniminde ve dil becerileri güçlendirmede çok önemli katkılar yaptığı gözlemlenmiştir. Özellikle düşük İngilizce alt yapısına sahip bireylerde önemli fark ortaya çıkarmıştır. Araştırma sonucunda öğrenme materyallerinin ders kitapları yerine online materyaller olarak yer değiştirmesinin ve eğitim programında buna ilişkin revizeler yapılmasının akademik başarıyı artıracak yönünde tespitlerde bulunulmuştur.

Uluslararası alan yazınına bakıldığında animasyon ve çizgi filmlerin öğretimde etkililiğinin araştırıldığı çalışmaların yoğun olarak gözlendiği, animasyon ve çizgi filmlerin öğrenci başarısı ve motivasyon üzerinde yarattığı fark üzerinde durulmuştur. Animasyon ve çizgi filmlerin yoğun olarak yabancı dil eğitiminde ve Fen Bilimlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada izlenen yöntem, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama aracı, uygulama süreci hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAşTIRMA MODELİ

Bu araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde oraya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve şimşek, 2016: 41). Nitel araştırma; insanın, kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından biri (Özdemir, 2010: 326) olarak betimlenmektedir.

Yapılan araştırma, nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseni ile gerçekleştirilmiştir. Stake (1995) ve Yin'e göre (2009, 2012) durum çalışmaları, özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan, araştırmacının bir durumu, sıklıkla bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desenidir ve durumlar zaman ve eylemle sınırlı olup, araştırmacılar uzun bir zaman süresinde çeşitli veri toplama yöntemleri kullanarak detaylı bilgi toplarlar (akt. Creswell, 2014: 14). Bu çalışmada Hayat Bilgisi dersi kapsamında çizgi film ve animasyonlar bir durum olarak ele alınmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı bu çalışmada Hayat Bilgisi dersi kapsamında çizgi film ve animasyonların nasıl ve niçin kullanıldığına yönelik derinlemesine bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde odak grup görüşmeleri kullanılmış ve beş grup ile yapılan odak grup görüşmeleri 10 saate yakın bir zamanda gerçekleştirilmiştir.

Yin'e göre (1984) durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemi olarak betimlenmektedir (akt. Yıldırım ve şimşek, 2016: 289). Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulması çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersinde kullanma durumlarının söz konusu olması yani Hayat Bilgisi dersi kapsamında çizgi film ve animasyonların sınıf öğretmenlerinin gerçek yaşam çerçeveleri içinde yer almasından dolayı bu çalışmanın bir durum çalışması olma özelliği taşıdığı

anlamına gelebilir.

Shram ise (2006) durum çalışmasını insanların sosyal davranışlarının kavramsallaştırılmasının ya da ancak bunu özetlemenin bir yolu olduğunu düşünseniz de, durum çalışmasının stratejik önemi tek bir durumdan ne öğrenilebileceğine dikkat çekme yeteneğinde yatar.” demektedir ve durumun karmaşıklığına, biricikliğine ve parçası olduğu sosyal bağlamla olan bağlantılarına odaklanılmasını önermektedir (akt. Glesne, 2012: 31). Bu çalışmada çizgi film ve animasyonların Hayat Bilgisi bağlamında önemine dikkat çekilmek istendiğinden bir durum çalışması niteliği taşıdığı söylenebilir.

Durum çalışmaları birden fazla türde ifade edilebilmektedir. Bu çalışmada Hayat Bilgisi dersi kapsamında çizgi film ve animasyonun yeri, önemi, kullanımı ve özellikleri incelendiğinden durum çalışması türlerinden bütüncül ve tekli durum çalışması türü kullanılmıştır. Yin’e göre (2017: 7) araştırmada veriler bir boyuta odaklanıyorsa tekli durum, yine araştırmada ele alınan durum bir bütünü oluşturuyorsa (iç içelik söz konusu değilse) bütüncül durum olarak betimlenmektedir. Bu araştırmanın Hayat Bilgisi kapsamında ele alınması bütüncül, çizgi film ve animasyona odaklanması ve kapsamı çerçevesinde tek bir boyuttan (sadece sınıf öğretmenleriyle yapılan odak grup görüşmesinden) veri toplanması nedeniyle tekli durum çalışması olmasının gerekçeleridir.

Genel olarak bakıldığında bu araştırmanın veri kaynağını oluşturan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında çizgi film ve animasyon ile ilgili soruları yaşantıları yoluyla cevaplayabilecekleri, yine bu bağlamdaki tecrübelerini yansıtabilecekleri düşünülmüş ve çalışma grubunun sınıf öğretmenlerinden oluşturulmasına yol açmıştır. Sınıf öğretmenlerinden ilgili olgu ile ilgili görüşlerinin alınması da görüşme yöntemini gerekli kılmış ve araştırmada veriler odak grup görüşmeleri yoluyla elde edilmiştir.

Durum çalışması yöntemi, gerçek dünya bağlamı içerisinde bir olgunun çalışılmasını vurgularken “türetilmiş” verilere dayananlara kıyaslandığında, verilerin doğal ortamlardan toplanmasını tercih eder (Bromley, 1986: 23’ten akt. Yin, 2017: 5). Bu çalışmada nitel araştırmalarda veri toplama yollarından biri olan odak grup görüşmeleri kullanılmış ve bu yolla doğal ortamlardan veri alınması yoluna gidilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına yönelik düşünceleri, beş oturumdan oluşan odak grup görüşmeleri yolu ile alınmıştır. Çokluk, Yılmaz ve Oğuz’a göre (2011: 97) “odak grup görüşmeleri, önceden belirlenmiş yönergeler çerçevesinde gerçekleştirilen, bu yöntemin mantığına uygun olarak, görüşülen kişilerin öznelliklerini ön planda tutan, katılımcıların söylemine ve bu söylemin toplumsal bağlamına dikkat edilmesi gereken nitel bir veri toplama

tekniki olarak tanımlanabilir.” Başka bir ifade ile odak grup görüşmeleri, ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle tanımlanmış bir tartışmalar serisi olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 158).

Odak grup görüşmeleri, küçük gruplar için tasarlanmış bir görüşme yöntemi olup, odak grup görüşmelerinin en belirgin özelliği ise altı ila on üyeden oluşan küçük bir grup katılımcının bir oturum etrafında toplanması ve araştırmacının üzerinde çalıştığı konu ile ilgili görüşlerini bildirmeleridir. İyi bir şekilde uygulandığında son derece canlı geçebilen odak grup görüşmelerinin amacı; tartışılan konularda bir uzlaşmaya varmak ya da bu konulara çözüm bulmak değildir; amaç, bir konu hakkında farklı görüşleri ortaya koymaktır (Ersin ve Bayyurt, 2015: 203). Bu çalışmada odak gruplar 6’şar öğretmen ile yapılması planlanmış ve 5 oturumdan 4’ü 6’şar öğretmenle gerçekleştirilirken bir oturumda bir öğretmenin mazereti nedeniyle katılamamasından dolayı 5 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmelerinin tamamı canlı, neşeli ve amaca yönelik olarak gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada odak grup görüşmesinin tercih edilmesinin nedeni odak grup görüşmelerinin doğasında var olan özelliklerin araştırma için daha iyi veri toplama yöntemi olacağı düşüncesidir. Bu bağlamda öncelikle katılımcıların karşılıklı etkileşim ve çağrışımlarla birbirlerini tetiklemeleri ve böylece zengin bir veriye ulaşılmasını sağlayacağından odak grup tercih edilmiştir. Bir başka neden odak grup görüşmelerinin canlı, neşeli ve rahat bir ortamda gerçekleşmesi ile katılımcılardan amaca yönelik veri toplama imkânı vermesidir. Bu çalışmada da katılımcılar canlı, neşeli ve rahat bir ortamda, karşılıklı etkileşim ve çağrışımlarla birbirlerini tetiklelemişler ve böylece zengin içerikli bir veri elde edilmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmada, araştırma desenine ve konunun doğasına uygun olarak, amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu bağlamda amaca uygun olarak Hayat Bilgisi dersini yürütmekte olan 1, 2 ve 3. sınıfı okutan sınıf öğretmenleri çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunda 29 sınıf öğretmeni yer almıştır. Çalışma grubundaki sınıf öğretmenleri ile ilgili demografik bilgileri Tablo 3.1, Tablo 3.2, Tablo 3.3 ve Tablo 3.4’te verilmiştir.

Tablo 3.1. Örneklemde Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	f	%
Kadın	13	44.8
Erkek	16	55.2
Toplam	29	100

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmanın örnekleminde yer alan erkek ve kadın öğretmenlerin yaklaşık olarak birbirine yakın olduğu söylenebilir. Kadın öğretmenler örneklemin %44.8'ini oluştururken erkek öğretmenler örneklemin %55.2'sini oluşturmuşlardır.

Tablo 3.2. Örneklemde Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Kıdem Durumları

Hizmet Yılları	f	%
6-10 yıl	1	3.4
11-15 yıl	2	6.9
16-20 yıl	2	6.9
21 yıl ve üstü	24	82.8
Toplam	29	100

Tablo 3.2 incelendiğinde araştırmanın örnekleminde yer alan sınıf öğretmenlerinden büyük bir bölümü (%82.8) kıdem bakımından 21 yıl ve üstü kıdeme sahiptirler. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin ikiye öğretmeninin 11-15 yıl ve 16-20 yıl kıdeme ve bir öğretmenin 6-10 yıl kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Örneklemde Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Devlet ya da Özel Okulda Çalışma Durumları

Devlet/Özel Okul	f	%
Devlet Okulu	24	82.8
Özel Okul	5	17.2
Toplam	29	100

Tablo 3.3 incelendiğinde araştırmanın örnekleminde yer alan sınıf öğretmenlerinden beşi özel okulda çalışırken 24'ü devlet okulunda çalışmaktadır.

Tablo 3.4. Örneklemde Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okula Göre Durumu

Okullar	f	%
A Okulu	6	20.7
B Okulu	6	20.7
C Okulu	5	17.2
D Okulu	6	20.7
E Okulu	6	20.7
Toplam	29	100

Tablo 3.4 incelendiğinde araştırmanın örnekleminde yer alan sınıf öğretmenlerinin beş okulda çalıştığı ve bu okullardan katılımının C Okulu (5 öğretmen) dışından 6'şar öğretmenle

olduğu görülmektedir.

3.3. ARAŞTIRMADA SÜREÇ

Araştırmada odak grup görüşmeleri yoluyla veri toplandığından araştırma bu görüşmelerin aşamaları dikkate alınarak tasarlanmış ve yürütülmüştür. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2016: 160) odak grup görüşmesi birbiri içerisine geçmiş 7 aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar ve bu aşamalarda aratırmada gerçekleştirilen eylemler aşağıda verilmiştir.

1. Araştırmanın amacının kullanılacak yöntem açısından gözden geçirilmesi:

Tüm araştırmalar birtakım kuramdan türetilmiş veya uygulama sürecinde saptanmış sorulara sistematik yanıtlar bulmak için gerçekleştirilir. Araştırma amacının sınırlı bir durumu derinlemesine incelemeyi gerektirdiği durumlarda nitel araştırma yöntemleri tercih edilir. Nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmeleri, görüşme yönteminden daha fazla artıya sahip olup bir defada 6-8 bireyden oluşan gruba ulaşmayı sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 161). Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında çizgi film ve animasyon ile ilgili görüşlerini betimlenmek amaçlandığından diğer görüşme yöntemlerinden fazla artıları olan odak grup görüşmesi tercih edilmiş ve 5 oturumdan oluşan odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerin dört tanesi 6 öğretmenden, bir tanesi ise 5 öğretmenden oluşmuştur.

2. Araştırma sorularından yola çıkarak odak grup görüşme sorularının geliştirilmesi:

Araştırma soruları ile araştırma amacı araştırılabilir halde ayrıntılı hale getirilir. Kruger ve Casey'e göre (2000) odak grup görüşme soruları başlangıçta daha sohbet tarzında kolay sorulardan başlamalı ve sorular arasında mantıksal bir sıra olmalıdır. Zaman ise planlı ve akıllıca kullanılarak önemli sorular sona bırakılıp yanıt zenginliğinden yoksun kalınmamalıdır (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016: 162). Bu çalışmada, araştırma sorularından hareketle odak grup soruları hazırlanmıştır. Çizgi film ve animasyon ile ilgili alan yazın taranarak yarı yapılandırılmış 16 sorudan oluşan görüşme formu geliştirilmiştir. Oluşturulan form, Kırşehir Ahi Evran (3), Gazi (1) ve Muğla Sıtkı Koçman (1) Üniversiteleri'nde görev yapan 5 akademisyenin "uygun (2)", "düzeltilebilir kullanılabilir (1)", "uygun değil (0)" şeklindeki görüş ve değerlendirmelerine sunulmuştur. Uzmanların yaptığı değerlendirmeler kendi kategorileriyle karşılaştırılmış ve free-marginal kappa değeri 0,87 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değer 0.70 ve üzerinde olduğundan değerlendirmeciler arası yeterli uyum olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte uzman görüşleri doğrultusunda ifade bakımından da düzelterek sorulara son hali verilmiştir. Veri toplama aracındaki sorular

aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

1. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanıyor musunuz?
2. Çizgi film ve animasyon izliyor musunuz?
3. İzlediğiniz çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili buluyor musunuz?
4. Hayat Bilgisi dersinin hangi aşamasında ya da aşamalarında çizgi film ve animasyon kullanıyorsunuz?
5. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımınızın amacı ya da amaçları nelerdir?
6. Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özellikler nelerdir?
7. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarını söyler misiniz?
8. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarını söyler misiniz?
9. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarını söyler misiniz?
10. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıklarını söyler misiniz?
11. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarını söyler misiniz?
12. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarını söyler misiniz?
13. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi nedenlerle kullanıyorsunuz?
14. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonlardan öğretim materyali olarak nasıl faydalaniyorsunuz?
15. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenler nelerdir?
16. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına yönelik önerileriniz

nelerdir?

Belirlenen bu sorular odak grup görüşmelerinde kullanılacak soru tiplerine uygun olarak tasarlanmıştır. Bu bağlamda 1. ve 2. sorular tanıtma, 3. ve 4. sorular geçiş, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,13, 14 ve 15. sorular ana ve 16. soru kapanış sorusu olarak kullanılmıştır.

3. Yer ve teknoloji planlanması:

Odak grup görüşmeleri 6-8 katılımcı, bir yönetici ve bir yönetici yardımcısının katılımında gerçekleştirilir. Bu bağlamda görüşme yapılacak ortam, 8-10 kişinin 1-2 saat arasında gerçekleştirebileceği, ışık alan, oksijen yönünden zengin, havalandırılabilir ve gürültüden uzak olmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 163). Bu araştırma 5 ayrı okulda, ikisi müdür odasında, ikisi öğretmenler odasında ve bir tanesi de toplantı yapılmaya müsait olan uygun bir ortamda olup, ışık alan, gürültüden uzak, ferah, katılımcıların her anlamda rahat olabileceği şekilde tasarlanan ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler kayıt için üst özelliklere sahip, ses ve görüntü kalitesi yüksek bir video kayıt cihazı ve bir ses kaydı cihazı yardımıyla kayıt altına alınmıştır. Her bir odak grup görüşmesi yaklaşık olarak 1 saat 30 dakika ile 2 saat arasında gerçekleşmiştir. Patton'a göre (2018: 385) odak grup görüşmeleri genellikle 1 ila 2 saat arasında sürmektedir. Dolayısıyla bu çalışmadaki odak grup görüşme sürelerinin literatürde belirlenen zaman aralığına uygun olarak gerçekleştiği söylenebilir.

4. Bütün sürecin pilot denemesinin yapılması:

Odak grup görüşmelerinin pilot deneme sürecinde, araştırmanın yapılacağı ortam, araştırmada kullanılacak görüşme yönergesinin yanı sıra kayıt cihazları gibi malzemeler de araştırmacı tarafından denenmiş olmaktadır. Pilot denemesinin olabildiğince gerçeğe uygun olması gerekmektedir. Gerçekleştirilen pilot uygulama ile görüşmeler esnasında ortaya çıkabilecek aksaklıklar giderilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 164). Yapılan çalışmada 6 kişinin katılımından oluşan bir grupla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama sonucunda görüşme soruları ve ortam gözden geçirilmiş, gerekli görülen kısımlarda düzeltmelere gidilerek sonraki görüşmelere zemin hazırlanmıştır.

5. Katılımcıların belirlenmesi ve davet edilmesi:

Araştırmanın amacına, yanıt aranan soruların niteliği ve sayısına göre katılımcı sayısının değişebileceği gibi; 4 kişi ile de 15 kişi ile de bu görüşmeler gerçekleştirilebilmektedir (Gibbs, 1997'den akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016: 164). Görüşmeye katılacak bireyler daha önceden çalışmanın amacı hakkında bilgilendirilmeli, katılımcılardan gelebilecek sorular içtenlikle ve doğru bir şekilde yanıtlanmalı ve katılımcılara görüşmenin

gerçekleşeceği yer, gün ve saat bildirilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 165). Yapılan çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak katılımcı sayısı belirlenmiş ve katılımcılarla ilgili özellikler çalışma grubu başlığı altında açıklanmıştır. Görüşmelerden önce görüşmenin amacı, yeri, saati ve günü bildirilerek, katılımcılar davet edilmiştir.

6. Yönetici özellikleri ve çalışmanın gerçekleştirilmesi:

Farklı bakış açılarına sahip, farklı kökenlerden gelen, farklı kişisel özelliklere sahip olan bireylerle 1-2 saat arasında yapılacak olan odak grup görüşmelerinin, amaca uygun olarak ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi adına, araştırmanın iyi bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bu yönetme görevi araştırmacı tarafından yapılabileceği gibi bu konuda eğitim almış kişiler tarafından da gerçekleştirilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 165). Başka bir ifade ile Merriam (2013: 91-92), odak grubun oluşturulmasının tartışılacak konuya bağlı olduğunu, bireysel görüşmelerde olduğu gibi amaçlı örnekleme yoluyla konuya hâkim kişilerin çalışmaya dâhil edilmesi gerektiğini ve bu yöntemi uygulayacak olan araştırmacının da yeteneklerini geliştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Glesne (2012: 177) “odak grup görüşmesinde, araştırmacıların kolaylaştırıcı ya da moderatör niteliklerine sahip olmasını gerektiğini, bu görüşmeleri kaydetmenin zorlayıcı olabileceğini, tartışmaların katılımcılar tarafından yürütüldüğü oturumlar dışında, tartışmayı hem yönetmeye hem de tartışma sırasında not tutmaya çalışmanın zor olacağını” ifade etmiştir. Bu çalışmada ilk üç odak grup görüşmesinde moderatörlüğü danışman öğretim üyeleri yapmış, son ikisini gerekli tecrübeyi kazandığı düşünülen araştırmacı (tez öğrencisi) tarafından yapılmıştır.

7. Verinin düzenlenmesi ve analizi:

Odak grup görüşme aşaması tamamlandıktan sonraki süreçte, kayıt cihazı yoluyla kaydedilen sözel veriler dikkatli bir şekilde birebir yazıya dönüştürülerek, elde edilen veriler analiz edilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 166). Bu aşamada video kayıt cihazına kaydedilmiş sözel veriler, dikkatli bir şekilde birebir yazıya dönüştürülmüştür. Bu yolla elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi; bir veya birden fazla metnin içerisinde yer alan sözcüklerin, kavramların, temaların, deyimlerin, karakterlerin veya cümlelerin varlıklarını belirlemek ve onları sayıya dökmek için kullanılır. Bu bağlamda içerik analizi yaparken karar vermemiz gereken en önemli nokta nasıl bir içeriğe odaklanacağımızdır (Kızıltepe, 2015: 253). İçerik analizi Maxquda 12 programı kullanılarak yapılmıştır. İçerik analizi dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, (2016: 243). Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde bu aşamalar dikkate alınmıştır.

a) Verilerin kodlanması: Bu aşamada odak grup görüşmeleriyle elde edilen ve

Maxquda 12 programına aktarılan veriler üzerinde araştırmanın soruları olan 1 ve 3. sorular dışında kalan soruların cevapları üzerinde kodlamalar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kodlamalarda açık yaklaşım benimsenmiştir. Bilgin'e göre (2006: 14) mesaj ögeleri ele alınıp gözden geçirildikçe kategorilerin belirlenmesine açık yaklaşım denilmektedir. Bu bağlamda analiz birimlerinin hangi özellikleri içerdiği, öğretmenlerin ifadeleri tekrar tekrar taranarak belirlenmiştir.

b) Temaların bulunması: Birinci aşamada ortaya çıkan kodların ortak yönleri olduğu düşünüldüğünde (2, 8, 10, 11 ve 13. sorularda) bu kodlar ayrıca temalar altında birleştirilmesine yoluna gidilmiştir.

c) Kodların ve temaların düzenlenmesi: Birinci ve ikinci aşamada oluşturulan kodlar ve temalar bu adımda düzenlenmiş ve kodların ve temaların son hali verilmiştir. Maxquda 12 programı yardımı ile yapılan kodlama ve temalara örnek aşağıda verilmiştir:

The screenshot displays the MAXQDA Analytics Pro 12 software interface. The main window shows a document titled "Belge Tarayıcısı: Bilal Hoca (D-E-Burhan)". The document content is a transcript of a conversation with a teacher named Bilal Hoca. The transcript includes questions and answers related to the use of animation and film in teaching. The left sidebar shows a "Belge Sistemi" (Document System) and a "Kod Sistemi" (Code System). The "Kod Sistemi" is expanded to show various codes like "Anlatımı desteklemek", "Konuyu görselleştirmek", "Konuyu somutlaştırmak", etc. The main text area shows a transcript of a conversation with a teacher named Bilal Hoca, discussing the use of animation and film in teaching. The interface includes a menu bar at the top with options like "Proje", "Görüntüle", "Belgeler", "Kodlar", "Değişkenler", "Analiz", "Karma Metotlar", "Görsel araçlar", "Raporlar", "MAXDicto", and "Help". The bottom status bar shows the current project name "VEYA-Kombinasyonu (standart analiz)" and the system clock.

Araştırmada araştırmacı ve bağımsız bir araştırmacı ayrı ayrı kodlar ve temalar oluşturmuştur. Araştırmada kod ve temanın birlikte yer aldığı 2, 8, 10, 11 ve 13. sorularda hem araştırmacı hem de bağımsız araştırmacı ayrı ayrı kodlar ve temalar oluşturmuştur. Araştırmacıların oluşturduğu analiz birimlerine ait kategoriler kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek kodlar ve temaların güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. 2, 8, 10, 11 ve 13. soruların cevaplarından oluşturulan kodlar ve temalara ait işlemler aşağıdaki Tablo 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.5. Kod ve Temalara İlişkin İşlemler

	Araştırmacı tarafından oluşturulan kategori sayısı	Bağımsız Araştırmacı tarafından oluşturulan kategori sayısı	Yapılan işlem	Kategorilerin güvenirlik katsayısı
Soru 2	16	19	Özellikler artırıldı	0.84
Soru 8	17	17	Olduğu gibi kabul edildi	1.00
Soru 10	19	17	İki kategori diğerlerine dağıtıldı	0.89
Soru 11	18	16	Özellikler birleştirildi	0.89
Soru 13	28	30	Özellikler artırıldı	0.93
Kategorilerin güvenilirlik katsayısı ortalaması				0.91

Tablo 3.5'de elde edilen uyum katsayıları (0.84; 1.00; 0.89; 0.89; 0.93) kategorilerin yüksek güvenilirlikte kullanılabileceğini göstermektedir. Genel ortalamaya (0.91) bakıldığında uyum katsayılarına göre kategorilerin yüksek güvenilirlikte kullanılabileceği görülmektedir.

d) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması: Bu adımda elde edilen bulgular frekans grafikleri ve tabloları yoluyla sunulmuş, bu tablo ve grafikler Maxquda 12 programından doğrudan alınmış ve araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek amacıyla katılımcı ifadelerinden alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar “D-E-Ali” veya “Ö-K-Kadriye” şeklinde dokümanlara verilen kodlarla sunulmuştur. Bu kodlarda yer alan ilk ifade öğretmenin devlet okulunda mı (D) özel okulda mı (Ö) çalıştığını, ikinci ifade olan “K” ve “E” harfi cinsiyeti ve isimler de katılımcılara verilen takma adları ifade etmektedir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın ana ve alt problemlerine yönelik araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanma durumları nedir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanma Durumları*

▼ Hayat Bilgisinde çizgi film ve animasyon kullanıyor musunuz?	
Evete	12
Nadiren	12
Hayır	5
Σ TOPLAM	29

Tablo 4.1’e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanma durumlarının 3 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Evet” ve “Nadiren” kategorileri 12’şer kez ile en çok ifade edilen kategoriler olmuştur. “Hayır” kategorisi ise 5 kez ile en az ifade edilen kategori olmuştur. Bir başka ifade ile araştırmaya katılan 29 sınıf öğretmeninden 12’si Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanırken, 12’si nadiren kullanmakta ve 5 sınıf öğretmeni ise Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanmamaktadırlar. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanma durumlarına yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.1.1. “Evet” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Evet”

D-E-Erdal: “ Videoyu açıyorum ”

D-E-Orhan: “Evet”

D-E-Mahmut: “Kullanıyorum”

D-E-Osman: “Evet”

D-K-Deniz: “Ben de kesinlikle sıklıkla kullanıyorum. Materyalin yanında elimde, sınıfta olsa da olmasa da mutlaka o kaynaktan yararlanmak istiyorum. Belki benim veremediğimi vermiştir. Çocukların göremediğini görmüştür, görecektir diye sıklıkla kullanıyorum.”

D-K-Demet: “Ben kazanımlara göre, mesela yeni bir kazanıma geçtiysem kullanıyorum. Mesela Hayat Bilgisinde iki güne bir, kazanımın süresine bağlı. O anda kazanımı verebildiysem geçerim ikinci gün ama kazanımı vermediysem, tamamen kitaptan falan bitirmediysem devam etmem yani. Tamamladıktan sonra, tamamen kazanımı bitirdikten sonra geçerim.”

D-K-Nefise: “Ben de öyle yeni kazanımlar vermeye başladığımda onu kullanıyorum. Yani her yeni kazanımda ön hazırlık olarak kullanıyorum. Benim stilim o.”

Ö-E-Hasan: “Kullanıyorum”

Ö-E-Naafi: “Konuyu verirken”

Ö-K-Kadriye: “Kullanıyorum”

Ö-E-Kadir: “Vallahi unutmam. Yani yeri geldiğinde kullanırım.”

4.1.2. “Nadiren” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ekrem: “Kullanıyorum ama fazla değil.”

D-E-Burhan: “Dediğimiz gibi hocam Hazır film getirmiyorum. Kullanıyoruz ama çok değil. Bir de bunun için internetten faydalanmamız gerekir ama dediğimiz gibi internet ağı kuvvetli olmadığı için faydalanamıyoruz. Sınırlı girebiliyoruz. İsteddiğimiz zaman ulaşamıyoruz.”

D-K-Melek: “Gerektiği zaman kullanıyorum gerek gördüğüm zaman.”

D-K-Sevil: “Ben de şartlardan dolayı çok kullanamıyorum ama şartlar olduğu zaman sık sık kullanırım.”

D-E-Ömer: “Bilgisayarın azizliğine uğramadığımız sürece.”

D-K-Emel: “Nadiren”

D-K-Ayşe: “Ben çok kullanamıyorum. Sadece çizgi film dersini bir ders olarak mesela arada vakit geçirme amaçlı kullanıyorum. Niye çok kullanamıyorum? Şartlarımız eşit değil. Sınıfımda internetim yok çünkü. Sadece yüklediğimiz çizgi filmleri izletebiliyoruz ve tekrar tekrar aynı şeyleri izletiyoruz. O da sıkıcı oluyor. Yani araştırıp da o anda farklı bir şeyler

bulacak imkânımız yok.”

D-K-Serap: “Nadiren”

D-K-Mehtap: “Ben nadiren diyebilirim.”

D-K-Merve: “Nadiren”

Ö-K-Sevda: “Her zaman değil.”

D-E-Fikret: “Nadiren”

4.1.3. “Hayır” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Leyla: “Sınıfın alt yapısı uygun değil. Alt yapı eksikliği. Okul yeni olduğu halde yok. Kullansaydım şayet süre önemliydi. Çocuğun seviyesi, dili önemli, içerik konuyla ne kadar özdeşleşiyor ve çocuğun seviyesine ne kadar inebiliyor ve bana ne kadar destek çıkabiliyor? Benim anlatımım beni nasıl destekliyor? Bütünlüğü sağlamak anlamında onlara dikkat ederdim.”

D-E-Cavit: “Ben daha çok (Teknolojiye karşı değilim.) anlatım şekli olarak, kendime özgü drama kullanıyorum.”

D-E-Bekir: “Kullanmıyorum”

D-E-Emre: “Projeksiyonda sıkıntı var. Şimdi kullanamıyorum. Yalnız bir konu üzerinde kullanmak isterdim. Mevsimler konusu. Gün, yıl, güneşin hareketleri, yağmur, kar gibi. Bunları kavraması zor çocukların. ”

D-E-Ahmet: “Kullanmıyorum”

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonları eğitim amacı dışında izleme durumları ve nedenleri nedir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Çizgi Film ve Animasyon İzleme Durumları ve Nedenleri

Soru	Yanıt	Nedenler	Frekans	
Çizgi film/animasyon izliyor musunuz? Evet / Hayır ve Nedeni?	Evet		14	
		Nedenleri		14
			Kişisel nedenlerle	14
			Çocuğumu kontrol etmemi sağlar	5
			Çocuğumla / torunumla vakit geçirmemi sağlar	4
			Çocukluğuma götürür	4
			Hayal dünyamı değiştirir	1
			Dikkat çekici	9
			Eğlenceli	9
			Öğretici	6
			Çocuğun dünyasına inmeyi sağlar	4
			Günceli takip etmeyi sağlar	1
			Akılda kalıcılığı sağlar	1
			Çocuklara izletmek için izliyorum	1
Verdiği mesajlar nettir	1			
Dinlendirici	1			
Hayır	Nedenleri		15	
		Günümüz çizgi filmleri kendi çocukluğumuzla örtüşmüyor	7	
		İlgimi çekmiyor	3	
		Zamanım yok	1	
		Sevmiyorum	1	

Tablo 4.2'ye göre odak grup görüşmesine katılan sınıf öğretmenlerinden 14'ü çizgi film ve animasyon izlerken 15'inin çizgi film ve animasyon izlemediği tespit edilmiştir.

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Çizgi film ve animasyon izlediğini söyleyen 14 sınıf öğretmenin izleme nedenlerine bakıldığında 9'ar kez ile "Dikkat çekici olduğu için" ve "Eğlenceli olduğu için izliyorum" ifadeleri en fazla dile getirilen kategoriler olmuştur. Bu kategorileri 6 kez ile "Öğretici olduğu için izliyorum", 5 kez ile "Çocuğumu kontrol amaçlı izliyorum", 4'er kez ile "Çocukluğuma götürdüğü için izliyorum", "Çocuğun dünyasına inebilmek için izliyorum" ve "Çocuğumla/torunumla vakit geçirebilmek için izliyorum" kategorilerinin izlediği görülmektedir. "Hayal dünyamı değiştiriyor", "Verdiği mesajları net

veriyor”, “Çocuklara izletmek için izliyorum”, “Günceli takip etmemi sağlıyor”, “Akılda kalıcılık sağladığı için izliyorum” ve “Dinlendirici olduğu için izliyorum” kategorileri ise 1’er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur.

Bunun yanı sıra çizgi film ve animasyon izlemediğini söyleyen 15 sınıf öğretmenin izlememe nedenlerine bakıldığında ise 7 kez ile “Günümüz çizgi filmleri kendi çocukluğumuzla örtüşmüyor” kategorisi en fazla ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 3 kez ile “İlgimi çekmiyor” kategorisinin izlediği görülmektedir. “Sevmiyorum” ve “Zamanım yok” kategorileri ise 1’er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur.

Bir başka ifade ile sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyon izleme durumları ve nedenlerine yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 92 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Bu kategorilerden “evet” kategorisi 65 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 27 kez ile “hayır” kategorisinin izlediği görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyon izleme durumları ve nedenlerine yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.2.1. “Evet” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çok izliyorum.”

D-E-Ali: “Benim takip ettiklerim var. Harika Kanatlar’ı izliyorum.”

D-E-Erdal: “Ben izlerim ya. Hoşuma da gider bazen böyle.”

D-K-Emel: “Özellikle işte Tom ve Jerry, Şirinler, Taş Devri. Taş Devri’nin hikâyesini mesela anlattırdım onlara falan, o tarz.”

D-K-Ayşe: “Ben izliyorum. Küçük çocuğum var.”

D-K-Mehtap: “Ben aslında izlemiyorum ama takip ediyorum.”

D-K-Melek: “Çizgi filmciyim. Çok seviyorum.”

D-K-Nefise: “Ben izledim, izliyorum, izleyeceğim. Çok seviyorum yani. Hatta çocukluğumdan kalan Şeker Kız Candy. Geçen Youtube’tan açtım. Tekrar izledim. Hatta sonuyla ilgili bütün yorumları araştırdım. Sonu yapılmamış. İşte resim çizenle yazarı arasındaki anlaşmazlıktan dolayı sonu yok.”

D-K-Sevil: “Ben izliyorum ya. Niloya’yı izliyorum. Canım kardeşimi izliyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Ben tek şey için izliyorum. Çocukluğuma götürüyor beni. Geçmişten izler olduğu için izliyorum.”

Ö-K-Sevda: “İzlerim ben. Büyük oğlum benim çok izledi. Hala izler 30 yaşında.”

Ö-E-Naafi: “Valla torun geldiği zaman onunla oturuyoruz. Mecburen izliyoruz. O da Caillou. O da ayrı biri kız elinizden oper. 3. Sınıf. Onun da izlediği kanallar var. Açıyorum yardımcı oluyorum.”

D-E-Mahmut: “Ne bulursam. Hemen hemen her türlü çizgi filmi izlerim. O kadar çok izliyorum ki onların isimlerini bilmem bile zor. 4 GB’lık harddiskim var. Hepsi çizgi filmle dolu.”

4.2.1.1. “Nedenleri”

4.2.1.1.1. “Kişisel nedenlerle” kategorisine ifade örnekleri:

4.2.1.1.1.1. “Çocuğumu kontrol etmemi sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ayşe: “Hem onunla vakit geçirmek hem de takip etmek için.”

D-K-Mehtap: “Sınıf öğretmeni olduğum için ister istemez o yaş grubu izliyor o yüzden takip ediyorum.”

D-E-Ayşe: “Mecburenden ziyade biraz da kontrol amaçlı izliyorum. Çünkü; binbir çeşit çizgi film var, saçma sapan. Hani onun eline tabletini veriyorum mesela. İsteddiği yere bakıyor ama izlediği şeylere bakmak zorunda hissediyorum kendimi. Neyi izliyor mesela. Bir sürü hoptayan, zıplayan, uçan... Dolu çizgi film var mesela. Onların gerçek olmadığını, hayal ürünü olduğunu ona anlatma ihtiyacı duyuyorum. O yüzden seçici davranmak için izliyorum.”

D-K-Melek: “Hem onun izlediği çizgi filmler ona ne veriyor, ona da bakmak istiyorum.”

D-E-Ayşe: “Ama çeşitlilik çok zaten. Biraz önce söyledim ya zaten ben kızımı bunu kontrol altına almak için izliyorum yani.”

4.2.1.1.1.2. “Çocuğumla / torunumla vakit geçirmemi sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ayşe: “Hem onunla vakit geçirmek hem de takip etmek için.”

D-K-Sevil: “Benim 2 yaşında kızım var bazen izliyoruz beraber.”

D-K-Melek: “Çok seviyorum. Hem kızım izlediği için de izliyorum.”

Ö-E-Naafi: “Valla torun geldiği zaman onunla oturuyoruz. Mecburen izliyoruz. O da

Caillou. O da ayrı biri kız elinizden öper. 3. Sınıf. Onun da izlediği kanallar var. Açıyorum yardımcı oluyorum.”

4.2.1.1.1.3. “Çocukluğuma götürür” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çünkü hâlâ çocuk olduğumu düşünüyorum.”

Ö-K-Sevda: “Valla Şeker Kız’ı çok severdim. Şimdi Şirinler falan çok seviyorum.”

D-K-Nefise: “Ben izledim, izliyorum, izleyeceğim. Çok seviyorum yani. Hatta çocukluğumdan kalan Şeker Kız Candy. Geçen Youtube’tan açtım. Tekrar izledim. Hatta sonuyla ilgili bütün yorumları araştırdım. Sonu yapılmamış. İşte resim çizenle yazarı arasındaki anlaşmazlıktan dolayı sonu yok.”

Ö-K-Kadriye: “Ben tek şey için izliyorum nadir de olsa. Çocukluğuma götürüyor beni. Geçmişten izler olduğu için izliyorum.”

4.2.1.1.1.4. “Hayal dünyamı değiştirir” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Nefise: “Hayal dünyamı değiştiriyor, genişletiyor.”

4.2.1.1.2. “Dikkat çekici” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Belki çocukluğumuzda da görmediğimiz için. Yani ilgimi çekiyor.”

D-K-Serap: “Dikkatimi de çekiyordu.”

Ö-E-Hasan: “Caillou, Pepe. Bunlar benim dikkatimi çekiyor.”

D-E-Erdal: “Mesela onlar ilgimi çekiyor. Öyle bu hayvanlar şey falan değil de öyle bilgi verici şeyler.”

4.2.1.1.3. “Eğlenceli” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Gülüyorum. Eğlenceli buluyorum.”

D-E-Ahmet: “Komiklik olduğu için”

D-E-Emel: “Onlarla birlikte gülmek, eğlenmek hoşuma da gidiyordu.”

D-K-Serap: “Zevkli de geliyordu.”

D-K-Nefise: “Mutluluk veriyor bana çizgi filmler.”

D-K-Melek: “Hoşuma gidiyor.”

D-K-Sevil: “Çocukluğumda falan tabii ki izlerdim. Çok severdim.”

D-E-Erdal: “Hoşuma da gider bazen böyle.”

D-K-Serap: “Tom ve Jerry’i hala izlerim. Bana sevimli gelir. O kuşun mücadelesi. Hayatta kalmak için yapmadığı şey yok. Öbürü de onu parçalamak için yapmadığı şey yok. (Silvester ve Twety) Sonuçta zevkli geliyor.”

4.2.1.1.4. “Öğretici” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Farklı bölgeleri tanıtıyor.”

D-E-Erdal: “Yani böyle daha dini şeyler oluyor. Mesela onlar ilgimi çekiyor. Öyle bu hayvanlar şey falan eğil de öyle bilgi verici şeyler.”

D-K-Sevil: “Benim kızım hayvanları, hayvan seslerini çizgi filmlerden öğrendi. Sonra renkli çizgi filmlerden öğrendiği sayılar. Güzel, iyi çizgi filmler seçmeli. Buna uygun çizgi filmler seçmeli.”

D-K-Mehtap: “Keloğlan, Pepe. Onun şarkıları falan oluyor. Mesela Pepe’de diyelim ki duyu organlarımızı öğreteceğiz. Onun şarkısını kullanmak için bakıyorum. Yoksa tamamını izlediğim hiçbir çizgi film yok.”

D-K-Melek: “Bazı çizgi filmler de gerçekten çok güzel. 1. Sınıf için, ana sınıfı için kullanılabilecek çizgi filmler var. Mesela “Dora ve Arkadaşları”nı arkadaşlarıma öneririm. Umizoomi Takımı diye bir çizgi film var. Bütün kızım sayıları, renkleri, örüntüleri, uzamsal ilişkileri, her şeyi oradan öğrendi yani. Kreşe bile gitmeden öğrendi. Dıgıtürk kanalında bir çizgi film. Ben onu gerçekten süper tutuyorum yani.”

Ö-E-Hasan: “Yani eğitici çizgi filmlere denk gelince. İsmi aklıma gelmiyor, hatırlatın. Caillou, Pepe. Bunlar benim dikkatimi çekiyor. Burada bir eğitici şeyler var. Rast geldikçe bakıyorum.”

4.2.1.1.5. “Çocuğun dünyasına inmeyi sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Bu çizgi filmleri çocukların dünyasına inebilmek için izliyorum. Maşa ile Ayı’yı izliyorum. Pepe izliyorum...Bunları izlememin sebebi; sohbet edebilecek bir şeyim olsun diye. Çocuğa aynı yerden bakabilmek için.”

D-E-Ahmet: “Maceraperest olduğu için, komiklik olduğu için, yapamadıklarını yapabildiği için olabilir.”

D-K-Mehtap: “Çocuklarla iletişim kurabilmek için bakıyorum.”

D-K-Melek: “Hayal dünyasına hitap eden”

4.2.1.1.6. “Günceli takip etmeyi sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Mehtap: “Hani günceli takip etmek adına. O zamanlar hangi çizgi filmler revaçtaysa ben onu bilmeye çalışıyorum ama izlemiyorum. Çocuklarla beraber izliyorsam izliyorum. Hani onlara doğrusunu yanlışını anlatmak için. Ama daha çok güncel olsun diye, bilgim olsun diye”

4.2.1.1.7. “Akılda kalıcılık sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Emel: “Özellikle işte Tom ve Jerry, Şirinler, Taş Devri. Taş Devri’nin hikayesini mesela anlattırdım onlara falan, o tarz. Çocuklar hiç unutmuyorlar.”

4.2.1.1.8. “Çocuklara izletmek için izliyorum” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Kadir: “Benim kendimin öyle bir alışkanlığı yok da çocuklar için öyle bir şey hazırladığım zaman baştan sona izliyorum.”

4.2.1.1.9. “Verdiği mesajlar nettir” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Sevda: “Verdiği mesajları falan çok güzel, net veriyor. Ben netlikten yanayım. Her şeyi çizgileriyle o kadar güzel ifade ediyorlar ki, duygularımı yüzlerinde görebilmek mutluluk veriyor.”

4.2.1.1.10. “Dinlendirici” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Beni dinlendiriyor.”

4.2.2. “Hayır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Cavit: “Ben izlemiyorum. TV de izlemiyorum.”

D-E-Ekrem: “İzlemiyorum.”

D-E-Orhan: “Son zamanlarda çizgi film hiç izlemiyorum.”

D-E-Bekir: “Hiç izlemiyorum.”

D-E-Burhan: “Ben çizgi film severim aslında ama uzun süredir izlemiyorum. Kanal aramıyorum çizgi film için. Belgesel seyrediyorum daha çok.”

D-K-Leyla: “İzlemiyorum.”

D-E-Ahmet: “Bir araştırmaya göre çocuklardan daha çok büyükler seyrettiğini okudum bir yerde. Önceden izlerdim ama şimdi izlemiyorum. Ama klasik çizgi filmler bana daha çok hitap ediyor.”

D-E-Emre: “Ben de izlemiyorum.”

D-K-Serap: “Eskiden izliyordum, artık izlemiyorum. Eskiden çocuklar hangi filmi izliyorsa onlarla birlikte muhakkak ben de izlerdim.”

D-E-Fikret: “İzlemiyorum.”

D-K-Emel: “Ben de böyle şimdi çok izlemiyorum. Çocuklarımla küçükken izlerdim.”

D-K-Deniz: “Ben açıkçası izlemiyorum ”

D-K-Demet: “Ben izlemiyorum.”

D-K-Merve: “Sınıfta çocuklarla izliyorsak izlemesem bile izliyormuşum gibi görünüyorum. Çocukların dikkatini çekmek için arada bir onlara bir şey söylüyorum. Dikkat çekmek amaçlı. Yoksa evde izlemiyorum yani.”

Ö-E-Kadir: “Benim kendimin öyle bir alışkanlığı yok da çocuklar için öyle bir şey hazırladığım zaman baştan sona izliyorum.”

4.2.2.1. “Nedenleri”

4.2.2.1.1. “Günümüz çizgi filmleri kendi çocukluğumuzla örtüşmüyor” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Lisede, ortaokulda çok izlerdim ama şimdi yok. Öncekiler çok güzeldi ama şimdi öyle değil.”

D-E-Ahmet: “Önceden izlerdim ama şimdi izlemiyorum. Ama klasik çizgi filmler bana daha çok hitap ediyor.”

D-K-Serap: “Dikkatimi de çekiyordu, zevkli de geliyordu. Bizim zamanımızdaki çizgi filmler daha güzeldi. Şirinler vardı. Tom ve Jerry’i hala izlerim. ”

D-K-Deniz: “Önceden hani yetişkin olduğum dönemlerde izlediğim Şirinler. Onu çok zevkle izlerdim. Yani şu an belki olsa yine izlerim.”

D-K-Leyla: “Eski çizgi filmlerin bize daha getirisi mi vardı diyorum. Uçan kaz vardı. Uçan kaz sürekli bir yerlere gidiyordu, geziyorduk çocukluğumuzda, gençliğimizde. Şimdiki çizgi filmler bana çok şey gelmiyor. Vurdu da var, kırdı da var. Şiddet içerikli oluyor ya bizi çocukluğumuza göndermiyor, çocuk olmuyoruz. Yeni çizgi filmler bana çok çocuksu değil. Bana öyle geliyor.”

D-E-Ahmet: “O zaman tek bir kanal vardı. Alternatif yoktu. Ne izleseک hoşumuza gidiyordu. He-man izlemek zorundaydık, hoşumuza gidiyordu.”

4.2.2.1.2. “İlgimi çekmiyor” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Deniz: “Özellikle açayım bir Şirinleri, Keloğlanı, çizgi film izleyeyim demiyorum. İlgimi çekmiyor.”

D-K-Demet: “Dikkatimi çekmiyor şimdi.”

D-K-Melek: “Dikkatimi çekmiyor.”

4.2.2.1.3. “Sevmiyorum” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Fikret: “Sevmiyorum.”

4.2.2.1.4. “Zamanım yok” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Zamanım yok.”

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulma durumları nedir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. *Sınıf Öğretmenlerinin İzledikleri Çizgi Film ve Animasyonları Hayat Bilgisi Dersi İle İlgili Bulma Durumları*

İzlediğiniz Çizgi Film ve Animasyonların	
hayat bilgisi kazanımları ile ilgili olma durumu	
👍 Evet buluyorum	16
👎 Bazıları ilişkili bazıları değil	10
👎 Hayır bulmuyorum	3
Σ TOPLAM	29

Tablo 4.3’e göre sınıf öğretmenlerinin izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulma durumlarına yönelik düşüncelerinin 3 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Evet buluyorum” ifadesi 16 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 10 kez ile “Bazıları ilişkili bazıları değil” kategorisinin izlediği görülmektedir. “Hayır, bulmuyorum” kategorisi ise 3 kez ile en az ifade edilen kategori olmuştur. Bir başka ifade ile araştırmaya katılan 29 sınıf öğretmeninden 16’sı izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulurken, 10’u bazıları ilişkili bazıları değil demiş ve 3 sınıf öğretmeni ise izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulma durumlarına yönelik

düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.3.1. “Evet buluyorum” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Mahmut: “Yine hedefe yönelik olmasa dahi çizgi film ve animasyonlarda bir paylaşım vardır, liderlik vardır, bir planlama vardır. Daha doğrusu bunun senaryosunda bir sorun çıkar. Sorundan önce ihtiyaç hissettirilir. Sonra çare ararlar. Plan uygularlar ve bunun sonucunda sonuç açıklanır. Zaten Hayat Bilgisi’nin genel amacı da budur. Yani bir planlı yaşama. Direkt hedefe hitap etmesek de o hissi verir. Yani hedefle, dersle alakası olmasa bile bir çizgi filmin giriş, gelişme, sonuç bölümleri bizim Hayat Bilgisi’nin herhangi bir yerinde temas edip ilişkilendirilebilir. Hatta bütünüyle ilişkilendirilebilir. Öyle bir avantajımız var.”

D-E-Ömer: “Keloğlan var. Mesela uçakları izledik, arabaları izledik. Arabalarda Hayat Bilgisi şu anda hatırlamıyorum ama en azından şöyle bir şey işte. Oynadığı oyunlar kaybettiğinde üzülür mü, kazandığında sevinir mi, başkalarını eleştirir mi? Hani çok özür diliyorum. YUUH! çeker mi? Arabalar filminde buna benzer şeyler yoktu. Coşku, sevinç var.”

D-E-Emre: “Ders bakımından olabilir. Mesela yardımseverlik. Öyle bir konu geçiyorsa olabilir. Çünkü bunlar var. Hoşgörülü olmak vs. İçerik tutabilir.”

D-K-Serap: “Şirinler’de hayatı paylaşma olabilir. Birliktelik, beraberlik, hepsinin farklı farklı görevleri, birbirinin eksikliğini tamamlama, birbirine yardım etme. Bunlar olabilir.”

D-K-Leyla: “İçerik tutuyorsa getirisi olur. Yani yüzdeye döktüğümüzde şu kadar getirisi olur, şu kadar götürüsü olur diyemeyiz ama mutlaka getirisi olur. İlla ki çocuk bir şeyleri çekip alır onun içinden.”

D-E-Ali: “Her animasyonun, çizgi filmin kendi içinde bir formatı var. Örneğin; Pepe ve Keloğlan’ı kullanabilirsiniz. Ama Maşa ve Ayı’yı kullanamazsınız. İçinden bazı yerleri kullanılabilir. Her animasyonun içinde kullanılabilecek bir şey vardır. Ama bazılarında eğitici taraf fazla, bazılarında da eğlenceli taraf fazla. Hepsinde de Hayat Bilgisi dersi için alabileceğimiz yerler olabilir.”

D-E-Burhan: “Şimdi birebir tutmayabilir ama biz o anda çocukla ilgili izlerken orada çıkarım yapıp ilişkilendirebiliriz. Hayat Bilgisi dersinde de ilişkilendirebiliriz.”

D-K-Ayşe: “Seçici davranırsak var. Mesela şu Elif’in Düşleri diye bir çizgi film var. Kızım onu çok izler. Orada mesela sebzeleri tanıtıyor. Sebzelerin faydalarını, meyve ve sebzelerin farkını anlatıyor. Onun için çizgi film şeklinde, bazen sağlıklı beslenmenin öneminden bahsediyor. Temizlik alışkanlıklarından. Yani o tarz şeyleri anlattığımız zaman o

tarz şeyler ilişkili. Mesela o Niloya'nın babaannesi ve dedesiyle ilişkisi benim çok hoşuma gider. Aile hayatı. Babasıyla abisiyle aile içindeki o iletişimleri, babaanneye dedeye verdikleri değer. Onlar çok hoşuma gider yani. Onlar izletilebilecek tarzda çizgi filmler.”

Ö-E-Hasan: “Tutuyor.”

D-E-Ömer: “Nasrettin Hoca gibi yerel olanlar tutuyor.”

D-K-Demet: “Mesela Caillou. Yabancı bir çizgi filmdi ama güzeldi yani.”

Ö-K-Sevda: “Tutuyor.”

D-K-Sevil: “Ben belli başlı olanları izletiyorum, ben de izliyorum. Onları düşünecek olursam ben çok faydalı buluyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Tutuyor.”

Ö-E-Nafti: “Dediğim gibi önce seçtiklerim zaten ona yönelik. Ona göre seçiyoruz. Tutuyor.”

D-E-Erdal: “Şimdi ona göre hazırlanmış çizgi filmler de var. Normal öyle izlenecek çizgi filmler de var. Ben biraz önce dedim ya ben biraz daha bu derslere, kazanımla yönelik şeyde durursa biraz daha ilgimi çekiyor. Çizgi filmlerin çocuklara yönelik kazanımlar da var.”

4.3.2. “Bazıları ilişkili bazıları değil” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Merve: “Zaten bizim millet olarak çizgi filmimiz çok az. Öbür taraftan bize uymayanlar da var. O yüzden onlara seçici davranmamız lazım.”

Ö-E-Kadir: “Aşağı yukarı.”

D-K-Merve: “Bazılar ilişkili oluyor. Bazılarının da ilişkisi olmuyor.”

D-K-Nefise: “Tam anlamıyla tutmuyor. Yani adalet, hoşgörü, sevgi, nefret bunları anlatıyor, çocuğa sezdiriyor. İşte kötülük nedir? İyilik nedir? Sezdiriyor işte. Onlarda tutanlar var ama yüzde yüz tutmuyor. Tutanda var, tutmayan da var. Hayat Bilgisi kazanımlarının hepsini kapsamıyor yani.”

D-E-Ali: “Yerel olanlar olabilir de Amerikan kaynaklı olanlar tutmayabilir.”

D-K-Emel: “İlişki olmayanlar da var. Örneğin işte Hayat Bilgisi dersinde çocuklarla şöyle bir konu vardı. Okul çıkışında aileniz yoksa birisi sizi eve bırakacağım derse kimseye güvenip gitmeyin. Bunları anlatıyoruz defalara. Ve işte Kırmızı Başlıklı Kız'ı bununla ilişkilendirmiştik ve çocuklar da bunu orada pekiştirmişlerdi. Yani iyi oluyor, güzel oluyor. Böyle olabiliyormuş, gerçek olabiliyormuş diye kendilerini daha iyi koruma altına

alabiliyorlar.”

D-K-Melek: “Zaten belli kanalların çizgi filmleri çok sıkıntılı. O Cartoon Network. Savaşlı, vurdu. Ama bazı kanallar gerçekten buna uymaya çalışıyorlar, bu değerlere vs.”

D-E-Osman: “Çoğunda Hayat Bilgisi dersinde bir şey bulabiliriz. Hepsi kullanılmaz. Olabilecek. Derste kullanılabilecek şeyleri kullanabiliriz.”

4.3.3. “Hayır bulmuyorum” kategorisine ifade örnekleri:

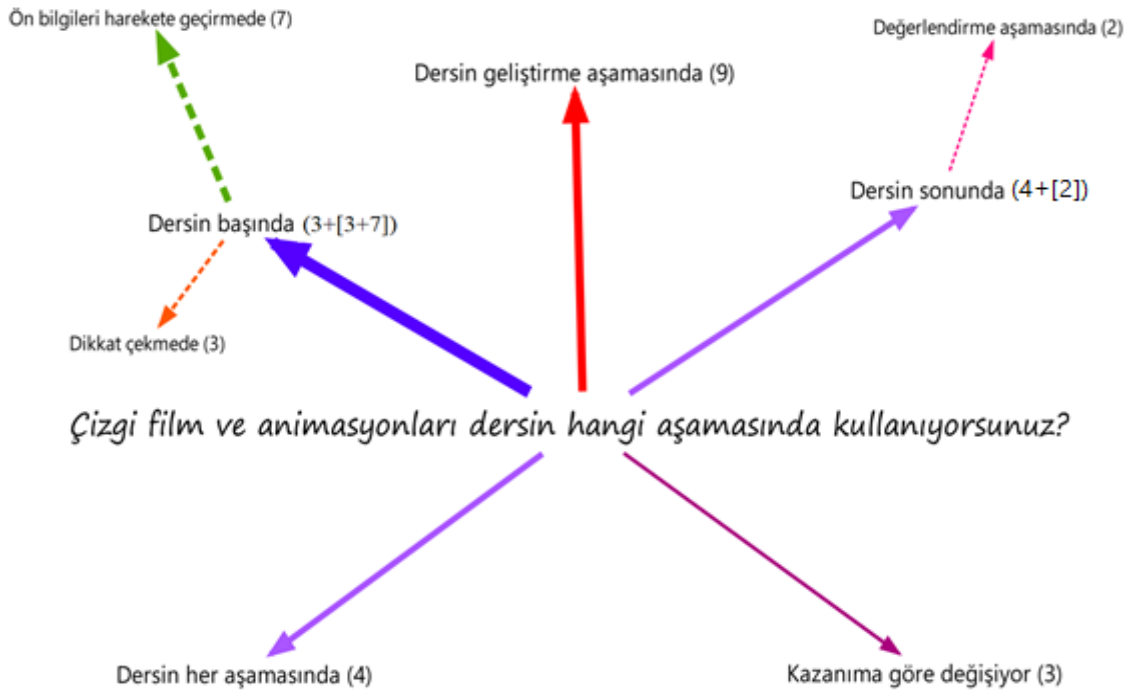
D-K-Deniz: “Yani şuan çocukların izlediği çizgi filmlerim Hayat Bilgisi kazanımlarıyla alakası yok”

D-E-Cavit: “Hayır”

D-K-Deniz: “Günümüzdekileri kastediyorum. Yani daha kötü etkilediğini düşünüyorum çizgi filmlerin. Şu ankilerin. Çocuğun ailesi ebeveyni çocuk şu davranışı, kazanımı kazansın diye izletmiyor zaten. Ben tehlikeli bile buluyorum.”

4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinin hangi aşamasında çizgi film ve animasyon kullanmaktadırlar?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinin Hangi Aşamasında Çizgi Film ve Animasyon Kullandıklarına Yönelik Durumları

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.1'e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinin hangi aşamasında çizgi film ve animasyon kullandıklarına yönelik durumlarının 5 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden "Dersin başında" ifadesi 13 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 9 kez ile "Dersin geliştirme aşamasında" , 6 kez ile "Dersin sonunda" ve 4 kez ile "Dersin her aşamasında" kategorilerinin izlediği görülmektedir. "Kazanıma göre değişiyor" kategorisi ise 3 kez ile en az ifade edilen kategori olmuştur. 5 kategoride toplanan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinin hangi aşamasında çizgi film ve animasyon kullandıklarına yönelik düşünceleri incelendiğinde, çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 35 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanma durumlarına yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.4.1. "Dersin başında" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: "Başında ve ortasında olabilir."

Ö-E-Hasan: "Üniteye başlarken izletiyorum."

D-E-Erdal: "Bazen de mesela önce izlettirirsin, sonra pekiştirirsin. Bu yere ve zamana göre yani."

4.4.1.1. "Ön bilgileri harekete geçirmede" kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Nefise: "Yani her yeni kazanımda ön hazırlık olarak kullanıyorum. Benim stilim o."

D-E-Orhan: "Ön bilgileri harekete geçirmek için dersin başında."

D-K-Nefise: "Öğretmenin bir hazırlık yapmış olması lazım. Plana göre nerede ne verecek? Öğretmenin planlamasıyla yani."

D-E-Cavit: "Ön bilgileri harekete geçirmesi açısından kullanılmalı."

D-K-Nefise: "Ön hazırlık. Önce derste neyi işleyeceğimi hem görsel, hem işitsel algılıyor. Gerisine de ben müdahale ediyorum. Tabii bu süre 5-10 dk arası yani çok uzun sürmüyor, yeterli."

Ö-K-Kadriye: "Hayat Bilgisi'nde olduğu zaman hazırlık ve değerlendirmede kullanıyorum."

D-K-Demet: “İlk aşamasında kullanıyorum. Ön hazırlık aşamasında.”

4.4.1.2. “Dikkat çekmede” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: “Bence de kazanıma göre değişiyor. Dikkat çekmek içinde kullanabilirim. Sonra özet olarak kullanıyorum, sonuç olarak. Son kısmında da kullanabiliyorum.”

Ö-E-Hasan: “Üniteye başlarken izletiyorum. Ondan sonra verilmek istenen mesajı verdikten sonra”

D-K-Melek: “Dikkati çekme amaçlı kullanıyorum.”

4.4.2. “Dersin geliştirme aşamasında” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Animasyonu kullanırken derslerle ilgili önce bir ön bilgileri veriyoruz. Çocuklar, bu konuyla ilgili şu şeyi izleyeceğiz. Bu animasyonda veya çizgi filmde şunlar var, bunlara dikkat edelim deyip, izletiyorsun.”

D-E-Emre: “Başında ve ortasında olabilir.”

D-E-Ahmet: “Ortasında tercih ederim. Ders bitmeden animasyon izletip, son aşamada çocuklarla değerlendirme yapıp, tartışabiliriz.”

D-E-Ömer: “Önce bir giriş yaparak anlattıktan sonra gösterilebilir.”

D-K-Sevil: “Mesela ön hazırlık için kullanıyor, ben de tekrar amaçlı kullanıyorum genelde görselleri.”

Ö-E-Nafl: “Konuyu verirken kazanımları kazandırmak için onunla ilgili ön konuşmayı yaptıktan sonra”

D-K-Serap: “Ön bilgileri verdikten sonra kullanıyorum.”

D-E-Fikret: “Ön bilgileri verdikten sonra kullanıyorum. Sonra değerlendirme yapıyorum. Ne kazandınız? İşte onunla ilgili.”

D-K-Emel: “Ben de genellikle ilk önce çocukları bilgilendiriyorum. Ön bilgileri veriyorum, konuyu işliyorum. Daha sonra bu konuyla ilgili daha farklı şeyler anlatacağımı da söylüyorum. Orayı dikkatle izlemelerini söylüyorum. Ondan sonra izletiyorum. Sonra arkasından da neler öğrendik, onları tekrar ediyorum. Soru-cevap şeklinde onları konuşturuyorum. O tarz.”

4.4.3. “Dersin sonunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Burhan: “Tercih etsem sonunda tercih ederim. Vereceğim bilgiyi veririm, sonrasında izletirim.”

D-K-Sevil: “Bence de kazanıma göre değişiyor. Dikkat çekmek içinde kullanabilirim. Sonra özet olarak kullanıyorum, sonuç olarak. Son kısmında da kullanabiliyorum.”

D-K-Leyla: “Sonunda tercih ederdim.”

Ö-K-Kadriye: “Hayat Bilgisi’nde olduğu zaman hazırlık ve değerlendirmede kullanıyorum.”

4.4.3.1. “Değerlendirme aşamasında” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: “Bence de kazanıma göre değişiyor. Dikkat çekmek içinde kullanabilirim. Sonra özet olarak kullanıyorum, sonuç olarak. Son kısmında da kullanabiliyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Hayat Bilgisi’nde olduğu zaman hazırlık ve değerlendirmede kullanıyorum.”

4.4.4. “Dersin her aşamasında” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Ayşe: “Gerek gördüğünde pekiştireç amaçlı izletecek veya önden izletecek, arkadan yorumlatacak, o da olur. Önce onu tekrar izletir veya önce konuyu anlatır, bir de buradan izletiyim der yani. Ne amaçla kullanacağını öğretmen belirleyecek.”

D-E-Mahmut: “Hocam, her aşamada kullanılır. Dersin başında motivasyon için. Ön hazırlık yaparsın, çocukları motive edersin, sunu şeklinde kullanırsın. Ondan sonra çalışmasını önüne koyarsın. Seyredin çocuklar siz de içine katın deriz. Ya da bu dersin ortasında, işleniş aşamasında açıp, gösterebiliriz. Dönmesi kolay çünkü.”

D-K-Ayşe: “Hepsinde de kullanabiliriz. Az önce de söylediğim gibi siz anlatırsınız. Onu çizgi filmle pekiştirebilirsiniz veya önce izletirsiniz çizgi filmi, orada olanları yorumlatırsınız. Yani neler oldu? Doğru mu yapıldı, yanlış mı yapıldı? Onun üzerine konuşurabilirsiniz. O tamamen öğretmene kalmış bir şey.”

D-K-Merve: “Önce kendim anlatıyorum, ondan sonra izletiyorum. Zamanı şey değil. Derse göre değişiyor.”

4.4.5. “Kazanıma göre değişiyor” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: “Bence de kazanıma göre değişiyor. Dikkat çekmek içinde kullanabilirim. Sonra özet olarak kullanıyorum, sonuç olarak. Son kısmında da kullanabiliyorum.”

D-K-Mehtap: “Yerine, konusuna, kazanımına göre değişiyor. Bazen özetle, bazen girişte, bazen disiplinler arası bence değişiyor. Konuya göre ya da seçtiğim animasyona göre, çizgi filme göre değişiyor.”

D-K-Demet: “Benim için de kazanıma göre değişiyor. Kesinlikle ön hazırlık ya da kesinlikle özet diyemiyorum. Kazanım belirliyor, kararı o veriyor.”

4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın beşinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının amacına yönelik düşünceleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Amacına Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon	
▼ Kullanım amacı	
Konuyu görselleştirmek	28
Kalıcılığı sağlamak	27
Konuyu somutlaştırmak	20
▼ Dikkat çekmek	15
Dikkat sürelerini artırmak	2
Bilginin transferini sağlamak	15
Anlatımı güncel kılmak	11
Anlatımı desteklemek	10
▼ Yöntem ve teknik olarak kullanmak	0
Arkası yarın tekniği	2
Örnek olay oluşturma	8
Model oluşturmak	9
Değer eğitimi vermek	7
▼ Beceri geliştirmek	0
Gözlem becerisi geliştirmek	1
Eleştirel düşünme becerisi geliştirmek	1
Empati becerisi geliştirmek	4
Hazırbulunuşluğu sağlamak	6
Hayal dünyalarını geliştirmek	4
Pekiştireç vermek	4
Öyküleştirme	2
Öğretime yenilik katmak	1
Davranış değişikliği oluşturmak	1
Σ TOPLAM	178

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 4.4’e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının amacına yönelik düşüncelerinin 17

kategori altında toplandığı görölmektedir. Bu kategorilerden “konuyu görselleştirmek” ifadesi 28 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 27 kez ile “kalıcılığı sağlamak”, 20 kez ile “konuyu somutlaştırmak”, 17 kez ile “dikkat çekmek”, 15 kez ile “bilginin transferini sağlamak” kategorilerinin izlediği görölmektedir. “Öğretime yenilik katmak” ve “davranış değişikliği oluşturmak” kategorileri ise 1’er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının amacına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 178 frekansa sahip olduğu görölmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının amacına yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.5.1. “Konuyu görselleştirmek” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Cavit: “Çocukların öğrenme duyularından en önde olanı gözlerdir. Çizgi film ve animasyon da görseldir.”

D-E-Orhan: “Çocuklar hem şarkıyı öğrendi, hem görsel olarak somutlaştırıyorlar, hem hayal dünyalarını geliştiriyorlar, model alıyorlar. Animasyon, çizgi filmlerin Hayat Bilgisi’nde kullanılmasının faydalı olacağına inanıyorum. Çocukların gözlem becerisi de gelişir.”

D-E-Erdal: “şimdi çocukların resimli şeylere daha çok ilgisi var. O yüzden o görsel olarak izlemeleri daha kalıcı oluyor. Yani okumaktan veya dinlemekten çok o daha kalıcı olduğu için bence çok faydalı olur.”

D-K-Nefise: “Görerek öğrenmek daha etkili bence. O anlamda iyi olur. Öyle düşünüyorum.”

D-K-Deniz: “Çocuklar görerek öğrenirler. Bu yüzden ben Hayat Bilgisi dersinde animasyon izletiyorum. Daha akılda kalıyor. Farkına varmadan öğreniyor çocuklar.”

D-K-Emel: “Orada animasyon şeklinde izlediği şeyleri uygularken daha zevkle yapma isteği içerisinde oluyorlar. O bakımdan faydalı olacağını düşünüyorum.”

Ö-E-Nafi: “Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları, temizlik, sağlık, beslenme üzerine, trafik kuralları, bayramlar... Bunları çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor. Daha iyi, göze hitap ettiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor. Bakıyorum çocuk unutmamış, unutmuyor, kavramış.”

Ö-E-Hasan: “Burada tabi ki çizgi film ve animasyon deyince görsel. Eğitim ve

öğretime olan katkısı.”

Ö-E-Kadir: “Çocuğun bir de görseller, renkler olduğu için çocuğa renklerle hitap ediyorsunuz. Bu renklerle hitap ettiğiniz zaman çocuğun dünyasına giriyorsunuz. Dikkatini çekiyor, dünyasına giriyor. Çocuğun dünyası siyah beyaz değil, renkli.”

D-E-Ali: “Görsel olması öğrenmeyi sağlıyor.”

Ö-E-Kadriye: “Yani bizim görsel kullanmadan anlattığımız şeyler soyut kalacak. Yani çocuk gördüğünü, belki de tuttuğunu, izlediğini hani çok rahat beyninde yer edecek ve kalacaktır diye düşünüyorum. Somut dönem çocukları olduğu için birtakım şeyleri anlattırırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır.”

D-K-Mehtap: “Kazanımlar daha kolay oturuyor belleğinde bence. Öğrenmesi kolay oluyor. Görsel oluyor, unutmayı zorlaştırıyor. Aktif haleden gelebilir bunu hayatta da kullanabilir. Orada gördü bir şekilde, yaşama da entegre edebilir. Zaten hani çocuklar filmde gördüğü karakteri yapmaya çalışıyorlar.”

D-K-Deniz: “Görsel, işitsel, kendi hayatında göremediklerini animasyonda görsün, yaşasınlar diye.”

D-K-Demet: “Hepimiz görsel, bu amaçlarla kullanıyoruz.”

D-E-Emre: “Hayat Bilgisi dersinde aşı mesela. Bizim sınıflar da aşı olacak. Bu konu animasyon olarak verilebilse, gösterebilsek, çocuk çok daha sevebilecek, daha mutlu olabilecek.”

D-K-Leyla: “Görmenin getirisi daha fazla. Görerek öğrenmesini sağlıyor.”

D-E-Burhan: “Öğrenciler aynı zamanda görsel ve işitsel olarak bilgilerini destekliyor.”

D-K-Sevil: “Görsel şeyler çizgi film ve animasyon çocukların ilgisini çeken bir şey.”

4.5.2. “Kalıcılığı sağlamak” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ekrem: “Hayat Bilgisi dersinde kalıcılık esastır. Model almada, kalıcılığı sağlamada etkili.”

D-E-Cavit: “Tabi faydası olacağını düşünüyorum. Kalıcı öğrenmeler gerçekleşiyor. Dersin başında da ortasında da izletilebilir.”

D-E-Emre: “Çok da kalıcı olur. Eski yıllarda gördüğüm şu: Motivasyonu artırıyor

animasyon olayı. Öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor. Bir de çocuğun isteği derse karşı artıyor.”

D-E-Erdal: “Şimdi çocukların resimli şeylere daha çok ilgisi var. O yüzden o görsel olarak izlemeleri daha kalıcı oluyor. Yani okumaktan veya dinlemekten çok o daha kalıcı olduğu için bence çok faydalı olur.

D-E-Burhan: “Hafızasına, uzun süreli belleğine yerleştirebiliyor.”

D-K-Sevil: “Tabi böyle şekilde ders işlenmesi daha akılda kalıcı olur. Çok olumlu buluyorum bu konuyla alakalı olduktan sonra. Çok güzel.”

D-K-Merve: “Ben şuradan anlıyorum ki çocukların en çok sevdiği bu Hayat Bilgisi dersi. Hemen diyorlar ki öğretmenim Hayat Bilgisi dersini yapalım. Çünkü animasyon var orada. Demek ki animasyon bayağı etkili. Sevdikleri için kalıcı bilgi sağlıyor.”

D-K-Neftise: “Unutmayı geciktirir veya unutmayı engeller. Çocuklar için o yaş gruplarına göre düşünürsek en uygunu bu.”

D-K-Mehtap: “Dikkatini çekiyor daha akılda kalıcı oluyor.”

D-K-Deniz: “Çünkü çocuklar görerek öğrenirler. Bu yüzden ben Hayat Bilgisi dersinde animasyon izletiyorum. Daha akılda kalıyor. Farkına varmadan öğreniyor çocuklar.”

D-K-Ayşe: “Kalıcı olmasında etkili. Çizgi film izlemeyi seviyorlar.”

D-K-Serap: “Animasyon konulara yönelik bütün konularda olmalı bence ve çocuklar onu izlemeli. İzledikten sonra da o konular hakkında fikir yürütmeli, yorum yapmalı. Daha kalıcı olur.”

D-E-Fikret: “Konuyu unutmazlar ve kalıcı olur. Bu kadar.”

D-K-Emel: “Görsel olarak çocuklara sunulan her şey çok daha dikkatlice izleniyor ve kalıcı oluyor. Çocuklara da sonraki, daha sonraki zamanlarda da hatırlaması açısından daha etkili oluyor.”

Ö-E-Naafi: “Çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor. Daha iyi, göze hitap ettiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor. Bakıyorum çocuk unutmamış, unutmuyor, kavramış.”

Ö-E-Hasan: “Bilgileri kalıcı hale getirmek için.”

Ö-K-Kadriye: “Yani kalıcı izliğı yaş grubuna daha etken. Somut dönem çocukları ne kadar çok dramatize edilirse, olayın içinde yaşamaları izlettirilirse etkili olacaktır diye düşünüyorum.”

Ö-K-Sevda: “Bunun kalıcı olabilmesi için, öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için çizgi filmler ve animasyonlar çok etkili. Daha kalıcı oluyor. Öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor ve çocukların örnek almasını sağlıyor.”

D-E-Fikret: “Kalıcı olması açısından. Yani konuları daha iyi kavraması açısından çocuğun seviyesine uygun olmalı.”

4.5.3. “Konuyu somutlaştırmak” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Çocuklar hem görsel olarak somutlaştırıyorlar, hem hayal dünyalarını geliştiriyorlar, model alıyorlar. Animasyon, çizgi filmlerin Hayat Bilgisi’nde kullanılmasının faydalı olacağına inanıyorum.”

D-E-Osman: “Sınıf içindeki filmler de çocuğun dünyasına giren, soyut şeyleri çok âfâki olmamalı.”

D-E-Ali: “Animasyonlarla, çizgi filmlerle öğrenmeyi sabitleştirip bir film karesi haline getiriyor. Bu yüzden çok önemli. Çocuk onu algılıyor. Sözel destekleyecek argümanlardan bir tanesi olması sebebiyle çizgi film çok önemli.”

D-E-Emre: “Soyutu somutlaştırır.”

D-E-Ahmet: “Öğrencilerin kavrayamadığı soyut kavramların anlaşılmasında daha etkili.”

D-K-Deniz: “Somutlaştırıyor, bizim böyle kafasında canlandıramadığımız mekanları direk çocuklara göstermiş oluyor.”

D-K-Serap: “Somutlaştırmayı da sağlar.”

Ö-E-Hasan: “Bi de işin somuta indirilmesi var.”

Ö-K-Kadriye: “Bu yaş grubu çocuklar somut çocuklardır. Yani bizim görsel kullanmadan anlattığımız şeyler soyut kalacak. Yani çocuk gördüğünü, belki de tuttuğunu, izlediğini hani çok rahat beyninde yer edecek ve kalacaktır diye düşünüyorum. Somut dönem çocukları olduğu için birtakım şeyleri anlattırırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır.”

Ö-K-Sevda: “Evet, konuyu anlattığımız zaman belki hani soyut konuları tam anlayamadıkları için gerçekleşmiyor bir öğrenme ama çizgi filmlerle desteklediğimiz zaman çok etkileniyorlar.”

D-K-Demet: “Soyut kalanları somutlaştırmak.”

4.5.4. “Dikat çekmek” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Dikkati çekiyor ve dikkat süresini uzatır.”

D-E-Orhan: “Dikkat çekmede, sorgulayıcı eğitim açısından da animasyonu kullanıyorum. Çok da faydalı.”

D-K-Leyla: “Ama animasyonda verdiğimiz zaman çocuğun dikkatini çekiyoruz. Kopan çocuğu da çekiyoruz.”

D-K-Nefise: “Çocukların dikkatini çeker”

D-K-Melek: “Dikkat çekme konusunda çok uygun. Derse dikkati çeker.”

D-K-Demet: “Çocuğun dikkatini gerçekten de geliştiriyor.”

D-K-Mehtap: “Dikkatini çekiyor daha akılda kalıcı oluyor.”

Ö-E-Hasan: “Şimdi burada amaç ne? Öğrencinin derse dikkatini toplamak. Tabi ki görseller, animasyonlar çocuğun derse odaklanmasını, motivasyonunu sağlıyor.”

D-K-Emel: “Yani görsel olarak çocuklara sunulan her şey çok daha dikkatlice izleniyor.”

4.5.4.1. “Dikat sürelerini artırmak” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafti: “Zaten görsel göze hitap ettiği için şimdi çocuklar orda film izleme moduna girdiği zaman sanki sinemada da film izler gibi daha dikkat çekici oluyor.”

D-E-Osman: “Dikkat süresini uzatır.”

4.5.5. “Bilginin transferini sağlamak” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Bilginin transferini de sağlıyor.”

D-K-Emel: “Biz defalarca konuyu anlatsak çocuklar onu anlıyordur ama bir şekilde onu çabuk unutuyorlar. Bunu animasyon şeklinde verdiğimiz zaman çocuklar bunu bizim anlattığımızla özdeşleştirip, hayata geçirmede daha kolaylık sağlıyor.”

Ö-E-Nafti: “Daha iyi, göze hitap ettiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor. Bakıyorum çocuk unutmamış, unutmuyor, kavramış. Bakıyorum önce ellerini yıkıyor.”

Ö-E-Hasan: “Ben öğlen arası bazen bilgisayar açık olduğunda eğitici çizgi filmler izlerseniz bunlar serbest diyorum. Tabi ki bu olumlu yönden katkı sağlıyor. Teknolojiyle bu şekilde öğretip de evde interneti kullanmak çok uygun.”

Ö-E-Kadir: “Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Hele bu zamanda. Çocuğun internetle, telefonla, bilgisayarla muhatap olduğu zamanda daha da etkili. Çünkü; çocuğun evde kullanabildiği, sürekli etki altında olduğu şeylerle sınıfta hareket etmek, çocuğun daha çok ilgisini çekecektir. Evde de bu hareketi sürdürecektir. Hatta evde o birtakım faaliyetler mevcut evde. Onu da bu şekilde kullanmasına bir basamak olacaktır diye düşünüyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Ayrıca derslerin disiplinlerarası ilişkilendirilmesi vardır. Türkçe dersinde de görsel sunu, görsel okumaya yer veriyoruz.”

D-K-Mehtap: “Aktif haleden gelebilir bunu hayatta da kullanabilir. Orada gördü bir şekilde, yaşama da entegre edebilir.”

D-K-Serap: “Bilginin aktarımını sağlamalı başka alanlara.”

D-K-Sevil: “Öğrendiğini hayatına kattığını, katabildiğini sağlıyor özellikle animasyonlar. Yani bu öğrendiğimi günlük hayatımda bu şekilde kullanabilirim, dedirtiyor öğrenciye.”

D-E-Ahmet: “Acaba anneme anlatabilecek miyim? Kızım, oğlum ne seyrettin? Gibi anne baba da tekrar ettiği zaman çocuk çok daha iyi anlar.”

D-E-Mahmut: “Mesela koşmanın tehlikeli olduğunu, koşulacak yerlerin olduğunu, olmadığını kâğıt üzerinde biliyor ama yaşantısında hiçbir alanda uygulamıyor. Yani bu gerçek bir kazanım değil. Öğrenmiş ama uygulamıyor. Ama çizgi film ve animasyondan öğrenen çocuk, her ne kadar koşmak onun doğasında olsa bile koşarken onun etkisinde olduğundan dolayı gelecek sakıncalardan kendisini koruyabiliyor. Genelde oradaki kazanımları günlük yaşamda kullanmaya çalışıyor.”

4.5.6. “Anlatımı güncel kılmak” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Bir de yaratılan kahramanlar günlük yaşamda kullanabileceğimiz, herkesin sempatisini kazanan keloğlan gibi çizgi filmler olmalı. Animasyonlar çok eski olmamalı.”

D-E-Bekir: Hayat Bilgisi hayatın kendisi. Çocuklar doğru ve yanlış davranışların neler olduğunu bu derste öğreniyorlar. Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamda çocuklar filmlerde izlediklerini öğreniyorlar.“

D-E-Emre: “Hayat Bilgisi, hayatla, yaşamla alakalı. Kazanımlara baktığımızda birebir, direkt uyum sağlanabiliyor yani.”

D-K-Deniz: “Animasyonlar bizi dışarıya götürüyor, hayvanat bahçesine götürüyor.”

D-E-Ahmet: “Bir de çevre şartlarına, öğrencinin düzeyine uygun olmalı.”

Ö-E-Hasan: “Mesela arkadaşlar market alışverişi dedi. Mesela götürülse markette alışveriş yaptırılsa böyle bir şansımız olmuyor. Zaman, araç, süre yetersiz. Animasyonlarda bu kadar olmasa da, onun yüzde yüz katkısı varsa animasyonun da yüzde elli, yüzde altmış vardır.”

Ö-K-Kadriye: “Zaten onlar bunu dramatize ederlerken kendi izledikleri çizgi film kahramanlarını falan koyuyorlar. Pepe; eğitici bir çizgi film. Yani bazı olayları anlattığımızda öğretmenim Pepe’de de izlemiştik, vardı.”

D-K-Emel: “Onun için seviyeye uygun kazanımlar, güncel konulara uygun kazanımlar, kendi ailesinden, yaşantısından, o bölgenin her türlü şartlarına uygun kazanımlar alınırsa çocuklarda çok fazla merak uyandırır ve öğrenme isteği içerisinde olurlar.”

4.5.7. “Anlatımı desteklemek” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak.”

D-E-Ali: “Animasyonlarla, çizgi filmlerle öğrenmeyi sabitleştirip bir film karesi haline getiriyor. Bu yüzden çok önemli. Çocuk onu algılıyor. Sözel destekleyecek argümanlardan bir tanesi olması sebebiyle çizgi film çok önemli.”

D-E-Emre: “Mesela besinler konusunu işlediğimizde, bitkisel ve hayvansal besinleri, bunu işte canlandırarak, bitkisel besinleri bir portakal, bir elma mesela bir animasyon hazırlanabilir. Çok da kalıcı olur.”

D-E-Ahmet: “Bazen konuyla alakalı bir şey yapıyorum. Hayat Bilgisi’nde bir şarkı olabilir. O şarkının o anda gösterilmesi öğrenmeye verimli olacaktır. Ormanla ilgili, Atatürk ile ilgili, bayramla ilgili bir şarkı. Onu gösterdiğiniz zaman daha çocuk motive olabilecek. Daha anlayabilecek. “

D-E-Erdal: “Şimdi elimizde şeylerimiz var mesela, akıllı tahtalarımız var. Orada gösterebiliriz. Anlatımı onlar yapar. Bir de biz pekiştiririz. Daha kalıcı olur.”

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak. Yoksa genelde konuşma şeklinde olması gerekiyor.”

4.5.8. “Yöntem ve teknik olarak kullanmak” kategorisine ifade örnekleri:

4.5.8.1. “Arkası yarım tekniği” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Bazen animasyonları da yarıda kesip “Buradan sonra ne olabilir?” deyip,

bir iyi yönden bir de kötü yönden ele alınmalı.”

D-K-Leyla: “Animasyonda sürekli çocuğun ilgisini çekebilecek bir şeyler oluyor. Mesela yarısını kesip, ertesi güne bırakırsak, ertesi gün merakla geliyor. Hadi hadi boyutuna geçiyor.”

4.5.8.2. “Örnek olay oluşturma” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Çocuğa animasyon sürekli izlettirilmemeden, belli yerde durdurulup, karakterlerin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız? Yanlış davranışı var mı? (Örnek olay niteliğinde kullanmalı.)”

Ö-K-Kadriye: “Hayat Bilgisi’nde bir konu diyelim. Resimlerini işlerim. “Siz olsanız ne yapardınız?”, “Siz olsanız nasıl davranırdınız?” diyorum. Örnek olay yaptırabiliriz.”

Ö-E-Hasan: “La Fontein’in bir fablını gösterebilirsiniz. Kurbağanın Hikayesi var. Sütün içine düşüyor. Biri pes ediyor, boğuluyor. Diğeri ise yüzüyor yüzüyor. Sonunda önüne bir kaymak çıkıyor. O kaymağın üzerine çıkarak kurtuluyor. Bu ne yapıyor? Hayatta kalmak için mücadele ediyor. Bu çocuklara başarı için mücadele etmenin şart olduğunu, öyle her şeyin kolay olmadığını gösteren bir çizgi film. Böyle çizgi filmler de bir örnek olarak gösterilebilir.”

Ö-K-Kadriye: “Mesela alışveriş yaparken Ayşe’nin neyini beğendiniz? Ne yapmadı? İşte doğruları nelerdi? Böyle mi olmalıydı? Yani onlarla birlikte fikir üreterek sonuca gidebiliriz.”

4.5.9. “Model oluşturma” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamda çocuklar filmlerde izlediklerini öğreniyorlar. Aynılarını yapıyor. (Model alma)”

D-E-Orhan: “Çocuklar model alıyorlar. Animasyon, çizgi filmlerin Hayat Bilgisi’nde kullanılmasının faydalı olacağına inanıyorum.”

D-E-Ömer: “Sınıfımızı temiz tutalım davranışında çocuk ne yapıyor? Çöp kovasına çöpünü atarken resmini çekiyor hepsi. İşte burada hangisi, birisi de çöpünü yere atıyormuş gibi yapıyor. Yanlışı da göstererek, hepsi kendi resmini de gördüğü zaman çok daha faydası oldu. Şu anda yere çöp atan çok fazla öğrencim olduğunu pek görmüyorum.”

D-K-Melek: “Düzgün konuşmayı öğrenir çocuk çizgi filmde. Diksiyon diyoruz ya hani, düzgün diksiyonla nezaket kurallarına uygun şekilde konuşmayı öğrenir diyorum ben çizgi filmlerden.”

D-K-Ayşe: “Orada izlediklerini kendileri uygulama, canlandırma da yapabilirler.

Güzel olur.”

Ö-K-Sevda: “Öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor ve çocukların örnek almasını sağlıyor. Model alırlar.”

D-K-Mehtap: “Model alırlar, o şekilde.”

4.5.10. “Değer eğitimi vermek” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: “Bence bu Hayat Bilgisi ile ilgili çizgi filmler sanırım değerler eğitimine örnek olarak hazırlanan çizgi filmlerdir diye düşünüyorum. Hani değerler eğitimine örnek olan. Orada bir saygı oluşmuş.”

D-E-Osman: “Karakter oturumunu sağlıyor. Değer öğretimi konusunda da yardımcı oluyor.”

D-E-Ali: “Çocuklara Keloğlan gibi bir karakter olup değerleri, dersleri öğretmeli.”

Ö-E-Naifi: “Çocuklar çok güzel konuşuyor, birbirlerine saygılı davranıyorlar.”

4.5.11. “Hazırbulunuşluğu sağlamak” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Leyla: “Konuya geçeceğiz ya bir gün önce. Hazırlık babında veriyorum. Yarın bu konuyu işleyeceğiz. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz? Şeklinde soruyorum. Böyle derse geçiş yapıyorum.”

D-E-Osman: “Öğretmen konunun özünü verdikten sonra çizgi film seyrettirirse hazır bulunuşluk sağlandıktan sonra daha iyi olur.”

D-E-Orhan: “Ön bilgileri harekete geçirmek için dersin başında”

D-K-Nefise: “O konuya başlamadan hangi ders diyelim Hayat Bilgisi dersinde. Çocuk önce onu izliyor. Ne öğreneceğine hazırlanmış oluyor aslında. Benim için o ön hazırlık oluyor.”

D-E-Cavit: “Ön bilgileri harekete geçirmesi açısından kullanılmalı.”

4.5.12. “Beceri geliştirmek” kategorisine ifade örnekleri:

4.5.12.1. “Gözlem becerisi geliştirmek” kategorisine ifade örneği:

D-E-Orhan: “Çocukların gözlem becerisi de gelişir.”

4.5.12.2. “Eleştirel düşünme becerisi geliştirmek” kategorisine ifade örneği:

D-E-Orhan: “Sorgulayıcı eğitim açısından da animasyonu kullanıyorum.”

4.5.12.3. “Empati becerisi geliştirmek” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Çocuğa animasyon sürekli izlettirilmeden, belli yerde durdurulup, karakterlerin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız? Diye soruyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Somut dönem çocukları ne kadar çok dramatize edilirse, olayın içinde yaşamaları izlettirilirse etkili olacaktır diye düşünüyorum. “Siz olsanız nasıl davranırdınız?” diyerek, empati yaptırarak.”

4.5.13. “Hayal dünyalarını geliştirmek” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Çocuklar hayal dünyalarını geliştiriyorlar.”

Ö-E-Naifi: “Orada yaşanan olaylar, kendini orada hissedebiliyor. Hatta sessiz bir şekilde şey yaparken içinde yaşıyormuş gibi. Daha sonra öğrencileri konuşturduğın zaman öğretmenim ben izlerken sanki ordaymışım gibi hissettim kendimi. Olayların içinde sanki ben de karşıdan karşıya geçiyormuşum gibi veya başka bir olayda.”

Ö-E-Kadir: “Bir de çocuğun kendini o çizgi filmin içerisinde hissediyor. O çizgi film içerisinde yerine koyar. Daha çok çocuğun iç dünyasına girebilme şansınız var.”

4.5.14. “Pekiştireç vermek” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Pekiştireç amaçlı olarak dersin sonunda kullanıyorum.”

D-E-Ahmet: “Konuyu tekrar etme açısından da. Yani aynı konuyu anlatıyorsun akabinde pekiştirmeyi de sağlar.”

D-E-Erdal: “Pekiştiririz. Daha kalıcı olur.”

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak.”

4.5.15. “Öyküleştirmek” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Cavit: “Çizgi film ve animasyonlar öyküleştirerek verilmeli.”

D-E-Cavit: “Sadece kurallar oluşturup veren değil de öyküleştirecek veren olmalı.”

4.5.16. “Öğretime yenilik katmak” kategorisine ifade örneği:

D-E-Osman: “Her derse çizgi film kullanılırsa dikkati çekmeyebilir. Hayat Bilgisi dersinde bazı konularda kullanılabilir ama bütün konularda kullanmak cezbetmeyebilir. Sıradanlaşan bir eğitim halini alıyor.”

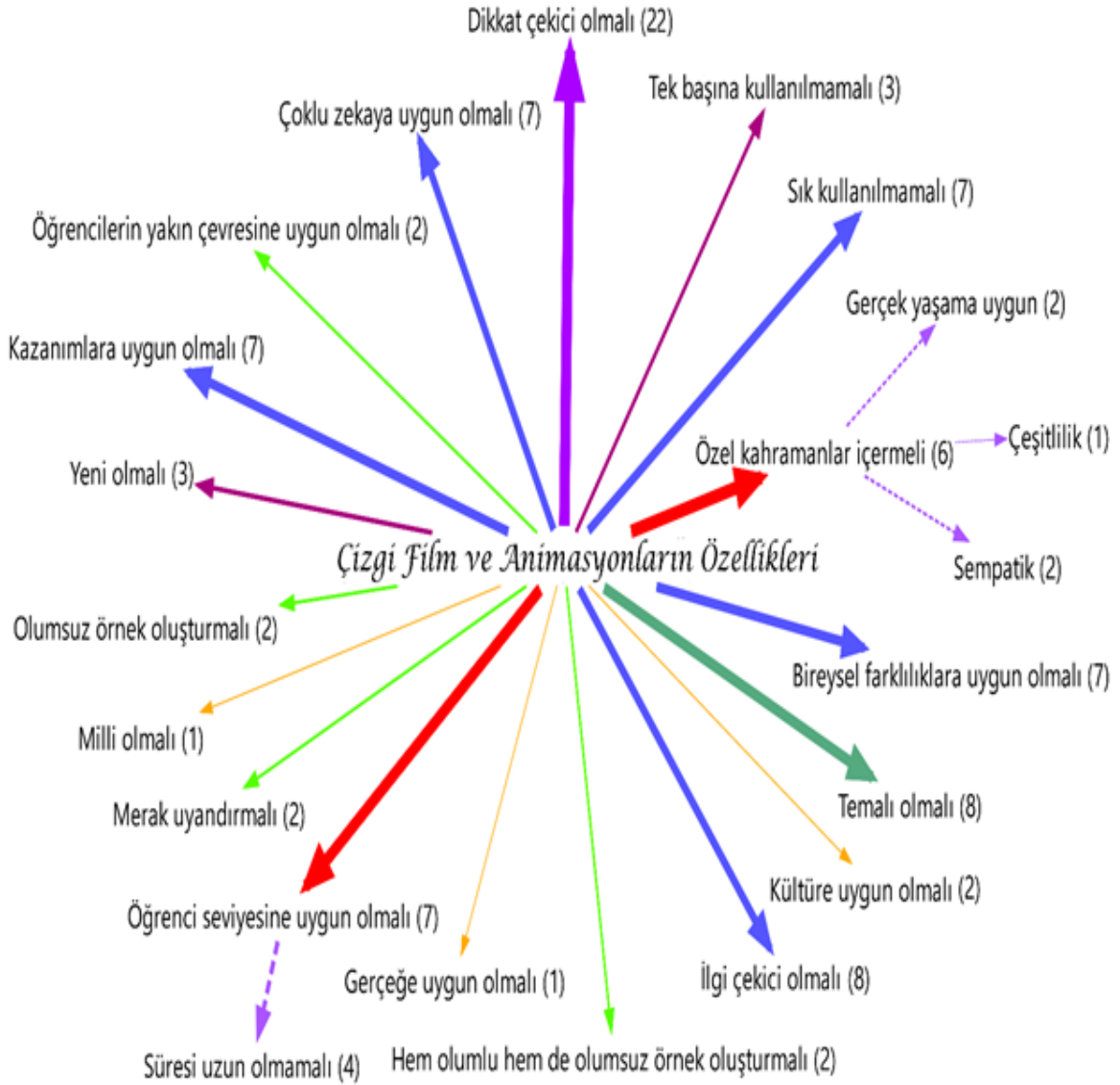
4.5.17. “Davranış değişikliği oluşturmak” kategorisine ifade örneği:

Ö-K-Kadriye: “Bir de şöyle bir şey. Hani davranış eğitiminde de önemli diye

düşünüyorum. Hani o anda bir şey izliyorlar. Nasıl davranmaları gerektiğini gösteriyor.”

4.6. ALTINCI ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın altıncı alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerine yönelik düşünceleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılacak Çizgi Film ve Animasyonların Sahip Olması Gereken Özelliklerine Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.2'ye göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerine

yönelik düşüncelerinin 18 kategori altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu kategorilerden “dikkat çekici olmalı” ifadesi 22 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 11’şer kez ile “öğrenci seviyesine uygun olmalı” ve “özel kahramanlar içermeli”, 8’er kez ile “temalı olmalı” ve “ilgi çekici olmalı”, 7’şer kez ile “bireysel farklılıklara uygun olmalı”, “sık kullanılmamalı”, “kazanımlara uygun olmalı” ve “çoklu zekâyaya uygun olmalı” kategorilerinin izlediği görülmektedir. “kültüre uygun olmalı” kategorisi 2 kez ile , “Milli olmalı” ve “gerçeğe uygun olmalı” kategorileri ise 1’er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerine yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 106 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerine yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.6.1. “Dikkat çekici olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Dikkat çekmede, sorgulayıcı eğitim açısından da animasyonu kullanıyorum.”

D-E-Ömer: “Dikkati artırırız. Diyelim ki kahramanımızın başından geçenler, CD’yi videoyu takarken, karartma yaparken bile öğrenci yerinde duramıyor. Biz video izleyeceğiz diye. ”

D-E-Ahmet: “Köstebekgiller olsun, daha bilmediğimiz birçok şeyler vardır. Artık Türkiye çapında duyuluyor, her tarafa da gidiliyor ve çocuk bunu orada gördüğü zaman da daha çok dikkati çekiyor.”

D-E-Mahmut: “İşin içerisine, ders boyutuna girdiği zaman, kazanımlar kazandırılırken öğretmene avantajı çok. Sunumu veriyor. Öğretmenin elinde bir çubuk var. Kazanımların belli yerlerine dikkat çekiyor. Bu arada öğretmen işi takip etmeyen, kopan öğrencileri görüyor.”

D-E-Burhan: “Odaklanmayı sağlar, motivasyonu artırır, dikkat çekmeyi sağlar.”

D-K-Leyla: “Yani hem dikkati çekme hem de sürdürmede o zaman getirisi var.”

D-K-Melek: “Ya dikkat çekme amaçlı ya da tekrar amaçlı kullanmamız gerekir.”

D-K-Demet: “Çocukların dikkatini çekme açısından yarar sağlıyor.”

D-K-Ayşe: “Akıllı tahta olduğu için durdurabilirsin. Hani onun orada önemine bir kere

daha dikkat çekebilirsin mesela.”

D-K-Serap: “Öğretmene en güzel katkısı herhalde çocukları olayın içine çekme olur.”

Ö-E-Kadir: “Dikkatini çekiyor, dünyasına giriyor. Çocuğun dünyası siyah beyaz değil, renkli.”

D-K-Emel: ““Aaa! Öğretmen soru soruyor, biraz daha dikkatli dinleyeyim.” konusuna da girmiş oluyor. Daha iyi öğrendiğini düşünüyorum o şekilde. Daha dikkatli izliyor ve dikkatini daha çok çekiyor.”

4.6.2. “Öğrenci seviyesine uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Öğrencimin seviyesine ve kazanıma uygun olanları indiriyorum.”

D-E-Ahmet: “Öğrencinin düzeyine uygun olmalı.”

Ö-E-Kadir: “Burada çocuğun seviyesine uygun olması ve çocukların dünyasından olması lazım.”

D-K-Ayşe: “Tabi ki çocuğun yaşına, seviyesine uygun olmalı.”

D-E-Fikret: “Yani konuları daha iyi kavraması açısından çocuğun seviyesine uygun olmalı.”

D-K-Emel: “Yani her sınıfın seviyesine daha uygun kazanımlar hazırlanmalı. Kazanımları öğrencilerin alabileceği seviye olmalı. Bu tabi ki çocukları zorlayabilir. Zorladığı zaman çocuklar bunu tam anlamıyla anlamadıktan sonra o konunun verilmesinde hiçbir fayda yok.”

D-K-Ayşe: “Bunda işte sınıflar arası fark da göz önüne alınmalı. Yani birinci sınıfın izleyeceği animasyon farklıdır. Mesela 4. Sınıfta vereceğimiz animasyon daha farklıdır. Burada kazanım sayısı sınıf büyüdükçe artabilir. Yani ona göre ayarlanmalı. 1. Sınıfın daha kolay kavrayabileceği, uygulayabileceği tarzda olması gerekir diye düşünüyorum.”

4.6.2.1. “Süresi uzun olmamalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: “Süresi uzun olmayacak.”

D-K-Demet: “Animasyondan bile ders anlatırken çocuk sıkılıyor. O yüzden animasyonla veya çizgi film süresinin belli olması lazım. Yan çok uzun olmaması lazım. Çocuğa vereceği dersi veya şeyi belirli bir sürede vermesi lazım.”

D-K-Mehtap: “Süresinin çok uzun olmaması gerekiyor.”

D-K-Serap: “Kısa süreli olmalı.”

4.6.3. “Özel kahramanlar içermeli” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Yaratılan kahramanlar çok önemli.”

D-E-Ali: “Devlet, animasyon yanında bir çizgi film karakteri ortaya çıkarmalı. Bu Hayat Bilgisi karakteri olmalı. Çocuklara Keloğlan gibi bir karakter olup değerleri, dersleri öğretmeli.”

D-E-Cavit: “Karakterler seçilirken iyi seçilmeli.”

4.6.3.1. “Çeşitlilik” kategorisine ifade örneği:

D-E-Orhan: “Karakterlerde çeşitlilik olmalı, rol modelleri daha da genişletmeliyiz. Birden fazla kişiler rol model olarak verilmeli.”

4.6.3.2. “Gerçek yaşama uygun” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Bir de yaratılan kahramanlar günlük yaşamda kullanabileceğimiz, herkesin sempatisini kazanan Keloğlan gibi çizgi filmler olmalı.”

D-E-Ali: “Hayat Bilgisi karakteri olmalı.”

4.6.3.3. “Sempatik” kategorisine ifade örneği:

Ö-E-Kadir: “Herkesin sempatisini kazanan keloğlan gibi çizgi filmler olmalı.”

4.6.4. “Temalı olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Zaten her animasyon tek bir kazanıma yönelse istediğin başarıyı elde edebiliyorsun. Çünkü kazanım, onun arkasından da soruları geliyor. Uygulama var, deney var. Yani o kazanımlara yönelik olması açısından gerçekten çok iyi yani. Çünkü her kazanıma uygun bir etkinlik var. Hayat Bilgisi’nde hangi tür etkinlik varsa o etkinliklere ait birebir animasyonu var.”

D-K-Emel: “Aynı şekilde eksik kalan o kazanımları, artılarını, eksilerini tamamlayarak hepsini bütünüyle çocuklar öğrenmiş olur. Öğretmen de daha kolaylık sağlanmış olur.”

D-K-Leyla: “Aynen katılıyorum. Gördüğümüzü birebir uygulamak. Mesela trafik konusunda karşıdan karşıya geçerken neresi güvenilir, neresi güvenilir değil, ne kadar anlatırsan anlat ama uygulamaya döktüğünde veya kazasıyla doğrusuyla gördüğünde daha kalıcı olacaktır.”

D-E-Emre: “Başta ben söyledim. Bu bitkisel ve hayvansal gıdalar. Bu gıdalar çizimleştirilebilir. Bu kazanımı daha iyi. Mesela bitkisel gıdalar ne? En başta böyle söyledim,

kazanımı daha iyi verir.”

D-E-Mahmut: “Uygulama kolaylığı sağlar. Kazanımların uygulamaya aktarılmasını sağlar.”

D-K-Nefise: “Animasyonlar kitaplardan daha güzel. İzlediğim animasyonlarda hepsinde uygunluk var. Hepsini beğenerek izliyorlar. Kitaplarda eleştirdiğim oldu ama animasyonlar dedikleri gibi hem izliyorsun, hem çalışması var, hem etkinlikleri var faydalı. Animasyonlar kazanım için amaca ulaşıyor bence.”

D-K-Sevil: “Ben diyorum ki çok geniş çaplı bir animasyon alırsak ele. O bazı kazanımlarla birebir ilgisi olabilir kazandırma konusunda. Bazılarına hazırlık olur, bazılarına genel tekrar olur. Yani sadece bir davranışla ilgili bir animasyonu kullanmıyorum.”

4.6.5. “İlgi çekici olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Hayat Bilgisi dersinde bazı konularda kullanılabilir ama bütün konularda kullanmak cezbetmeyebilir.”

D-E-Ömer: “Diyelim ki kahramanımızın başından geçenler, CD’yi videoyu takarken, karartma yaparken bile öğrenci yerinde duramıyor. Biz video izleyeceğiz diye.”

D-E-Ahmet: “Dersi daha ilgi çekici hale getirir. Yani bu konudan sonra bir animasyon seyredeceğim. Animasyondan sonra bakalım ne göreceğim, der.”

D-K-Leyla: “Öğretmenin anlattığını ne kadar? Sonra çocuğun ilgisi dağılabiliyor. Ama animasyonda sürekli çocuğun ilgisini çekebilecek bir şeyler oluyor. Çocuğun ilgisi dağılmıyor. İlgi dağıldığı anda dur-kalk ile devam ediyor.”

D-K-Serap: “Öğretmene en güzel katkısı herhalde çocukları olayın içine çekme olur.”

Ö-E-Kadir: “Çocuğun evde kullanabildiği, sürekli etki altında olduğu şeylerle sınıfta hareket etmek, çocuğun daha çok ilgisini çekecektir.”

4.6.6. “Bireysel farklılıklara uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Cavit: “Bireysel farklılıkları olan çocuklar vardır.”

D-K-Mehtap: “. Bir de her çocuk çizgi filmle anlamayabilir. Hani bireysel farklılık da var bence.”

D-K-Deniz: “Çocuk gördüğünü kesinlikle unutmaz. Sözlü anlatım yerine her çocuğun öğrenme şekli farklıdır. Dedik ya bireysel farklılıklar vardır.”

D-K-Emel: “Bir de öğretmen anlatırken, bütün öğrenciler anlattığını anlamayabilir.

Öğrenciler arasında o öğrenme farklılıklarından kaynaklanan.”

D-K-Ayşe: “Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak hazırlanacak. Yani en alttakiyle üsttekine hitap edecek.”

D-K-Deniz:” Ben bireysel farklılıklar olduğu için animasyonları çok faydalı buluyorum.”

4.6.7. “Çoklu zekâya uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Cavit: “Çizgi film ve animasyonlar öyküleştirecek verilmeli. Sadece kurallar oluşturup veren değil de öyküleştirecek veren olmalı. Zekâ tipleri farklı olan çocuklar vardır.”

D-K-Mehtap: “Bazı çocukların ilgisini çekmiyor.”

Ö-E-Kadir: “Şimdi eğitimi verirken bütün alanlarına ne kadar çocuğun duyu organlarına hitap edersek o kadar başarı oranı artar. Yani bu fitrat kanunları da böyledir. Ki bu duyu organlarını kapsayacak çalışmanın içerisinde başarır.”

D-K-Serap: “Her animasyon farklı olmalı bence. Biri anlatıyorsa biri soru sormalı, biri çizgi film şeklinde olmalı. Bazı animasyon kahramanlarının verilip, çocukların canlandırılması istenmeli.”

4.6.8. “Kazanımlara uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Ali: “Hedefi sonuca götürecek sonuçlar olmalı.”

D-E-Orhan: “Öğrencimin seviyesine ve kazanımına uygun olanları indiriyorum.”

D-E-Ahmet: “Ders kitabıyla hareket etmeli ve çizgi film amaca uygun olmalı. Bazen amacın dışına sapabiliyor.”

D-E-Mahmut: “kazanımlar kazandırılırken öğretmene avantajı çok.”

Ö-E-Naafi: “Diş sağlığıyla ilgili bu konuda bir animasyon çizgi film vardı. Mikrop Necati. Çok hoşlarına gidiyor. Mesela orada dişlerini fırçalamaları gerektiğini öğreniyor.”

4.6.9. “Sık kullanılmamalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Her derse çizgi film kullanılırsa dikkati çekmeyebilir. Hayat Bilgisi dersinde bazı konularda kullanılabilir ama bütün konularda kullanmak cezbetmeyebilir.”

D-E-Bekir: “Çocuğa animasyon sürekli izlettirilmemeli.”

D-E-Melek: “Her gün izletmemek gerektiğini düşünüyorum. Arada bir dikkat çekmek için izletilebilir.”

D-K-Demet: Hani Hayat Bilgisi’nde konu işlenirken durdurup, orada ne anlatılmak isteniyor veya durdurup orada soru sorarak izletmesi gerekiyor. Yoksa sıkılıyor çocuklar. “

D-K-Mehtap: “Her kazanımda çizgi film olmaması gerekiyor. Daha fazla etkinliklere de yer vermek gerekiyor.”

D-K-Deniz: “Yerinde ve dozunda kullanılmalı.”

4.6.10. “Tek başına kullanılmamalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Hasan: “Şimdi bu animasyonlar ve çizgi filmler tek başına yeterli bir öğretme kazanım tekniği değil. Bunlardan yararlanabiliriz. Öğretmen uygun gördüğü sürece yararlanırsa tabii faydalıdır. Tek başına yeterli değil. O da sıkıcı olabilir başka konuya gelince.”

Ö-K-Kadriye: “Önce güncelde şahsına inerek, soru sorarak, beyin jimnastiği yaparak, hedefe ulaşmada ana noktaları ondan alarak, hissederek, ondan gelecek yardımcı fikirleri toplayıp en son ana noktayı çizgi filmle göstermek gerekir diye düşünüyorum.”

4.6.11. “Yeni olmalı” kategorisine ifade örneği:

D-E-Osman: “Animasyonlar çok eski olmamalı. Çizgi filmler güncel olmalı.”

4.6.12. “Merak uyandırmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Yani orada, hani o kadar güzel anlatılıyor ki çocuğun ilk etapta dikkatini çekiyor. Dikkatini çekmek için bir hikâye anlatılıyor. Ona uygun sorular soruluyor. Çok güzel yani.”

D-E-Ömer: “Diyelim ki kahramanımızın başından geçenler, CD’yi videoyu takarken, karartma yaparken bile öğrenci yerinde duramıyor. Biz video izleyeceğiz diye.”

4.6.13. “Olumsuz örnek oluşturmalı” kategorisine ifade örneği:

Ö-K-Kadriye: “Olumsuz şeyleri de gösterme şansına da sahip olabiliriz. Hani olumsuzdan olumluya gitmek gibi. Bazen olumludan olumsuzla gitmek gibi.”

4.6.14. “Öğrencilerin yakın çevresine uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Fikret: “Öğrencinin yakın çevresinden olmalı, kalıcı olması açısından.”

D-K-Emel: “Çocuğun kendi ailesinden, yaşantısından, o bölgenin her türlü şartlarına uygun kazanımlar alınırsa çocuklarda çok fazla merak uyandırır ve öğrenme isteği içerisinde olurlar.”

4.6.15. “Hem olumlu hem de olumsuz örnek oluşturmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Bir iyi yönden bir de kötü yönden ele alınmalı.”

D-E-Orhan: “Çizgi filmler olumlu davranışların yanında olumsuz davranışları da vermeli.”

4.6.16. “Kültüre uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Serap: “Animasyonlar, şimdi aileyle ilgili bir animasyon var. Oradaki aile bireylerinin farklı yaşantıları var. Kendi ailesine uyarladığı zaman farklı olur.”

D-E-Ahmet: “Argo kelimelerden arındırılmalı, dili yumuşak olmalı, sevecen, kültürümüze yakışır olmalı.”

4.6.17. “Gerçeğe uygun olmalı” kategorisine ifade örneği:

D-E-Osman: “Çizgi filmlerdeki karakterler yanlış yapıyor ve geri de sonunda düzeliyor. Çocuk gerçek hayatta da böyle olacak zannediyor. Olmayınca da zorlanıyor.”

4.6.18. “Milli olmalı” kategorisine ifade örneği:

D-E-Osman: “Çizgi filmler güncel ve milli olmalı.”

4.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın yedinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarına yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategorilerin tablo şeklindeki gösterimi Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Faydalarına Yönelik Düşünceleri

✓	Çizgi film ve animasyon	
✓	Faydaları	
>	Öğrenci açısından	181
>	Öğretmen açısından	136
>	Kazanımlar açısından	85
Σ	TOPLAM	402

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı

söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 4.5'e göre 3 kategoride toplanan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 402 frekansa sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemi olan "Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?" alt problemi kendi içinde alt ana başlıklara ayrıldığından bu başlıkta üç alt problem oluşturulmuş ve bu alt problemlere yönelik bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

4.7.1. "Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?" alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4.6. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğrenci Açısından Faydalarına Yönelik Düşünceleri

▼	Faydaları	
▼	Öğrenci açısından	
	Kalıcılığı artırır	29
	Rol model olur	27
	Dersi eğlenceli kılar	20
▼	Beceri geliştirir	0
	Gözlem becerisini geliştirir	1
	İfade becerisini geliştirir	3
	Empati becerisini geliştirir	7
	Eleştirel düşünme becerisini geliştirir	4
	Yaratıcılık becerisini geliştirir	1
	Motivasyonu artırır	15
	Farkındalık oluşturur	14
▼	Odaklanmayı sağlar	3
	Dikkat süresini artırır	10
	Hayal dünyalarını zenginleştirir	9
	Öğrenme süresini azaltır	9
	Öğrenme stillerine hizmet eder	7
	Dil gelişimini ve Türkçeyi güzel kullanmayı sağlar	6
	Hayatilik ilkesini işe koşar	6
	Öğrenen öğretene ilişkisini geliştirir	3
	Kural öğrenir	3
	Davranış kazandırır	2
	Örtük öğrenme gerçekleştirir	1
	Kendilerini keşfetme şansı verir	1
Σ	TOPLAM	181

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 4.6'ya göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarına yönelik düşüncelerinin 17 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Kalıcılığı artırır” ifadesi 29 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 27 kez ile “Rol model olur”, 20 kez ile “Dersi eğlenceli kılar”, 15 kez ile “Motivasyonu artırır”, 14 kez ile “Beceri geliştirir”, 14 kez ile “Farkındalık oluşturur” kategorilerinin izlediği görülmektedir. “Örtük öğrenme gerçekleştirir” ve “Kendilerini keşfetme şansı verir” kategorileri ise 1'er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 181 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.7.1.1. “Kalıcılığı artırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Kalıcılığı sağlıyor öğrenmede.”

D-E-Bekir: “Kalıcılık”

D-E-Cavit: “Kalıcı öğrenme gerçekleşir.”

D-E-Ekrem: “Hayat Bilgisi dersinde kalıcılık esastır. Model almada, kalıcılığı sağlamada etkili.”

D-E-Orhan: “Kalıcılık sağlar.”

D-E-Emre: “Eski yıllarda gördüğüm şu: Motivasyonu artırıyor animasyon olayı. Öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor.”

D-E-Ömer: “Artırıyor. Bunu izlerken de izledikten sonra da davranışlarında değişiklik oluyor. Hem işitsel hem görsel öğrenmesi sayesinde nerde ne yapacağını kavradığını düşünüyorum. Örneğin; trafik konusunda bunu yaptıktan sonra da bahçede trafiğe çıkardıktan sonra edindiği bilgiyi davranışa dönüştürerek kalıcı hale getirebilir.”

D-E-Mahmut: “Biz Hayat Bilgisi’ni veriyoruz da çocukta kalıcı davranış değişikliği olması gerekir. Çocuk çizgi film ve animasyonlardakileri özümüyor. Kendisiyle birleştiriyor.”

D-E-Erdal: “Şimdi elimizde şeylerimiz var mesela, akıllı tahtlarımız var. Orada gösterebiliriz. Anlatımı onlar yapar. Bir de biz pekiştiririz. Daha kalıcı olur.”

D-K-Merve: “Bir de aynı şeyi anlatıyorsun. Bir de animasyon yaparken senden daha heyecanlı dinliyor çocuk. İstekli, heyecanlı! Yani o yüzden kalıcı oluyor.”

D-K-Nefise: “Konu izlerken veya öğrenirken çocuk açısından sıkılma olayı olmaz. Tabi ki bu süreye bağlı. Kalıcı öğrenme olur.”

D-K-Demet: “Kalıcı öğrenmeler sağlayabiliyoruz çocuklar için.”

D-K-Serap: “Ne anlatıyorsun Hayat Bilgisi’nde mesela Atatürk’ün Hayatı. Bunu animasyonla verirken Atatürk’ün de bir zamanlar kendileri gibi çocuk olduğunu, onun da oyunlar oynadığını, okullara gitmek için hangi çabaları sarf ettiğini... Bunu animasyonla anlattıysan çocuklarda daha kalıcı olur”

Ö-E-Nafi: “Bu örnek olarak Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları, temizlik, sağlık, beslenme üzerine, trafik kuralları, bayramlar... Bunları çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor. Daha iyi, göze hitap ettiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor. Bakıyorum çocuk unutmamış, unutmuyor, kavramış.”

Ö-E-Hasan: tabi ki çocuğa faydalı. Öğretmenin bir şeyi anlatmasıyla onun öğretimi çok çabuk oluyor. Bu animasyonlar daha uzun süre öğrencide kalıcı hale getirebilir. “

Ö-K- Kadriye: “Somut dönem çocukları olduğu için birtakım şeyleri anlattırırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır. Olayın içinde kendilerini yaşayacaklardır. Kahramanların yerine kendilerini koyacaklardır. Model alacaklardır. Ya da şöyle olacak mesela. Orada böyleydi ama siz olsaydınız ne yapardınız? Diye sorduğumuz zaman onların çok daha yani neler yapabileceğini, nasıl daha rahat onlarda kalıcılık sağlayabileceğimizi görebileceğiz. “

Ö-K-Sevda: “Evet, konuyu anlattığımız zaman belki hani soyut konuları tam anlayamadıkları için gerçekleşmiyor bir öğrenme ama çizgi filmlerle desteklediğimiz zaman çok etkileniyorlar. Ayrıca bu çizgi filmlerde düzenli tekrar eden replikler var. Onlar hiç akıllarından çıkmıyor.”

D-K-Melek: “Kazanıma uygun verilirse dikkat çekme, kalıcı öğrenme sağlar.”

D-K-Emel: “Daha kalıcı bir öğrenme olur. Yaşantısına uygulayabilir ileriki yıllarda.”

D-E-Erdal: “Komşuluk ilişkileri olsun, mesela bir Çanakkale Zaferi’ni anlatan bir

filmi koyduk, izledik. Çocuklar hala diyor ki, 1. Sınıfta mı 2. Sınıfta mı izlemiştik. Öğretmenim o filmi izleyelim. Gerçekten kalıcı oluyor yani.”

4.7.1.2. “Rol model olur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “ Model almada yardımcı olur.”

D-E- Bekir: “Model alma”

D-E-Ekrem: “Model almada, kalıcılığı sağlamada etkili.”

D-E-Orhan: “Rol model olur.”

D-E-Mahmut: “Çocuk çizgi film ve animasyonlardakileri özümüyor. Kendisiyle birleştiriyor.”

D-K-Merve: “Örnek alıyor tabi gerçekten.”

D-K-Serap: “Ne anlatıyorsun Hayat Bilgisi’nde mesela Atatürk’ün Hayatı. Bunu animasyonla verirken Atatürk’ün de bir zamanlar kendileri gibi çocuk olduğunu, onun da oyunlar oynadığını, okullara gitmek için hangi çabaları sarf ettiğini... Bunu animasyonla anlatırsan çocuklarda daha kalıcı olur ve Atatürk sevgisini, yan o da benim gibiymiş, bir zamanlar benim gibi çocukmuş, oynuyormuş deyip, rol model olarak alabilir.”

D-K-Emel: “Edison’un hani anlatıyoruz. Aaa! Bunu icat etmiş ama çocuk Aaa! Bunu nasıl icat etmiş? Diye bu şekilde şey yapabiliyor. Ama hayatını okuduğu zaman, defalarca bunu yapmaktan vazgeçemediğini, yılmadan, usanmadan, sürekli olarak bunu tekrarladığını görünce çocukların daha azimli olduğunu, olabileceğini, yani bu tarz katkılar sağlıyor.”

D-K-Ayşe: kişinin yerine geçip, o şekilde davranmak tarzı şeyler ara ara yaptırıyordum. Hoşlarına da gidiyordu. Yani onu oradan gidip izlemek hem benim de işimi kolaylaştırır hem de onların eğlenmelerini kolaylaştırır.”

Ö-E-Kadir: “Bir de çocuğun kendini o çizgi filmin içerisinde hissediyor. O çizgi film içerisinde yerine koyar.”

Ö-K-Kadriye: “Somut dönem çocukları olduğu için birtakım şeyleri anlattırırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır. Olayın içinde kendilerini yaşayacaklardır. Kahramanların yerine kendilerini koyacaklardır. Model alacaklardır.”

Ö-K-Sevda: “çocukların örnek almasını sağlıyor.”

Ö-E-Naafi: “Bir de geçen gün izlettiğimiz diş sağlığıyla ilgili bu konuda bir animasyon

çizgi film vardı. Mikrop Necati. Çok hoşlarına gidiyor. Mesela orada dişlerini fırçalamaları gerektiğini öğreniyor.”

D-K-Mehtap: “Model alırlar, o şekilde.”

D-K-Ayşe: “Annenin ve babanın görevleri nedir, ne kadar sınırı vardır? Birbirlerine karşı iletişimleri. Onu anca büyükler izleyecek, öğrenecek, evde uygulayacak ki çocuklar evde uyguladığını okula gelip gösterecek.”

4.7.1.3. “Dersi eğlenceli kılar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çocuklar açısından eğlenceli olma özelliği taşır.”

D-E-Burhan: “Eğlenceli kılar yani uzun sıkılmazsa. Animasyondan sonra herhangi bir etkinlik yaparak belki daha eğlenceli hale getirilebilir.”

D-E-Erdal: “Çocuklar daha eğlenceli olduğu için daha iyi öğrenir.”

D-K-Merve: “Sevdikleri için kalıcı bilgi sağlıyor.”

D-K-Nefise: “Zevk alır. Süre ama çok önemli. Süreyi ayarlamak lazım. Yani sıkılmaz, unutmaz, zevk alır.”

D-K-Deniz: “Çocuklar çizgi film izlemeyi çok severler. İzlerken öğrenirler, eğlenirler, mutlu olurlar.”

D-K-Mehtap: “Ders birde sıradanlıktan kurtuluyor. Sıkıcı olmuyor. Sıkıcı olmaması bence öğretmeninde şevkini artırıyor ders açısından.”

D-K-Ayşe: “Hoşlarına da gidiyordu. Yani onu oradan gidip izlemek hem benim de işimi kolaylaştırır hem de onların eğlenmelerini kolaylaştırır.”

D-K-Serap: “Eğlenerek öğrenmek çocuklara daha güzel oluyor. Oyun şeklinde, hepsi oyun çocuğu. Yani, onlara robot gibi bir şeyler anlatarak öğretmektense, kendileri öğrenecek, kendileri çıkaracak önemli şeyleri. Algılayacak, hayata geçirecek.”

D-K-Emel: “Anladığım kadarıyla şöyle, çocuklar anladıkları şeyleri çok fazla uygulamaya sokamıyorlar. Yani uygulamada zorluk çekiyorlar veya yapmak istemiyorlar. Ama orada animasyon şeklinde izlediği şeyleri uygularken daha zevkle yapma isteği içerisinde oluyorlar. O bakımdan faydalı olacağını düşünüyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Her şeyden önce bu konu zevkli hale gelir. Sıkıcı ve tekdüze olmaz.”

Ö-K-Sevda: “Arkadaşların söylediklerine gerçekten katılıyorum. Aklımıza ilk gelen şeyler. Çocuklar bu çizgi filmlerde yaşadıkları için kendilerini de bulabilirler. O zaman çok

daha mutlu oluyorlar.”

4.7.1.4. “Motivasyonu artırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Çocuğun isteği derse karşı artıyor.”

D-E-Ömer: “Kendi fotoğraflarını slâytle göstermeyi, örneğin; sınıfımızı temiz tutalım davranışında çocuk ne yapıyor? Çöp kovasına çöpünü atarken resmini çekiyor hepsi. İşte burada hangisi, birisi de çöpünü yere atıyormuş gibi yapıyor. Yanlışı da göstererek, hepsi kendi resmini de gördüğü zaman çok daha faydası oldu. “

D-E-Ömer: “Biraz önce dediğim gibi ilk konuya başlarken çocuklar bugün konumuz şu diyerek başladık. Biraz ilgi motive şeyini yaptıktan sonra dikkati artırırız.”

D-E-Ahmet: “Ormanla ilgili, Atatürk ile ilgili, bayramla ilgili bir şarkı. Onu gösterdiğiniz zaman daha çocuk motive olabilecek. Daha anlayabilecek. ”

D-E-Burhan: “Bir de öğrenmeye daha istekli olur. Mesela bir gün konumuzla ilgili bir animasyon gösterdik. Ertesi gün çocuk sabırsızlıkla bekleyecektir diye düşünüyorum.”

D-K-Merve: “İbn-i Sina ile ilgili bir bilgi vardı. Bunu anlatırken çocuk hayal dünyasında düşünüyor. Orada resimli görünce onu İbn-i Sina’nın matematiği hiç anlamadığını ama çalışarak bunu başardığını biraz hayalci oluyor. Ama orada onu izleyince kendi de içinde yaşıyor onun. Haa demek ki ben de bunu yapabilirmişim diye çocukta kendine bir güven oluşuyor. Çalışma azmi artıyor çocuğun. ”

D-E-Burhan: “Odaklanmayı sağlar, motivasyonu artırır, dikkat çekmeyi sağlar.”

D-K-Mehtap: “Bence çocuklar derse daha çok motive oluyorlar. Bu da öğretmenin dersi daha iyi anlatmasını sağlıyor. Biliyorsunuz çocuklar derse motive değilse dersi anlayamaz. Motive olmaları çok önemli.”

Ö-E-Hasan: “Demek ki iki yaşındaki bir çocuğa motive edebiliyorsa, dikkatini çekebiliyorsa tabi ki çizgi filmlerin ve animasyonların da motive etmede faydası vardır. Çünkü bunlar daha çocuk.”

D-E-Ali: “Öğrencinin normal derste dikkati dağılıyor. Ama ilgi çeken bir şey olduğu zaman, onu da yerinde ve zamanında verildiği zaman dikkatini oraya veriyor, topluyor.”

Ö-E-Hasan: “Şimdi burada amaç ne? Öğrencinin derse dikkatini toplamak. Tabi ki görseller, animasyonlar çocuğun derse odaklanmasını, motivasyonunu sağlıyor. Tabi ki bir süre izlettikten sonra oradan bir şeyler kapıyor. Sonra devreye öğretmen giriyor. İzlenen animasyonlar anlatılıyor ve sorular yönlendiriliyor ve bundan bir sonuç çıkarıyorsun.”

4.7.1.5. “Farkındalık oluşturur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Farkındalık oluşturuyor.”

D-E-Orhan: “Farkındalık sağlar.”

D-E-Ömer: “Hem işitsel hem görsel öğrenmesi sayesinde nerde ne yapacağını kavradığını düşünüyorum.”

D-K-Merve: “Haa demek ki ben de bunu yapabiliyordum diye çocukta kendine bir güven oluşuyor. Çalışma azmi artıyor çocuğun.”

D-K-Deniz: “Çocuklar çizgi film izlemeyi çok severler. İzlerken öğrenirler, eğlenirler, mutlu olurlar. Hayat Bilgisi dersinde de çizgi film ve animasyon izlendiği zaman hatalarının farkına varırlar.”

D-K-Serap: “Yani, onlara robot gibi bir şeyler anlatarak öğretmektense, kendileri öğrenecek, kendileri çıkaracak önemli şeyleri. Algılayacak, hayata geçirecek.”

D-K-Sevil: “Öğrendiğini hayatına kattığını, katabildiğini sağlıyor özellikle animasyonlar. Yani bu öğrendiğimi günlük hayatımda bu şekilde kullanabilirim, dedirtiyor öğrenciye.”

Ö-E-Nafl: “Muhakeme edebiliyor. Neyin iyi, neyin kötü olduğunu.”

Ö-E-Hasan: “Bilgiye ulaşmanın çok kısa yolunun olduğunu, öğrenmenin yolunun olduğunu, animasyon izlerken öğretmen bize ders anlatırken bilgisayarı kullanıyor ama bilgisayarda bize ne gösteriyor? Hep ders anlatıyor. Animasyondan hep dersi öğreniyoruz. Bunu öğretiyorsun.”

Ö-E-Kadir: “Bir de çocuk burada teknolojiyi faydalı kullanabilme alışkanlığı, becerisini kazanma.”

4.7.1.6. “Beceri geliştirir” kategorisine ifade örnekleri:

4.7.1.6.1. “Çocukların gözlem becerisini geliştirir” kategorisine ifade örneği:

D-E-Orhan: “Çocukların gözlem becerisini geliştirir.”

4.7.1.6.2. “İfade becerisi gelişir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çocuğa kendini görme, anlama ve kendini anlatma fırsatı veriyor.”

D-K-Leyla: “Gerçekten animasyonların getirisi vardır. Öncesinden izliyoruz, sonra tartışıyoruz. Gördüğümüz değişiklikleri, örneğin; Ali farklı yorumluyor, Ayşe farklı. Yani birlikte sonuçta bir noktada buluşuyoruz.”

D-E-Osman: “Türkçe açısından olay sırası gelişimi sağlıyor. Özne-Tümleç-Yüklem gelişimi sağlıyor.”

4.7.1.6.3. “Empati becerisi gelişir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Empati kurmasını sağlıyor.”

D-K-Merve: “İbn-i Sina ile ilgili bir bilgi vardı. Bunu anlatırken çocuk hayal dünyasında düşünüyor. Orada resimli görünce onu İbn-i Sina’nın matematiği hiç anlamadığını ama çalışarak bunu başardığını biraz hayalci oluyor. Ama orada onu izleyince kendi de içinde yaşıyor onun. Haa demek ki ben de bunu yapabilmişim diye.”

Ö-K-Sevda: “Çocuklar bu çizgi filmlerde yaşadıkları için kendilerini de bulabilirler.”

D-K-Leyla: “Gerçekten animasyonların getirisi vardır. Öncesinden izliyoruz, sonra tartışıyoruz. Gördüğümüz değişiklikleri, örneğin; Ali farklı yorumluyor, Ayşe farklı. Yani birlikte sonuçta bir noktada buluşuyoruz.”

4.7.1.6.4. “Eleştirel düşünme becerisi gelişir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çocukların yorum gücü gelişiyor. Yorumluyor ve kıyaslıyor. Karşılaştırma yapıyor. Neden-sonuç ilişkisi bulma.”

D-K-Serap: “Çocuk bu animasyondan ne anladığını, algıladığını arkadaşıyla da, öğretmenle de paylaşmalı. Yani yorumlayabilmeli. Kendisine ne katkı sağladı? Onu yaşantısında kullanabiliyor mu? Onu da söyleyebilmeli, sorgulayabilmeli. Yani her gördüğü şeyin doğru olmadığını, onu yorumlamak, sorgulamak algılamak gerektiğini bilmeli çocuk.”

D-K-Leyla: “Gerçekten animasyonların getirisi vardır. Öncesinden izliyoruz, sonra tartışıyoruz. Gördüğümüz değişiklikleri, örneğin; Ali farklı yorumluyor, Ayşe farklı. Yani birlikte sonuçta bir noktada buluşuyoruz.”

D-K-Serap: “Ben sadece şunu öğreneydim ben bilgiyi ihtiyaç duyduğumda kullanabileceğim yerlere, yani hepsini beynime yüklemeseydim; sadece beynimde sorgulamak, algılamak, yorumlamak olsaydı ve yeni yeni kitaplar okuyup yeni yeni düşünceler üretebilseydim, kendimi geliştireydim, değiştirseydim, rahat olsaydım... Ben ezberlediğim, öğrendiğim her şeyi hepimiz unuttuk. Çocuklar da unutacak. Ezberci bir nesil değil. Doğru, yanlış olmamalı hayta. Herkesin doğrusu değişiyor yani. Hayata bakış açımız bile farklı. Ona göre yetiştirmeliyiz. Rehber olmalıyız çocuğa. Doğru mu, yanlış mı üzerinden gitmemeliyiz. Güzel örnek olmalıyız. Çocuk sorgulamalı, geleceğe hazırlamalı kendini.”

4.7.1.6.5. “Çocukların yaratıcılığını geliştirir” kategorisine ifade örneği:

Ö-K-Kadriye: “Çocukların yaratıcılığını artırır.”

4.7.1.7. “Öğrenme stillerine hizmet eder” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Görsel olması öğrenmeyi sağlıyor.”

D-K-Sevil: “Tabi yararlı olacak. Konuyla alakalı olacak. Bu çok önemli.”

D-K-Deniz: “Çocuklar çizgi film izlemeyi çok severler. İzlerken öğrenirler”

D-K-Leyla: “Gerçekten animasyonların getirisi vardır. Öncesinden izliyoruz, sonra tartışıyoruz. Gördüğümüz değişiklikleri, örneğin; Ali farklı yorumluyor, Ayşe farklı. Yani birlikte sonuçta bir noktada buluşuyoruz.”

D-E-Ali: “Çok boyutlu hale getirmeyi sağlıyor.”

4.7.1.7.1. “Hayatilik ilkesini işe koşar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Hayatınızla ilgili yaşam tarzı haline getiriyor.”

D-E-Ömer: “örneğin; sınıfımızı temiz tutalım davranışında çocuk ne yapıyor? Çöp kovasına çöpünü atarken resmini çekiyor hepsi. İşte burada hangisi, birisi de çöpünü yere atıyormuş gibi yapıyor. Yanlışı da göstererek, hepsi kendi resmini de gördüğü zaman çok daha faydası oldu. Şu anda yere çöp atan çok fazla öğrencim olduğunu pek görmüyorum.”

D-E-Mahmut: “Mesela koşmanın tehlikeli olduğunu, koşulacak yerlerin olduğunu, olmadığını kâğıt üzerinde biliyor ama yaşantısında hiçbir alanda uygulamıyor. Yani bu gerçek bir kazanım değil. Öğrenmiş ama uygulamıyor. Ama çizgi film ve animasyondan öğrenen çocuk, her ne kadar koşmak onun doğasında olsa bile koşarken onun etkisinde olduğundan dolayı gelecek sakıncalardan kendisini koruyabiliyor. Genelde oradaki kazanımları günlük yaşamda kullanmaya çalışıyor.”

D-K-Serap: “Yani, onlara robot gibi bir şeyler anlatarak öğretmektense, kendileri öğrenecek, kendileri çıkaracak önemli şeyleri. Algılayacak, hayata geçirecek.”

D-E-Ali: “Dışarıdaki hayatı kolaylaştırır. Davranışı içselleştiriyor. Çok boyutlu hale getirmeyi sağlıyor.”

4.7.1.8. “Odaklanmayı sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Burhan: “Faydaları da sınıfta çocukların odaklanmayı sağlar.”

D-E-Ali: “Öğrencinin normal derste dikkati dağılıyor. Ama ilgi çeken bir şey olduğu zaman, onu da yerinde ve zamanında verildiği zaman dikkatini oraya veriyor, topluyor.”

4.7.1.8.1. “Dikkat süresini artırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Dikkati çekiyor ve dikkat süresini uzatır.”

D-E-Ömer: “Çizgi film ve animasyon kullanımı öğrenci dikkatini artırıyor.”

D-E-Osman: “Çocuklar için dikkat süresini uzatıp öğretmene fayda sağlıyor.”

D-K-Merve: “Bir de aynı şeyi anlatıyorsun. Bir de animasyon yaparken senden daha heyecanlı dinliyor çocuk. İstekli, heyecanlı.”

D-K-Dmet: “Yani çocuklar daha dikkatli dinliyorlar o zaman. Yani animasyon ilk girişte konuyla ilgili daha çok çocukların dikkatini çekiyor. Derste daha sessiz duruyorlar.”

4.7.1.9. “Öğrenme süresini azaltır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğrenmeyi hızlandırıyor ve çocuk kolay öğreniyor.”

D-E-Ali: “Öğrencinin normal derste dikkati dağılıyor. Ama ilgi çeken bir şey olduğu zaman, onu da yerinde ve zamanında verildiği zaman dikkatini oraya veriyor, topluyor.”

D-K-Demet: “Öğrenme süresini kısaltıyor”

D-K-Ayşe: “Onların öğrenmelerini kolaylaştırır.”

D-K-Mehtap: “Kazanımlar daha kolay oturuyor belleğinde bence. Öğrenmesi kolay oluyor.”

Ö-K-Kadriye: “Vermek istediklerimizi çok daha rahat, kolaylıkla veririz.”

4.7.1.10. “Hayal dünyalarını zenginleştirir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çocukların hayal dünyasını geliştiriyor.”

D-E-Bekir: “Hayal güçlerini geliştirme”

D-E-Burhan: “Hayal gücü gelişir.”

D-K-Merve: “Çocukların hayal dünyası büyük olduğu için animasyonda izlediği şeyi kendi sanki orada oynuyormuş gibi düşünüyor. Onu unutmuyor. O yüzden çocuklar için iyi.”

Ö-K-Kadriye: “Birtakım şeyleri anlattırırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır. Olayın içinde kendilerini yaşayacaklardır.”

Ö-K-Sevda: “Çocuklar bu çizgi filmlerde yaşadıkları için kendilerini de bulabilirler.”

4.7.1.11. “Dil gelişimini ve Türkçeyi güzel kullanmayı sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Kadir: “Dil gelişimi ile. Güzel Türkçe konuşma alışkanlığını kazanır.”

Ö-E-Nafl: “Çok güzel konuşuyor, birbirlerine saygılı davranıyorlar.”

D-E-Ahmet: “argo kelimelerden arındırılmalı, dili yumuşak olmalı, sevecen, kültürümüze yakışır olmalı.”

D-K-Melek: “Düzgün konuşmayı öğrenir çocuk çizgi filmde. Diksiyon diyoruz ya hani, düzgün diksiyonla nezaket kurallarına uygun şekilde konuşmayı öğrenir diyorum ben çizgi filmlerden.”

4.7.1.12. “Öğrenen öğreten ilişkisini geliştirir” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Mehtap: “İletişim daha iyi oluyor. Bence güzel iletişim kurabiliyorlar o şekilde.”

D-E-Burhan: “Öğretmen öğrenci ilişkilerini geliştirir.”

D-K-Mehtap: “Bence yakınlaşıyorlar da. Öğretmen onun için güzel bir şey yapıyor. Öğretmenle ikisi arasında bir sevgi yaklaşması oluyor.”

4.7.1.13. “Kural öğrenir” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: “Toplu izleme kurallarını öğrenir. Hepimiz birlikte oturuyoruz., nasıl izlenir? Onunla ilgili kuralları öğrenir. Düzeni öğrenebilir.”

Ö-E-Kadir: “Öğrencinin belli bir süre oturma alışkanlığı kazanmasını sağlar.”

D-K-Sevil: “Sonra bir de hareketli, hiperaktif dediğimiz çocuklarımız bile, yani bu tür durumlarda onlar da yerinde duruyor. Arkadaşlarına bakıp. Onların da ilgisini çekiyor. Normalde mesela evde kendisinin ilgisini çekmese bile toplu halde olduğu zaman onların da ilgisini çekiyor.”

4.7.1.14. “Davranış kazandırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Deniz: “animasyonlar davranış kazandırma bakımından faydalıdır.”

D-K-Sevil: “Öğrendiğini hayatına kattığını, katabildiğini sağlıyor özellikle animasyonlar. Yani bu öğrendiğimi günlük hayatımda bu şekilde kullanabilirim, dedirtiyor öğrenciye.”

4.7.1.15. “Empati becerisi kazandırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Empati”

Ö-K-Kadriye: “Bu çizgi film ya da animasyonu izlettiğimiz zaman az önce dedim ya ben olsam ne yapardım? Ya da oradakinin neyi doğru, neyi yanlış?”

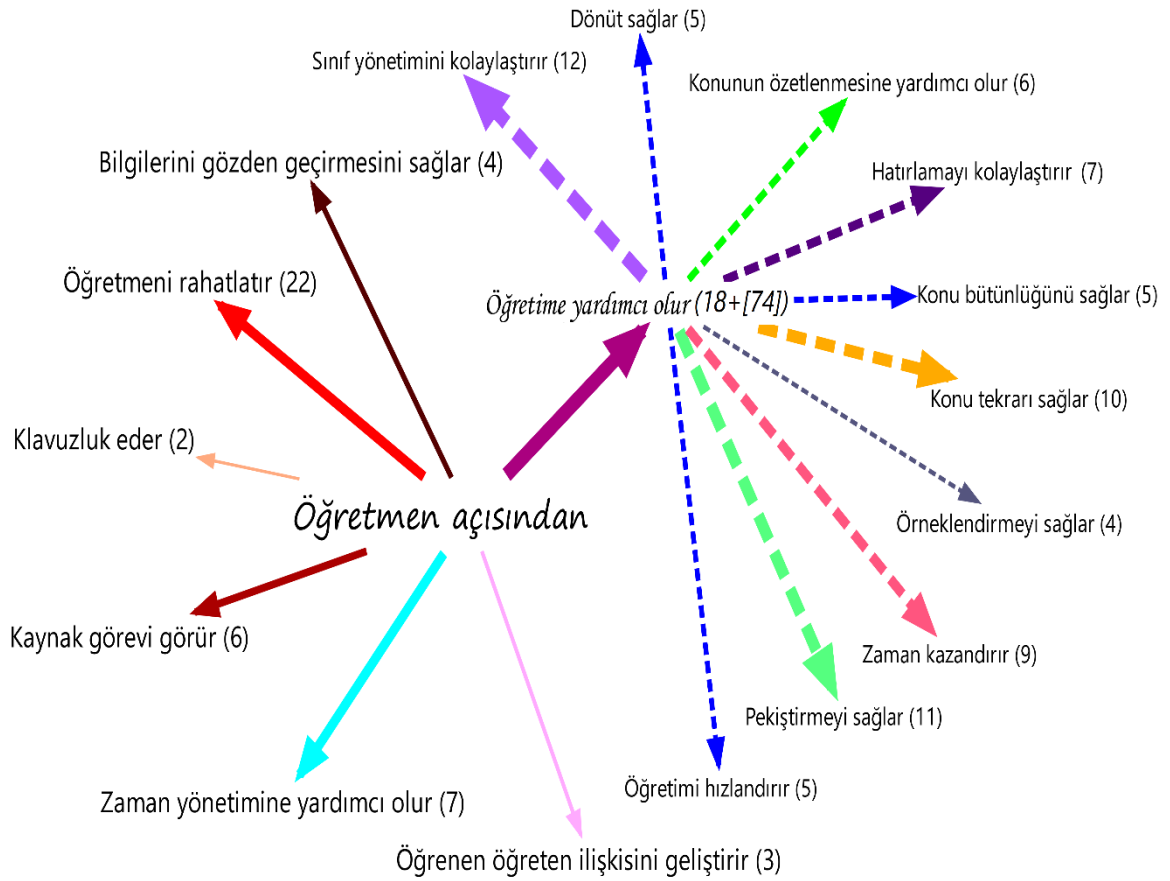
4.7.1.16. “Kendilerini keşfetme şansı verir” kategorisine ifade örneği:

Ö-K-Sevda: “Kendilerini tanıma şansı da veriyor.”

4.7.1.17. “Örtük öğrenme gerçekleştirir” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Deniz: “Farkına varmadan öğreniyor çocuklar.”

4.7.2. “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?” alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğretmen Açısından Faydalarına Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.3'e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarına yönelik düşüncelerinin 7 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Öğretme

yardımcı olur” ifadesi 92 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 22 kez ile “Öğretmeni rahatlatır”, 7 kez ile “Zaman yönetimine yardımcı olur”, 6 kez ile “Kaynak görevi görür” kategorilerinin izlediği görülmektedir. “Öğrenen öğreten ilişkisini geliştirir” kategorisi 3 kez ile ve “Klavuzluk eder” kategorisi ise 2 kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 136 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.7.2.1. “Öğretime yardımcı olur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Kazanımları daha başarılı bir şekilde kazandırıyor.”

D-E-Erdal: “Anlatımı onlar yapar. Bir de biz pekiştiririz. Daha kalıcı olur. Çocuklar daha eğlenceli olduğu için daha iyi öğrenir. O yüzden kitap yerine öyle şeyler.”

D-E-Emre: “Bir öğretim materyali olarak kullanabiliyoruz. Yani, bizim için faydası daha iyi verebilmek. Mesela konuyu daha iyi anlayabilmesi.”

D-E-Ahmet: “Öğretmen açısından daha iyi anlaşılır hale getirir. Konuyu daha derinlemesine, daha kalıcı olmasını sağlar.”

D-K-Leyla: “Çizgi filmler öğretimi tamamlıyor.”

D-K-Nefise: “benim işimi kolaylaştırıyor. Zamandan, fiziki yorgunluktan kazanç sağlıyoruz, tasarruf sağlıyoruz.”

D-K-Mehtap: “Bence çocuklar derse daha çok motive oluyorlar. Bu da öğretmenin dersi daha iyi anlatmasını sağlıyor. Biliyorsunuz çocuklar derse motive değilse dersi anlayamaz. Motive olmaları çok önemli.”

D-K-Emel: “Bunun da bize katkısı ne? Çocuk öğrendiyse bizim için önemli olan bu. Yani çocuğu biz öğretmiş oluyoruz. Bu şekilde onun öğrenmesine daha kolaylık sağlıyoruz.”

Ö-E-Hasan: “Eğitim ve öğretime olan katkısı. Şöyle bir çocuğu temelden alalım. Yeni okuma yazma bilmeyen bir çocuğa önüne bir masal koyun. Masaldaki görselleri göstererek orda bir anlatım yapar ve bu yüzde sekseni çocuk anne ve babanın anlattıklarına bakarak anlatırlar. Demek ki iki yaşındaki bir çocuğa motive edebiliyorsa, dikkatini çekebiliyorsa tabii ki çizgi filmlerin ve animasyonların da motive etmede faydası vardır. Çünkü bunlar daha

çocuk.”

Ö-K-Kadriye: “Vermek istediklerimizi çok daha rahat, kolaylıkla veririz.”

Ö-E-Hasan: “Tabi ki bir süre izlettikten sonra oradan bir şeyler kapıyor. Sonra devreye öğretmen giriyor. İzlenen animasyonlar anlatılıyor ve sorular yönlendiriliyor ve bundan bir sonuç çıkarıyorsun.”

4.7.2.1.1. “Sınıf yönetimini kolaylaştırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Çocukların Hayat Bilgisi dersini içselleştirip, alışkanlık haline getirmesini sağlar ve bu benim sınıf yönetimimi kolaylaştırır.”

D-K-Leyla: “Kolaylaştırıyor ve sınıfta bütünlüğü sağlıyor.”

D-K-Demet: “Sınıf disiplinini daha iyi sağlıyor.”

D-K-Ayşe: Onun idaresi de senin elinde olduğu için kontrolü güzel olur yani öğretmen açısından.”

Ö-E-Hasan: “Şimdi öğretmen de tabi ki bizim görevimiz de sınıf yönetimi. Sınıf yönetimi deyince ne akla gelir? Mesela öğretmenin çeşitli yöntemleri, metotları vardır. Bunları uygulayıp, sınıfa hakim olmaya çalışır. Sınıfa hakim olmak için de diyelim ki örneğin; sadece Hayat Bilgisi dersinde değil, matematik dersinde de böyle. Matematikte geometrik cisimleri animasyonlarla vermek etkili. Animasyondan, çizgi filmde yararlanırsın. Bunun süre, hacim ölçülerini, sıvı ölçülerini daha doğrusu verirken bunlardan yararlanabilirsiniz. Hayat Bilgisi dersine gelince çok yıllardır benim başvurduğum metotlardan birisi.”

D-E-Mahmut: “Sınıf yönetimini de kolaylaştırır. Her bakımdan kolaylaştırır. Sınıf hâkimiyetimiz olur.”

D-E-Orhan: “Öğrenciyle olan işleri kolaylaştırır.”

4.7.2.1.2. “Pekiştirmeyi sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmene pekiştirme konusunda da tekrar açma fayda sağlıyor.”

D-E-Ömer: Pekiştirmeyi sağlar.”

D-E-Erdal: “Mutlaka pekiştiriyor. Yani dedim ya ben keşke konuları hep böyle animasyonla videolar olsa da anlattırsak. Sonra da biz pekiştirsek, o daha kalıcı olur. Çocuklar da daha iyi öğrenmiş olur. Yani bilgi seviyesi artacaktır.”

Ö-K-Sevda: “Ayrıca bu çizgi filmlerde düzenli tekrar eden replikler var. Onlar hiç akıllarından çıkmıyor. Hatta Morpa’yı ben sık sık izletirim. Orda daha önce izledikleri bir

konuyu açtığımda öğretmenim biz bunu izledik, hatta şurada şunu yapıyordu diye kesinlikle hatırlıyorlar ve bir daha tekrar izleseler bile hani unutmadıkları ortaya çıkıyor.”

D-K-Merve: Ara ara yani pekiştirme amaçlı diyeyim. “

D-E-Erdal: “Hem daha iyi anlaşılır.”

Ö-E-Nafi: “Sonra izlemiştik neler oluyordu diyorum veya trafik konularının olduğu bir film izletiyorsun. Orda da serviste giderken bak izlemiştik bak kırmızı ışıkta durmamız gerekiyor diyoruz.”

4.7.2.1.3. “Konu tekrarı sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Melek: “Tekrar amaçlı da kullanabiliyoruz. Tekrar kullanabilme imkânı da sağlıyor.”

D-E-Osman: “Tekrarımız da güzel oluyor. Konu tekrarı sağlama.”

D-E-Orhan: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

D-K-Merve: “Aynı şeyi anlatıyorsun. Bir de animasyon yaparken senden daha heyecanlı dinliyor çocuk. İstekli, heyecanlı! Yani o yüzden kalıcı oluyor.”

D-K-Melek: “Her gün izletmemek gerektiğini düşünüyorum. Arada bir dikkat çekmek için izletilebilir. Çocuğun açısından sıradanlaşır. Yine mi onu izliyoruz gibi. Ya dikkat çekme amaçlı ya da tekrar amaçlı kullanmamız gerekir.”

D-K-Ayşe: “Çocuklara tekrar tekrar izletebiliyorsun.”

Ö-E-Nafi: “Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları, temizlik, sağlık, beslenme üzerine, trafik kuralları, bayramlar... Bunları çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor.”

Ö-K-Sevda: “Hatta Morpa’yı ben sık sık izletirim. Orda daha önce izledikleri bir konuyu açtığımda öğretmenim biz bunu izledik, hatta şurada şunu yapıyordu diye kesinlikle hatırlıyorlar ve bir daha tekrar izleseler bile hani unutmadıkları ortaya çıkıyor.”

4.7.2.1. 4. “Zaman kazandırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Zaman kazandırır.”

D-E-Bekir: “Bir de öğretmene zaman kazandırır.”

D-E-Ekrem: “Zamandan tasarruf sağlar öğretimde.”

D-E-Orhan: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

D-E-Emre: “Kazanımları daha başarılı bir şekilde kazandırıyor. Bu araç gereçte kolaylık olabilir. Burada her şey hazır olacağı için, araç gereç getirmemize gerek yok. Bir de zamandan tasarruf.”

D-E-Ömer: Zamandan tasarruf sağlar. Zamandan tasarruf derken şunu kastederek söyledim. Atıyorum bir konu ile ilgili 4-5 saatte verilebilecek bir davranışı, belki de 2 ders saatinde verebiliriz. Vermek istediğimiz hedeflere daha kısa sürede ulaşıyoruz.”

D-K-Leyla: “Çocukların öğrenme sürelerini kısaltıyor ve çocuğun ilgisi dağılmıyor. İlgi dağıldığı anda dur-kalk ile devam ediyor.”

D-K-Nefise: “O konuya başlamadan hangi ders diyelim Hayat Bilgisi dersinde. Çocuk önce onu izliyor. Ne öğreneceğine hazırlanmış oluyor aslında. Benim için o ön hazırlık oluyor. Ön hazırlık da benim işimi kolaylaştırıyor. Zamandan, fiziki yorgunluktan kazanç sağlıyoruz, tasarruf sağlıyoruz.”

D-K-Demet: “Öğrenme süresini kısaltıyor.”

4.7.2.1. 5. “Hatırlamayı kolaylaştırır.” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Animasyonlar sayesinde unuttuğumuz bilgilerin üstüne bir şeyler koyarak biz de öğrenebiliyoruz.”

D-E-Ahmet: “Öğretmen açısından daha iyi anlaşılır hale getirir. Konuyu daha derinlemesine, daha kalıcı olmasını sağlar.”

D-K-Deniz: “Bence bu animasyonlar bize fikirde veriyor. Bu konuyu anlatmamızla ilgili nasıl anlatmamızla ilgili bize çok güzel fikirler veriyor. Unuttuğumuz bazı davranışları hatırlatıyor. Net davranışlar veriyor animasyonlar. Konuya giriş sağlıyor. Hani bizim mutlaka her konudan önce bir dikkat çekmemiz gerekiyor. O konuyla ilgili. Bizim yerimize animasyonlar sağlıyor.”

Ö-E-Naafi: “Sonra izlemiştik neler oluyordu diyorum veya trafik konularının olduğu bir film izletiyorsun. Orda da serviste giderken bak izlemiştik bak kırmızı ışıkta durmamız gerekiyor diyoruz ben bu konuda çok yararlı olduğuna inananlardan biriyim. Biz kendi eğitimimizde de öğretimimizde de buna sık sık yer veriyoruz.”

D-E-Orhan: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

4.7.2.1.6. “Konunun özetlenmesine yardımcı olur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Eksik kalma olasılığını azaltıyor. Özetlemeyi sağlıyor.”

D-E-Erdal: “O animasyon anlatacak, öğretmen de eksikleri tamamlayacak.”

Ö-E-Hasan: “Tabi ki görseller, animasyonlar çocuğun derse odaklanmasını, motivasyonunu sağlıyor. Tabi ki bir süre izlettikten sonra oradan bir şeyler kapıyor. Sonra devreye öğretmen giriyor. İzlenen animasyonlar anlatılıyor ve sorular yönlendiriliyor ve bundan bir sonuç çıkarıyorsun.”

4.7.2.1.7. “Dönüt sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Anında dönüt sağlar.”

D-E-Cavit: “Arkadaşlara katılıyorum. Bir de kısa sürede dönüt almayı sağlar.”

D-K-Demet: “geriye dönüt şeklinde sürekli çocuklarla soru cevap şeklinde izlenmesi gerekiyor. Ders işlerken, dersle ilgili animasyon kullanıyorsak, bunu da yapmamız lazım.”

Ö-E-Naifi: “Daha iyi, göze hitap etiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor.”

4.7.2.1.8. “Konu bütünlüğünü sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Bilgi sırasında atlama olasılığını azaltıyor.”

D-E-Bekir: “Konu çeşitlendirmeyi sağlar.”

D-K-Mehtap: “Bir de şimdi konuyla bağlantılı olması lazım.”

D-E-Osman: “Eksik kalma olasılığını azaltıyor. Özetlemeyi sağlıyor.”

4.7.2.1.9. “Öğretimi hızlandırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Bilgiyi edinim süresini kısaltıyor.”

D-E-Orhan: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

D-E-Emre: “Bizim şimdi amacımız, hedefimiz kazanımların bir an önce verilmesi. Burda da kesinlikle çok güzel bir araç olduğu için, bunu sağladığı için diyebiliriz.”

D-E-Mahmut: “Sınıf içerisindeki kaynaşma aynı hedefe uygun olur. Öğretmen bunları aynı zamanda görür ve fark eder.”

D-K-Nefise: “O konuya başlamadan hangi ders diyelim Hayat Bilgisi dersinde. Çocuk önce onu izliyor. Ne öğreneceğine hazırlanmış oluyor aslında. Benim için o ön hazırlık oluyor. Ön hazırlık da benim işimi kolaylaştırıyor. Zamandan, fiziki yorgunluktan kazanç sağlıyoruz, tasarruf sağlıyoruz.”

4.7.2.1.10. “Örneklendirmeyi sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Hasan: “Yemek nasıl yenir, masa nasıl kurulur? Görgü kuralları nedir? Ağzında

lokma varken konuşmayacağız. Onları sorgulatıyor. Ama animasyonda çocuk yerken ağzında yiyecekler saçılınca birisini rahatsız ettiğini görüyor ve çocuk hemen oradaki hatayı öğrenmiş, görmüş oluyor.”

D-E-Bekir: “Örneklendirmeyi sağlar. Örnek artırımını fazla yapabiliriz.”

D-E-Ömer: “Örneklendirmeyi artırır. Bizim verdiğimiz örneklerin yanında başka örnekleri de görme fırsatı sağlar.”

Ö-E-Hasan: “neyi öğretmek isteniyorsa diyelim ki ailede yemek kuralları. Böyle bir konu gösterildi. Bir aile yemek yiyor. Orda çocuğun yaptığı hatalar var, davranışlar vardır. Onlar üzerinde tartışıyoruz. Animasyonlara, görsellere başvurmazsak tabii ki öğretmen her şeyi birebir kendi aktarmış olsa bile işin somuta indirilmesi var. Bir de soyutta kalması var.”

4.7.2.2. “Öğretmeni rahatlatır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmenin vücut olarak ve zihinsel olarak da toparlanmamızı sağlıyor.”

D-E-Ekrem: “Öğretmeni dinlendirir.”

D-E-Orhan: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

D-E-Ekrem: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

D-E-Ahmet: “Çok fazla şekilde değil de birazcık işini kolaylaştırır.”

D-K-Mehtap: “Ders birde sıradanlıktan kurtuluyor. Sıkıcı olmuyor. Sıkıcı olmaması bence öğretmeninde şevkini artırıyor ders açısından.”

D-E-Mahmut: “Sınıf içerisindeki kaynaşma aynı hedefe uygun olur. Öğretmen bunları aynı zamanda görür ve fark eder. Öğretmen de yorulmaz.”

D-K-Nefise: “Benim için o ön hazırlık oluyor. Ön hazırlık da benim işimi kolaylaştırıyor. Zamandan, fiziki yorgunluktan kazanç sağlıyoruz, tasarruf sağlıyoruz.”

D-K-Melek: “Bence çocuklar derse daha çok motive oluyorlar. Bu da öğretmenin dersi daha iyi anlatmasını sağlıyor. Biliyorsunuz çocuklar derse motive değilse dersi anlayamaz. Motive olmaları çok önemli.”

D-K-Leyla: “Öğretmenin işini kolaylaştırır.”

D-E-Erdal: “Öğretmen rahat ediyor. Daha kolaylık öğretmen açısından. Mesela önceden biz kara tahtalarla, tebeşirle yazıyorduk. Şimdi akıllı tahtalarda her şey var.”

D-K-Sevil: “Ben de arkadaşlarıma katılıyorum. Bir de bazen bazı materyalleri

bulamıyoruz. Yani bunu internet ortamında bulup, çocuklara göstermek de çok büyük bir kolaylık bizim için.”

D-K-Melek: “Öğretmene dinlenme süresi veriyor.”

D-K-Mehtap: “Ders birde sıradanlıktan kurtuluyor. Sıkıcı olmuyor. Sıkıcı olmaması bence öğretmeninde şevkini artırıyor ders açısından.”

D-K-Ayşe: “Yani onu oradan gidip izlemek hem benim de işimi kolaylaştırır hem de onların eğlenmelerini kolaylaştırır. Öğretmenin işini kolaylaştırır. Hem de onların öğrenmelerini kolaylaştırır. Bu da tabii ki benim başarıyı da artırır yani.”

Ö-E-Kadir: “Öğretmeni sınıfta rahat kılar.”

D-K-Emel: “Öğretmen de daha kolaylık sağlanmış olur.”

D-E-Erdal: “Tıklayıp açılıyor. Yani. Öğretmen ayak ayak üstüne atsa da, oradan izletse de yetiyor zaten.”

4.7.2.3. “Zaman yönetimine yardımcı olur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Arkadaşlarımın fikirlerine katılıyorum. Bir de öğretmene zaman kazandırır.”

D-E-Ali: “Veli yönetimi ve zaman yönetiminde de kazanç sağlar. (İçselleştirirse.)”

D-E-Osman: “Zaman kazandırır.”

D-E-Ekrem: “Zamandan tasarruf sağlar öğretimde.”

D-E-Emre: “Kazanımları daha başarılı bir şekilde kazandırıyor. Bu araç gereçte kolaylık olabilir. Burada her şey hazır olacağı için, araç gereç getirmemize gerek yok. Bir de zamandan tasarruf.”

D-E-Ömer: “Zamandan tasarruf sağlar. Zamandan tasarruf derken şunu kastederek söyledim. Atıyorum bir konu ile ilgili 4-5 saatte verilebilecek bir davranışı, belki de 2 ders saatinde verebiliriz. Vermek istediğimiz hedeflere daha kısa sürede ulaşıyoruz.”

D-K-Nefise: “Benim için o ön hazırlık oluyor. Ön hazırlık da benim işimi kolaylaştırıyor. Zamandan, fiziki yorgunluktan kazanç sağlıyoruz, tasarruf sağlıyoruz.”

4.7.2.4. “Kaynak görevi görür” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Kaynak açısından kaynağa, bilgiye ulaşmayı sağlıyor.”

Ö-E-Hasan: Matematikte geometrik cisimleri animasyonlarla vermek etkili.

Animasyondan, çizgi filmde yararlanırsın. Bunun süre, hacim ölçülerini, sıvı ölçülerini daha doğrusu verirken bunlardan yararlanabilirsiniz. Hayat Bilgisi dersine gelince çok yıllardır benim başvurduğum metotlardan birisi. “

D-E-Osman: “Öğretmenin hazırlığında dersi planlamasını sağlıyor.”

Ö-E-Kadir: “Muhakkak olumlu olacaktır. Verdiğiniz davranışı orda daha çok kavrama alışkanlığını kavrayacaktır. Çünkü bir de bu çizgi filmlerde muhakkak Hayat Bilgisi dersinde belli kazanımlara göre hazırlanmış çizgi filmlerdir. Bu kazanımları oradaki işte figürlerle, hayvanlarla dramatize edilerek anlatılması çocuğun birtakım davranış edinmesini sağlayacaktır, kolaylaştıracaktır. Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.”

4.7.2.5. “Bilgilerini gözden geçirmesini sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ömer: “Öğreten öğretmen, yeni bilgiler de öğrenir. Çizgi film ve animasyon öğretmenin kendini yenilemesini, bilgilerinin güncellenmesini de sağlar. Ya da bilgilerinin gözden geçirmemizi sağlar. Hazır bir form olması bakımından.”

Ö-E-Kadir: “Derse hazırlanmasını sağlar”

D-K-Ayşe: Yani biz onun eksikliğini tamamladığımız gibi o da bizim eksikimizi tamamlar. “

4.7.2.6. “Öğrenen öğretene ilişkisini geliştirir” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Mehtap: “İletişim daha iyi oluyor. Bence güzel iletişim kurabiliyorlar o şekilde.”

D-E-Burhan: “Öğretmen öğrenci ilişkilerini geliştirir.”

D-K-Mehtap: “Bence yakınlaşıyorlar da. Öğretmen onun için güzel bir şey yapıyor. Öğretmenle ikisi arasında bir sevgi yaklaşması oluyor.”

4.7.2.7. “Klavuzluk eder” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Nefise: “Atacağımız adımları da bize gösteriyor gibi bir şey.”

D-K-Deniz: “Bence bu animasyonlar bize fikirde veriyor. Bu konuyu anlatmamızla ilgili nasıl anlatmamızla ilgili bize çok güzel fikirler veriyor.”

4.7.3. “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?” alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Kazanımlar Açısından Faydalarına Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.4'e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik düşüncelerinin 10 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Kazanımların verilmesinde etkilidir” ifadesi 27 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 14 kez ile “Kazanımların kalıcı izli olmasını sağlar”, 10 kez ile “Kazanımların pekiştirilmesini sağlar”, 10 kez ile “Kazanımların sıralı bir şekilde verilmesini sağlar” kategorilerinin izlediği görülmektedir. “Soyut kavramları somutlaştırmayı sağlar” kategorisi 3 kez ile , “Kazanımı gerçeğe yaklaştırır” ve “Kazanımın verilmesini kolaylaştırır” kategorileri ise 2’şer kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 85 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.7.3.1. “Kazanımların verilmesinde etkilidir” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Hasan: “Matematikte geometrik cisimleri animasyonlarla vermek etkili. Animasyondan, çizgi filmde yararlanırsın. Bunun süre, hacim ölçülerini, sıvı ölçülerini daha doğrusu verirken bunlardan yararlanabilirsiniz. Hayat Bilgisi dersine gelince çok yıllardır benim başvurduğum metotlardan birisi.”

Ö-E-Kadir: “çizgi filmlerde muhakkak Hayat Bilgisi dersinde belli kazanımlara göre hazırlanmış çizgi filmlerdir. Bu kazanımları oradaki işte figürlerle, hayvanlarla dramatize edilerek anlatılması çocuğun birtakım davranış edinmesini sağlayacaktır, kolaylaştıracaktır. Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Hele bu zamanda. Çocuğun internetle, telefonla, bilgisayarla muhatap olduğu zamanda daha da etkili.”

Ö-E-Nafti: “Ben de bu Hayat Bilgisi dersleri işlenirken görsellere elimizden geldiği kadar yer veriyoruz. Bu animasyon olsun, çizgi film olsun. Bunların da çok yararlı olduğuna inanıyorum. Bu konuda ikinci sınıf okutuyorum. Bu örnek olarak Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları, temizlik, sağlık, beslenme üzerine, trafik kuralları, bayramlar... Bunları çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor. Daha iyi, göze hitap ettiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor.”

Ö-E-Kadriye: “Bence bu Hayat Bilgisi ile ilgili çizgi filmler sanırım değerler eğitimine örnek olarak hazırlanan çizgi filmlerdir diye düşünüyorum.”

D-K-Sevil: “Çok geniş çaplı bir animasyon alırsak ele. O bazı kazanımlarla birebir ilgisi olabilir kazandırma konusunda. Bazılarına hazırlık olur, bazılarına genel tekrar olur. Yani sadece bir davranışla ilgili bir animasyonu kullanmıyorum.”

D-E-Osman: “Çocuklara animasyonda kazanımı mı seçtirmeliyiz? Dersek burada şu kazanımları öğreneceğiz diye bu animasyonu izletip karakter ne yaptı? Deyip buldurmamız. Ya da sabah yaptıklarını anlattırıp, animasyonu izletip, karakter ne yaptı? Hadi bir de ona bakalım mı demeliyiz? Karmaşık bilgileri sırala mı demeliyiz dedim. Hedefe göre değişir.”

D-E-Orhan: “Kazanımların hedefe varmasında katkı sağlar.”

D-K-Leyla: “Gördüğümüzü birebir uygulamak. Mesela trafik konusunda karşıdan karşıya geçerken neresi güvenilir, neresi güvenilir değil, ne kadar anlatırsan anlat ama uygulamaya döktüğünde veya kazasıyla doğrusuyla gördüğünde daha kalıcı olacaktır.”

D-E-Ömer: “Amaç davranışı kısa sürede vermeyi sağlar. Bir de doğru olarak vereceğini düşünüyorum. Ama animasyonların kaliteli olması lazım.”

D-E-Emre: “Başta ben söyledim. Bu bitkisel ve hayvansal gıdalar. Bu gıdalar çizimleştirilebilir. Bu kazanımı daha iyi. Mesela bitkisel gıdalar ne? En başta böyle söyledim, kazanımı daha iyi verir.”

D-K-Merve: “Kazanımlar açısından sırasını takip etmede, atlamamada ve kalıcılık sağlamada faydalı olur.”

D-K-Nefise: “Kazanımları verme açısından yerine getiriyor.”

D-K-Demet: “Zaten her animasyon tek bir kazanıma yönelse istediğin başarıyı elde edebiliyorsun. Çünkü kazanım, onun arkasından da soruları geliyor. Uygulama var, deney var. Yani o kazanımlara yönelik olması açısından gerçekten çok iyi yani. Çünkü her kazanıma uygun bir etkinlik var. Hayat Bilgisi’nde hangi tür etkinlik varsa o etkinliklere ait birebir animasyonu var.”

D-K-Mehtap: “Hazır açacak izleyecek çocuk. Kazanımı daha rahat kazanacak.”

D-K-Merve: “Kazanımlar çocukların dünyasına göre hazırlandıysa o zaman tabii bir artışı olur.”

D-K-Melek: “Seçtiğimiz animasyonların, çizgi filmlerin de bir önemi var yani. Kazanıma uygunsa faydalı.”

D-E-Fikret: “Daha kolay öğrenirler.”

D-E-Osman: “Kazanımlarda da zararı olur ama faydası daha fazla olur. Sıralaması iyi olur. Kazanım atlamama olur. Kazanımların hedefe dönüşüp dönüşmediğini kısa sürede anlama şansımız olur.”

4.7.3.2. “Kazanımların kalıcı izli olmasını sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Cavit: “Kısa sürede, davranışa dönüşmesini sağlar.”

D-E-Mahmut: “Kazanımların kalıcılığını artırır.”

D-K-Leyla: “Gördüğümüzü birebir uygulamak. Mesela trafik konusunda karşıdan karşıya geçerken neresi güvenilir, neresi güvenilir değil, ne kadar anlatırsan anlat ama uygulamaya döktüğünde veya kazasıyla doğrusuyla gördüğünde daha kalıcı olacaktır.”

D-E-Ahmet: “Çocuk daha pratik hale gelir. Kalıcı olur bilgiler. Anımsayıcı olur. Öğrendiğini tekrar etme konusunda faydalı olur. Bu bakıma çocuğa o günkü kazanımı hatırlamasında, tekrar etmesinde veya geriye dönüşlerde daha faydalı olur.”

D-K-Merve: kalıcılık sağlamada faydalı olur.”

D-K-Nefise: “Animasyonlar kazanım için amaca ulaşıyor bence.”

D-K-Melek: “Kazanıma uygun verilirse dikkat çekme, kalıcı öğrenme sağlar.”

D-K-Mehtap: Kazanımlar daha kolay oturuyor belleğinde bence. Öğrenmesi kolay oluyor. Görsel oluyor, unutmayı zorlaştırıyor. Aktif haleden gelebilir bunu hayatta da kullanabilir. Orada gördü bir şekilde, yaşama da entegre edebilir. “

D-E-Fikret: “Daha kolay öğrenirler. Yani konular kalıcı olur, unutmazlar. Yani o yönden faydalı olur.”

4.7.3.3. “Kazanımların pekiştirilmesini sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Kazanımların pekiştirilmesini sağlar.”

D-K-Leyla: Mesela trafik konusunda karşıdan karşıya geçerken neresi güvenilir, neresi güvenilir değil, ne kadar anlatırsan anlat ama uygulamaya döktüğünde veya kazasıyla doğrusuyla gördüğünde daha kalıcı olacaktır. “

D-E-Ahmet: “Öğrendiğini tekrar etme konusunda faydalı olur.”

D-K-Demet: “Zaten her animasyon tek bir kazanıma yönelse istediğin başarıyı elde edebiliyorsun. Çünkü kazanım, onun arkasından da soruları geliyor. Uygulama var, deney var. Yani o kazanımlara yönelik olması açısından gerçekten çok iyi yani. Çünkü her kazanıma uygun bir etkinlik var. Hayat Bilgisi’nde hangi tür etkinlik varsa o etkinliklere ait birebir animasyonu var.”

D-E-Ahmet: “Çocuğa o günkü kazanımı hatırlamasında, tekrar etmesinde veya geriye dönüşlerde daha faydalı olur.”

D-K-Nefise: “Kazanımları verme açısından yerine getiriyor. Biz onu izlerken o gösteriden sonra biz onu pekiştiriyoruz aslında. Çocuk izlerken kazanımın yarısından fazlasını alıyor bence. Geri kalan eksikliği de ben tamamlıyorum.”

D-K-Deniz: “Sadece animasyon izletmiyoruz kesinlikle. Şu an bizim eğitimimiz öğrenci merkezli olduğu için daha sonra çocukların kafasında sorular oluşturuyoruz. Sorular soruyoruz cevaplar alıyoruz. Biraz da şöyle kazanımlara kendilerinin alışmalarını sağlıyoruz biz animasyon izleterek. Direk bilgiyi vermiyoruz. Animasyonu izliyor, buradan hangi bilgiyi verdik? Çocukların kendilerinden o kazanıma ulaşmalarını sağlıyoruz.”

D-K-Ayşe: “Her açıdan güzel olur yani. Bir de hani kazanımlar doğrultusunda dedik hani, öyle hazırlanırsa atlanmış bir konu da olmaz. Daha pekiştirici olur.”

4.7.3.4. “Kazanımların sıralı bir şekilde verilmesini sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Kazanımlarda da zararı olur ama faydası daha fazla olur. Sıralaması iyi olur. Kazanım atlamama olur. Kazanımların hedefe dönüşüp dönüşmediğini kısa sürede anlama şansımız olur.”

D-E-Ömer: “Amaç davranışı kısa sürede vermeyi sağlar. Bir de doğru olarak vereceğini düşünüyorum. Ama animasyonların kaliteli olması lazım.”

D-K-Merve: kazanımlar açısından sırasını takip etmede, atlamamada ve kalıcılık sağlamada faydalı olur.”

D-K-Deniz: Diyelim ki sağlıklı beslenme konusundaki kazanımımız, dengeli beslenmemiz. Her türlü besinden az ve yeteri kadar yemeliyiz kazanımı diyelim ki. Animasyon izlettiğimiz zaman sadece tek bir kazanımı biz animasyonda izleyebiliriz ama bir sözlü anlattığımız zaman beklide farkına varmadan birçok kazanımı arka arkaya vermiş olacağız. Bu da çocukların kafasının karışmasına neden olabilir. Yani biz Morpa Kampüs’ten izlettiğimiz zaman tek bir kazanıma yönelik animasyon. Ama biz ders işlerken birçok konuyu arka arkaya vererek çocukların kafasını allak bullak edebiliriz.”

D-K-Ayşe: “Bir de hani kazanımlar doğrultusunda dedik hani, öyle hazırlanırsa atlanmış bir konu da olmaz.”

D-K-Emel: “Aynı şekilde eksik kalan o kazanımları, artılarını, eksilerini tamamlayarak hepsini bütünüyle çocuklar öğrenmiş olur. Öğretmen de daha kolaylık sağlanmış olur. Az önce hocam çok güzel bir şey söyledi. Kitaplarla birlikte eğitim materyalleri de hazırlanıp gönderilirse eğer, o kazanımlar doğrultusunda hazırlanırsa sırasıyla, çok daha kolay ve öğrenilebilir olur yani.”

D-E-Erdal: “Şimdi kazanımları mesela sırası üstüne işlenecek ya, o açıdan olay böyle işlediğin zaman çocuk eksik kalmamış olacak kazanımlarda mesela.”

4.7.3.5. “Dönüt almayı sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Kazanımların hedefe dönüşüp dönüşmediğini kısa sürede anlama şansımız olur.”

D-E-Orhan: “Kazanımlara varıp varmadığımız, hedefe ulaşip ulaşamadığımız konusunda kendimize bir öz eleştiri yapmamıza, kendimize dönüt sağlamamıza yardımcı olur.”

D-E-Ali: “Kazanımların geri dönüşümünü hızlı yapar. Hızlı dönütü sağlar. Yanlış bir şey varsa önüne geçmemizi sağlar.”

D-E-Ahmet: “Bu bakıma çocuğa o günkü kazanımı hatırlamasında, tekrar etmesinde veya geriye dönüşlerde daha faydalı olur.”

4.7.3.6. “Kazanımların verilme süresini kısaltır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Mahmut: “Kazanımların kazanılma zamanını azaltır.”

D-E-Ömer: “Amaç davranışı kısa sürede vermeyi sağlar.”

D-K-Melek: Kazanımı en kısa sürede nasıl kazandırırım, uygun mu, değil mi? Dediğim gibi seçici olması gerekiyor öğretmenin.”

D-K-Mehtap: “Kazanımlar daha kolay oturuyor belleğinde bence. Öğrenmesi kolay oluyor. Görsel oluyor, unutmayı zorlaştırıyor. Aktif haleden gelebilir bunu hayatta da kullanabilir. Orada gördü bir şekilde, yaşama da entegre edebilir. Zaten hani çocuklar filmde gördüğü karakteri yapmaya çalışıyorlar.”

4.7.3.7. “Öğretimi zenginleştirir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Animasyonlar öğretimi zenginleştirir.”

D-K-Demet: “Zaten her animasyon tek bir kazanıma yönelse istediğin başarıyı elde edebiliyorsun. Çünkü kazanım, onun arkasından da soruları geliyor. Uygulama var, deney var. Yani o kazanımlara yönelik olması açısından gerçekten çok iyi yani. Çünkü her kazanıma uygun bir etkinlik var. Hayat Bilgisi’nde hangi tür etkinlik varsa o etkinliklere ait birebir animasyonu var.”

D-K-Deniz: “Sadece animasyon izletmiyoruz kesinlikle. Şu an bizim eğitimimiz öğrenci merkezli olduğu için daha sonra çocukların kafasında sorular oluşturuyoruz. Sorular soruyoruz cevaplar alıyoruz. Biraz da şöyle kazanımlara kendilerinin alışmalarını sağlıyoruz biz animasyon izleterek. Direk bilgiyi vermiyoruz. Animasyonu izliyor, buradan hangi bilgiyi verdik? Çocukların kendilerinden o kazanıma ulaşmalarını sağlıyoruz.”

4.7.3.8. “Soyut kavramları somutlaştırmayı sağlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Normalde anlatmakta zorlandığımız, somutlaştıramayacağımız konuları anlatmamız için yardımcı oluyor.”

D-E-Ömer: “Kazanımların somutlaştırılmasını da sağlar.”

D-E-Orhan: “Diyelim ki sesin boşlukta yayılmasını anlatmamız lazım. Animasyondan

faydalanıyorum. Ama çocuk dokunamıyor. Görme ve duyma üst düzeyde.”

4.7.3.9. “Kazanımı gerçeğe yaklaştırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Burhan: “Kazanımların aslında hayatta var olduğunu gösterir.”

D-K-Leyla: Mesela trafik konusunda karşıdan karşıya geçerken neresi güvenilir, neresi güvenilir değil, ne kadar anlatırsan anlat ama uygulamaya döktüğünde veya kazasıyla doğrusuyla gördüğünde daha kalıcı olacaktır.“

4.7.3.10. “Kazanımın verilmesini kolaylaştırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmenin hazırlığında dersi planlamasını sağlıyor. Toparlanmayı sağlıyor. Konunun dağılmasını önlüyor.”

D-E-Osman: “Çocuklara animasyonda kazanımı mı seçtirmeliyiz? Dersek burada şu kazanımları öğreneceğiz diye bu animasyonu izletip karakter ne yaptı? Deyip buldurmalıyız. Ya da sabah yaptıklarını anlattırıp, animasyonu izletip, karakter ne yaptı? Hadi bir de ona bakalım mı demeliyiz? Karmaşık bilgileri sırala mı demeliyiz dedim. Hedefe göre değişir.”

4.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategorilerin tablo şeklindeki gösterimi Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri

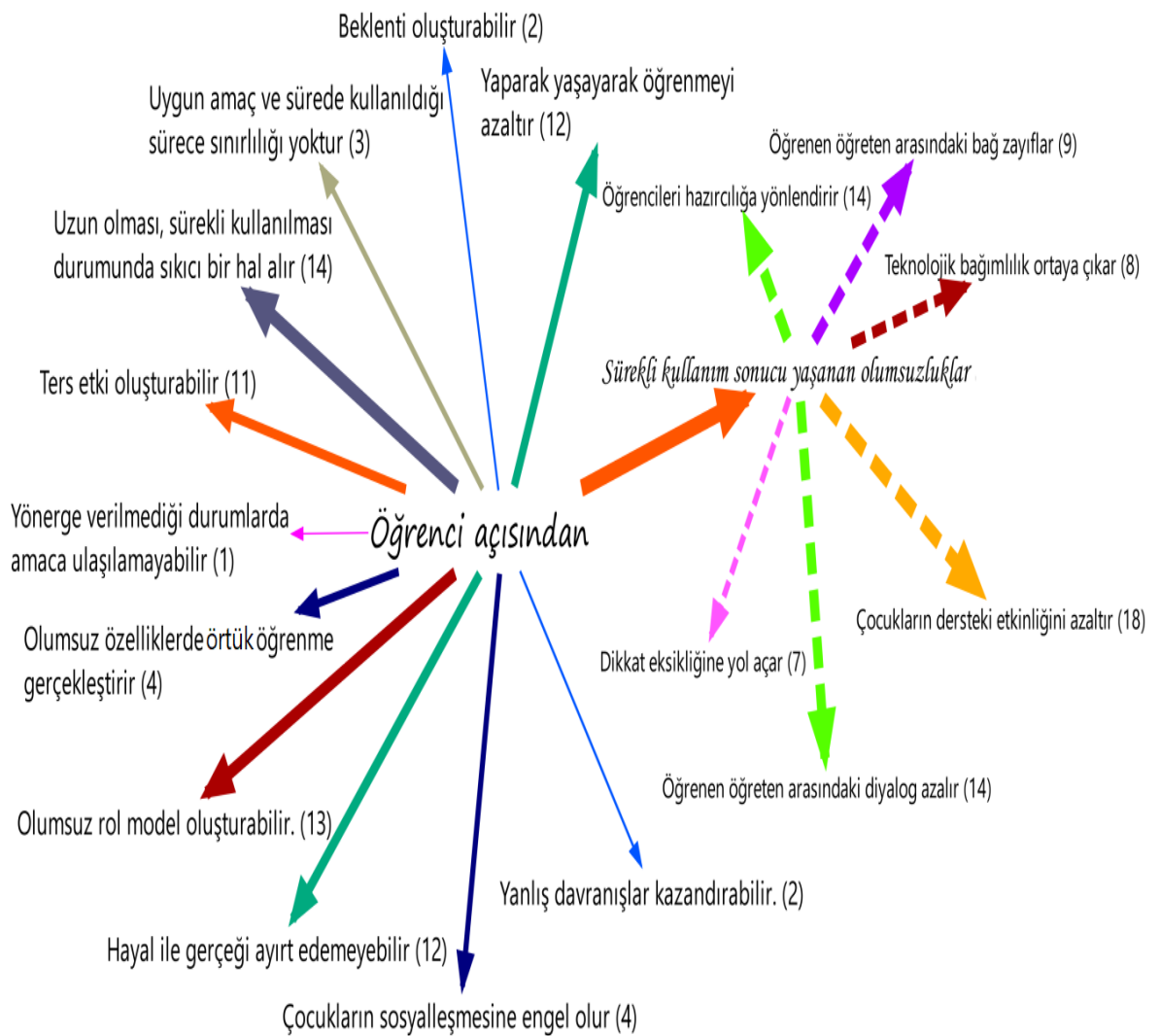
∨	Çizgi film ve animasyon	
∨	Sınırlılıkları	
>	Öğrenci açısından	148
>	Öğretmen açısından	118
>	Kazanımlar açısından	35
Σ	TOPLAM	301

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 4.7’ye göre 3 kategoride toplanan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının sınırlılıklarına

yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 301 frekansa sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?” alt problemi kendi içinde alt ana başlıklara ayırdığından bu başlıkta üç alt problem oluşturulmuş ve bu alt problemlere yönelik bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

4.8.1. “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?” alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.5. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğrenci Açısından Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı

söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.5'e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinin 12 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden "Sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar" ifadesi 70 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 14 kez ile "Uzun olması, sürekli kullanılması durumunda sıkıcı bir hal alır", 13 kez ile "Olumsuz rol model oluşturabilir", 12'şer kez ile "Yaparak yaşayarak öğrenmeyi azaltır" ve "Hayal ile gerçeği ayırt edemeyebilir", 11 kez ile "Ters etki oluşturabilir" kategorilerinin izlediği görülmektedir. "Beklenti oluşturabilir" kategorisi 2 kez ile ve "Yönerge verilmediği durumlarda amaca ulaşamayabilir" kategorisi ise 1 kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 148 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.8.1.1. "Sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar" kategorisine ifade örnekleri:

4.8.1.1.1. "Çocukların dersteki etkinliğini azaltır" kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafi: "Çocuklar yeterince konular hakkında konuşamayabilir. Ama sorularla açarak çocukları yönlendirirseniz en azından konuyu konuşarak, kendisi beyninde canlandırarak, düşünerek, şimdi siz bize soruyorsunuz mesela düşünüyoruz. Göz göze geliyoruz. Bir samimi ortam oluşuyor. Onları kattığımız zaman daha kalıcı olur."

Ö-E-Hasan: "Çizgi filmi sürekli tek başına kullandığımızda çocukta bazı kendi yapması gereken davranışları engellemiş olabiliriz. Örneğin; sürekli masada oturma, bir hareket halinde olmasını engellemiş olabiliriz."

Ö-E-Kadriye: "Hani bir şeyler hazır geliyor ya kendisinin bulmasından ziyade önüne hazır sunuluyor. Düşünme yetisinde belki biraz sınırlama olabilir."

D-K-Sevil: "Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor. Çok moda mod duruyor, hareket etmiyor, düşünmüyor. Burada yine dediğimi gibi durdurup çocukla iletişime geçmemiz lazım. Ne sordu, ne yaptı diye soru cevap şeklinde konuşmalıyız."

D-E-Osman: "Çocuklar izlerken susuyor. Arada anlamadığını sorma şansı ortadan

kalkıyor. Çocuğun sormasını engelliyor. Biz istediğimiz yerde durdurup soruyoruz.”

D-E-Orhan: ” Çocuğa proje ya da ev ödevi veriyoruz. Çocuk yapmadan nasılsa hoca animasyon izletir deyip yapmadan gelebilir. Çocuğu araştırmacı, özetleyici kimliğinden uzaklaştırabilir.”

D-E-Bekir: “Çizgi film ve animasyonla öğretimde sınırlılık getirilmeli.”

D-E-Ömer: ” Çocuğa aile büyükleriyle ilgili bir ödev verdim geçmişte. Çocuk şimdi şöyle düşünecek. Öğretmenim nasılsa bunu bana izlettirecek. Ben de öğrenirim diyecek. Öğrencilerin araştırma becerilerini kısıtlayacak. Bilgiler hazır olarak gelir diye düşünelim.”

D-E-Emre: Öğrenciyi pasif duruma düşürüyor sınıfta. Devamlı orada izleyeceği için dinleyici durumunda çocuk. Bu nasıl giderilebilir? Türkçede dinleme metinleri var. Bu metinlerin bazı yerlerinde durduruluyor. Çocuklar bu şekilde aktif hale getirilebilir yani.”

D-K-Melek: “Hayat Bilgisi dersinde genellikle çocukların konuşturulması, kendi hayatlarından örnekler verilmesi gerekiyor. O çizgi film ve animasyonları sınırlı tutmamız gerekiyor. Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak. Yoksa genelde konuşma şeklinde olması gerekiyor. Öğretmenle karşılıklı iletişim kurmaları gerekiyor. Konuşma yeteneklerini geliştirmeleri gerekiyor. Sürekli onunla giderse öğretmen, düşünme, örnek verme, konuşma konularında çocuklar sınırlı kalmaya başlar bu sefer.”

D-K-Demet: “Çocukların düşüncelerini özgürce söylemelerini kısıtlıyor.”

D-K-Mehtap: “Dedikleri gibi derse katılım az olur. Hani o an için söylüyorum, animasyon açık olduğu zaman çocuklar sessiz izlemek zorundalar ve dediğiniz gibi bir süre sonra bağımlılık yapacak. Hani çocuk hazıra alışmış olacak sürekli hazır bir şey isteyecek.”

D-K-Deniz: “Animasyonları izletirken durdurup, soru cevap şeklinde izletmeliyiz. Bu sayede çocukların düşünmelerini sağlıyoruz. Konuşmalarını sağlıyoruz. Konuşmalarında sözlü anlatımlarına yer vermiş oluyoruz. Zihninde onu canlandırmalarını sağlıyoruz. Eğer bu şekilde sürekli animasyonla ders yapılırsa çocuklara zararlı olabilir.”

D-E-Fikret: “Öğretmen araya girmeli. Yani rehberlik yapmalı. Devamlı filme bırakırsak olmaz. Devamlı filmle başbaşa bırakmamak lazım. Öğretmenin araya girmesi lazım. Öğretmen rehberlik etmeli. Soru cevap şeklinde sorular sorduğu zaman güzel olur yani.”

D-K-Mehtap: “Çocukların aktif katılımı olmuyor derse. En önemli sınırlılığı bu bence.”

Ö-E-Kadriye: “Bu çizgi filmleri hani izlerken her şey önüne hazır gelmiş olabilir.”

4.8.1.1.2. “Öğrenen öğreten arasındaki diyalog azalır” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafti: “Eğer bir ders boyunca izler de fazla konuşturmaz, öğrenciyi katmazsak da diyalog eksikliği de yaşanır.”

Ö-K-Kadriye: Hani sürekli onunla yola çıktığımızda belki artık biz ona sıkıcı gelebiliriz. Her şeyi çizgi film üzerinden öğrenmek isteyebilir. “

D-K-Sevil: “Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor. Çok moda mod duruyor, hareket etmiyor, düşünmüyor. Burada yine dediğimi gibi durdurup çocukla iletişime geçmemiz lazım. Ne sordu, ne yaptı diye soru cevap şeklinde konuşmalıyız.”

D-E-Osman: “Öğretmen- öğrenci iletişimini sınırılıyor. İletişimimizi ve samimiyeti engelliyor.”

D-E-Fikret: “Soru cevap şeklinde sorular sorduğu zaman güzel olur yani.”

D-E-Osman: “Çocuklar izlerken susuyor. Arada anlamadığını sorma şansı ortadan kalkıyor. Çocuğun sormasını engelliyor. Biz istediğimiz terde durdurup soruyoruz.”

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak. Yoksa genelde konuşma şeklinde olması gerekiyor. Öğretmenle karşılıklı iletişim kurmaları gerekiyor. Konuşma yeteneklerini geliştirmeleri gerekiyor. Sürekli onunla giderse öğretmen, düşünme, örnek verme, konuşma konularında çocuklar sınırlı kalmaya başlar bu sefer.”

D-K-Demet: “Çocukların düşüncelerini özgürce söylemelerini kısıtlıyor.”

D-K-Deniz: “Animasyonları izletirken durdurup, soru cevap şeklinde izletmeliyiz. Bu sayede çocukların düşünmelerini sağlıyoruz. Konuşmalarını sağlıyoruz. Konuşmalarında sözlü anlatımlarına yer vermiş oluyoruz. Zihninde onu canlandırmalarını sağlıyoruz. Eğer bu şekilde sürekli animasyonla ders yapılırsa çocuklara zararlı olabilir.”

D-K-Serap: “İletişim kurularak öğreniliyor. Öğrencinin gözlerine baktığın zaman seni sevdiğini hissedebiliyorsun. Senin sevgin de ona geçiyor. Bir şeyler üretmeye çalışıyorsun. Konuşuyor, fikirlerini söylüyor, kendi ailesinde yaşadığı bir olayı anlatıyor. Anlatmazsa rahat edemiyor. Çocuk onu mutlaka sana duyuracak. Olayı yaşayacak.”

4.8.1.1.3. “Öğrencileri hazırcılığa yönlendirir” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: “Yararları tartışılmaz ama hazırcılığa yönlendirebilir.”

D-E-Orhan: “Bilgiye ulaşmada hazırcılığa yönlendirebilir.”

D-E-Bekir: “Animasyonla her şeyi öğretirsek çocuklara alışkanlık yapar. Ortaokulda sıkıntı yaşayabilir.”

Ö-K-Kadriye: “Yani her şey pat diye önüne hazır gelmemeli. Bakalım o kazanımla ilgili eksikleri ne? Artıları ne? Böyle diye düşünüyorum. Şöyle söyleyeyim, hazırbulunuşluğu hazır olarak değil de kendi yaşantısından kendi çıkarmalı bazen de.”

D-E-Ömer: “Ben de şöyle düşündüm. Her derste her durumda animasyon verilirse çocukta bir tembelliğe, hazır bilgiyi almaya yönlendirebilir.”

D-K-Mehtap: “Hani çocuk hazır alışmış olacak sürekli hazır bir şey isteyecek.”

D-K-Emel: “Alışkanlık haline gelir.”

4.8.1.1.4. “Öğrenen öğretene arasındaki bağ zayıflar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmen- öğrenci iletişimini sınırlıyor. İletişimimizi ve samimiyeti engelliyor.”

Ö-K-Kadriye: “Hani sürekli onunla yola çıktığımızda belki artık biz ona sıkıcı gelebiliriz. Her şeyi çizgi film üzerinden öğrenmek isteyebilir.”

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak. Yoksa genelde konuşma şeklinde olması gerekiyor. Öğretmenle karşılıklı iletişim kurmaları gerekiyor. Konuşma yeteneklerini geliştirmeleri gerekiyor. Sürekli onunla giderse öğretmen, düşünme, örnek verme, konuşma konularında çocuklar sınırlı kalmaya başlar bu sefer.”

D-K-Serap: “İletişim kurularak öğreniliyor. Öğrencinin gözlerine baktığın zaman seni sevdiğini hissedebiliyorsun. Senin sevgin de ona geçiyor. Bir şeyler üretmeye çalışıyorsun. Konuşuyor, fikirlerini söylüyor, kendi ailesinde yaşadığı bir olayı anlatıyor. Anlatmazsa rahat edemiyor. Çocuk onu mutlaka sana duyuracak. Olayı yaşayacak.”

D-E-Fikret: “Soru cevap şeklinde sorular sorduğu zaman güzel olur yani.”

4.8.1.1.5. “Teknolojik bağımlılık ortaya çıkar” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: “Artı bir yandan da teknolojik bağımlılığının artmasında ön hazırlıklarını yapmış olabiliriz. Dozaj fazla olursa.”

D-E-Osman: “Öğrenme çizgi filmlerdeki gibi eğlenceli olmayınca başka derslerde aynı tür öğrenme bekliyor ve çocuk sıkılıyor.”

D-K-Mehtap: “Dediğiniz gibi bir süre sonra bağımlılık yapacak.”

D-K-Sevil: “Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor.”

D-K-Deniz: “Eğer bu şekilde sürekli animasyonla ders yapılırsa çocuklara zararlı olabilir. Evet bağımlılık yapabilir.”

D-K-Ayşe: “Bir bilgisayar, tablet bağımlılığı gibi sürekli oradan izleyip, o şekilde öğrenmeye yönelebilir çocuk. Alışkanlık haline gelebilir.”

D-K-Emel: “Alışkanlık haline gelir.”

4.8.1.1.6. “Dikkat eksikliğine yol açar” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Sevda: “Birçok çizgi film çocuğa erken uyarıcı olduğu için dikkat eksikliğine yol açıyor.”

D-E-Erdal: “Uzun süreli olursa sıkılır çocuk, ilgi azalır. İlgi azaldığı için de anlaşılmayacak o konu, çocuk dinlemeyecek.”

D-E-Cavit: “Çocukların dikkat sürelerini aşmamalı.”

D-K-Demet: “Bazen dikkatini toplamak yerine hani dikkatini de dağıtabiliyor. Orada kendi aralarında daha fazla konuşmaya başlayabiliyorlar. Bunu çok yapıyorlar. Hani sen orada öğrencileri birebir gözlemlemezsen, sadece açar ve sessizce durursan, hiç kimse dinlemiyor o zaman. O açıdan hani sınıf disiplinini de sağlayamayabiliyorsun yani.”

D-K-Serap: “Bir de dikkat çekiciliği ortadan kalkar.”

D-K-Emel: “Yoksa sürekli bunu koyup da izlediği zaman birçok çocuğun dikkati hemen dağılabiliyor. Çocuk bu yani, dikkat süresi ne kadar?”

Ö-K-Kadriye: “Düşünme yetisinde belki biraz sınırlama olabilir.”

4.8.1.2. “Uzun olması, sürekli kullanılması durumunda sıkıcı bir hal alır” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Kadir: “15 dk.yı geçmemesi lazım. Çok karmaşık olmaması lazım. Yani basit cümlelerle hedefe basit gitmesi lazım. Eğer böyle karıştırarak yaparsa çocuk hem hedefe ulaşamaz hem de kazanım elde edemeyiz.”

D-E-Cavit: “Çocukların dikkat sürelerini aşmamalı.”

D-E-Erdal: “Çok uzun süreli olmayacak. Uzun süreli olursa sıkılır çocuk, ilgi azalır. İlgi azaldığı için de anlaşılmayacak o konu, çocuk dinlemeyecek. Kısa süreli olması, kısa ve öz olması lazım.”

D-K-Serap: “Kısa süre olmalı, sıkıcı olmamalı.”

D-K-Sevil: “Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor. Çok moda mod duruyor, hareket etmiyor, düşünmüyor.”

D-E-Cavit: “Kısa ve çocukları motive edecek şekilde kullanılmalıdır.”

D-E-Ahmet: “Kısa olmalı”

D-K-Serap: “Uzun olduğunda hem sıkır hem yorar.”

D-K-Emel: “Uzun olduğunda sıkılabilir.”

D-E-Burhan: “Arkadaşların dediği gibi uzun süreli bir animasyon olup, çocuğun da ilgisini çekmediği zaman sıkılacaktır. Animasyonlar, biz Hayat Bilgisi veya diğer derslerde kullanacağımız için, bilgilendirici olarak kısa olması gerekir. 15-20 dk.lık bir animasyon. Bu da çocukları herhalde sıkmaz diye düşünüyorum.”

4.8.1.3. “Olumsuz rol model oluşturabilir” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafti: “Öğrenci açısından olumsuzluklar yaşanabilir. Oradaki kahramanlar çok önemli. Onların giyim tarzlarını kendilerine örnek alabilir çocuklar.”

D-K-Ayşe: “Ama tutup da bir Winks’i getirip tahtaya açıp da oynatmanın bir anlamı yok. Orada sihir yapan kızlar, bilmem neler... Orada çok seçici davranıp dersle ilişkilendirebileceklerimizi almamız lazım.”

Ö-E-Hasan: “Şimdiki yapılanlar, arkadaşlar da değişti, ticari amaçlarla yapılan çizgi filmler. Şiddet içeriyor. Çocuklar da bu çizgi filmin kahramanlarını kesinlikle kendilerine rol model seçiyorlar. Aynısını uygulamaya çalışıyorlar. Olumsuz etkiler yapıyor.”

Ö-K-Kadriye: “Şimdi karakterlerin kullanılışı önemli olabilir. Çocuk bunu izlediği zaman bir kere oradaki kahraman gibi olmak isteyebilir. Atıyorum orada bir koşan kişi varsa hiperaktiviteye yönlendirebilir. Örnek alabilir. Olumsuzluklarını konuşuyoruz. Evet hiperaktiviteye yol açabilir. Bilinçaltında olumsuz şeylerin gelişmesine sebebiyet verebilir. Ne olabilir? Mesela hayal gücü aşımı olup ondan esinlenebilir.”

D-E-Osman: “Argo kullanılmamalı, içeriği doğru seçilmeli. Çocuk argo öğrenebilir, yanlış model alabilir.”

D-E-Ahmet: “Argo kelimelerden arındırılmalı, dili yumuşak olmalı, sevecen, kültürümüze yakışır olmalı.”

D-K-Ayşe: “O kadar çok çeşitli çizgi film var ki şimdi biz de sınıfta bunun hepsini getirip de izletmiyoruz, seçici davranıyoruz. Hangisini alıp izletebiliriz diye. Çünkü; çocukların hayal dünyası uçan kaçan görsel yani. Süperman gibi uçacağım zannedebilir. O yüzden her çizgi film de faydalı diye bir şey yok. Ki çocuklara mesaj verebilecek çizgi film çok az.”

Ö-E-Hasan: “Olumsuz rol modeller oluşturuyor.”

4.8.1.4. “Hayal ile gerçeği ayırt edemeyebilir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çocuk gerçekle hayal arasındaki ilişkiyi kurmada zorlanabilir.”

Ö-E-Naif: “Bir de 7-8 yaşındaki çocukların hayal mi gerçek mi olduğunu ayırt edemiyor. Burada örneğin bu hafta Çanakkale ile ilgili filmler izletmemiz istendi idare tarafından. İzlettik. Çocuklar sopalarla silahlar yaparak kendilerine zarar verecek şekilde oyun haline getirdiler. Şimdi orada bir He-Man mesela, orda bir şiddet uygulaması, bir örümcek adam duvarlara tırmanması. Uçan Kaz’ı izliyorum mesela. Benim oğlan 5 yaşında ben de onun gibi uçacağım diye balkondan ikinci kattan aşağı atladı. Bu çocuklar hayal ve gerçekliği ayırt edemedikleri için olumsuz davranışlar gözlenebiliyor.”

Ö-K-Kadriye: “Düşünme yetisi, hayal gücünü yüksek tutabilir veya bilinçaltında kendini o âlemin içinde bulup hani olumsuzluklar olabilir gibi...”

D-E-Ali: “Çok fazla gerçekçi olmamalı. Çocuğu sıkabilir.”

Ö-E-Kadir: “Çocukların dünyasından olması lazım. Hazmedilmeyen bir şey orada o figür çocuklar ruhunda derin şeyler açacak figürler kullanılmaması lazım.”

D-E-Osman: “Hayal gücünü olumsuz etkileyebilir. (Karakterlerin örneğin; kafası büyük, vücut şekli normalden uzaksa.)”

D-E-Ekrem: “Çocukların hayal dünyalarını bozabilir. Gerçekle ilgili olan algılarını da bozabilir.”

D-E-Ali: “Çok fazla hayalci olmamalı. Çocuklara zarar verecek hayaller ve süper güçler olmamalı.”

D-E-Mahmut: “Çocukların hayal dünyasıyla ilgili problemler, olumsuz etkiler oluşturabilir.”

D-K-Merve: “Çocukların dünyasına göre değilse hiçbir artışı olmaz. Yani başka bir âlemden bir şeyi izliyormuş gibi olur çocuklar. O yüzden bir şey katmaz.”

4.8.1.5. “Yaparak yaşayarak öğrenmeyi azaltır” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-e-Nafi: “Sürekli filmlere bağlı kalmamak gerekir. Samimiyetsizlik ortaya çıkar. Mesela dini bayramlarımız nelerdir? Büyüklerin eli öpülür falan. Öğretmenim ben senin elini öpeceğim. Çocuklar gelip elini öperse. Keşke canlandırabilsek.”

Ö-E-Hasan: “Bazı şeyleri de yaparak yaşayarak öğrenmesi gerektiği için, onu belli sınırlar içerisinde kullanması faydalıdır.”

D-E-Orhan: “Çocuğa proje ya da ev ödevi veriyoruz. Çocuk yapmadan nasılsa hoca animasyon izletir deyip yapmadan gelebilir. Çocuğu araştırmacı, özetleyici kimliğinden uzaklaştırabilir.”

Ö-K-Kadriye: “Hani bir şeyler hazır geliyor ya kendisinin bulmasından ziyade önüne hazır sunuluyor.”

D-K-Sevil: “Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor. Çok moda mod duruyor, hareket etmiyor, düşünmüyor.”

D-E-Ömer: “Çocuğa aile büyükleriyle ilgili bir ödev verdim geçmişte. Çocuk şimdi şöyle düşünecek. Öğretmenim nasılsa bunu bana izlettirecek. Ben de öğrenirim diyecek. Öğrencilerin araştırma becerilerini kısıtlayacak. Bilgiler hazır olarak gelir diye düşünelim.”

D-E-Emre: “Öğrenciyi pasif duruma düşürüyor sınıfta. Devamlı orada izleyeceği için dinleyici durumunda çocuk.”

D-K-Melek: “Bazı kazanımları çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi gerekiyor. Yani izleyerek değil de. İzleme onun için sadece bir fikir oluyor. Mesela biz fasulye yetiştirdik. Ben onu sadece izletseydim hiçbir faydası olmazdı. Daha sonra yaparak yaşayarak kendileri böyle ektiler. O konularda bir sınırlılık olabiliyor yani. Bazı konularda yaparak yaşayarak öğrenmesi gerekiyor. Arkadaşımın dediği gibi bir aktif katılım gerekiyor bazı kazanımlarda.”

D-K-Mehtap: “Dedikleri gibi derse katılım az olur. Hani o an için söylüyorum, animasyon açık olduğu zaman çocuklar sessiz izlemek zorundalar.”

4.8.1.6. “Ters etki oluşturabilir” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafi: “Oradaki bir kahramanın hareketleri hoşuna gitmeyebilir. Öğrenci onun dediğinin tersini de yapabilir. Onun tipi veya konuşması hoşuna gitmiyor veya içeriği hoşuna gitmediği zaman yanlış yine de öğrenci sapabiliyor.”

Ö-E-Hasan: “Olumsuz etkiler yapıyor.”

Ö-E-Sevda: “Yarım bırakılan çizgi filmler mesela mesajını tam olarak vermeyip yarım bırakılmışsa çocuğun kararsız ve tutarsız olmasına neden olabiliyor.”

Ö-E-Kadir: “15 dk. yı geçmemesi lazım. Çok karmaşık olmaması lazım. Yani basit cümlelerle hedefe basit gitmesi lazım. Eğer böyle karıştırarak yaparsa çocuk hem hedefe ulaşamaz hem de kazanım elde edemeyiz. Hem de çocuğa zarar vermiş olabiliriz diye düşünüyorum.”

D-K-Sevil: “Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor.”

D-E-Ekrem: “İstenmeden farklı yorumlardan dolayı istenmeyen noktaya da gelebilir.”

D-E-Ahmet: “Argo kelimelerden arındırılmalı, dili yumuşak olmalı, sevecen, kültürümüze yakışır olmalı.”

D-E-Osman: “Argo kullanılmamalı, içeriği doğru seçilmeli. Çocuk argo öğrenebilir.”

D-K-Ayşe: “Direkmen onu takip hadi izleyin şeklinde olursa tabi zararlı olur. Hiç öğretici bir şey olmaz.”

Ö-K-Kadriye: “Sanki onu kısırlaştırır gibi. Hani bir şeyler hazır geliyor ya kendisinin bulmasından ziyade önüne hazır sunuluyor. Düşünme yetisinde belki biraz sınırlama olabilir.”

Ö-E-Kadir: “Yanlış kelimeler kullanılırsa yanlış bir kelime hazinesi olur.”

4.8.1.7. “Olumsuz özelliklerde örtük öğrenme gerçekleştirir” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafl: “Çocuk bir He-Man gibi izlerse bir şiddet animasyon filmi izlerse bunun olumsuz davranışları ortaya çıktığı zaman arkadaşları üzerinde uygulayabiliyor. Onun gibi davranabiliyor.”

Ö-K-Kadriye: Bilinçaltında olumsuz şeylerin gelişmesine sebebiyet verebilir. Ne olabilir? Mesela hayal gücü aşımı olup ondan esinlenebilir. “

4.8.1.8. “Çocukların sosyalleşmesine engel olur” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafl: “Çocukların sosyalleşmesine de engel oluyor.”

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak. Yoksa genelde konuşma şeklinde olması gerekiyor. Öğretmenle karşılıklı iletişim kurmaları gerekiyor. Konuşma yeteneklerini geliştirmeleri gerekiyor. Sürekli onunla giderse öğretmen, düşünme, örnek verme, konuşma konularında çocuklar sınırlı kalmaya

başlar bu sefer.”

D-K-Serap: “İletişim kurularak öğreniliyor. Öğrencinin gözlerine baktığın zaman seni sevdiğini hissedebiliyorsun. Senin sevgin de ona geçiyor. Bir şeyler üretmeye çalışıyorsun. Konuşuyor, fikirlerini söylüyor, kendi ailesinde yaşadığı bir olayı anlatıyor. Anlatmazsa rahat edemiyor. Çocuk onu mutlaka sana duyuracak. Olayı yaşayacak.”

4.8.1.9. “Uygun amaç ve sürede kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Burhan: “Çizgi film ve animasyonların zaman ve süresi önemli. Bunu uygun bir şekilde yaparsak, çocuklar için olumsuzluk yaratacağını düşünmüyorum. Fakat görsel olarak çocuklar farklı algılayabiliyor. Rüştü hocamın da dediği gibi Casper’ı. Ama ben çok olumsuz olacağını düşünmüyorum.”

D-K-Nefise: “Sizin sorunuza şu an olumsuz bir cevap aklıma gelmiyor. Sınırlamıyor yani. Tek şey şöyle olur. Ders işlerken dedik ya sadece onu kullanmıyoruz. Biz de pekiştirdiğimiz için, tamamlayıcı olduğumuz için sınırlandırdığını düşünmüyorum.”

4.8.1.10. “Beklenti oluşturabilir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Beklenti oluşturmamalı.”

D-E-Ahmet: “Çok sık kullanılmamalı. Hatta bazen çocuk unutmaları animasyon izleyeceğini.”

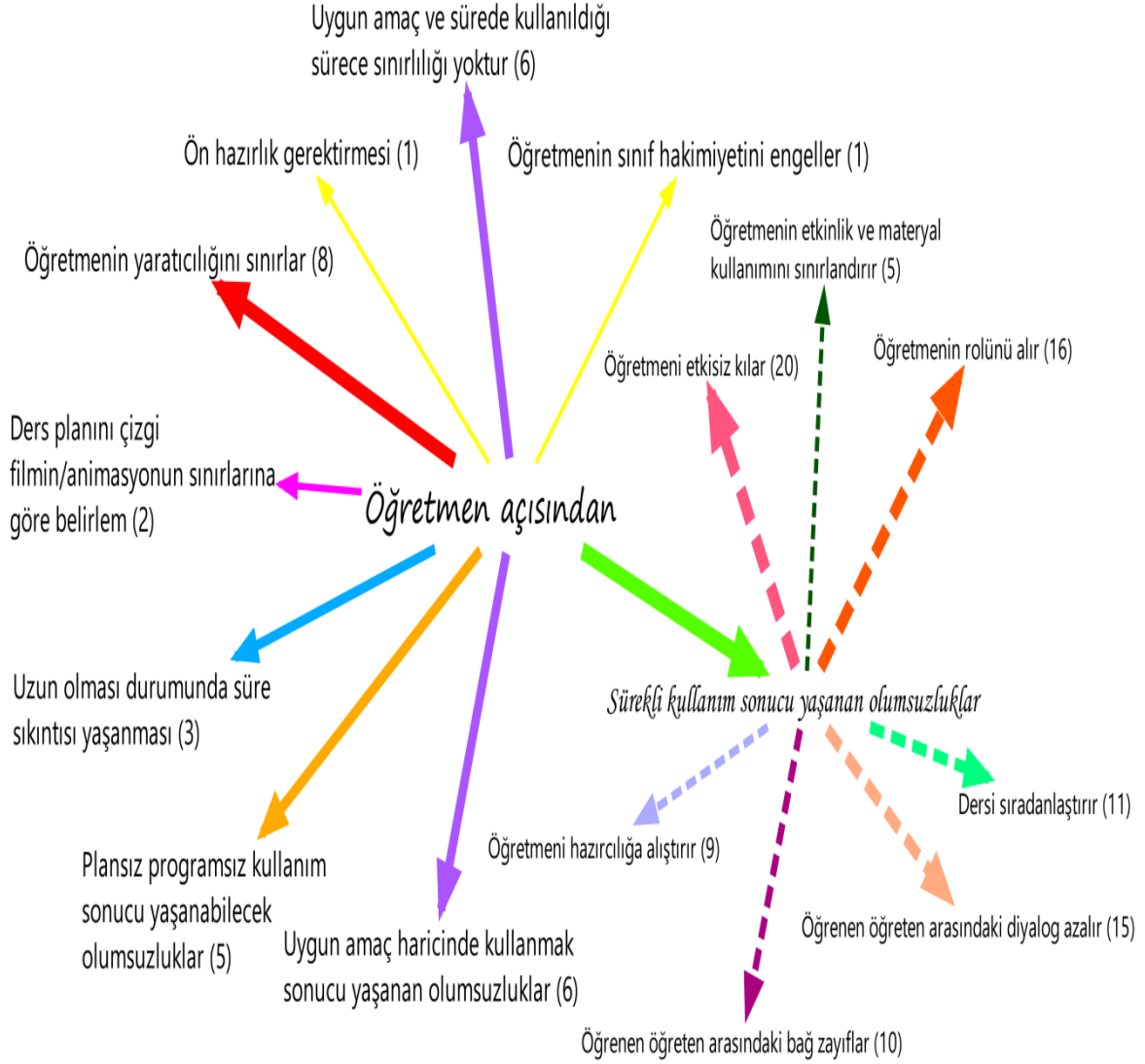
4.8.1.11. “Yanlış davranışlar kazandırabilir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Argo kelimelerden arındırılmalı, dili yumuşak olmalı, sevecen, kültürümüze yakışır olmalı.”

4.8.1.12. “Yönerge verilmediği durumlarda amaca ulaşamayabilir” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Merve: “Bazen şey oluyor mesela. Sanki o bir anılacak ders değil de çizgi filmmiş gibi izleme şeyine giriyorlar bazen. O moda giriyorlar. Çizgi film izliyormuş moduna giriyorlar yani. Böyle dersi izleyip de oradan bir bilgi almayı düşünmüyor. O bitince çizgi film bitmiş gibi oluyor. Onu izlerken öğretmen onun farkındalığını ona belirtmesi gerekiyor çocuklara. Yoksa çizgi film gibi oluyor bazen.”

4.8.2. “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?” alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.6. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Öğretmen Açısından Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.6'ya göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinin 9 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar” ifadesi 86 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 8 kez ile “Öğretmenin yaratıcılığını sınırlar”, 6’şar kez ile

“Uygun amaç ve sürede kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur” ve “Uygun amaç haricinde kullanmak sonucu yaşanan olumsuzluklar”, 5 kez ile “Plansız programsız kullanım sonucu yaşanabilecek olumsuzluklar”, kategorilerinin izlediği görülmektedir. “Ön hazırlık gerektirmesi” ve “Öğretmenin sınıf hakimiyetini engeller” kategorileri ise 1’er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 118 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.8.2.1. “Sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar” kategorisine ifade örnekleri:

4.8.2.1.1. “Öğretmeni etkisiz kılar.” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Öğretmeni etkisiz kılmasın.”

D-E-Orhan: “Ders filmle başlayıp filmle bitiyor gibi bir algı olmamalı. Hedef davranışımıza faydalı olacağı noktada kullanmalıyız. Sürekli kullanmamalıyız.”

D-E-Ekrem: “Bizleri pasifize ediyor.”

D-E-Burhan: “Dışarıdan gören bir veli bizi çalışmıyor sanabilir. Öğrenciler eve gittiğinde öğretmen bize sürekli film izlettiriyor diyebilir. Veli o ortamda olmadığı için farklı algılayabilir.”

D-K-Leyla: “Öğretmenin önüne geçmemeli. Onu hazırlayan biziz. Onu önceden izleyip, uygunluğu, verilip verilmeyeceği babında. Ama veli ve idare gördüğünde hoca sürekli ona bağlı dememeli. Önümüze geçmemeli. Bizim emeğimizi de sıfırlamasın.”

D-E-Ahmet: Çok sık kullanılmamalı. Hatta bazen çocuk unutmaları animasyon izleyeceğini. “

D-E-Emre: “Orada her şeyi veriyor. Öğretmen kendini geliştirme ve yetiştirme bakımından biraz daha geride kalabilir.”

D-K-Merve: “Sınıfa hakim olamaz öğretmen sürekli oradan izlerse. O yüzden olmaz. Sınıf hâkimiyeti olmaz.”

D-K-Deniz: “Öğretmenin kendi yöntemini kullanmasını sınırlar.”

D-K-Ayşe: “Öğretmeni kullanması, devre dışı bırakması.”

D-E-Fikret: “Yani filmlere bağılı kalmamalı konuyu anlatırken.”

D-K-Emel: “Öğrenci, öğretmen sanki orada bir etkisiz eleman, yani öğretmeni gözden çıkarma, sürekli oradan öğrenmeye yöneltecek bir materyal gibi görünmesi güzel değil. Öğretmen yani orada etkili olacak birinci derecede. O ikinci derecede. Yani öğretmenle öğrenilir, oradaki materyalle değil.”

D-K-Merve: “Bir öğretmen değil de bir materyal olduğunu bilecek çocuk. Araç gereç olduğunu.”

D-K-Serap: “Öğretmen de belli bir süre sonra sıkılır ya, sıkıcı olur. Etkileşim şart. Çocuğa bir şey söyleyeceksin. Küçücük çocuk bile espri ile karşılık verebiliyor. Konu hakkında yorum yapabiliyor. Ders böyle işlenmeli.”

D-K-Merve: “Kırşehir eğitimde biliyorsunuz derece yapan okullardan birisi. Daha önceki yıllarda derece daha yüksekti. Öyle olsaydı yüksek olmazdı. Çünkü o zaman her yerde akıllı tahta yoktu. Her yerde animasyon yoktu. Demek ki burada öğretmenin etkisi çok fazla.”

D-K-Mehtap: “Öğretmende kendince farklı etkinliklere yönelemeyecek. Öğretmeni de sınırlandıracak bence, öğrenciyi sınırlandırdığı gibi.”

4.8.2.1.2. “Öğretmenin rolünü alır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmenin rolünü alıyor.”

D-E-Orhan: “Ders filmle başlayıp filmle bitiyor gibi bir algı olmamalı. Hedef davranışımıza faydalı olacağı noktada kullanmalıyız. Sürekli kullanmamalıyız.”

D-E-Ekrem: “Bizleri pasifize ediyor.”

D-K-Leyla: “Öğretmenin önüne geçmemeli. Onu hazırlayan biziz. Onu önceden izleyip, uygunluğu, verilip verilmeyeceği babında. Ama veli ve idare gördüğünde hoca sürekli ona bağılı dememeli. Önümüze geçmemeli. Bizim emeğimizi de sıfırlamasın.”

D-E-Ömer: “1. Si çok bol miktarda bunu yaparsak belli taraflardan eleştirilebiliriz. Hocam filmi takıyor, öğrencileri bırakıyor. Hele bir de tesadüf öğretmenler odasına girip çıktığını görürse veli, öğretmen filmi koymuş ders yapmıyor. 2. Si okul idaresi bunu düşünebilir.”

D-K-Mehtap: “Öğretmende kendince farklı etkinliklere yönelemeyecek. Öğretmeni de sınırlandıracak bence, öğrenciyi sınırlandırdığı gibi.”

D-K-Deniz: “Öğretmenin kendi yöntemini kullanmasını sınırlar.”

D-K-Ayşe: “Öğretmeni kullanması, devre dışı bırakması.”

D-K-Serap: “Öğretmen de belli bir süre sonra sıkılır ya, sıkıcı olur. Etkileşim şart. Çocuğa bir şey söyleyeceksin. Küçücük çocuk bile espri ile karşılık verebiliyor. Konu hakkında yorum yapabiliyor. Ders böyle işlenmeli.”

D-E-Fikret: “Yani filmlere bağlı kalmamalı konuyu anlatırken.”

D-K-Emel: “Eğer tamamen ona odaklanıp eğitimi tutsaydı eskiden bizim zamanımızdaki öğrenciler hiçbir şey öğrenmemiş olurdu. Deme ki burada 1. derecede öğretmen, orada tamamı ile öğretmenin kontrolünde tekrar mahiyetinde çocuğun öğrendiklerini, “Aaa! Bak bu da varmış, bu da varmış.” Beyninde yorumlamasını sağlar.”

D-K-Merve: “Bir öğretmen değil de bir materyal olduğunu bilecek çocuk. Araç gereç olduğunu.”

D-E-Burhan: “Sınıfta bunlar öğretmen yerine geçmemeli.”

4.8.2.1.3. “Öğrenen öğreten arasındaki diyalog azalır.” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Nafi: “Eğer bir ders boyunca izler de fazla konuşturmaz, öğrenciyi katmazsak da diyalog eksikliği de yaşanır.”

D-E-Osman: “Öğretmen- öğrenci iletişimini sınırlıyor. İletişimimizi ve samimiyeti engelliyor.”

D-K-Sevil: “Çocuk uzun süre izlediği zaman dış dünyaya bağlantısını koparabiliyor. Çok moda mod duruyor, hareket etmiyor, düşünmüyor. Burada yine dediğimi gibi durdurup çocukla iletişime geçmemiz lazım. Ne sordu, ne yaptı diye soru cevap şeklinde konuşmalıyız.”

D-K-Melek: “Bütün dersi kaplayacak şekilde değil de ya dikkat çekme ya da tekrar amaçlı olarak. Yoksa genelde konuşma şeklinde olması gerekiyor. Öğretmenle karşılıklı iletişim kurmaları gerekiyor. Konuşma yeteneklerini geliştirmeleri gerekiyor. Sürekli onunla giderse öğretmen, düşünme, örnek verme, konuşma konularında çocuklar sınırlı kalmaya başlar bu sefer.”

D-E-Fikret: “Öğretmen araya girmeli. Yani rehberlik yapmalı. Devamlı filme bırakırsak olmaz. Devamlı filmle baş başa bırakmamak lazım. Öğretmenin araya girmesi lazım. Öğretmen rehberlik etmeli. Soru cevap şeklinde sorular sorduğu zaman güzel olur yani.”

D-K-Serap: “İletişim kurularak öğreniliyor. Öğrencinin gözlerine baktığın zaman seni sevdiğini hissedebiliyorsun. Senin sevgin de ona geçiyor. Bir şeyler üretmeye çalışıyorsun. Konuşuyor, fikirlerini söylüyor, kendi ailesinde yaşadığı bir olayı anlatıyor. Anlatmazsa rahat edemiyor. Çocuk onu mutlaka sana duyuracak. Olayı yaşayacak.”

D-K-Melek: “Dediğim gibi Hayat Bilgisi dersi hayat yani. Çocukların da çok konuşması gerekir. Sürekli göz temasıyla onlarla iletişimde olması gerekir. Hatta çoğunlukla öyle olması gerekir. Bizim çocuklar bazı harfleri çıkaramıyorlar, konuşamıyorlar. Onları sürekli konuşturarak, konuşmalarını geliştirmemiz gerekiyor.”

D-K-Demet: “Çocukların düşüncelerini özgürce söylemelerini kısıtlıyor.”

D-K-Mehtap: “Dedikleri gibi derse katılım az olur. Hani o an için söylüyorum, animasyon açık olduğu zaman çocuklar sessiz izlemek zorundalar.”

D-K-Deniz: “Animasyonları izletirken durdurup, soru cevap şeklinde izletmeliyiz. Bu sayede çocukların düşünmelerini sağlıyoruz. Konuşmalarını sağlıyoruz. Konuşmalarında sözlü anlatımlarına yer vermiş oluyoruz. Zihninde onu canlandırmalarını sağlıyoruz. Eğer bu şekilde sürekli animasyonla ders yapılırsa çocuklara zararlı olabilir.”

D-K-Serap: “Öğretmen de belli bir süre sonra sıkılır ya, sıkıcı olur. Etkileşim şart. Çocuğa bir şey söyleyeceksin. Küçücük çocuk bile espri ile karşılık verebiliyor. Konu hakkında yorum yapabiliyor. Ders böyle işlenmeli.”

4.8.2.1.4. “Dersi sıradanlaştırır.” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Naft: “Sürekli film izlettiğimiz zaman bir samimiyetsizlik ortaya çıkabilir. Nasılsa izleyip çıkıyoruz. Çocuk burada kendine alması gereken dersi de almayabilir.”

D-E-Osman: “Öğretmenin monoton bir ders işlemesini sağlıyor.”

Ö-E-Hasan: “Aşırıya gittiğimiz zaman olumsuz etkileri olabilir.”

Ö-K-Sevda: Zamanında kullanılmadığı zaman, biraz önce söylediğim gibi sürekli kullanıldığı zaman etkisini kaybedebilir. Ondan elde etmeye çalıştığımız fayda yerine zarar vermiş oluruz. “

Ö-E-Kadir: “Tabi ki çizgi filmlere sürekli bağlanıp kalırsak olmaz. Çocuk drama yapması lazım, diyalog kurması lazım, kendini ifade etmesi lazım. Yazılı anlatım, sözlü anlatım, bunların hepsini yapmamız lazım yerli yerince. Nasıl doktora gittiğimizde onun verdiği dozaj bizim için çok önemliyse öğretmenin de dozajını bilip, ona göre verdiği zaman sıkıntı çıkmaz diye düşünüyorum.”

D-E-Orhan: “Ders filmle başlayıp filmle bitiyor gibi bir algı olmamalı. Hedef davranışımıza faydalı olacağı noktada kullanmalıyız. Sürekli kullanmamalıyız.”

D-E-Burhan: “Öğrenciler eve gittiğinde öğretmen bize sürekli film izlettiriyor diyebilir.”

D-E-Ahmet: “Çok sık kullanılmamalı. Hatta bazen çocuk unutmaları animasyon izleyeceğini.”

D-K-Merve: “Sınıfa hâkim olamaz öğretmen sürekli oradan izlerse. O yüzden olmaz. Sınıf hâkimiyeti olmaz. Ara ara yani pekiştirme amaçlı diyeyim.”

D-E-Fikret: “Öğretmenin kendi anlattığını öğrenci unutmaz hiçbir zaman. Yani filmlere bağlı kalmamalı konuyu anlatırken. Yani çocuk filmi seyreder, daha sonra unuttur. Yani öğretmenin anlattığını hiçbir zaman unutmaz çocuk. Daha kalıcı olur yani. Öğretmen kendi anlatmalı, ona bağlı kalmamalı. Rehberlik yapmalı.”

4.8.2.1.5. “Öğrenen öğreten arasındaki bağ zayıflar.” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Serap: Öğretmen de belli bir süre sonra sıkılır ya, sıkıcı olur. Etkileşim şart. Çocuğa bir şey söyleyeceksin. Küçücük çocuk bile espri ile karşılık verebiliyor. Konu hakkında yorum yapabiliyor. Ders böyle işlenmeli.”

Ö-E-Nafl: “Sürekli çizgi filmlerle bu Hayat Bilgisi kazanımlarını vermeye çalışırsak öğrenciyle iletişimsizlik yaşarız.”

Ö-K-Kadriye: “Hani sürekli onunla yola çıktığımızda belki artık biz ona sıkıcı gelebiliriz. Her şeyi çizgi film üzerinden öğrenmek isteyebilir.”

D-E-Burhan: “Öğrenciler eve gittiğinde öğretmen bize sürekli film izlettiriyor diyebilir.”

D-E-Osman: “Öğretmen- öğrenci iletişimini sınırlıyor. İletişimimizi ve samimiyeti engelliyor.”

D-K-Serap: “İletişim kurularak öğreniliyor. Öğrencinin gözlerine baktığın zaman seni sevdiğini hissedebiliyorsun. Senin sevgin de ona geçiyor. Bir şeyler üretmeye çalışıyorsun. Konuşuyor, fikirlerini söylüyor, kendi ailesinde yaşadığı bir olayı anlatıyor. Anlatmazsa rahat edemiyor. Çocuk onu mutlaka sana duyuracak. Olayı yaşayacak.”

4.8.2.1.6. “Öğretmeni hazırlığa alıştıırır.” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Leyla: “Öğretmenin önüne geçmemeli. Onu hazırlayan biziz. Onu önceden

izleyip, uygunluğu, verilip verilmeyeceği babında. Ama veli ve idare gördüğünde hoca sürekli ona bağlı dememeli. Önümüze geçmemeli. Bizim emeğimizi de sıfırlamasın.”

D-E-Ahmet: “Çok sık kullanılmamalı.”

D-E-Emre: “Öğretmeni tembelliğe alıştıracaktır. Orada her şeyi veriyor. Öğretmen kendini geliştirme ve yetiştirme bakımından biraz daha geride kalabilir. Bir değerlendirilmede belki sıkıntılar olabilir. Sınavlar başlıyor. Mesela, mevcut değerlendirme sistemiyle çelişkili duruma düşürebilir. Burada şık istiyoruz ama orda daha görerek vs. Burada bir çelişki olabilir.”

D-K-Melek: “Öğretmeni tembelliğe alıştıracaktır.”

D-K-Mehtap: “Öğretmen hazır alır. Yani daha fazla etkinlikler bulması gerek. Hani dışarıya çıkarması gerekecek, belki geziye götürmesi gerekecek, belki bir müzeyi sınıfa kuracak yani. Materyal kullanacak, materyal kullanmasını sınırlandırır. Kendisi açısından da kazanımlarda öğretmenin de düşünmesi bence zorlaşacak. Hazır açacak izleyecek çocuk. Kazanımı daha rahat kazanacak.”

D-K-Demet: “Öğretmeni hazırcılığa alıştıracaktır.”

D-K-Deniz: “Hazırcılığa alıştıracaktır.”

4.8.2.1.7. “Öğretmenin etkinlik ve materyal kullanımını sınırlandırır” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Orada her şeyi veriyor. Öğretmen kendini geliştirme ve yetiştirme bakımından biraz daha geride kalabilir.”

D-K-Sevil: “İşte öğretmenin etkinlik ve materyal kullanımını sınırlandırır çok fazla animasyona yönlendirirse.”

D-K-Mehtap: “Yani daha fazla etkinlikler bulması gerek. Hani dışarıya çıkarması gerekecek, belki geziye götürmesi gerekecek, belki bir müzeyi sınıfa kuracak yani. Materyal kullanacak, materyal kullanmasını sınırlandırır.”

D-K-Deniz: “Materyal getirmeni engelleyebilir.”

4.8.2.2. “Öğretmenin yaratıcılığını sınırlar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmenin yaratıcılığını sınırlıyor.”

D-E-Emre: “Orada her şeyi veriyor. Öğretmen kendini geliştirme ve yetiştirme bakımından biraz daha geride kalabilir.”

D-K-Melek: “Öğretmeni tembelliğe alıştıracaktır. Materyal hazırlamaktan alıkoyabilir. Yani her şeyi ayağına getirdiği için çizgi film ve animasyonlar, bu sefer de materyal hazırlamaz öğretmen.”

D-K-Mehtap: “Öğretmeninde kendince farklı etkinliklere yönelemeyecek. Öğretmeni de sınırlayacak bence, öğrenciyi sınırladığı gibi.”

D-K-Deniz: “Öğretmenin kendi yöntemini kullanmasını sınırlar.”

D-E-Osman:” Yaratıcılık kısmımız kayboluyor, videoya göre kendimizi sınırlayabiliyoruz.”

D-K-Mehtap: “Kendisi açısından da kazanımlarda öğretmenin de düşünmesi bence zorlaşacak. Hazır açacak izleyecek çocuk.”

4.8.2.3. “Uygun amaç ve sürede kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Muhakkak bir eksisi vardır her şeyin ama bana göre iyi analiz edildiğinde, yeri ve zamanında kullanıldığında artısı var.”

D-E-Bekir: “Herhangi bir sınırlılığı olduğunu düşünmüyorum.”

D-K-Nefise: “Öğretmen açısından sınırlılıkları olduğunu düşünmüyorum. Çünkü öğretmen bir planla girdiği için sınıfa. Örneğin Nalân son özet olarak kullanıyormuş. Ben ön hazırlık, giriş olarak kullandığım için, süreye bağlı planlı işte. 15 dk. animasyon izler, 15 dk. çocuklarla soru cevap, diğer 10 dk. kitapta etkinliğimiz varsa onu yapma veya örneklendirme. Böyle kullanırsa öğretmen açısından öğretmenin kullanımına göre sınırlılıkları olduğunu düşünmüyorum.”

D-E-Ali:” Ben yerinde, dozunda kullanıldığında öğretmenin kendini geliştireceğine inanıyorum. Öğretmene zararı olacağını düşünmüyorum.”

D-K-Ayşe: “Zaten tecrübe edindiysen, yani tecrübeyi biliyorsan, neyi nerede kullanman gerektiğini iyi kötü tahmin edersin yani. Ama yani acemiysen, iş sadece akıllı tahtaya kalırsa hiçbir şey yok, öğretemezsin. Bu öğretmenin tamamı ile tecrübesiyle alakalı. Yani gerek gördüğünde onu devreye sokup, gerek gördüğünde de kendisini ön plana çıkaracak. Gerek gördüğünde pekiştirici amaçlı izletecek veya önden izletecek, arkadan yorumlatacak, o da olur. Önce onu tekrar izletir veya önce konuyu anlatır, bir de buradan izletirim der yani. Ne amaçla kullanacağını öğretmen belirleyecek.”

D-K-Emel: “Yani gerekli şekillerde verilirse öğretmen için artısı olur, eksisi olmaz.”

4.8.2.4. “Uygun amaç haricinde kullanmak sonucu yaşanan olumsuzluklar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Öğretmen- öğrenci iletişimini sınırlıyor. İletişimimizi ve samimiyeti engelliyor.”

4.8.2.5. “Plansız programsız kullanım sonucu yaşanabilecek olumsuzluklar” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Konuyu pekiştirmek için, tekrar amaçlı veya etkinlikler varsa yaptırıyoruz. Ama bu sürekli olmuyor. Kendimiz anlatıyoruz konuyu, ondan sonra pekiştirmek için veriyoruz. Öğretmen de tabi ki ona bir sınırlama getirmeli. Sürekli oradan hadi çocuklar şunu izleyelim dememeli.”

D-E-Cavit: “Kısa ve çocukları motive edecek şekilde kullanılmalıdır. Her derste kullanılmamalı. Ön bilgileri harekete geçirmesi açısından kullanılmalı.”

Ö-E-Kadir: “Şimdi bir kibriti kullandığımızda faydalı bir alettir. Ama kibriti düzgün kullanırsak yemeğimizi pişiririz. Eğer uygun amaç haricinde kullanırsak evimizi yakarız. Yani bunu zararlı hale dönüştürmek yine bize de bağlı.”

D-K-Mehtap: “Yine kullanımı nasıl ona bağlı. Öğretmenin kullanımına bağlı yani. Kısa sürede kullanacak.”

D-E-Fikret: “Öğretmenin kendi anlattığını öğrenci unutmaz hiçbir zaman. Yani filmlere bağlı kalmamalı konuyu anlatırken. Yani çocuk filmi seyrediyor, daha sonra unutmuyor. Yani öğretmenin anlattığını hiçbir zaman unutmaz çocuk. Daha kalıcı olur yani. Öğretmen kendi anlatmalı, ona bağlı kalmamalı. Rehberlik yapmalı.”

4.8.2.6. “Uzun olması durumunda süre sıkıntısı yaşanması” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: “Süresi uzun olursa kazanımın diğer süreçleri için vakti kalmayabilir. Süre sıkıntısı yaşayabilir.”

D-K-Mehtap: “Yine kullanımı nasıl ona bağlı. Öğretmenin kullanımına bağlı yani. Kısa sürede kullanacak.”

D-K-Serap: “Kısa süre olmalı.”

4.8.2.7. “Ders planını çizgi filmin/animasyonun sınırlarına göre belirleme” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ömer: “Aklıma şu geldi, öğretmen derse animasyonla hazırlık yaptı ama A

demedi elektrikler gitti. Başka bir hazırlık da yapmadıysa o günü boş geçecek. Planda aksamalar yaşar.”

4.8.2.8. “Öğretmenin sınıf hâkimiyetini engeller” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Deniz: “Öğretmenin sınıf hâkimiyetini engeller.”

4.8.2.9. “Ön hazırlık gerektirmesi” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Mahmut: “Öğretmen kendi hedefine göre bunu belirleyecek, zorluğu var. Ön hazırlık.”

4.8.3. “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri nelerdir?” alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.7. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımının Kazanımlar Açısından Sınırlılıklarına Yönelik Düşünceleri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.7’ye göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinin 5 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Uygun amaç doğrultusunda kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur” ifadesi 9 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 8 kez ile “Her kazanım için uygun olmayabilir”, 6 kez ile “Fazla kullanılması”, 5 kez ile “Yanlış mesajlar içermesi” kategorilerinin izlediği

görülmektedir. “İçerik uyumsuzluğu” kategorisi ise 2 kez ile en az ifade edilen kategori olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 35 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.8.3.1. “Uygun amaç doğrultusunda kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Leyla: “Amaca uygun olduğu sürece olmaz.”

D-E-Osman: “Kazanımlarda da zararı olur ama faydası daha fazla olur. Sıralaması iyi olur. Kazanım atlamama olur. Kazanımların hedefe dönüşüp dönüşmediğini kısa sürede anlama şansımız olur.”

D-E-Ömer: “Amaca uygun olduğu sürece olmaz.”

D-K-Sevil: “Ben de katılıyorum. Her şey kararında güzeldir. Öğretmen kazanıma, süresine, öğrencinin yaşantısına uygun kullanıyorsa hiçbir şeyin sınırlılığı olmaz. Sadece animasyonların değil.”

D-E-Mahmut: “Amaca uygun olduğu sürece olmaz.”

D-K-Nefise: “Animasyonların öğretmenin kullanımına bağlı olarak sınırlılıkları olmaz diye düşünüyorum. Merkez yani sadece öğretmenin kullanımına bağlı. Onun yöntemine, tekniğine bağlı.”

D-E-Ahmet: “Amaca uygun olduğu sürece olmaz.”

D-E-Emre: “Amaca uygun olduğu sürece olmaz.”

4.8.3.2. “Her kazanım için uygun olmayabilir” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Animasyonlarla bütün konular verilmez. Yani hepsini görsel olarak verecek halimiz yok. Mutlaka görsel olmayan kazanımlar da verilmeli. Mesela yazılı olarak veya sözel olarak verilecek kazanımları da ona göre vereceğiz. sözel olarak verilmesi gerekenlerde çocuk oradaki verilmesi gereken kazanımları alamayabilir orada. Onu kendim vermem lazım.”

D-E-Ali: “Bazıları yaşayarak yapılması gerekir. Yine görsel anlatmamız gerekir. Bazen tercih edilmeyebilir.”

D-E-Bekir: “Her kazanımda animasyon, çizgi film kullanılmamalı.”

D-K-Demet: Ders kitaplarına göre animasyon hazırlanıyorsa hani bulunduğu, yaşadığı ortama göre, köy ortamına göre değil de mesela bir Kırşehir’e, bir İç Anadolu Bölgemize göre metinlerimiz olsa daha etkili olur. Ona göre animasyonlarımız. Mesela Hayat Bilgisi’nde izliyoruz. Türkiye’nin tarihi ve turistik güzellikleri. Mesela işliyoruz ki ilimizi bilmiyoruz ki mesela Kırşehir. Çocuk nereden anlayacak mesela Antalya’nın bilmem ne müzesi, Konya’da ne şeyi ama onları verme açısından şey oluyor. “

D-K-Mehtap: “Ben de aynı şeyleri düşünüyorum. Hani yaşam alanına daha yakın olması gerekiyor. Hocamın da dediği gibi şehirdeki çocukla köydeki çocuk aynı şeyleri yaşamıyor. Onları farklı düşünülebilir.”

D-K-Melek: “Her kazanıma da izlenmiyor yani animasyonlar. Bazen canlandırma yöntemi kullanıyorum ben mesela. Karşılıklı konuşma gibi ya da drama yaptırıyoruz.”

4.8.3.3. “Fazla kullanılması” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Naafi: “Her şey de filmde olmaması gerektiğini düşünüyorum ben. Birtakım kendi göstererek yaparak yaşayarak vereceğimiz şeyler varsa biz ona öğrenciyi katarak birlikte yaparsak daha karlı olur.”

Ö-E-Hasan: “Bazı şeyleri de yaparak yaşayarak öğrenmesi gerektiği için, onu belli sınırlar içerisinde kullanması faydalıdır. Aşırıya gittiğimiz zaman olumsuz etkileri olabilir.”

Ö-E-Naafi: “Sürekli filmlere bağlı kalmamak gerekir. Samimiyetsizlik ortaya çıkar.”

Ö-K-Sevda: “Bir de bu kazanımları yani sürekli izletmemeli, yani her zaman çizgi filmi kullanmamak gerekir. Zamanı çok iyi belirlemek gerekir.”

4.8.3.4. “Yanlış mesajlar içermesi” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: “En önemlisi de ama bence hazırlanırken hazırlayan kişilerin herhangi bir mesaj vermemesi çok önemli. Yani kendi atıyorum ben bir animasyon veya çizgi film hazırladım. Bir konuyu verirken şeye kalktım, kendi fikirlerimi oraya mesaj vermeye katım. Hoş olmaz. Buna dikkat edilmeli.”

Ö-E-Kadir: “Yani biz bir şey yapmak isteriz ama çizgi filmdeki mesaj bizim istediğimiz şeyi yapmayınca bizim istediğimiz kelimeleri, cümleleri kullanmaz ise, istediğimiz hedefe varmamız zor olur.”

Ö-K-Kadriye: “Herhangi bir mesaj vermezse, hazırlayanın kendi fikrine uygun ya da vermek istediği bir mesaj varsa, özel bir mesaj varsa.”

Ö-K-Kadriye: “Şimdi öncelikle bu animasyon, çizgi filmleri hazırlayanların şeyleri çok önemli, tarzları. Orada bir şey îmâ etmemesi lâzım.”

4.8.3.5. “Çocuğa görelilik ilkesine hizmet etmediği sürece katkısı olmaz” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Ayşe: “Bunda işte sınıflar arası fark da göz önüne alınmalı. Yani birinci sınıfın izleyeceği animasyon farklıdır. Mesela 4. Sınıfta vereceğimiz animasyon daha farklıdır. Burada kazanım sayısı sınıf büyüdükçe artabilir. Yani ona göre ayarlanmalı. 1. Sınıfın daha kolay kavrayabileceği, uygulayabileceği tarzda olması gerekir diye düşünüyorum.”

D-K-Merve: “çocukların dünyasına göre değilse hiçbir artısı olmaz. Yani başka bir âlemden bir şeyi izliyormuş gibi olur çocuklar. O yüzden bir şey katmaz.”

D-K-Emel: “Yani her sınıfın seviyesine daha uygun kazanımlar hazırlanmalı. Kazanımları öğrencilerin alabileceği seviye olmalı. Bu tabi ki çocukları zorlayabilir. Zorladığı zaman çocuklar bunu tam anlamıyla anlamadıktan sonra o konunun verilmesinde hiçbir fayda yok.”

D-K-Ayşe: “Tabi ki çocuğun yaşına, seviyesine uygun olmalı.”

4.8.3.6. “İçerik uyumsuzluğu” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Kadir: “İçerik uyumsuzluğu bizi yanlış adrese götürür.”

Ö-E-Kadir: “Hedeften sapabiliriz. Biz yanlış bir dolmuşa binsek bir yanlış adrese gitmiş olacağız. Tekrar istediğimiz yere dönmek için vakit kaybı, sıkıntı, hem stres, daha zor. Bizim yapacağımız işi daha çok zorlaştıracaktır. Onun için buna dikkat etmemiz gerekir diye düşünüyorum.”

4.9. DOKUZUNCU ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi nedenlerle kullanmaktadırlar?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyonları Kullanım Nedenleri

▼	🇹🇷 Hayat bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?	
▼	🇹🇷 Öğretimsel amaçlarla	30
	🇹🇷 Öğrenilenleri somutlaştırmada	11
	🇹🇷 Öğrenilenleri pekiştirmede	7
	🇹🇷 Sıralama ve aşamalı konularında	4
	🇹🇷 Uzakları yakınlaştırmada	2
	🇹🇷 Belirli gün ve haftalar konusunda	2
	🇹🇷 Gezi ve gözlem gerektiren konularda	1
	🇹🇷 Dikkat çekmede	1
	🇹🇷 Materyalin sınırlı olduğu durumlarda	1
	🇹🇷 Kaynak konusunda sınırlılık yaşandığında	1
▼	🇹🇷 Sosyal bilgiler ile ilgili konularda	41
	🇹🇷 Değer eğitimi konusunda	13
	🇹🇷 Atatürk konusunda	9
	🇹🇷 Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele konusunda	7
	🇹🇷 Milli ve dini bayramlarımız konusunda	4
	🇹🇷 Çocuğun yakın çevresiyle ilgili konularda (aile, arkadaş, komşu)	4
	🇹🇷 Ülke yönetimi konusunda	2
	🇹🇷 Türkiye'nin tarihi ve doğal güzellikleri konusunda	2
▼	🇹🇷 Fen bilgisi ile ilgili konularda	4
	🇹🇷 Trafik konusunda	8
	🇹🇷 Doğa, çevre ve hayvanlar ile ilgili konularda	6
	🇹🇷 Sağlık konusunda	5
	🇹🇷 Temizlik konusunda	3
	🇹🇷 Hava olayları konularında	3
	🇹🇷 Dünyanın hareketleri konusunda	3
	🇹🇷 Hayat Bilgisi dersinde hedeflere uygun olduğunda	10
		10
Σ	TOPLAM	113

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 4.8'e göre 26 kategoride toplanan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi nedenlerle kullandıklarına yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin

görüşlerinin toplam 113 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi nedenlerle kullandıklarına yönelik düşüncelerinde oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.9.1. “Öğretimsel amaçlarla”

4.9.1.1. “Öğrenilenleri somutlaştırmada” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Ben değerler eğitiminde daha çok kullanıyorum. Saygı, dürüstlük ve adalet konusundaki konular genelde sözel anlatıldığı zaman, yani soyut kavramları somutlaştırmada.”

D-K-Deniz: “Görsel, işitsel, kendi hayatında göremediklerini animasyonda görsün, yaşasınlar diye.”

D-E-Ahmet: “Hava yolu nedir, deniz yolu ne? Çocuk bilmiyor mesela. Animasyonda gerçekten amacına uygun hazırlanmışsa çocuğun anlaması çok daha iyi oluyor.”

D-E-Osman: “Çocuklara soyut kavramları somutlaştırmada.”

D-K-Demet: “Türkçede uzayla ilgili bir parça varsa orada çocuk uzayla ilgili kafasında bir şey canlandıramıyor ki. Burada resim, özellikle video çok etkili oluyor.”

Ö-K-Sevda: “Evet, konuyu anlattığımız zaman belki hani soyut konuları tam anlayamadıkları için gerçekleşemiyor bir öğrenme ama çizgi filmlerle desteklediğimiz zaman çok etkileniyorlar.”

D-K-Melek: “Ben de aynı şekilde çocukların karşısında somutlaştıramadığım konuyu daha çok kullanmak istiyorum.”

D-K-Nefise: “Canlandırmayı görsün yani. Sınıfta soru cevap değil de, kafasında canlandırması biraz daha zor.”

D-K-Demet: “Soyut kalanları somutlaştırmak.”

D-K-Deniz: “Aynen bizim böyle kafasında canlandıramadığımız mekânları direk çocuklara göstermiş oluyor.”

D-E-Emre: “Böyle somutlaştırarak verilebilir.”

D-K-Melek: “En son işte beslenme alışkanlığı, temizlikle ilgili konular açtım mesela. Görsel amaçlı. Nasıl elini yıkayacak, nasıl dişlerini fırçalayacak, neler yiyecek, neler sağlıklı, yemesi gerekiyor, sağlıklı şeyleri yediği zaman mesela ne oldu? Görsel amaçlı.”

4.9.1.2. “Öğrenilenleri pekiştirmede” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Animasyonları bazı yerlerinde kesip, şimdi bakalım bu çocuk ne söylemiş, doğru mu söylemiş, yanlış mı söylemiş gibi sorabiliriz. Konuyu daha da pekiştirebiliriz.”

D-K-Serap: “Valla önce konuya giriş yaparım. Sonra çocuklar olayı anladı, kavradı. Çizgi film veya animasyonu da koyup, onun üzerinde pekiştirme çalışması yapılabilir.”

D-K-Leyla: “Destekleme, tamamlama için. Önce bir giriş yapıyoruz. Girişi tamamlama, destek anlamında.”

D-E-Erdal: “Konuyu pekiştirmek için, tekrar amaçlı veya etkinlikler varsa yaptırıyoruz. Ama bu sürekli olmuyor. Kendimiz anlatıyoruz konuyu, ondan sonra pekiştirmek için veriyoruz.”

D-K-Ayşe: “Gerek gördüğünde pekiştireç amaçlı izletecek”

D-E-Burhan: “Pekiştireç şeklinde.”

D-E-Erdal: “Pekiştirme”

4.9.1.3. “Sıralama ve aşamalı konularında” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Köy, ilçe. O sıralama. Onun konu anlatımında çok iyi.”

D-E-Osman: “Çocuklarla tarihlerde sıkıntı çekiyoruz. Harita üzerinde bu tarihleri oralara yazarak zor. Animasyonla daha kolay.”

D-K-Mehtap: “Bazı aşamalı, uygulamalı aşamalar oluyor. Dediği gibi mesela dış firçalama aşamalarını göstermek için olabilir.”

4.9.1.4. “Uzakları yakınlaştırmada” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Deniz: “Hayat Bilgisi dersi normalde dışarıda işlenmesi gereken bir ders. Yani sınıf ortamında değil. Ama o animasyonlar bizi dışarıya götürüyor, hayvanat bahçesine götürüyor.”

D-K-Leyla: “Bugün mesela “Dünya bizim evimizdir” i işliyoruz. Çocuğa ev nedir? Dediğimde çocuk sadece yaşadığı şehri biliyor. İl dışına çıkmayan var. Bu çocuğa ülke kavramını vereceksiniz. Bu ülkedeki insanlar. Birbirimize benzeriz ama farklıyız dedik. Bunu görüntülü olarak vermek. Örneğin; bir Kızılderili veya bir Hintli veya bir Suriyeli konusu. Hepimiz benzediğinden ama onların göz yapısından, ten renginin bizden farklı olduğunu. Uzakları yakınlaştırma anlamında, bana destek çıkması anlamında tabi ki kullanırım.”

4.9.1.5. “Belirli gün ve haftalar konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Belirli gün ve haftalar ile ilgili genellikle animasyon çizgi filmler izletiyoruz.”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

4.9.1.6. “Gezi ve gözlem gerektiren konularda” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Mehtap: “Gezi, yani müzeye falan çok gidemiyor çocuklar. O tarz yerlerde kullandım.”

4.9.1.7. “Dikkat çekmede” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Burhan: “Ara ara kesmeler yapıp, öğrencilerden fikirlerini alıp, geri dönüt alabiliriz. O arada ve aynı zamanda öğrencilerin dikkatini çekmiş oluruz. Tekrar devamını izletiriz bu şekilde.”

4.9.1.8. “Materyalin sınırlı olduğu durumlarda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Burhan: “Yok. Özellikle şu konuda kullanalım da şu konuda kullanmayalım demiyorum.”

D-K-Mehtap: “Ben de öyle belli bir şey değil. Konu geldikçe yani, yapmam gereken bir şey varsa yapıyorum.”

4.9.1.9. “Kaynak konusunda sınırlılık yaşandığında” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Kaynak konusunda sınırlılık yaşadığımız zaman. Öğrencilerimize daha fazla kaynak gösterebilmek için.”

4.9.2. “Sosyal Bilgiler ile ilgili konularda”

4.9.2.1. “Değer eğitimi konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Bekir: “Değerlerin öğretiminde.”

D-E-Fikret: “Yalan söylememek mesela. Doğruluk, dürüstlük.”

D-K-Emel: “Vatansever, iyi bir insan işte davranışlarının nasıl olması gerektiğini bilen. İnsan ilişkileri.”

D-K-Ayşe: “Doğruluk, dürüstlük, yalan konuşmama, büyüklere saygı aile içinde”

D-E-Erdal: “Değerler eğitimi”

D-K-Merve: “Büyüklerle saygı, yardımlaşma, kısacası iyi bir insan olabilmeleri için ne gerekiyorsa, iyi insan, iyi vatandaş, insan ilişkilerini iyi geliştiren çocuklar yetiştirmeye çalışıyoruz.”

Ö-E-Nafl: “Saygı, sevgi”

D-K-Ayşe: “Bir de en önemlisi kişiliklerini oluştururken kazanmaları gereken, dürüstlük, yalan söylememektir, yardımlaşmadır gibi...”

Ö-K-Kadriye: “Değerlerle ilgili. Değerlerimiz hepsini alıyor zaten.”

D-K-Ayşe: “Özür dilemeyi ve gerektiğinde senden özür dilenmesi gerektiğini”

D-E-Ali: “Ben değerler eğitiminde daha çok kullanıyorum. Saygı, dürüstlük ve adalet konusundaki konular genelde sözel anlatıldığı zaman, yani soyut kavramları somutlaştırmada.”

D-E-Orhan: “Empati yapmaları açısından kullanıyorum.”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

D-E-Erdal: “Komşuluk ilişkileri olsun”

Ö-K-Kadriye: “Bence bu Hayat Bilgisi ile ilgili çizgi filmler sanırım değerler eğitimine örnek olarak hazırlanan çizgi filmlerdir diye düşünüyorum.”

4.9.2.2. “Atatürk konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ömer: “Atatürk konusunda”

D-E-Osman: “Atatürkçülük”

D-K-Serap: “Hayat Bilgisi’nde mesela Atatürk’ün Hayatı. Bunu animasyonla verirken Atatürk’ün de bir zamanlar kendileri gibi çocuk olduğunu, onun da oyunlar oynadığını, okullara gitmek için hangi çabaları sarf ettiğini... Bunu animasyonla anlattıysan çocuklarda daha kalıcı olur ve Atatürk sevgisini, yan o da benim gibiymiş, bir zamanlar benim gibi çocukmuş, oynuyormuş deyip, rol model olarak alabilir. İleride anlatabilir. ”

D-K-Demet: “Atatürk”

D-K-Nefise: “Atatürk ve Milli Mücadele. Çok önemli yani. Ona daha faydalı gibi. Diğer işte benzerlik, farklılık gibi konulardan çok, onun için daha faydalı olduğunu düşünüyorum.”

D-K-Sevil: “Atatürk ile ilgili konular”

Ö-E-Nafl: “Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler”

D-E-Ahmet: “Atatürk ile ilgili”

4.9.2.3. “Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ömer: “Kurtuluş Savaşı ile falan”

D-K-Demet: “Milli mücadele”

D-K-Nefise: “Atatürk ve Milli Mücadele. Çok önemli yani. Ona daha faydalı gibi. Diğer işte benzerlik, farklılık gibi konulardan çok, onun için daha faydalı olduğunu düşünüyorum.”

Ö-E-Nafl: “Bu örnek olarak Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları”

D-E-Erdal: “Mesela bir Çanakkale Zaferi’ni anlatan bir filmi koyduk, izledik. Çocuklar hala diyor ki, 1. Sınıfta mı 2. Sınıfta mı izlemiştik. Öğretmenim o filmi izleyelim. Gerçekten kalıcı oluyor yani.”

D-E-Osman: “Kurtuluş Savaşı, kahramanların yer aldığı konularda.”

4.9.2.4. “Milli ve dini bayramlarımız konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Atatürk ile ilgili, bayramla ilgili bir şarkı.”

Ö-E-Nafl: “Bayramlar”

D-K-Demet: “Milli ve dini bayramlarımız.”

Ö-E-Nafl: “Orada mesela dini bayramlarımızı da anlatıyor. Dedeler var. Harçlık veriyorlar. Anneler hadi çocuklar kalkın bugün bayram diye yataklarından uyandırıyorlar çocuklarını falan. Yani onlar çok güzel hazırlanmış.”

4.9.2.5. “Çocuğun yakın çevresiyle ilgili konularda (aile, arkadaş, komşu)” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Fikret: “Çocuğun yakın çevresiyle ilgili.”

D-E-Erdal: “Komşuluk ilişkileri olsun”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

D-K-Ayşe: “Aile içinde babanın görevleri nedir, sınırları nelerdir? Annenin görevleri nedir, ne kadar sınırı vardır? Birbirlerine karşı iletişimleri.”

D-K-Ayşe: “Mesela arkadaşlık ilişkileri, sınıf içerisinde birbirlerine karşı davranışları..”

4.9.2.6. “Ülke yönetimi konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Ülke yönetimi, köy, ilçe. O sıralama. Onun konu anlatımında çok iyi.”

D-E-Emre: “Mesela yönetim var. İli kim yönetir? Vali. İlçeyi, kaymakam.”

4.9.2.7. “Türkiye'nin tarihi ve doğal güzellikleri konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Ülkemiz Türkiye, ülkenin tarihi ve doğal güzellikleri. Ben çocuğa nasıl gösterebilirim? O konuda çok etkiliydi.”

4.9.3. “Fen Bilgisi konularını vermede” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: “Fen Bilgisi konularında bazı şeyleri biz ne kadar anlatırsak anlatalım verimli olmuyor. Sonucu belli olan şeyleri ve onların hayatını etkileyebilecek şeyleri izletmek daha faydalı. Mesela dişlerimizle, sağlıkla ilgili olan konular.”

D-E-Orhan: “Hayat Bilgisi içindeki Fen konularında da kullanıyorum.”

Ö-E-Naafi: “Yine hücreler falan mikroplarla ilgili bir şey de söylemiştik. Fen konularını verirken.”

4.9.3.1. “Trafik konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ömer: “Mesela trafik”

D-K-Serap: “Trafik kurallarıyla ilgili olanlar.”

D-K-Deniz: “Trafik. Trafikte çok faydalı animasyonlar.”

D-K-Demet: “Trafik”

D-K-Merve: “Trafik kuralları”

D-K-Sevil: “Trafik”

Ö-E-Hasan: “Trafik kurallarıyla ilgili görseller, trafik kurallarıyla ilgili animasyonları, çizgi filmleri gösteriyoruz, güzel.”

Ö-E-Naafi: “Trafik kuralları”

4.9.3.2. “Doğa, çevre ve hayvanlar ile ilgili konularda” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Ben her şeyde kullanıyorum. Mesela diyorum ya resimde kullanıyorum

işte ilkbahar resim örnekleri”

D-E-Ahmet: “Ormanla ilgili”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

D-K-Sevil: “Mevsimler, doğa olayları gibi konularda özellikle kullanmaya çalışıyorum.”

D-K-Mehtap: “Yine doğa ile ilgili şeylerde çok kullanmışım ben.”

D-K-Demet: “Daha sonra bazı hayvanlar. Çünkü bazı hayvanları orada görerek daha çok ilgisini çekiyor. Hayvanlar ve bitkiler. Mesela biz izledik bugün. Orada görünce çocuğun çok dikkatini çekiyor.”

Ö-E-Hasan: “Çevre konularını verirken.”

D-E-Ömer: “Besin zinciri”

4.9.3.3. “Sağlık konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Naafi: “Diş sağlığıyla”

D-E-Orhan: “Sağlık konusunda da.”

D-E-Ali: “Mesela dişlerimizle, sağlıkla ilgili olan konular.”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

Ö-E-Naafi: “Sağlık”

4.9.3.4. “Temizlik konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ayşe: “Özellikle temizlik, tuvalet kullanımı mesela tahtalarımızda var şu anda. Tuvalete girip çıktığımızda el yıkama mesela onları yeri geldiği zaman izletiyoruz.”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

Ö-E-Naafi: “Temizlik”

4.9.3.5. “Hava olayları konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Mevsimler konusu. Gün, yıl, güneşin hareketleri, yağmur, kar gibi. Bunları kavraması zor çocukların.”

D-K-Sevil: “Mevsimler, doğa olayları gibi konularda özellikle kullanmaya

çalışıyorum.”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

4.9.3.6. “Dünyanın hareketleri konusunda” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ömer: “Dünyanın hareketleri konusunda”

4.9.4. “Hayat Bilgisi dersinde hedeflere uygun olduğunda” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Kadir: “Hayat Bilgisi dersinin içinde zaten en çok kullanıldır. Hayat Bilgisi’nde daha çok kullanılır. Diğer derslerde de kullanırız ama Hayat Bilgisi dersinde daha çok.”

D-E-Mahmut: “Hayat Bilgisi dersinde kullanıyorum. Hedeflere uygun olduğunda kullanıyordum ama şimdi bayağı zevkli. Derlenmesi, intizama girmesi gerekiyor. Evde kendi malzememi getiriyorum.”

D-E-Ömer: “Baktığımda şu benim işime yarayabilir, öğrenciye izletebilirim deyip aldığım oluyor.”

D-E-Ahmet: “Hayat Bilgisi’nde bir şarkı olabilir. O şarkının o anda gösterilmesi öğrenmeye verimli olacaktır.”

Ö-E-Hasan: “Animasyon için eğitim siteleri var. Eba gibi, Okulistik gibi. Orada biz inceliyoruz. Konularla ilgili animasyon filmler hoşumuza giden.”

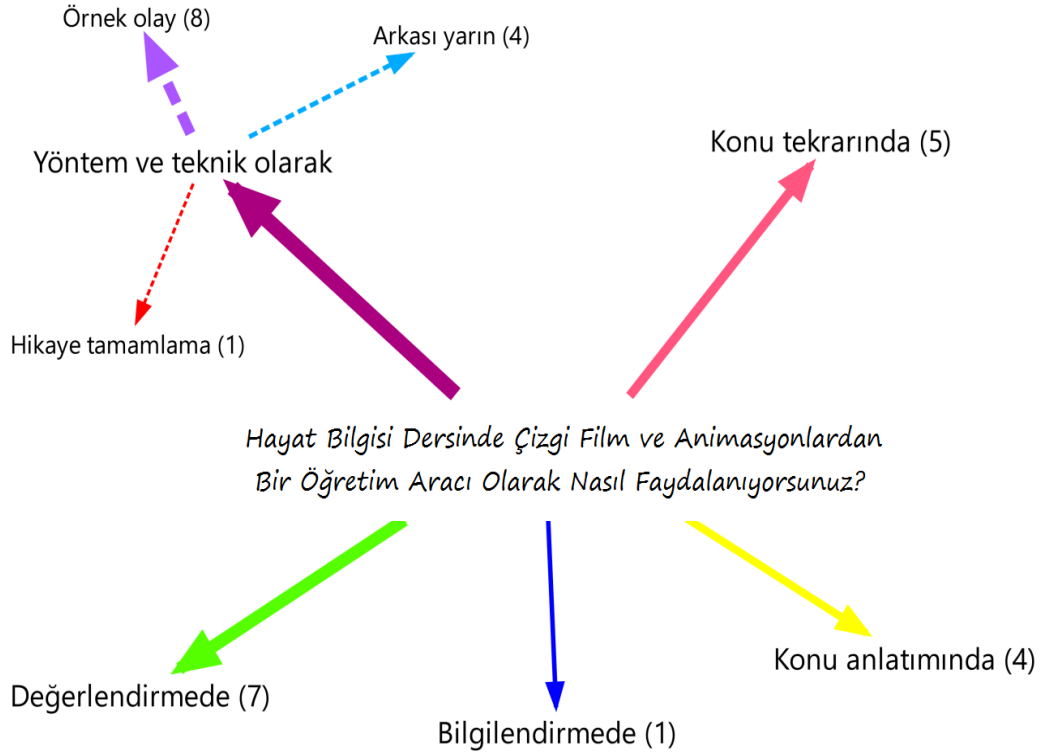
D-E-Orhan: “Eğitimin ne kadar önemli olduğunu gösterebilmek için okul yolunda diye bir animasyon izlettim. Sonra üzerine konuşturuyorum.”

D-E-Ekrem: “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”

Ö-E-Naafi: “Bu konuda ikinci sınıf okutuyorum. Bu örnek olarak Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları, temizlik, sağlık, beslenme üzerine, trafik kuralları, bayramlar... Bunları çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor.”

4.10. ONUNCU ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın onuncu alt problemi “Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonlardan bir öğretim aracı olarak nasıl faydalanmaktadır?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.8. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyonlardan Bir Öğretim Aracı Olarak Faydalanma Durumları

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.8'e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve Animasyonlardan Bir Öğretim Aracı olarak faydalanma durumlarına yönelik düşüncelerinin 5 kategori altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu kategorilerden “Yöntem ve teknik olarak” ifadesi 13 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriye 7 kez ile “Değerlendirmede”, 5 kez ile “Konu tekrarında, 4 kez ile “Konu anlatımında” kategorisinin izlediği görülmektedir. “Bilgilendirmede” kategorisi ise 1 kez ile en az ifade edilen kategori olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve Animasyonlardan Bir Öğretim Aracı olarak faydalanma durumlarına yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.10.1. “Yöntem ve teknik olarak” kategorisine ifade örnekleri:

4.10.1.1. “Örnek olay” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Ayşe: “Mesela dün bir etkinlikte soru cevaplıyorduk. Koridorda koşmamalıyız diyor. Kimi diyor doğru, kimi diyor yanlış. Tamam, koridorda koşmamalıyız. Bunu öğrenmiş ama bunun doğru mu yanlış mı olduğunu idrak edemiyor. Yani en son böyle yaşanmış, müdür

yardımcımız sizi koşmayın diye durdurmuyor mu? Durduruyor. Demek ki koşmamamız lazım diyorum. Sen bunu defalarca örneklendir, yap. Ama öğrenmediği için, dikkatini çekmediği için aynen o şekilde devam ediyor yani. O açıdan izledikleri faydalı olur diye düşünüyorum.”

D-K-Demet: “Ben yarıda kesip, onunla ilgili konuşuyoruz soru cevap şeklinde çocuklarla. Sonra tekrar devam ediyoruz. Burada ne odu? Çocuk bunu niçin yaptı? Fikirlerini ala ala gidiyorum. Kesinlikle çocuklar bir animasyon izleyeceğiz. Baştan sona kadar izleyelim şeklinde değil. Durduruyorum, konuşuyoruz, onların cevaplarını alıyorum. Siz ne yapıyorsunuz, Siz bu şekilde yapıyor musunuz? Gibi...”

D-E-Ömer: “Örnek olay şeklinde.”

D-K-Serap: “Birkaç gün sonra tekrar sorabilirsin. İzlediğimiz filmde örnek çocuk dişlerini fırçalıyordur. Sen bunu uyguluyor musun? Sürekli mi uyguluyorsun, yoksa biraz uygulayıp bıraktın mı?”

D-E-Emre: “Bunları anlattık, hadi buradan da bunları izleyelim. Örnek bir olay. Bunun üzerine konuşalım diye”

4.10.1.2. “Arkası yarım” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Arkası yarım tekniği gibi parçayı bazı yerlerinde keserek kullanırım.”

D-K-Mehtap: “Evet. Devamını o tamamlasın. Bundan sonra ne olacak ya da hepsine tahmin ettirip, kimin tahmini tuttu diye o şekilde bir şey de yaptırabiliriz.”

D-K-Merve: “Animasyonun sonunda ya da ortasında sıra sizde diye başlayıp, onları devam ediyor aynı şeyi. Sonra tekrardan animasyon kaldığı yerden devam ettiğinde bakıyorlar ki animasyon kendi söylediğiyle örtüşüyor. O zaman çok güzel oluyor.”

4.10.1.3. “Hikâye tamamlama” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Mahmut: “Genelde hikâye ve masalın sonuç kısmını seyrettirip, ön kısmını istiyorum. Sonra tamamını izlettiriyorum.”

4.10.2. “Değerlendirmede” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Değerlendirme”

D-E-Burhan: “Arkadaşların söylediği gibi ben de aynı, dikkati dağılmış öğrenci olabilir. Her öğrenci bir değildir. Biz tamamını izliyor diyoruz ama o anda bazı öğrenciler başka hayallere dalmış olabiliyor. Ara ara kesmeler yapıp, öğrencilerden fikirlerini alıp, geri dönüt alabiliriz.”

D-E-Erdal: “Konuyu pekiştirmek için, tekrar amaçlı veya etkinlikler varsa yaptırıyoruz.”

D-K-Serap: “Valla önce konuya giriş yaparım. Sonra çocuklar olayı anladı, kavradı. Çizgi film veya animasyonu da koyup, onun üzerinde pekiştirme çalışması yapılabilir. Bunlardan yorum alınabilir. Hepsi farklı şeyler algılamış olabilir. Onlardan geri dönüt alabilirsin böylece.”

D-K-Emel: “Yani çocuklara orada değerlendirme yapmak, soru sormak, onu onun içine çekmek çok daha faydalı oluyor.”

D-K-Leyla: ” Destekleme, tamamlama için. Önce bir giriş yapıyoruz. Girişi tamamlama, destek anlamında.”

4.10.3. “Konu tekrarı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Leyla: ” Destekleme, tamamlama için. Önce bir giriş yapıyoruz. Girişi tamamlama, destek anlamında.”

Ö-K-Sevda: “Ben de konu tekrarı yaparken izletiyorum, her zaman değil.”

D-K-Sevil: “Mesela ön hazırlık için kullanıyorum, ben de tekrar amaçlı kullanıyorum genelde görselleri.”

D-E-Erdal: “Konuyu pekiştirmek için, tekrar amaçlı veya etkinlikler varsa yaptırıyoruz.”

4.10.4. “Konu anlatımında” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Bazen de konu anlatımı olarak kullanırız. “

D-K-Leyla: ” Destekleme, tamamlama için. Önce bir giriş yapıyoruz. Girişi tamamlama, destek anlamında.”

D-E-Erdal: “Biz videoyu açıyoruz mesela konuyu anlatıyoruz.”

4.10.5. “Bilgilendirmede” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Bilgilendirme”

4.11. ON BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın on birinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşünceleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4.9. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenlere Yönelik Düşünceleri

✓	Çizgi film ve animasyon kullanırken dikkat edilmesi gerekenler	
	Verilen mesajlar açık olmalı	23
	İçerik dersin hedefine ve amacına uygun olmalı.	19
	Süre çok uzun, çok kısa olmamalı	18
	Öğrenci seviyesine uygun olmalı	17
	Kazanımlara uygun olmalı	16
	Milli ve manevi değerlere uygun olmalı	13
	Karakterler özel olarak seçilmeli	12
	Öğrencinin hayal dünyasına uygun olmalı	11
	Değer içerikli olmalı	11
	Zevkli ve eğlenceli olmalı	10
	Durdurup çocukları derse katarak izlenmeli	10
	Çocuğa görelik ilkesi işe koşulmalı	10
	Çocuğa uygun rol modeller olmalı	9
	Dersin tamamında kullanılmamalı	8
	Dikkat çekici olmalı	7
	Konu ve zaman açısından uygun olmalı	6
	Dili yumuşak olmalı, argodan kaçınılmalı	5
	Türkçeyi doğru ve etkili kullanmayı sağlamalı	4
	Eğitici olmalı	3
	Ses düzeyi, ses kalitesi, görüntü kalitesi uygun olmalı	3
	Derste kullanmadan önce öğretmen izlemeli	2
	Sonunda değerlendirme yapılmalı	2
	Fırsat eşitliği sağlamalı	1
	Bilgilendirici olmalı	1
	Birden çok kazanımı bir arada ve doğru şekilde verebilmeli	1
	Toplumsal kurallara uygun olmalı	1
	Akıcı olmalı	1
Σ	TOPLAM	224

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 4.9'a göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşüncelerinin 27 kategori altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu kategorilerden “Verilen mesajlar açık olmalı” ifadesi 23 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 19 kez ile “İçerik dersin hedefine ve amacına uygun olmalı.”, 18 kez ile “Süre çok uzun, çok kısa olmamalı”, 17 kez ile “Öğrenci seviyesine uygun olmalı”, 16 kez ile “Kazanımlara uygun olmalı”, 13 kez ile “Milli ve manevi değerlere uygun olmalı, 12 kez ile “Karakterler özel

olarak seçilmeli”, 11’er kez ile “Öğrencinin hayal dünyasına uygun olmalı” ve “Değer içerikli olmalı” kategorilerinin izlediği görülmektedir. “Fırsat eşitliği sağlamalı”, “Bilgilendirici olmalı”, “Birden çok kazanımı bir arada ve doğru şekilde verebilmeli”, “Toplumsal kurallara uygun olmalı” ve “Akıcı olmalı” kategorileri ise 1’er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. 27 kategoride toplanan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşünceleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin toplam 224 frekansa sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.11.1. “Verilen mesajlar açık olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Sevda: “Öncelikle verilmek istenen mesaj net olmalıdır. Hem dikkat eksikliği oluyor hem de yarım bırakılan çizgi filmler mesela mesajını tam olarak vermeyip yarım bırakılmışsa çocuğun kararsız ve tutarsız olmasına neden olabiliyor.”

Ö-K-Kadriye: “Verilen mesajlara dikkat etmeli”

Ö-E-Naafi: “Oradaki öğretmen önceden izlemesi gerekiyor. Sakıncalı konuşmalar geçiyor mu? Uygunsuz davranış var mı? Uygunsuz sözcükler var mı?”

D-K-Mehtap: “Güvenilir olmalı bir kere.”

D-K-Melek: “Olumlu davranışlar kazandıracak şekilde olması lazım. Yanlış bilgi olmaması lazım.”

Ö-E-Hasan: “Hani çizgi çocuğa yararlı, hangi çizgi filmin zararlı, ebeveynlerin eğitilerek bunları kontrollü bir şekilde izlemesi lazım. Tabi ki demin de dedik, adam reklam amacıyla, daha çok ilgi çekmek, çok izlenmek amacıyla çizgi film ve animasyonlar yapıyor. Bunlar bizim eğitim öğretimle ilgisi olmayan şeyler ama çocuklar izliyorlar ve bunun gerçekten de biz çok zorluklarımızı çekiyoruz. Çocuklarda kişilik bozukluklarına neden oluyor. O çocukları örneği; korku, küfür söyleme.”

Ö-E-Kadir: “Çok karmaşık olmaması lazım. Yani basit cümlelerle hedefe basit gitmesi lazım. Eğer böyle karıştırarak yaparsa çocuk hem hedefe ulaşamaz hem de kazanım elde edemeyiz. Hem de çocuğa zarar vermiş olabiliriz diye düşünüyorum.”

Ö-E-Naafi: “Oradaki bir kahramanın hareketleri hoşuna gitmeyebilir. Öğrenci onun dediğinin tersini de yapabilir. Onun tipi veya konuşması hoşuna gitmiyor veya içeriği hoşuna gitmediği zaman yanlış yine de öğrenci sapabiliyor. Bunu da kendileri uygulamalarında

gösterebilir davranışlarında. Daha sonra düzelmesi zor sorunlar ortaya çıkıyor. Bunları düzeltmek için uğraş vermemiz gerekiyor bu yanlış davranışları alt etme konusunda. Arkadaşlarına yaptığı davranışlarda görüyoruz bunu. Konuşmalarında görüyoruz.”

Ö-K-Kadriye: “Orada bir şey îmâ etmemesi lâzım. “

D-K- Sevil: “İzlediği şeylerde zararlı içerikler olmamalı.”

Ö-K-Sevda: “Çocuk dikkat çekebilmek için olumsuz davranışlara çok yöneliyor. Burada onu gördüm ben. Onun için olumsuz olan davranışları, olumsuz olan konuları çok izletmek doğru değil diye düşünüyorum.”

D-K-Merve: “En çok dikkat etmemiz gereken çocukların alacağı bilgilerin onu gelecekte nasıl bir insan yapacağı. Bu çok önemli gerçekten. Çizgi film karakterleri çocuklar üzerinde büyük bir rol model. O yüzden çizgi filmleri seçerek iyi bir insan yetiştirmemiz gerekiyor. Çocukların genetiğini, kişiliğini bozan, zararlı şeyler olanları seçeceğiz ve çocuklarımızı geleceğe hazırlayacağız.”

Ö-K-Kadriye: “En önemlisi de ama bence hazırlanırken hazırlayan kişilerin herhangi bir mesaj vermemesi çok önemli.”

D-K-Nefise: “Aslında dikkat etmemiz gereken, o animasyonu daha önceden benim izlemiş olmam gerekiyor. Ama şimdiye kadar öyle bir şey yapmadım. Neden? Çünkü izlediğim şeyler Morpa Kampüs. Bütün öğretmenlerin kullandığı, güvenilir bir eğitim sitesi olduğu için izlemedim. Ama önce animasyonu sen izleyeceksin, tespitlerin varsa yapacaksın.”

Ö-K-Kadriye: ” Mesajları doğru ve anlamlı olmalı.”

4.11.2. “İçerik dersin hedefine ve amacına uygun olmalı.” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: ” İçerik tutmalı ”

D-E-Ahmet: “Hedeflere, amaca, kazanımlara uygun olmalı.”

D-E-Burhan: “Öncelikle kazandıracağımız davranışa uygun mu? Amaca uygun olup olmadığına bakıyoruz.”

D-K-Leyla: “İçerik konuyla ne kadar özdeşleşiyor ve çocuğun seviyesine ne kadar inebiliyor ve bana ne kadar destek çıkabiliyor? Benim anlatımım beni nasıl destekliyor? Bütünlüğü sağlamak anlamında onlara dikkat ederdim.”

D-E-Mahmut: “Hedefe direk gidecek. Bunun yanında hedefe direk gidecek

kazanımların yanında göremediğimiz kazanımları da verir. Bunlar +’mı, -’mi ona da bakmak lazım.”

D-K-Mehtap: “Orada yanlış bilgi olmasına. Gerçekten yanlış bilgiler de öğretiyor. Konuyu kapsamamasına. Gerçekten konunun dışına çıkması dersin amacını saptırır yani.”

D-E-Ömer: “Vermek istediğim hedefe, amaca uygun olmalı.”

D-K-Melek: “Tabi uygun çizgi film, her çizgi film de izletilmez.”

D-K-Nefise: “Aslında dikkat etmemiz gereken, o animasyonu daha önceden benim izlemiş olmam gerekiyor. Ama şimdiye kadar öyle bir şey yapmadım. Neden? Çünkü izlediğim şeyler Morpa Kampüs. Bütün öğretmenlerin kullandığı, güvenilir bir eğitim sitesi olduğu için izlemedim. Ama önce animasyonu sen izleyeceksin, tespitlerin varsa yapacaksın. Ama yapmadım yani. Şimdiye kadar da sorun yaşamadım yani.”

D-K-Sevil: “İzlediği şeylerde zararlı içerikler olmamalı. Dersle alakası olmalı ”

Ö-K-Sevda: “çocuk dikkat çekebilmek için olumsuz davranışlara çok yöneliyor. Burada onu gördüm ben. Onun için olumsuz olan davranışları, olumsuz olan konuları çok izletmek doğru değil diye düşünüyorum.”

D-K-Sevil: “Konuyla alakalı olacak ”

4.11.3. “Süre çok uzun, çok kısa olmamalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: “Süresi ”

D-E-Osman: “Uzun olmamasına, konu ve zaman açısından uygun olmalı”

D-E-Cavit: “Kısa olmalı, öz olmalı. Süreye ve kazanıma uygun olmalı. ”

D-E-Ömer: “Uzun olmayacak. Çabucak anlatabilecek olmalı.”

D-E-Ahmet: “Fakat film uzadıkça çocuğun ana fikre olan yaklaşımı uzaklaşır. Kısa olduğunda ancak çocuklar bazı çıkarımlarda bulunabilir. Uzun olduğunda bir giriş bir de sonuç bölümünü hatırlayabiliyor. Kısa olmalı yani.”

Ö-E-Naft: “Konuya göre 3-5 dk. yı da geçmemeli. Fazla olmamalı. ”

D-K-Melek: “Süresinin çok uzun olmaması lazım ”

D-K-Demet: “Bence animasyonlar çok uzun süreli olmamalı. Uzun süreli olursa konunun dışına da çıkabilir.”

D-K-Sevil: “Süresi uzun olmayacak. ”

Ö-E-Kadir: “15 dk.yı geçmemesi lazım.”

D-K-Demet: “Animasyonla veya çizgi film süresinin belli olması lazım. Yan çok uzun olmaması lazım. Çocuğa ereceği dersi veya şeyi belirli bir sürede vermesi lazım.”

D-K-Leyla: “süre önemliydi.”

4.11.4. “Öğrenci seviyesine uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: “Öğrencinin yaş grubuna uygun olmalı.”

D-E-Burhan: “Çocuğun seviyesine uygun mu? Amaca uygun olabilir ama çocuğun seviyesine uygun olmayabilir. Amaca ulaşamayız.”

D-E-Ömer: “Çocuğun seviyesine uygun olmalı.

D-E-Emre: “Öğrenciye iyi hitap edecek, özüne.”

D-E-Ahmet: “Sınıf düzeyine”

D-E-Mahmut: “Öğrenci seviyesi. Beni boğarsa zaten öğrenciyi boğar. Öğrenciyi sıkmayacak”

Ö-K-Sevda: “Yaş ve özelliklerine uygun olmalı ”

D-K-Melek: “Seviyesine uygun olmalı”

D-K-Mehtap: “Çocuğa göre olmalı. Seviyesine uygun olmalı. Bazı şeyleri izleyemiyorlar, sıkıcı geliyor. Bunu da zaten anladığın zaman durduruyorsun.”

D-K-Nefise: “Aslında dikkat etmemiz gereken, o animasyonu daha önceden benim izlemiş olmam gerekiyor. Ama şimdiye kadar öyle bir şey yapmadım. Neden? Çünkü izlediğim şeyler Morpa Kampüs. Bütün öğretmenlerin kullandığı, güvenilir bir eğitim sitesi olduğu için izlemedim. Ama önce animasyonu sen izleyeceksin, tepitlerin varsa yapacaksın. Ama yapmadım yani. Şimdiye kadar da sorun yaşamadım yani.”

D-K-Demet: “Öğrenci seviyesine uygun olmalı.”

D-K-Melek: “Tabi uygun çizgi film, her çizgi film de izletilmez.”

Ö-K-Sevda: “Yaş grubuna uygun olmalıdır. Çünkü; ilkokula gelen öğrenciler mesela 3 yaşında, 5 yaşında okuma yazma öğrendi deniyor. Bunlar erken uyarıcıdır ve zararlıdır. Çocuğun okumasında, eğitiminde zararlı olan şeylerdir. Birçok çizgi film çocuğa erken uyarıcı olduğu için dikkat eksikliğine yol açıyor.”

Ö-E-Kadir: “Basit kelimeler, kısa cümleler, kurallı cümleler, renkli olmalı, karmaşık

olmamalı diye düşünüyorum.”

D-K-Leyla: “Çocuğun seviyesi, dili önemli, içerik konuyla ne kadar özdeşleşiyor ve çocuğun seviyesine ne kadar inebiliyor?”

4.11.5. “Kazanımlara uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Kazanımlara uygun olmalı.”

D-E-Mahmut: “Hedefe direk gidecek. Bunun yanında hedefe direk gidecek kazanımların yanında göremediğimiz kazanımları da verir. Bunlar +’mı, -’mi ona da bakmak lazım. Mesela, diyelim ki, bir kazanımı macerayla anlatıyor. Ama bu macerayı yaparken bir haksız kazanç, bir hırsızlık gibi bir şey var. Bunlar hedefe giderken biz onu göremeyiz ama çocuk onu görür. Gizli kazanımdır bu. Olumlu ya da olumsuz olduğunu görmemiz lazım.”

D-K-Demet: “Kazanımlara kesinlikle uygun olmalı”

D-E-Cavit: “Kazanımlara uygun olmalı.”

D-E-Ahmet: “Kazanımlara uygun olmalı.”

D-E-Erdal: “Kazanımlara yönelik olmasına”

D-K-Melek: “Tabi uygun çizgi film, her çizgi film de izletilmez.”

D-K-Mehtap: “Konuyu kapsamamasına. Gerçekten konunun dışına çıkması dersin amacını saptırır yani.”

D-K-Demet: “Animasyonları biz her zaman, her daim kazanıma uygun oldukça kullanabiliriz.”

D-K-Nefise: “Aslında dikkat etmemiz gereken, o animasyonu daha önceden benim izlemiş olmam gerekiyor. Ama şimdiye kadar öyle bir şey yapmadım. Neden? Çünkü izlediğim şeyler Morpa Kampüs. Bütün öğretmenlerin kullandığı, güvenilir bir eğitim sitesi olduğu için izlemedim. Ama önce animasyonu sen izleyeceksin, tespitlerin varsa yapacaksın. Ama yapmadım yani. Şimdiye kadar da sorun yaşamadım yani.”

D-K-Sevil: “Dersle alakası olmalı”

Ö-E-Kadir: “Bir de bu çizgi filmlerde muhakkak Hayat Bilgisi dersinde belli kazanımlara göre hazırlanmış çizgi filmlerdir. Bu kazanımları oradaki işte figürlerle, hayvanlarla dramatize edilerek anlatılması çocuğun birtakım davranış edinmesini sağlayacaktır, kolaylaştıracaktır. Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.”

Ö-K-Sevda: “Kazanımlara uygun olmalı zaten.”

D-K-Sevil: “Konuyla alakalı olacak ”

4.11.6. “Milli ve manevi değerlere uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Milli olmalı.”

D-E-Erdal: “Bir de milli ve manevi değerlere uygun olmasına dikkat etmeliyiz.”

D-E-Ahmet: “Milli olmalı, kültürel özelliklerimize uygun olmalı”

D-K-Ayşe: “Aile içinde babanın görevleri nedir, sınırları nelerdir? Annenin görevleri nedir, ne kadar sınırı vardır? Birbirlerine karşı iletişimleri.”

D-K-Serap: “Evet, vatan millet sevgisini yansıtmalı ve bu sahici olmalı, uyduruktan, göstermelik olmamalı. Ben onu izlerken içimden gelerek duygulanmalıyım, ağlamalıyım, hissetmeliyim.”

D-E-Fikret: “Vatan millet sevgisi.”

D-E-Bekir: “Milli olmalı. Bizden olmalı.”

4.11.6.1. “Kültürümüze uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Sosyal içerikli olmalı. Sosyal ilişkileri gösterici ve öğretici olmalı.”

D-E-Bekir: “kültürümüze, uygun olmalı.”

D-K-Melek: “Olumlu davranışlar kazandıracak şekilde olması lazım. Yanlış bilgi olmaması lazım.”

4.11.7. “Karakterler özel olarak seçilmeli” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Bazen de kötü örnekler de olmalı.Konuya ve zamana göre değişmeli. (Karakterler)”

Ö-E-Nafi: “Oradaki kahramanlar çok önemli. Onların giyim tarzlarını kendilerine örnek alabilir çocuklar.”

D-K-Serap: “Gerçekçi olmalı. Yoksa uyduruktan bir kahraman yaratıp, milletin gözüne sokulmamalı. Gerçek kahramanlara yer verilmeli.”

Ö-K-Kadriye: ” Şimdi karakterlerin kullanılışı önemli olabilir. Çocuk bunu izlediği zaman bir kere oradaki kahraman gibi olmak isteyebilir. Atıyorum orada bir koşan kişi varsa hiperaktiviteye yönlendirebilir. Örnek alabilir. Olumsuzluklarını konuşuyoruz. Evet hiperaktiviteye yol açabilir. Bilinçaltında olumsuz şeylerin gelişmesine sebebiyet verebilir. Ne olabilir? Mesela hayal gücü aşımı olup ondan esinlenebilir.”

Ö-E-Nafi: "Oradaki bir kahramanın hareketleri hoşuna gitmeyebilir. Öğrenci onun dediğinin tersini de yapabilir. Onun tipi veya konuşması hoşuna gitmiyor veya içeriği hoşuna gitmediği zaman yanlış yine de öğrenci sapabiliyor. Bunu da kendileri uygulamalarında gösterebilir davranışlarında. Daha sonra düzelmesi zor sorunlar ortaya çıkıyor. Bunları düzeltmek için uğraş vermemiz gerekiyor bu yanlış davranışları alt etme konusunda. Arkadaşlarına yaptığı davranışlarda görüyoruz bunu. Konuşmalarında görüyoruz."

Ö-K-Kadriye: "Şimdi bu rol model aldığı için çizgi filmin kahramanlarının seçiminde de çok dikkat edilmesi gerekiyor."

Ö-E-Kadir: "Uygun kahramanlar olması lazım."

Ö-K-Kadriye: "Karakter önemli, çocuğun örnek alması bakımından"

4.11.8. "Öğrencinin hayal dünyasına uygun olmalı" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Orhan: "Öğrencinin hayal dünyasına uygun olmalı."

Ö-E-Kadir: "Bu kazanımları oradaki işte figürlerle, hayvanlarla dramatize edilerek anlatılması çocuğun birtakım davranış edinmesini sağlayacaktır, kolaylaştıracaktır. Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum."

D-E-Ali: "Hayal dünyasını geliştirici olmalı. Çok gerçekçi olmamalı."

D-E-Demet: "Çocuklar kendilerinden bir şey buldular."

D-K-Melek: "Tabi uygun çizgi film, her çizgi film de izletilmez."

Ö-E-Kadir: "Çocukların gelişimi, ruh dünyasını, işte onların beyaz sayfasını temiz tutmak, bir kurşun kalemin lekesi gibi bir leke koymamak için kılı kırk yararak inceleme yapan insanlar var. Bir de bunu para için yapanlar var. Onlar bunun hiçbir şeyine dikkat etmeyenler. Yani ne kelimesine, ne cümlesine, ne figürüne, ne kahramanına dikkat etmeyen."

Ö-K-Sevda: "Yaş ve özelliklerine uygun olmalı"

D-K-Mehtap: "Verdiği örnekler çocuğun yaratıcılığını geliştirebilmeli."

4.11.9. "Değer içerikli olmalı" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: "Sosyal içerikli olmalı. Güzel davranışlar içermeli. Sosyal ilişkileri gösterici ve öğretici olmalı"

D-E-Bekir: "Değerlerimize"

D-E-Emre: "Hayat Bilgisi dersinde çocuk manevi yönü de lazım. Aileden gelen şeyleri de birleştirerek, düzen nizam konusunda bu işleri maneviyata bağlayarak da

çözebiliyoruz.”

D-K-Ayşe: “Özür dilemeyi ve gerektiğinde senden özür dilenmesi gerektiğini”

D-K-Melek: “Olumlu davranışlar kazandıracak şekilde olması lazım.”

D-K-Merve: “Çizgi film karakterleri çocuklar üzerinde büyük bir rol model. O yüzden çizgi filmleri seçerek iyi bir insan yetiştirmemiz gerekiyor. Çocukların genetiğini, kişiliğini bozan, zararlı şeyler olanları seçeceğiz ve çocuklarımızı geleceğe hazırlayacağız.”

D-K-Sevil: “Tabi yararlı olacak. Konuyla alakalı olacak. Bu çok önemli.”

D-K-Serap: “Önce çocukları geleceğe hazırlayacak seçilmiş çizgi filmlerin olması gerekiyor. Hoşgörü, anlayış, paylaşım, tek kalıp değil. Bak şimdi şurada bir sürü insanız. Hepimiz farklı farklı düşünüp ama birlikte yaşayabiliyoruz, birlikte gülebiliyoruz, gelecek kaygısını birlikte çekiyoruz, geçmiş için birlikte üzülüyoruz. Bunları ön plana çıkaran animasyonlar hazırlanmalı.”

Ö-K-Kadriye: “Hani davranış eğitiminde de önemli diye düşünüyorum. Hani o anda bir şey izliyorlar. Nasıl davranmaları gerektiğini gösteriyor.”

4.11.10. “Zevkli ve eğlenceli olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Çünkü onların zevki bu, hareketli olması lazım. Onlarda aslında uygun mu? Değil mi? diye bakmıyorum ama zevk alıyorlar.”

Ö-E-Kadir: “Bu kazanımları oradaki işte figürlerle, hayvanlarla dramatize edilerek anlatılması çocuğun birtakım davranış edinmesini sağlayacaktır, kolaylaştıracaktır. Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.”

D-K-Melek: “Çizgi filmi çok seviyorum ben. Hani renk hoşuma gidiyor. İmkânım olduğu sürece kullanmak istiyorum.”

D-K-Demet: “Mesela ben şeyi izlettim: “Her çocuk özeldir.” Mesela benim çocuklar 1. Sınıf olmasına rağmen çocuklar kendilerinden bir şey buldular. O filmde çok zevk alarak izlediler. Mesela kendilerinin de bir şey başarabileceğini, ağır bir film olmasına rağmen çok zevk aldılar onu izlerken.”

4.11.10.1. “Renkli olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Kadir: “Dikkatini çekiyor, dünyasına giriyor. Çocuğun dünyası siyah beyaz değil, renkli.”

D-K-Melek: “Çizgi filmi çok seviyorum ben. Hani renk hoşuma gidiyor. İmkânım

olduğu sürece kullanmak istiyorum.”

Ö-K-Kadriye: “Tabi ki renkler, dramatize hepsi var.”

Ö-E-Kadir: “Renkli olmalı”

4.11.11. “Durdurup çocukları derse katarak izlenmeli” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Ben yarıda kesip, onunla ilgili konuşuyoruz soru cevap şeklinde çocuklarla. Sonra tekrar devam ediyoruz. Burada ne odu? Çocuk bunu niçin yaptı? Fikirlerini ala ala gidiyorum. Kesinlikle çocuklar bir animasyon izleyeceğiz. Baştan sona kadar izleyelim şeklinde değil. Durduruyorum, konuşuyoruz, onların cevaplarını alıyorum. Siz ne yapıyorsunuz, Siz bu şekilde yapıyor musunuz? Gibi...”

D-E-Fikret: “Öğretmen araya girmeli. Yani rehberlik yapmalı. Devamlı filme bırakırsak olmaz. Devamlı filmle baş başa bırakmamak lazım. Öğretmenin araya girmesi lazım. Öğretmen rehberlik etmeli. Soru cevap şeklinde sorular sorduğu zaman güzel olur yani.”

D-K-Emel: “Bu uzun olan şeylerde ben genelde durdurup sürekli çocuklara soru sorarak bunu izletiyorum. Çocuklarda dinleyenle dinlemeyen belli oluyor ve durdurduğum zaman zaten “Aaa! Öğretmen soru soruyor, biraz daha dikkatli dinleyeyim.” konusuna da girmiş oluyor. Daha iyi öğrendiğini düşünüyorum o şekilde.”

D-K-Demet: “Hani Hayat Bilgisi’nde konu işlenirken durdurup, orada ne anlatılmak isteniyor veya durdurup orada soru sorarak izletmesi gerekiyor. Yoksa sıkılıyor çocuklar. Pür dikkat hadi bu bitene kadar bekleyin, konuşmayın desek çocuklar sıkılıyor. O yüzden geriye dönüt şeklinde sürekli çocuklarla soru cevap şeklinde izlenmesi gerekiyor. Ders işlerken, dersle ilgili animasyon kullanıyorsak, bunu da yapmamız lazım.”

D-K-Mehtap: “Ya da duraklatıp mesela buradan sonrasında sizce ne olacak? Onların düşüncelerini yine aktif katmış olacaksınız.”

D-K-Melek: “Yarıda kesiyor bazı animasyonları Morpa Kampüs’te vs. Sözü üzerine yarıda kesmekle kontrolü sağlıyor. Çocuklar boş mu izliyorlar veya dinleyip anlayarak mı izliyorlar?”

D-K-Demet: “Yani kesinlikle durdurup, çocuklarla bağlantıya geçip ondan sonra devam etmemiz lazım.”

4.11.12. “Çocuğa görelilik ilkesi işe koşulmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “soyut şeyleri çok âfâki olmamalı.”

Ö-E-Kadir: “Basit kelimeler, kısa cümleler, kurallı cümleler, renkli olmalı, karmaşık olmamalı diye düşünüyorum.”

D-K-Sevil: “Çocuğun yaşantısına uygun olmalı.”

Ö-E-Kadir: “Çocukların gelişimi, ruh dünyasını, işte onların beyaz sayfasını temiz tutmak, bir kurşun kalemin lekesi gibi bir leke koymamak için kılı kırk yarararak inceleme yapan insanlar var. Bir de bunu para için yapanlar var. Onlar bunun hiçbir şeyine dikkat etmeyenler. Yani ne kelimesine, ne cümlesine, ne figürüne, ne kahramanına dikkat etmeyen.”

Ö-K-Sevda: “Yaş ve özelliklerine uygun olmalı”

D-K-Sevil: “Gelişimini olumsuz yönde etkilememeli. Duygusal gelişimine özellikle”

D-K-Mehtap: “Çocuğa göre olmalı.”

4.11.13. “Çocuğa uygun rol modeller olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Mesela kendilerinin de bir şey başarabileceğini ”

Ö-K-Kadriye: “Rol model olabilir olumsuz yönde gibi...”

D-K-Merve: “En çok dikkat etmemiz gereken çocukların alacağı bilgilerin onu gelecekte nasıl bir insan yapacağı. Bu çok önemli gerçekten. Çizgi film karakterleri çocuklar üzerinde büyük bir rol model. O yüzden çizgi filmleri seçerek iyi bir insan yetiştirmemiz gerekiyor. Çocukların genetiğini, kişiliğini bozan, zararlı şeyler olanları seçeceğiz ve çocuklarımızı geleceğe hazırlayacağız.”

Ö-E-Kadir: “Çocukların gelişimi, ruh dünyasını, işte onların beyaz sayfasını temiz tutmak, bir kurşun kalemin lekesi gibi bir leke koymamak için kılı kırk yarararak inceleme yapan insanlar var. Bir de bunu para için yapanlar var. Onlar bunun hiçbir şeyine dikkat etmeyenler. Yani ne kelimesine, ne cümlesine, ne figürüne, ne kahramanına dikkat etmeyen.”

Ö-K-Sevda: “Olumsuz olanları çok izletme taraftarı değilim. Onun için olumsuz olan davranışları, olumsuz olan konuları çok izletmek doğru değil diye düşünüyorum.”

Ö-E-Hasan: “Örneğin; Hayat Bilgisi dersinde mücadele etmenin, bir başarıya ulaşmak için insanın mücadele etmesi gerektiğini, zorluklara katlanması gerekiyor. Örneğin; La Fontein’in bir fablını gösterebilirsiniz. Kurbağanın Hikayesi var. Sütün içine düşüyor. Biri pes ediyor, boğuluyor. Diğeri ise yüzüyor yüzüyor. Sonunda önüne bir kaymak çıkıyor. O

kaymağın üzerine çıkararak kurtuluyor. Bu ne yapıyor? Hayatta kalmak için mücadele ediyor. Bu çocuklara başarı için mücadele etmenin şart olduğunu, öyle her şeyin kolay olmadığını gösteren bir çizgi film. Böyle çizgi filmler de bir örnek olarak gösterilebilir.”

Ö-K-Kadriye: “Şimdi bu rol model aldığı için çizgi filmin kahramanlarının seçiminde de çok dikkat edilmesi gerekiyor.”

D-K-Melek: “Olumlu davranışlar kazandıracak şekilde olması lazım.”

4.11.14. “Dersin tamamında kullanılmamalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Naafi: “ Şimdi biz Hayat Bilgisi konularını işlerken, kazanımları verirken öğrenciyi katıyoruz. Drama ettiriyoruz, göz göze geliyoruz, sorular soruyoruz, konuşturuyoruz. Öğretmenle yakın, samimi bir bağ oluşuyor. Bu bağı kaybedebiliriz. Sürekli film izlettiğimiz zaman bir samimiyetsizlik ortaya çıkabilir. Nasılsa izleyip çıkıyoruz. Çocuk burada kendine alması gereken dersi de almayabilir. Ayrıca diyalog eksikliği ortaya çıkar. Konuşmada sıkıntı çıkar.”

D-K-Demet: “Derste sadece animasyona bağlı kalınmamalı ”

Ö-E-Hasan: “Çizgi filmleri gösteriyoruz, güzel. Bunun uygulamasını yapmak lazım bir de. Çocuklarımızı götüreceğiz. Yapılmış bir eğitim alanı, gerçek hayatın içerisinde onu uygulayabiliyorlar mı? Kırmızı ışıkta duruyor, yeşil ışıkta geçebiliyorlar mı? Hayata geçirebiliyorlar mı? Hayat Bilgisi dersi hayata davranış haline getirilmesi, eğitilmesidir sonuç olarak. Geçiriyor mu ona bakmak lazım. Eğer yapmışsa faydalı olmuştur. Yapmamışsa sadece kalmış.”

Ö-E-Naafi: “Sürekli filmlere bağlı kalmamak gerekir. Samimiyetsizlik ortaya çıkar.”

D-K-Demet: “Animasyonla öğretmek çok etkili oluyor. Ama bir yere kadar. Çünkü bir yerden sonra olumsuz tarafınım söylüyorum. Çizgi film izlemekten çocuklar sıkılıyor. Animasyondan bile ders anlatırken çocuk sıkılıyor.”

Ö-E-Naafi: “Her şey de filmde olmaması gerektiğini düşünüyorum ben. Birtakım kendi göstererek yaparak yaşayarak vereceğimiz şeyler varsa biz ona öğrenciyi katarak birlikte yaparsak daha karlı olur.”

4.11.15. “Dikkat çekici olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Çocukların dikkatini çekme özelliğine sahip olmalı”

D-K-Demet: “Çocuğun dikkatini gerçekten de geliştiriyor.”

D-E-Emre: “Dikkati çekmeli.”

D-K-Melek: “Dikkati çekmek için kullanıyorum.”

4.11.16. “Konu ve zaman açısından uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Konu ve zaman açısından uygun olmalı”

D-K-Mehtap: “Orada yanlış bilgi olmasına. Gerçekten yanlış bilgiler de öğretiyor. Konuyu kapsamamasına. Gerçekten konunun dışına çıkması dersin amacını saptırır yani.”

D-K-Sevil: “Tabi yararlı olacak. Konuyla alakalı olacak.”

D-K-Melek: “Olumlu davranışlar kazandıracak şekilde olması lazım. Yanlış bilgi olmaması lazım.”

4.11.17. “Dili yumuşak olmalı, argodan kaçınılmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ekrem: “Argo kelimelerden arındırılmış olmalı.”

D-E-Ömer: “Dili iyi olmalı.”

D-E-Ahmet: “Dili yumuşak olmalı, argodan kaçınılmalı”

D-K-Leyla: “Dili önemli”

Ö-E-Hasan: “Bir de bazı çizgi filmlerin yani bizim amacımız çocuklara Türkçeyi konuşmak, yazmak, okumak. Şimdi bu konuşma açısından da kullanılan dilin çok argo, abartılı, çok seslendirmeleri yanlış kişiler tarafından yapılmış. İnternetteki bazı çizgi filmlere de bakıyorum. Konuşmalarında aboo, vay anasına, nasıl yapmış gibisinden böyle anlatımlar yapıyor. Daha çok küfürler de var. Bunları da alıyorlar sınıfta birbirlerine söylüyorlar. Olumsuz.”

4.11.18. “Türkçeyi doğru ve etkili kullanmayı sağlamalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Osman: “Bilgisayar çağında olduğu için Türkçeyi doğru ve etkili kullanmayı sağlamalı.”

D-E-Ömer: “Dili iyi olmalı.”

Ö-E-Hasan: “Bir de bazı çizgi filmlerin yani bizim amacımız çocuklara Türkçeyi konuşmak, yazmak, okumak. Şimdi bu konuşma açısından da kullanılan dilin çok argo, abartılı, çok seslendirmeleri yanlış kişiler tarafından yapılmış. İnternetteki bazı çizgi filmlere de bakıyorum. Konuşmalarında aboo, vay anasına, nasıl yapmış gibisinden böyle anlatımlar yapıyor. Daha çok küfürler de var. Bunları da alıyorlar sınıfta birbirlerine söylüyorlar. Olumsuz.”

D-K-Leyla: "Dili önemli"

4.11.19. "Eğitici olmalı" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: "Eğitici olmasına"

Ö-K-Kadriye: "Hani davranış eğitiminde de önemli diye düşünüyorum. Hani o anda bir şey izliyorlar. Nasıl davranmaları gerektiğini gösteriyor."

4.11.20. "Ses düzeyi, ses kalitesi, görüntü kalitesi uygun olmalı" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: "Ses kalitesi iyi olmalı"

D-E-Ömer: "Görüntü kalitesi iyi olmalı."

D-E-Ahmet: "Ses düzeyi, ses kalitesi, görüntü kalitesi"

4.11.21. "Derste kullanmadan önce öğretmen izlemeli" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: "Nasıl ki biz bir hazırlık yapmadan, materyal olmadan derse girmiyorsak önce okumalıyız. Animasyon filmleri de öncesinden seyretmeliyiz. Örneğin; geçen seneki kitaplarımızda Milli bayramlarımızdan 30 Ağustos Zafer Bayramı yoktu."

Ö-E-Hasan: "Evet. Şimdi ne yapmak lazım? Çizgi film bir ihtiyaç.o filmleri ayıklayıp seçmek lazım."

4.11.22. "Sonunda değerlendirme yapılmalı" kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Hasan: "Değerlendirme bölümü olması lazım. Yani bir şeyi bir konuyu anlatıyorsun. Onun devamında bir değerlendirme olması lazım. Dinlediğini, izlediğini anlamış mı? İzledik ama amaca ne kadar ulaştık? Değerlendirme sorularının olması lazım."

4.11.23. "Fırsat eşitliği sağlamalı" kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: "Her öğrenciye hitap etmeli. Köydeki, şehirdeki."

4.11.24. "Bilgilendirici olmalı" kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: "Bilgilendirici olmasına"

4.11.25. "Birden çok kazanımı bir arada ve doğru şekilde verebilmeli" kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Sevil: "Ben bir de çok kapsamlı olmasına da dikkat ediyorum. Yani sadece bir kazanımı değil de birden fazla kazanımı kapsasın. Birçok şeyi aynı anda doğru şeyi"

gösterebilsin.”

4.11.26. “Toplumsal kurallara uygun olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

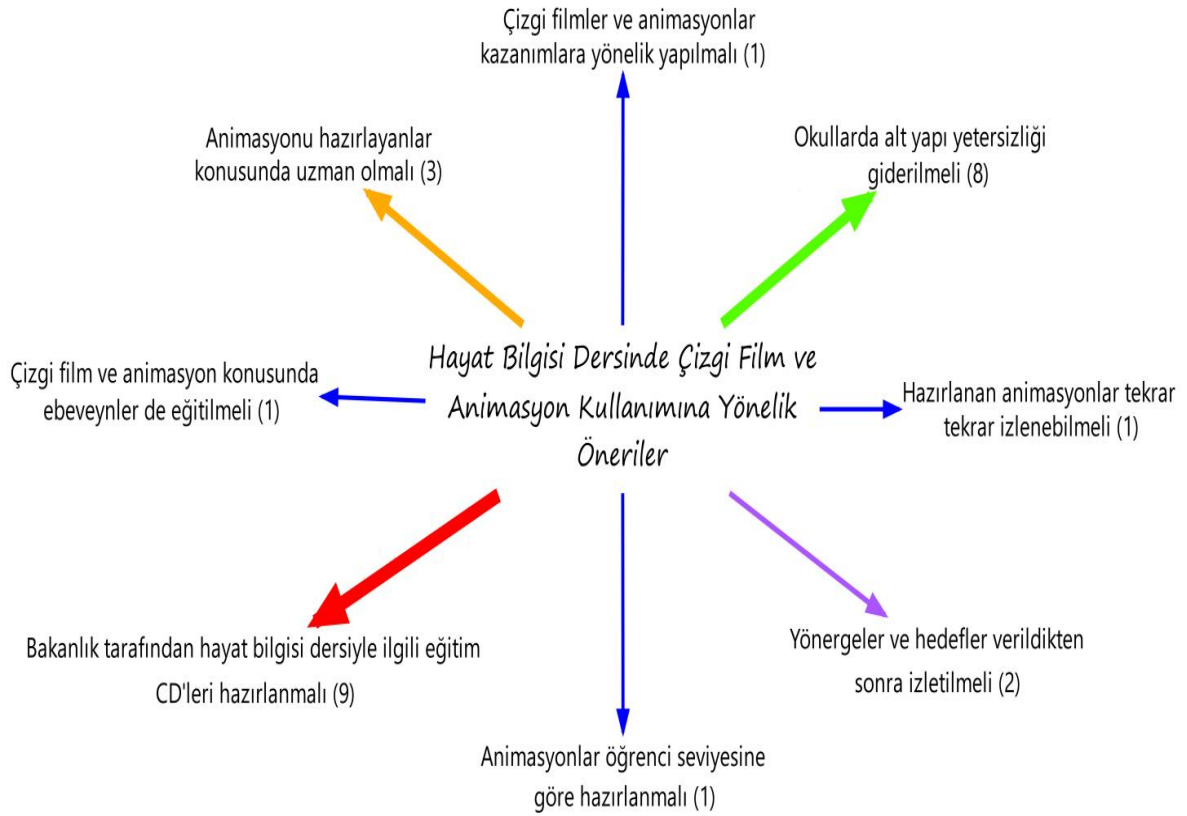
D-E-Erdal: “Toplumsal kurallara uygun olmasına”

4.11.27. “Akılcı olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Akılcı olmalı”

4.12. ON IKINCI ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın on ikinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına yönelik önerileri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.9. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına Yönelik Önerileri

Çizgi film ve animasyon kullanmadığını belirten öğretmenler de bu soruda görüş belirtmişlerdir ve görüşler frekans olarak verilirken öğretmenlerin söz konusu kodu tekrarlı söylemeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Şekil 4.9’a göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımına yönelik önerilerine yönelik

düşüncelerinin 8 kategori altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu kategorilerden “Bakanlık tarafın H.B.dersiyle ilgili eğitim CD'leri hazırlanmalı” ifadesi 9 kez ile en çok ifade edilen kategori olmuştur. Bu kategoriyi 8 kez ile “Okullarda alt yapı yetersizliği giderilmeli” , 3 kez ile “Animasyonu hazırlayanlar konusunda uzman olmalı”, 2 kez ile “Yönergeler ve hedefler verildikten sonra izletilmeli” kategorilerinin izlediği görülmektedir. “Çizgi film ve animasyon konusunda ebeveynler de eğitilmeli”, “Çizgi filmler ve animasyonlar kazanımlara yönelik yapılmalı” , “Animasyonlar öğrenci seviyesine göre hazırlanmalı” ve “Hazırlanan animasyonlar tekrar tekrar izlenebilmeli” kategorileri ise 1'er kez ile en az ifade edilen kategoriler olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımı konusundaki önerilerine yönelik düşüncelerinden oluşturulan kategoriler ile ilgili olarak tespit edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

4.12.1. “Bakanlık tarafın H.B. dersiyle ilgili eğitim CD'leri hazırlanmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Erdal: “Şimdi biz tamam eğitimde fırsat eşitliğiydi değil mi? Fırsat eğitimi de var bunun içinde. Mesela şimdi biz konuyu anlatırken orada bir şey çıktı. Açıp bakamıyoruz. Anında senin onu göstermen lazım. Videoyu açıyorum MEB tarafından yasaklanmıştır diyor ya. İşte o zaman ben bu fırsat eğitimini yapamıyorum. Bu fırsat verilirse o eğitimi de yaparız yani. Biz mesela 4. Sınıftayız. Arşimed hemen geldi. Hemen Arşimed’le ilgili videoyu açıp izletmem lazım ki çocukta kalıcı olsun. Ya da akıllı tahtalara müsaade edecekler ki açabileceğiz. (CD’si yollanmadıysa)”

D-E-Ömer: “Hayat Bilgisi işte ders kitaplarında hazırlanış döneminde işte şu konuyla ilgili CD hazırla. Yazmışsın, örnek olarak vermişsin ama CD yok ortada. Bakanlık ücretsiz kitap verirken ki o da ayrı bir konu, eleştirilecek bir boyut. Ücretsiz kitap dağıtıyor. Basım arefesinde içerik uygulaması zaten çok basit. Artı bunun yanında ne diyor? İşte CD, eğitim CD’si yok. Öğretmen arkadaşımız başka özel yayınların CD’lerinden veya kendi çabalarıyla incelemeler, derlemeler yaparak onu tablete geçirmeye çalışıyor. Bakanlığın eksiklerinden birisi bu. Bir kere hazırlaması lâzım. Eğer böyle bir şeyi koyduysan bu materyali de yanında koymak lâzım diye düşünüyorum.”

D-K-Emel: “Bu şeyleri zaman zaman eğitimcilerle de paylaşıyoruz dediniz ya özellikle bizim kendi Türk büyüklerimizden kahraman olmuş, Kurtuluş Savaşı’nda tarih yazmış büyüklerimizin hayat hikâyelerini bu animasyon şeklinde bize gönderirlerse, yaparlarsa biz çok memnun oluruz. Ben sürekli kitaptan okutuyorum, anlatıyorum ama bir de öyle olsun yani.”

D-E-Erdal: “Bence Hayat Bilgisi dersi olsun diğer bütün derslerde de olsun kitap yerine böyle video anlatımlı CD’ler olması bence daha yararlı olur. Yani kitabı boşver. O kaynaklar da olsun. Yani Milli Eğitim hazırlasın güzelce, versin öğretmenlere.”

D-K-Serap: “Kullanacak animasyon türü filmler de yok. Olmasını çok isterdim. O kadın kahramanların, Türk büyüklerinin. Muhakkak olması gerekiyor. Çocuk onları örnek alsın, onlara özensin, insanlar için bir şeyler yapmanın hazzına erişsin, model alsınlar isterdim, ama yok.”

Ö-K-Kadriye: “Biz de mesela 3. Sınıf Hayat Bilgisi’nde kazanımlarla ilgili izletebileceğimiz filmlerin bir hazırlığı yapıp, tıpkı kitaplar gibi bu mesajlar her türlü içerik bakımından bilirkişiler tarafından incelenip, denetlenip, onaylandıktan sonra bize gelse böyle bizim için daha güzel olmaz mı?”

D-K-Merve:” Animasyonlar da kazanımlara göre hazırlandığı için yani büyük çoğunluğu şu andaki kazanımlara göre hazırlanıyor. Yani bir de bu kazanımları biz öğretmenler kendileri ulaşılmaya çalışıyor. Onu Milli Eğitim hazırlamış olsa kazanımları daha güzel olur. Kazanımları işleyen materyaller yetersiz. Hazır gelse daha iyi olur.”

D-E-Erdal: “Yani dedim ya ben keşke konuları hep böyle animasyonla videolar olsa da anlattırsak. Sonra da biz pekiştirsek, o daha kalıcı olur. Çocuklar da daha iyi öğrenmiş olur. Yani bilgi seviyesi artacaktır.”

4.12.2. “Okullarda alt yapı yetersizliği giderilmeli” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Emre: “Önceleri kullandım, önceki yıllarda da şimdi sınıf müsait değil, projeksiyonda bir sıkıntımız var.”

D-E-Mahmut: “Benim dinlediğim ilkeye göre bu kuruma giren bir çalışan, günlük hayatında belli imkânlarla çalışır. Bir internetçiye gidiyorum. İnternet Bütün köy halkı çalışanları materyaller veriyor. Öğretmenlerden de bu isteniyor. Bir de bu da bizi kısıtlıyor.”

D-K-Ayşe:” Bir de zaten akıllı tahtamız var ama mesela her sınıfta internet yok. Öyle olmayınca biz akıllı tahtayı da aynı oranda kullanamıyoruz. Öyle olunca mesela flasha yüklüyorsun, getiriyorsun, bir şekilde idare etmeye çalışıyorsun ama eğer hazır bir şekilde gelirse bu da öğretmen arasındaki o uçurum da kalkar.”

D-E-Ömer: “Çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Fakat şöyle bir sıkıntı var. Bakanlık tarafından projeksiyonun, akıllı tahtanın, internet ağının güçlü bir şekilde hazırlanması lâzım.”

D-E-Ahmet: “Animasyonlar, gerçi bizim sınıfta projeksiyonda sıkıntı var. Akıllı

tahtalar olsaydı o uygulamayla hepsini yapardık. Ama ben bazen gerekli konularda cep telefonundan gösteriyorum. Bu şekilde yapmaya çalışıyorum.”

D-K-Ayşe: ” Ben çok kullanamıyorum. Sadece çizgi film dersini bir ders olarak mesela arada vakit geçirme amaçlı kullanıyorum. Niye çok kullanamıyorum? Şartlarımız eşit değil. Sınıfımda internetim yok çünkü. Sadece yüklediğimiz çizgi filmleri izletebiliyoruz ve tekrar tekrar aynı şeyleri izletiyoruz. O da sıkıcı oluyor. Yani araştırıp da o anda farklı bir şeyler bulacak imkânımız yok. “

D-K-Leyla: ”İnternet bağlantısı yok. Arkadaşları, bu işten anlayan bir arkadaşı her ders çağırıyoruz. Hocam, gelin bize bir yardımcı olun, şurada bağlantı koptu, şurada sıkıntı var. Olmayan bir şeyi? Yok? Gerçekten alt yapımız yok. Bunun verimli olup olmaması da bana çok da şey gelmiyor.”

D-K-Sevil: ”Ben de şartlardan dolayı çok kullanamıyorum ama şartlar olduğu zaman sık sık kullanırım.”

4.12.3. “Animasyonu hazırlayanlar konusunda uzman olmalı” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-K-Kadriye: ” İngiltere ve Japonya’da zaten çizgi filmler gösterilmeden önce pedagoglar izlerlermiş. Dersle bile ilgili olsa izledikten sonra, onların olurundan geçtikten sonra olurmuş ki Türkiye’deki çevirme olan çizgi filmleri zaten istenilmeyen, uymayan yerlerinde düzeltmeler yapılması gerekiyor ama maalesef bizde bu çok yok.”

D-E-Ahmet: ”Bu animasyonları hazırlayan kişi veya firmalar, konusunda uzman olmalı.”

Ö-K-Kadriye: ” Şimdi öncelikle bu animasyon, çizgi filmleri hazırlayanların şeyleri çok önemli, tarzları.”

4.12.4. “Yönergeler ve hedefler verildikten sonra izletilmeli” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ali: ”Genel olarak yönergelerin, hedeflerin verilip, farkındalığın oluşturulup, neye odaklanacağını bilip izlemesi taraftarıyım.”

D-K-Merve: ”Bazen şey oluyor mesela. Sanki o bir anılcak ders değil de çizgi filmmiş gibi izleme şeyine giriyorlar bazen. O moda giriyorlar. Çizgi film izliyormuş moduna giriyorlar yani. Böyle dersi izleyip de oradan bir bilgi almayı düşünmüyor. O bitince çizgi film bitmiş gibi oluyor. Onu izlerken öğretmen onun farkındalığını ona belirtmesi gerekiyor

çocuklara. Yoksa çizgi film gibi oluyor bazen.”

4.12.5. “Çizgi film ve animasyon konusunda ebeveynler de eğitilmeli” kategorisine ifade örnekleri:

Ö-E-Hasan: “Hani çizgi çocuğa yararlı, hangi çizgi filmin zararlı, ebeveynlerin eğitilerek bunları kontrollü bir şekilde izlemesi lazım. Tabi ki demin de dedik, adam reklam amacıyla, daha çok ilgi çekmek, çok izlenmek amacıyla çizgi film ve animasyonlar yapıyor. Bunlar bizim eğitim öğretimle ilgisi olmayan şeyler ama çocuklar izliyorlar ve bunun gerçekten de biz çok zorluklarını çekiyoruz. Çocuklarda kişilik bozukluklarına neden oluyor. O çocukları örneğin; korku, küfür söyleme.”

4.12.6. “Çizgi filmler ve animasyonlar kazanımlara yönelik yapılmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-K-Demet: “Çizgi film daha uzun süreli animasyonların dışında. Çizgi filmler kazanıma yönelik yapılmıyor ama animasyonlar yapılıyor. Bu nedenle çizgi film izlenmesinden yana değilim.”

4.12.7. “Animasyonlar öğrenci seviyesine göre hazırlanmalı” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Çocuğun düzeyine inmeli.”

4.12.8. “Hazırlanan animasyonlar tekrar tekrar izlenebilmeli” kategorisine ifade örnekleri:

D-E-Ahmet: “Bir de kayıta koyulmalı. Çocuk istediğinde izleyebilmeli.”

BÖLÜM V

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın ana ve alt problemlerine yönelik araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanma durumlarına bakıldığında araştırmaya katılan 29 sınıf öğretmeninden 12'sinin çizgi film ve animasyon kullandığı, 12'sinin nadiren kullandığı ve 5 sınıf öğretmenin ise çizgi film ve animasyon kullanmadıkları belirlenmiştir. Odak grup görüşmesine katılan sınıf öğretmenlerinden 5'inin çizgi film ve animasyon kullanmadıkları, 12'sinin de nadiren kullanıyor olmaları dikkate alındığında toplamda odak gruba katılan sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasının çizgi film ve animasyonlardan yeterince faydalanmadığı ya da faydalanamadığı söylenebilir. Yaşar'a göre (2008: 124) öğretmenlerin öğretim sırasında kullanacakları eğitim araçlarının eğitsel özelliklerini tanıması, onları nerede ve ne zaman kullanacaklarını iyi bilmesi gerekmektedir. Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonlardan bir eğitim aracı olarak yeterince faydalanamamasının nedeni bu araçların eğitsel özelliklerini tanımama, onları nerede ve ne zaman kullanacağını bilememe olabilir. Örneğin D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “*Ben çok kullanamıyorum. Sadece çizgi film dersini bir ders olarak mesela arada vakit geçirme amaçlı kullanıyorum.*” şeklindeki açıklaması öğretmenlerin çizgi film ve animasyonların kullanım amacını bilmediğini ve bundan dolayı kullanmadığını gösteren bir kanıt olabilir.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonları eğitim amacı dışında izleme durumları ve nedenlerine bakıldığında araştırmaya katılan 29 sınıf öğretmeninden 14'ünün çizgi film ve animasyon izledikleri 15'inin ise çizgi film ve animasyon izlemedikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında odak gruba katılan sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasının çizgi film ve animasyon seyretmedikleri görülmektedir. Çizgi film ve animasyon izleyen sınıf öğretmenlerinin izleme nedenleri aşağıdaki maddelerde verilmiştir:

1. Dikkat çekici
2. Eğlenceli

3. Öğretici
4. Dinlendirici
5. Çocuğun dünyasına inmeyi sağlar
6. Günceli takip etmeyi sağlar
7. Akılda kalıcılığı sağlar
8. Verdiği mesajlar nettir
9. Çocuklara izletmek için izliyorum
10. Kişisel nedenlerle
 - a. Çocuğumu kontrol etmemi sağlar
 - b. Çocuğumla / torunumla vakit geçirmemi sağlar
 - c. Çocukluğuma götürür
 - d. Hayal dünyamı değiştirir

Yukarıdaki çizgi film ve animasyonların izlenme nedenleri genel hatları ile ele alındığında; sınıf öğretmenlerinin, çizgi film ve animasyonları öğretimde kullanma durumlarına yönelik olduğu söylenebilir. Söz konusu maddelerde; “dikkat çekici, eğlenceli, öğretici, dinlendirici, hayal dünyasını değiştirir, çocuğun dünyasına inmeyi sağlar, akılda kalıcılığı sağlar, verdiği mesajlar nettir ve çocuklara izletmek” şeklindeki ifadelerin çizgi film ve animasyonların öğrenme ve öğretme sürecindeki işlevleri olduğu görülebilir. Buradan hareketle 10 maddeden 9’unun bu yönü ifade etmesi bakımından öğretmenlerin çizgi film ve animasyonları öğretim süreçlerini dikkate alarak, geriye kalan son maddeyi ise kişisel nedenlerini dikkate alarak izledikleri söylenebilir. Bir başka ifade ile sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyon izlemelerinin nedeni; söz konusu çizgi filmler ve animasyonlardan derslerinde nasıl ve niçin faydalanacaklarını belirlemek ve kişisel nedenlerden (çocuğumu kontrol etmemi sağlar, çocuğumla / torunumla vakit geçirmemi sağlar, çocukluğuma götürür, hayal dünyamı değiştirir) dolayı olduğu söylenebilir.

Çelik’e göre (2015: 82), film ve çizgi filmler dikkat çekici, eğlendirici olmakla beraber kalıcı olarak öğrenmeye katkısı büyüktür. Öğrenciler öğrenirken eğlenmek, eğlenirken öğrenmek gibi güdüleyici etkinliklerle sürekli karşılaşmadıklarından öğretim ortamı içinde onların sıkılmasını önleyecek her türlü aktiviteyle karşılaşmaktan memnun olmaktadır. Öğrenciler farklı etkinlikleri isteyerek ve severek yapmaktadırlar. Günlük yaşamlarında istenilen olgularla karşılaşmak, uygulayabilmek ve sonuç elde etmek onlar için motive edici

olmaktadır. Tekrar tekrar yapmak istemektedirler. Böylece olumlu yaşantı ve izlenim edinmeleri sağlanmaktadır. Bunun yanında Özgökbel Bilis (2011: 121) ve Eskandari (2007: 19) çizgi filmlerin ilkokul çocukları için dikkat çekici bir özelliğe sahip olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin bu konuda sınıf öğretmenlerinden D-E-Erdal kodlu öğretmenin “*Belki çocukluğumuzda da görmediğimiz için. Yani ilgimi çekiyor.*”, D-K-Serap kodlu öğretmenin “*Dikkatimi de çekiyordu.*”, Ö-E-Hasan kodlu öğretmenin “*Caillou, Pepe. Bunlar benim dikkatimi çekiyor.*”, D-E-Erdal kodlu öğretmenin “*Mesela onlar ilgimi çekiyor. Öyle bu hayvanlar şey falan değil de öyle bilgi verici şeyler.*” şeklindeki açıklamaları ile çizgi film ve animasyonların dikkat çekici olma boyutuna vurgu yapmışlardır.

Çizgi film ve animasyonların eğlenceli olma boyutu ile ilgili olarak D-E-Osman kodlu öğretmenin “*Gülüyorum. Eğlenceli buluyorum.*”, D-E-Ahmet kodlu öğretmenin “*Komiklik olduğu için*”, D-E-Emel kodlu öğretmenin “*Onlarla birlikte gülmek, eğlenmek hoşuma da gidiyordu.*”, D-K-Serap kodlu öğretmenin “*Zevkli de geliyordu.*”, D-K-Nefise kodlu öğretmenin “*Mutluluk veriyor bana çizgi filmler.*”, D-E-Erdal kodlu öğretmenin “*Hoşuma da gider bazen böyle.*” şeklindeki açıklamaları örnek verilebilir. Bu bağlamda Çelik (2015: 82) ve Özgökbel Bilis’in (2011: 121) çizgi filmlerin eğlenceli bir boyutunun olduğuna yönelik betimleri ile sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin örtüştüğü söylenebilir.

Çelik’in (2015: 82) yukarıdaki açıklamaları dikkate alındığında çizgi film kullanımının bilgilerin kalıcılığını sağlamada da etkili olduğu vurgusuna rastlanılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinden D-K-Emel kodlu öğretmenin “*Özellikle işte Tom ve Jerry, Şirinler, Taş Devri. Taş Devri’nin hikâyesini mesela anlattırdım onlara falan, o tarz. Çocuklar hiç unutmuyorlar.*” şeklindeki açıklamasının bu paralelde olduğu görülmektedir.

Çizgi film ve animasyonların dikkat çekici, eğlenceli, öğretici ve akılda kalıcı olma özellikleri ile ilgili yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin de benzer şekilde açıklamalarda bulunduğu görülmektedir.

Bunun yanında yine Çelik’e göre (2015: 12) öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan yöntem, teknik ve materyaller büyük önem taşımaktadır. Bundan dolayı öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak öğretim yaklaşımlarının ve materyallerinin öğrenci merkezli, öğrenciyi çok yönlü etkileyen, dikkat çekici, sebep–sonuç ilişkisi kuran, güdüleyen ve öğrenmeye istekli hale getiren özelliklerde olması gerekmektedir. Bu bağlamda eğlenceli eğitsel materyallerden olan film ve çizgi filmlerin bu doğrultudaki gereksinimleri karşılayacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla çizgi film ve animasyonların dikkat çekici, eğlenceli ve öğretime yardımcı olduğu ve bu özellikleri ile kullanımının mümkün olduğu sonucuna varılabilir. Sınıf

öğretmenlerinden *D-K-Sevil* kodlu öğretmenin “*Benim kızım hayvanları, hayvan seslerini çizgi filmlerden öğrendi. Sonra renkli çizgi filmlerden öğrendiği sayılar. Güzel, iyi çizgi filmler seçmeli. Buna uygun çizgi filmler seçmeli.*”, *D-K-Mehtap* kodlu öğretmenin “*Keloğlan, Pepe. Onun şarkıları falan oluyor. Mesela Pepe’de diyelim ki duyu organlarımızı öğreteceğiz. Onun şarkısını kullanmak için bakıyorum. Yoksa tamamını izlediğim hiçbir çizgi film yok.*”, *D-K-Melek* kodlu öğretmenin “*Bazı çizgi filmler de gerçekten çok güzel. 1. Sınıf için, ana sınıfı için kullanılabilir çizgi filmler var. Mesela “Dora ve Arkadaşları”nı arkadaşlarıma öneririm. Umizoomi Takımı diye bir çizgi film var. Benim kızım sayıları, renkleri, örüntüleri, uzamsal ilişkileri, her şeyi oradan öğrendi yani. Kreşe bile gitmeden öğrendi. Dıgıtürk kanalında bir çizgi film. Ben onu gerçekten süper tutuyorum yani.*”, *Ö-E-Hasan* kodlu öğretmenin “*Yani eğitici çizgi filmlere denk gelince. Caillou, Pepe... Bunlar benim dikkatimi çekiyor. Burada bir eğitici şeyler var. Rast geldikçe bakıyorum.*” şeklindeki açıklamalarının bu doğrultuda olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çizgi film ve animasyonları izleme nedenleri ile çizgi film ve animasyonların öğretimsel özelliklerinin örtüştüğü söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyon izlememe nedenleri ise dört başlık altında maddeleştirilebilir. Bunlar:

1. Günümüz çizgi filmleri kendi çocukluğumuzla örtüşmüyor
2. İlgimi çekmiyor
3. Sevmiyorum
4. Zamanım yok

Yukarıdaki çizgi film ve animasyonları izlememe nedenlerine genel hatları ile ele alınışında ise izleme nedenlerinin tam tersine sınıf öğretmenlerinin, çizgi film ve animasyonları kendileri açısından değerlendirildiği görülebilir. Bir başka ifade ile sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyon izlememelerinin nedeninin bireysel tercihleri ile ilgili olduğu söylenebilir. Buna benzer olarak; Chan (2015), öğretmenlerin kolay ulaşabilir, uygulanabilir olduğu için animasyonların öğretimde kullanımının öğretmen olanaklarını artırdığı ve öğretmenin profesyonel gelişimi için de önemli bir öge olduğunu vurgulamaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulma durumlarına bakıldığında, araştırmaya katılan 29 sınıf öğretmeninden 16’sının izledikleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bulunduğunu, 10’unun bazılarını ilgili bazılarını ilgisiz bulunduğunu, 3’ünün ise ilgili bulmadığını ifade ettikleri

belirlenmiştir.

Hayat Bilgisi dersinin literatürdeki tanımlarına bakıldığında dersin ana amaçlarından birinin çocuğun içinde bulunduğu doğal ve toplumsal yaşama uyumu için gerekli olan bilgi, beceri, değer ve tutumlarla donanık olarak yetiştirilmesine yardım eden ve hayatın bilgisini veren bir ders olduğu görülebilir (Baymur, 1937: 19; Çilenti, 1988: 28; Sözer, 1998: 28; Belet, 1999: 6; Binbaşoğlu, 2003: 36; Gülerüz, 2008: 5; Akyürek Tay ve Tay, 2009: 51; Sağlam, 2015: 2; Tay, 2017: 6). Bu tanımlarda betimlenen Hayat Bilgisi dersinin içeriği ile sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonların içeriklerini Hayat Bilgisi dersi ile ilişkilendirmeleri arasında paralellik olduğu söylenebilir. Nitekim *D-K-Serap* kodlu öğretmenin “*Şirinler’de hayatı paylaşma olabilir. Birliktelik, beraberlik, hepsinin farklı farklı görevleri, birbirinin eksikliğini tamamlama, birbirine yardım etme. Bunlar olabilir.*”, *D-K-Merve* kodlu öğretmenin “*Mesela Keloğlan var. Keloğlan’ın köy hayatı var. Bizim de ünitelerimiz var. Köyümüz, ilimiz, ilçelerimiz diye onlar var. Sonra Kuzucuk diye çizgi filmimiz var. Yani işlediğimiz ünitelerle bağlantılı olanlar var.*” ve *D-E-Mahmut* kodlu öğretmenin “*Yine hedefe yönelik olmasa dahi çizgi film ve animasyonlarda bir paylaşım vardır, liderlik vardır, bir planlama vardır. Hatta bütünüyle ilişkilendirilebilir. Öyle bir avantajımız var.*” şeklindeki açıklamalarında Hayat Bilgisi dersi ile ilgili literatürdeki ifadelerin örtüştüğü görülebilir. Bunun yanında Hayat Bilgisi dersinin literatürdeki kapsamı göz önüne alındığında toplumsal bilimler, Fen Bilimleri, sanat, düşünce ve değerlerden oluştuğu (Deveci, 2008: 4; Tay, 2017: 6; Belet, 2008: 23; Sözer, 1998: 28; Belet, 1999: 6; Bektaş, 2009: 15; Sönmez, 1998: 8) betimlemeleri ile sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ile çizgi film ve animasyonların Hayat Bilgisi dersi ile ilişkili olma durumuna ilişkin görüşlerinin de örtüştüğü görülebilir. Örneğin *D-E-Emre* kodlu öğretmenin “*Mesela yardımseverlik. Çünkü bunlar var. Hoşgörülü olmak vs. İçerik tutabilir.*”, *D-K-Ayşe* kodlu öğretmenin “*Mesela o Niloya’nın babaannesi ve dedesiyle ilişkisi benim çok hoşuma gider. Aile hayatı. Babasıyla abisiyle aile içindeki o iletişimleri, babaanneye dedeye verdikleri değer. Onlar çok hoşuma gider yani. Onlar izletilebilecek tarzda çizgi filmler.*” ve *D-K-Nefise* kodlu öğretmenin “*... Yani adalet, hoşgörü, sevgi, nefret bunları anlatıyor, çocuğa sezdiriyor.*” açıklamalarının Hayat Bilgisi dersinin toplum bilimleri ile düşünce ve değerler kapsamına ait açıklamalara sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında *D-K-Ayşe* kodlu öğretmenin “*Mesela şu Elif’in Düşleri diye bir çizgi film var. Orada mesela sebzeleri tanıtıyor. Sebzelerin faydalarını, meyve ve sebzelerin farkını anlatıyor. Onun için çizgi film şeklinde, bazen sağlıklı beslenmenin öneminden bahsediyor. Temizlik alışkanlıklarından.*” şeklindeki açıklamalarından hareketle de Hayat Bilgisi dersinin Fen Bilimleri kapsamı ile ilgili olduğu söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Odak grup görüşmelerine katılan 29 sınıf öğretmeninden Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları “kullanan” ve “nadiren kullanan” toplam 24’ünün çizgi film ve animasyonları dersin hangi aşamasında kullandıklarına bakıldığında 14’ünün dersin başında, 9’unun dersin geliştirme aşamasında, 6’sının dersin sonunda, 4’ünün dersin her aşamasında ve 3’ünün de kazanıma bağlı olarak kullandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları “kullanan” ve “nadiren kullanan” toplam 24 sınıf öğretmenin Hayat Bilgisi dersinin daha çok dersin giriş ve geliştirme aşamasında çizgi film ve animasyonları kullandıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinden çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersinin başında kullanım diye belirtenlerin ifadelerine bakıldığında D-K-Demet kodlu öğretmen gibi “*ilk aşamasında kullanıyorum.*” şeklinde dersin başını ifade ettikleri gibi D-E-Orhan kodlu öğretmen gibi “*Ön bilgileri harekete geçirmek için dersin başında.*” şeklindeki betimlemesine benzer olarak hem dersin başını hem de ön bilgileri harekete geçirmede kullandıklarını ifade ettikleri de belirlenmiştir. Yine bu grupta yer alan öğretmenlerden D-K-Melek kodlu öğretmen “*Dikkati çekme amaçlı kullanıyorum.*” ifadesi ile Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları hem dersin başında kullanıldığını hem de dikkat çekmede kullanıldığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Özetle sınıf öğretmenlerinden bazılarının çizgi film ve animasyonları dersin başında kullandıkları ve kullanım gerekçelerinin öğrencilerin dikkatini çekmek ve ön bilgileri harekete geçirmek olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinden çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersinin sonunda kullanım diye belirtenlerin ifadelerine bakıldığında D-K-Leyla kodlu öğretmen gibi “*sonunda tercih ederdim.*” şeklinde dersin sonunu ifade ettikleri gibi Ö-K-Kadriye kodlu öğretmen gibi “*... değerlendirmede kullanıyorum.*” şeklindeki betimlemesine benzer olarak hem dersin sonunda kullandıklarını hem de değerlendirme amaçlı kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Dersin sonunda kullanım ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden bazılarının çizgi film ve animasyonları dersin sonunda kullandıkları ve kullanım gerekçesi olarak değerlendirme amacını belirttikleri görülebilir. Bu görüşe benzer olarak; Dalacosta, Paparrigopoulou-Kamariotaki ve Pavlatou (2011) Fen Bilgisi öğretiminde bir değerlendirme aracı olarak çizgi filmleri kullanmayı amaçladıkları çalışmalarında, çizgi filmlerin öğretmenler için fırsat sunduğunu, öğrencileri özgün bir şekilde değerlendirme olanağı sağladığını vurgulamıştır.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanmalarının amacına yönelik düşünceleri dikkate alındığında Hayat Bilgisi dersinde aşağıdaki amaçlarla çizgi film ve animasyonların kullanılabileceği sonucuna ulaşılabilir. Bu amaçlar şöyledir:

1. Konuyu görselleştirmek
2. Kalıcılığı sağlamak
3. Konuyu somutlaştırmak
4. Dikkat çekmek
5. Dikkat sürelerini artırmak
6. Bilginin transferini sağlamak
7. Anlatımı güncel kılmak
8. Anlatımı desteklemek
9. Yöntem ve teknik olarak kullanmak (Arkası yarın tekniği; Örnek olay oluşturma)
10. Model oluşturmak
11. Değer eğitimi vermek
12. Beceri geliştirmek (Gözlem becerisi geliştirmek, Eleştirel düşünme becerisi geliştirmek, Empati becerisi geliştirmek)
13. Hazırbulunuşluğu sağlamak
14. Çocukların hayal dünyalarını geliştirmek
15. Pekiştireç vermek
16. Öyküleştirme
17. Öğretime yenilik katmak
18. Davranış değişikliği oluşturmak

Yukarıdaki amaçlardan “konuyu görselleştirmek”, “kalıcılığı sağlamak”, “konuyu somutlaştırmak” ve “dikkat çekmek” amaçlarının en fazla ifade edilenler olduğu tespit edilmiştir. Bu amaçlardan hareketle, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonların kullanımıyla; çocuklara görsellik sağlayarak dikkatlerini çektiği ve işlenen konuyu somutlaştırarak, kalıcılığı sağladığını betimledikleri söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde çizgi filmlerin, yapısında çok fazla görsellik taşıyan simgesel bir araç olmasından dolayı çizgi filmlerde kodlanan konuların içeriği, söz ve davranışlar, iletilen konu, renk ve konunun sunulmuş biçiminin çocukları etkilediği belirtilmektedir (Arıkan, 2001: 25; Od, 2013: 506). Bunun yanında çizgi film sanatının genel olarak iki temel ögenin bir arada

kullanılmasından meydana geldiği; bu öğelerden birinin görsellik, diğersinin ise işitsellik olduğu; bu iki temel öğeden görüntünün, izleyen kitleye yansıtılmak istenen olay ya da durumu görsel yönü ile ele aldığı, müziğin ise görüntünün gerçeklik hissini sağlanmasında önemli bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır (İmik, 2011: 4). Çizgi filmlerin söz konusu özelliklerinin çocukların dikkatlerini çekmede etkili olduğu ve sınıf öğretmenlerinin bu durumu literatüre uygun olarak betimlediği görülmektedir. Bu konuda sınıf öğretmenlerinden *D-E-Osman* kodlu öğretmenin “*Dikkati çekiyor ve dikkat süresini uzatır.*”, *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin “*Dikkat çekmede, sorgulayıcı eğitim açısından da animasyonu kullanıyorum. Çok da faydalı.*”, *D-K-Leyla* kodlu öğretmenin “*Ama animasyonda verdiğimiz zaman çocuğun dikkatini çekiyoruz. Kopan çocuğu da çekiyoruz.*”, *D-K-Nefise* kodlu öğretmenin “*Çocukların dikkatini çeker.*”, *D-K-Melek* kodlu öğretmenin “*Dikkat çekme konusunda çok uygun. Derse dikkati çeker.*”, *D-K-Demet* kodlu öğretmenin “*Çocuğun dikkatini gerçekten de geliştiriyor.*”, *D-K-Mehtap* kodlu öğretmenin “*Dikkatini çekiyor ...*”, *D-K-Emel* kodlu öğretmenin “*Yani görsel olarak çocuklara sunulan her şey çok daha dikkatlice izleniyor.*” şeklindeki çizgi film ve animasyonların dikkat çekici olma noktasındaki ifadelerinin de literatürdeki ifadelerle aynı doğrultuda olduğu anlaşılabilir.

Nitekim Yağlı da (2013: 12), çizgi filmlerin çocuğun gelişmesine ve eğitim sürecine katkılarını sıralarken, çizgi filmlerdeki görselliğin ve işitmenin devreye girmesiyle çocuklarda öğrenmenin daha etkin hale geldiğini vurgulamaktadır. Başka bir ifade ile çizgi film ve animasyonlarda görsellik ve işitselliğin etkisiyle, daha fazla duyu organına hitap edilerek, akılda kalıcılığın sağlanması sonucunda etkili öğrenmeler gerçekleştirilebilir. Bu konuda sınıf öğretmenlerinden *D-E-Ekrem* kodlu öğretmen “*Hayat Bilgisi dersinde kalıcılık esastır. Model almada, kalıcılığı sağlamada etkili.*”, *D-E-Cavit* kodlu öğretmen “*Tabi faydası olacağını düşünüyorum. Kalıcı öğrenmeler gerçekleşiyor. Dersin başında da ortasında da izletilebilir.*”, *D-E-Emre* kodlu öğretmen “*Çok da kalıcı olur. Eski yıllarda gördüğüm şu: Motivasyonu artırıyor animasyon olayı. Öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor. Bir de çocuğun isteği derse karşı artıyor.*”, *D-E-Erdal* kodlu öğretmen “*Şimdi çocukların resimli şeylere daha çok ilgisi var. O yüzden o görsel olarak izlemeleri daha kalıcı oluyor. Yani okumaktan veya dinlemekten çok o daha kalıcı olduğu için bence çok faydalı olur.*”, *D-E-Burhan* kodlu öğretmen “*Hafızasına, uzun süreli belleğine yerleştirebiliyor.*”, *D-K-Sevil* kodlu öğretmen “*Tabi böyle şekilde ders işlenmesi daha akılda kalıcı olur. Çok olumlu buluyorum bu konuyla alakalı olduktan sonra. Çok güzel.*”, *D-K-Nefise* kodlu öğretmen “*Unutmayı geciktirir veya unutmayı engeller. Çocuklar için o yaş gruplarına göre düşünürsek en uygunu bu.*”, *D-K-Mehtap* kodlu öğretmen “*... daha akılda kalıcı oluyor.*”, *D-K-Ayşe* kodlu öğretmen “*Kalıcı olmasında etkili. Çizgi film*

izlemeyi seviyorlar.” şeklinde ifadelerde bulunarak, çizgi film ve animasyonların kalıcılığı sağlamadaki etkisine vurgu yapmaktadırlar. Bu bağlamda öğretmen görüşleri ile literatürdeki ifadelerin örtüştüğü söylenebilir.

Ders materyalleri, öğretimi desteklemek için kullanılır. İyi tasarlanmış materyaller, eğitim sürecini zenginleştirir, bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır, unutmazı azaltır, öğrenciyi güdüler, öğrencinin dikkatinin toplar, en önemlisi de hedef davranışlara yaparak-yaşayarak ulaşmayı sağlar. Ayrıca düşüncenin kavramlaştırılmasını sağlayarak öğrenim çevresini doğallaştırır. Bu yüzden öğrenme-öğretme sürecinde birçok araç-gereçten faydalanılır. Özellikle görsel-işitsel araçlar öğrencilerin en fazla dikkatini çeken materyallerdir (Oruç ve Teymuroğlu, 2016: 7). Nitekim Hayat Bilgisi dersinde kullanılan öğretim araçlarından birisi de çizgi film ve animasyonlardır. Güler’e göre (1989: 169) çizgi filmlerde soyut kavramların bir anlamda somutla verilmesi çocukların öğrenmesine neden olmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden *D-E-Emre* kodlu öğretmenin “Soyutu somutlaştırır.”, *D-E-Ahmet* kodlu öğretmenin “*Öğrencilerin kavrayamadığı soyut kavramların anlaşılmasında daha etkili.*”, *D-K-Deniz* kodlu öğretmenin “*Somitlaştırıyor, bizim böyle kafasında canlandıramadığımız mekânları direk çocuklara göstermiş oluyor.*”, *D-K-Serap* kodlu öğretmenin “*Somitlaştırmayı da sağlar.*”, *Ö-K-Kadriye* kodlu öğretmenin “*Bu yaş grubu çocuklar somut çocuklardır. Yani bizim görsel kullanmadan anlattığımız şeyler soyut kalacak. Yani çocuk gördüğünü, belki de tuttuğunu, izlediğini hani çok rahat beyinde yer edecek ve kalacaktır diye düşünüyorum.*”, *Ö-K-Sevda* kodlu öğretmenin “*Evet, konuyu anlattığımız zaman belki hani soyut konuları tam anlayamadıkları için gerçekleşemiyor bir öğrenme ama çizgi filmlerle desteklediğimiz zaman çok etkileniyorlar.*” şeklindeki çizgi film ve animasyonların konuyu somutlaştırma boyutu ile ilgili ifadelerinin de literatürde yer alan ifadelerle paralellik gösterdiği söylenebilir.

Yine alan yazında insanın öğrenme sürecinin % 83’lük bölümünü görme eyleminin oluşturduğu, görsel düzenlemelerle oluşturulan bilginin daha etkin olabileceği (Kaba, 1992: 4), çizgi filmlerin görme, ayımsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleşmesine olanak sağlayan aktif bir algılama süreci olduğundan beceri kazanmalarına imkân verebileceği ve sanat eğitiminin amaçlarına hizmet edebileceği belirtilmektedir (Alan, 2009: 233). Konu ile ilgili olarak araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden *D-E-Cavit* kodlu öğretmenin “*Çocukların öğrenme duyularından en önde olanı gözlerdir. Çizgi film ve animasyon da görseldir.*”, *D-E-Erdal* kodlu öğretmenin “*Şimdi çocukların resimli şeylere daha çok ilgisi var. O yüzden o görsel olarak izlemeleri daha kalıcı oluyor. Yani okumaktan veya dinlemekten çok o daha kalıcı olduğu için bence çok faydalı olur.*”, *D-K-Nefise* kodlu

öğretmenin “Görerek öğrenmek daha etkili bence. O anlamda iyi olur. Öyle düşünüyorum.”, D-K-Deniz kodlu öğretmenin “Çocuklar görerek öğrenirler. Bu yüzden ben Hayat Bilgisi dersinde animasyon izletiyorum. Daha akılda kalıyor. Farkına varmadan öğreniyor çocuklar.”, Ö-E-Hasan kodlu öğretmenin “Burada tabi ki çizgi film ve animasyon deyince görsel. Eğitim ve öğretime olan katkısı.”, D-K-Leyla kodlu öğretmenin “Görmenin getirisi daha fazla. Görerek öğrenmesini sağlıyor.”, D-E-Burhan kodlu öğretmenin “Öğrenciler aynı zamanda görsel ve işitsel olarak bilgilerini destekliyor.”, D-K-Sevil kodlu öğretmenin “Görsel şeyler çizgi film ve animasyon çocukların ilgisini çeken bir şey.”, Ö-E-Kadriye kodlu öğretmenin “Yani bizim görsel kullanmadan anlattığımız şeyler soyut kalacak. Yani çocuk gördüğünü, belki de tuttuğunu, izlediğini hani çok rahat beyinde yer edecek ve kalacaktır diye düşünüyorum. Somut dönem çocukları olduğu için birtakım şeyleri anlattırırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır.”, D-E-Ali kodlu öğretmenin “Görsel olması öğrenmeyi sağlıyor.” şeklinde açıklamaları mevcuttur. Bu ifadelerden hareketle, çizgi film sanatında görselliğin önemli bir etken olduğu, çocukların görerek-işiterek konuları somutlaştırmasında ve akılda kalıcılığı sağlamada oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çizgi film ve animasyonun eğitim ve öğretimde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların özelliklerine yönelik düşünceleri çerçevesinde Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiği sonucu çıkarılabilir. Bu özellikler şöyledir:

1. Dikkat çekici olmalı
2. Öğrenci seviyesine uygun olmalı
3. Süresi uzun olmamalı
4. Özel kahramanlar içermeli (birden fazla kahraman içermeli, kahramanlar gerçek yaşama uygun ve sempatik olmalı)
5. Temalı olmalı
6. İlgi çekici olmalı
7. Bireysel farklılıklara uygun olmalı
8. Çoklu zekâyâ uygun olmalı
9. Kazanımlara uygun olmalı
10. Sık kullanılmamalı

11. Tek başına kullanılmamalı
12. Yeni olmalı
13. Merak uyandırmalı
14. Öğrencilerin yakın çevresine uygun olmalı
15. Hem olumlu hem de olumsuz örnek oluşturmali
16. Kültüre uygun olmalı
17. Gerçeğe uygun olmalı
18. Milli olmalı

Araştırmanın bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin yukarıdaki özelliklerden “dikkat çekici olmalı” özelliğine vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Çelik’e göre (2015: 82) film ve çizgi filmler dikkat çekici, eğlendirici olmakla beraber kalıcı olarak öğrenmeye katkısı büyüktür. Öğrenciler öğrenirken eğlenmek, eğlenirken öğrenmek gibi güdüleyici etkinliklerle sürekli karşılaşmadıklarından öğretim ortamı içinde onların sıkılmasını önleyecek her türlü aktiviteyle karşılaşmaktan memnun olmaktadırlar. Öğrenciler farklı etkinlikleri isteyerek ve severek yapmaktalar. Günlük yaşamlarında istenilen olgularla karşılaşmak, uygulayabilmek ve sonuç elde etmek onlar için motive edici olmaktadır. Tekrar tekrar yapmak istemektedirler. Böylece olumlu yaşantı ve izlenim edinmeleri sağlanmaktadır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ilgili ifadelerine bakıldığında; *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin “*Dikkat çekmede, sorgulayıcı eğitim açısından da animasyonu kullanıyorum.*”, *D-E-Ömer* kodlu öğretmenin “*Dikkati artırırız. Diyelim ki kahramanımızın başından geçenler, CD’yi videoyu takarken, karartma yaparken bile öğrenci yerinde duramıyor. Biz video izleyeceğiz diye.*”, *D-E-Ahmet* kodlu öğretmenin “*Köstebekgiller olsun, daha bilmediğimiz birçok şeyler vardır. Artık Türkiye çapında duyuluyor, her tarafa da gidiliyor ve çocuk bunu orada gördüğü zaman da daha çok dikkati çekiyor.*”, *D-E-Mahmut* kodlu öğretmenin “*İşin içerisine, ders boyutuna girdiği zaman, kazanımlar kazandırılırken öğretmene avantajı çok. Sunumu veriyor. Öğretmenin elinde bir çubuk var. Kazanımların belli yerlerine dikkat çekiyor. Bu arada öğretmen işi takip etmeyen, kopan öğrencileri görüyor.*”, *D-E-Burhan* kodlu öğretmenin “*.... dikkat çekmeyi sağlar.*”, *D-K-Leyla* kodlu öğretmenin “*Yani hem dikkati çekme hem de sürdürmede o zaman getirisi var.*”, *D-K-Melek* kodlu öğretmenin “*Ya dikkat çekme amaçlı ya da tekrar amaçlı kullanmamız gerekir.*”, *D-K-Demet* kodlu öğretmenin “*Çocukların dikkatini çekme açısından yarar sağlıyor.*”, *D-K-Serap* kodlu öğretmenin “*Öğretmene en güzel katkısı herhalde çocukları olayın içine çekme olur.*”, *Ö-E-Kadir* kodlu öğretmenin “*Dikkatini çekiyor, dünyasına giriyor. Çocuğun dünyası siyah beyaz değil, renkli.*”, *D-K-Emel* kodlu öğretmenin “*Aaa! Öğretmen soru soruyor, biraz daha*

dikkatli dinleyeyim.” konusuna da girmiş oluyor. Daha iyi öğrendiğini düşünüyorum o şekilde. Daha dikkatli izliyor ve dikkatini daha çok çekiyor.” şeklindeki açıklamalarıyla çizgi film ve animasyonların dikkat çekici yönüne vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda konu ile ilgili literatür ile sınıf öğretmenlerin görüşlerinin örtüştüğü, animasyon ve çizgi filmlerin çocukların dikkatleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu (Dalacosta, Kamariotaki-Paparrigopoulou, Palyvos ve Spyrellis, 2009; Eker ve Karadeniz, 2014; Kleeman, 2006; Islam, Ahmed, Islam ve Shamsuddin, 2014) söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerden birini “çizgi film ve animasyonlar öğrenci seviyesine uygun olmalı”, bir diğeri de “ilgi çekici olmalı” şeklinde betimledikleri görülmektedir. Yağlı’ya göre (2013: 12) çocukların seyredeceği filmler yaşlarına, ilgi ve beklentilerine uygun seçilmelidir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine baktığımızda; *D-K-Leyla* kodlu öğretmenin “.....Çocuğun seviyesi, dili önemli, içerik konuyla ne kadar özdeşleşiyor ve çocuğun seviyesine ne kadar inebiliyor ve bana ne kadar destek çıkabiliyor? Benim anlatımım beni nasıl destekliyor? Bütünlüğü sağlamak anlamında onlara dikkat ederdim.”, *D-E-Fikret* kodlu öğretmenin “*Kalıcı olması açısından. Yani konuları daha iyi kavraması açısından çocuğun seviyesine uygun olmalı.*”, *D-K-Emel* kodlu öğretmenin “*Onun için seviyeye uygun kazanımlar, güncel konulara uygun kazanımlar, kendi ailesinden, yaşantısından, o bölgenin her türlü şartlarına uygun kazanımlar alınırsa çocuklarda çok fazla merak uyandırır ve öğrenme isteği içerisinde olurlar.*”, *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin “*Öğrencimin seviyesine ve kazanımına uygun olanları indiriyorum.*”, *D-E-Ahmet* kodlu öğretmenin “*Öğrencinin düzeyine uygun olmalı.*”, *Ö-E-Kadir* kodlu öğretmenin “*Burada çocuğun seviyesine uygun olması ve çocukların dünyasından olması lazım.*”, *D-K-Ayşe* kodlu öğretmenin “*Tabi ki çocuğun yaşına, seviyesine uygun olmalı.*”, *D-E-Fikret* kodlu öğretmenin “*Yani konuları daha iyi kavraması açısından çocuğun seviyesine uygun olmalı.*” şeklinde yaptıkları açıklamalarıyla çizgi film ve animasyonların öğrenci seviyesine uygun olması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğrenci seviyesine uygun olması ve öğrencilerin ilgisine yönelik olması noktasında ilgili literatür ile sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonların özel kahramanlar içermesi gerekliliğini dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili olarak *D-E-Osman* kodlu öğretmen “*Yaratılan kahramanlar çok önemli.*”, *D-E-Ali* kodlu öğretmen “*Devlet, animasyon yanında bir çizgi film karakteri ortaya çıkarmalı. Bu Hayat Bilgisi karakteri olmalı. Çocuklara Keloğlan gibi bir karakter olup değerleri, dersleri*

öğretmeli.”, *D-E-Cavit* kodlu öğretmen “*Karakterler seçilirken iyi seçilmeli.*” ifadelerinde bulunarak, Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların özel kahramanlar içermesi gerekliliğini belirtmişlerdir. Literatüre bakıldığında ise konu ile ilgili olarak şu ifadeler yer almaktadır: Gülden (2015: 9) animasyon filmlerin kurgularında başarıyı ve takdiri elde etmiş ilgi çekiciliği zengin kahramanlara yer verilmesi hâlinde sosyal öğrenmenin gerçekleşmesi amacına ulaşılacağını ifade ederken, Güler (1989: 175) çizgi filmlerin çocuğun bilişsel, duygusal ve davranışlarına yakın olması ve çizgi film kahramanlarıyla kolayca özdeşleşebilmesini çizgi filmlerin izlenme nedeni olarak göstermektedir. Eskandari (2007: 121) okul çocuklarıyla yapılan bir çalışmaya göre; erkeklerin %91’inin, kızların %80’inin çizgi film kahramanlarını örnek aldıklarını, aynı çalışmada ebeveynlerin çoğu (erkek çocuk ebeveynlerinin %81’i, kız çocuk ebeveynlerinin %76’sı) çizgi filmlerin çocuklarının yaşam tarzlarını etkilediğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra; çizgi film kahramanlarının çocuklar tarafından rol model olarak seçildiğini, çocukların çizgi film kahramanlarının hareketlerini ve konuşma tarzlarını örnek aldıklarını, kahramanlarla kendilerini özdeşleştirdiklerini, bir çizgi film karakteri veya ünlü kahramanları kullanarak, mizah ve nükte katarak öğrencilerin severek, isteyerek öğreneceklerini ve çoğunlukla çizgi film izlemekten çok mutlu olduklarını, çocukların çizgi film izlemeleri ve izledikleri çizgi filmlerdeki kahramanları model almaları onlara olumlu yönde etki ettiğini, çocukların kendi cinsiyetlerinde olan kahramanları daha ileri düzeyde benimseyerek bunlara olumlu anlamlar yüklediğini, çizgi filmin var olduğundan beri izleyicisine farklı bir dünya sunan bir sanat dalı olduğunu savunan görüşler de mevcuttur (Çelenk, 1995: 58; Can, 1995: 5-6; Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011: 316; Yücel, 2015: 128; Çelik, 2015: 8). Görüldüğü üzere Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonların özel kahramanlar içermesi gerekliliği ilgili literatür ile desteklenmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonların milli olması gerektiğini vurgu yaptıkları görülmektedir. Örneğin; sınıf öğretmenlerinden *D-E-Osman* kodlu öğretmen “*Çizgi filmler güncel ve milli olmalı.*” ifadesinde bulunmuştur. Bu konuda Yağlı (2013: 12), çizgi filmlerin çocuğun gelişmesine ve eğitim sürecine katkılarını sıralarken, çizgi film ve animasyonların çocukların hayata bakış açılarını zenginleştirdiğini, evrensel ve milli değerleri eğlenerek öğrenmelerine katkı sağladığını vurgulamaktadır. Köroğlu’na göre (2016: 25) ise, görsel ve işitsel öğelerin yoğun olarak kullanıldığı çizgi filmler, çocukların konuşma, dinleme ve anlama becerilerini geliştirir ve olumlu davranış değişikliklerine ortam hazırlar. Çocukların öğrenmede güçlük çektikleri kavramlar, milli ve manevi değerleri öğrenmelerini kolaylaştırır. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonların milli olması gerektiğini noktasında ilgili literatür ile

sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin örtüştüğü söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özellikler noktasında, çizgi film ve animasyonların kültüre uygun olması gerekliliğini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu noktada ilgili literatüre bakıldığında; çizgi filmin önemli bir popüler kültür ürünü olduğu, çizgi filmleri her yaştaki çocuğun severek izlediği, çizgi filmlerin basit bir bilgi sunumu işlevinin ötesinde, sosyal yapı için çok önemli bir olgu olan kültürleştirmede de etkin bir araç olarak kullanılabilceği, kendi kültürümüzü yansıtan hoşgörü ve sevgi içerikli çizgi filmlerin, işitsel ve görsel özelliği sayesinde ilköğretim dönemindeki çocukların eğitimlerini olumlu etkilediği, animasyonun yeni kuşakların yetiştirilmesinde, kültürel değerlerin genç nesillere aktarılmasında, çocuk ve gençlere bakış açısı kazandırılmasında, sanat kültürünün ve estetik zevklerin zenginleştirilmesinde önemli etkisinin olduğu noktasında görüşler mevcuttur (Kramer, 2004'den akt. Birkök, 2008: 4; Alan, 2009: 16- 233; ASR, 2017: 23). Türkmen'e göre ise (2012: 152) çizgi film karakterleri, atasözleri ve deyimleri uygun yerlerde kullanarak izleyicilerini gerek onların varlığından haberdar edebilir gerek nerede ve nasıl kullanılacağını gerekse ne anlama geldiklerini aktarabilirler. Bu güçten yeterince istifade edebilmek adına -küçük bir adım da olsa- Türk kültürüne ait kodlar taşıyan çizgi filmlerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Konu ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden *D-K-Serap* kodlu öğretmen "*Animasyonlar, şimdi aileyle ilgili bir animasyon var. Oradaki aile bireylerinin farklı yaşantıları var. Kendi ailesine uyarladığı zaman farklı olur.*", *D-E-Ahmet* kodlu öğretmen "*..... kültürümüze yakışır olmalı.*" ifadelerinde bulunmuşlardır. Buradan hareketle yine araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu husustaki ifadeleri ile ilgili literatürün örtüştüğü söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerine göre çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerden biri de hem olumlu hem de olumsuz örnek oluşturmasıdır. Örneğin, konu ile ilgili olarak *D-E-Bekir* kodlu öğretmenin "*Bir iyi yönden bir de kötü yönden ele alınmalı.*", *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin "*Çizgi filmler olumlu davranışların yanında olumsuz davranışları da vermeli.*" şeklindeki ifadeleri mevcuttur. Güler (1989: 169) eğitim süreci içinde insana doğumundan itibaren bilgi veren, davranışlarını etkileyen en etkin araç olarak kabul edilen televizyonun, özellikle çocuğun öğrenme süreci içinde etkileşiminin önemli bir zaman dilimini kapsadığını, bu sürecin kişilik gelişiminin ve öğrenmenin başladığı bir süreci içerdiğini, çizgi filmlerin bu süreç içinde çocuğun televizyon ile karşı karşıya kaldığı programlardan olduğunu ve olumlu ya da olumsuz bir etkiye yol açsa da bu filmlerde amacın öğreticilik olduğunu belirtmektedir. Nitekim Eskandari, (2007: 2) çocukların gelişimi ve eğitiminde, televizyonun birçok yönden olumlu ve olumsuz etkileri olduğunu söylemektedir.

Bu açıklamalar çerçevesinde çizgi film ve animasyonların zaten olumlu ve olumsuz örnekleri bir arada barındırdığı anlaşılabilir. Olumlu ya da olumsuz örnek barındırması eğitimsel olarak düşünüldüğünde gerekli olduğu kanaati oluşturabilir. Çünkü olumsuz olmadan olumluyu açıklamak ve değerini ortaya koymak çok da kolay olmayabilir. Bu bağlamda öğretmenlerin çizgi film ve animasyonların sahip olması gereken özelliklerden birini hem olumlu hem de olumsuz örnek oluşturmasını betimlemesi ilgili açıklamalarla örtüştüğü anlaşılabilir.

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının faydalarına yönelik düşünceleri öğrenci, öğretmen ve kazanımlar açısından üç ana kategoride ele alınmıştır.

4.7.1. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından faydalarına yönelik sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğrenciye sağlayacağı faydalara yönelik düşünceleri dikkate alındığında Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğrenciye sağlayacağı faydalar aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu faydalar şöyledir:

1. Kalıcılığı artırır
2. Rol model olur
3. Dersi eğlenceli kılar
4. Beceri geliştirir
 - a) Gözlem becerisini geliştirir
 - b) İfade becerisini geliştirir
 - c) Empati becerisini geliştirir
 - d) Eleştirel düşünme becerisini geliştirir
 - e) Yaratıcılık becerisini geliştirir
5. Motivasyonu artırır
6. Farkındalık oluşturur
7. Odaklanmayı sağlar
8. Dikkat süresini artırır
9. Hayal dünyalarını zenginleştirir
10. Öğrenme süresini azaltır
11. Öğrenme stillerine hizmet eder

12. Dil gelişimini ve Türkçeyi güzel kullanmayı sağlar
13. Hayatilik ilkesini işe koşar
14. Öğrenen öğreten ilişkisini geliştirir
15. Kural öğrenir
16. Davranış kazandırır
17. Örtük öğrenme gerçekleştirir
18. Kendilerini keşfetme şansı verir

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sağlayacağı faydalarından ilkini “kalıcılığı artırır” şeklinde betimledikleri görülmektedir. Literatüre bakıldığında, çizgi filmde konu gerçekçi bir yaklaşımla verilebileceği gibi, karikatürize edilerek, esprili bir biçimde de sunulabilir ve böylece öğretim süreci sevimli hale dönüştürülerek öğrenme isteğinin artırılması sağlanabilir. Ayrıca rengin ve sesin devreye girmesiyle akılda kalıcılık artırılarak ve aynı zamanda görerek-işiterek etkin bir öğrenme sağlanabilir. Nitekim öğrenme sürecinde öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap eden araçlar kullanmanın öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkisi yadsınamaz (Güler, 1989: 169; Kar ve Elma, 2017: 544). Konu ile ilgili D-E-Ali kodlu öğretmen “*Kalıcılığı sağlıyor öğrenmede.*”, D-E-Cavit kodlu öğretmen “*Kalıcı öğrenme gerçekleşir.*”, D-E-Ekrem kodlu öğretmen “*Hayat Bilgisi dersinde kalıcılık esastır. Model almada, kalıcılığı sağlamada etkili.*”, D-E-Orhan kodlu öğretmen “*Kalıcılık sağlar.*”, D-E-Emre kodlu öğretmen “*Eski yıllarda gördüğüm şu: Motivasyonu artırıyor animasyon olayı. Öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor.*”, D-E-Ömer kodlu öğretmen “*Artırıyor. Bunu izlerken de izledikten sonra da davranışlarında değişiklik oluyor. Hem işitsel hem görsel öğrenmesi sayesinde nerde ne yapacağını kavradığını düşünüyorum. Örneğin; trafik konusunda bunu yaptıktan sonra da bahçede trafiğe çıkardıktan sonra edindiği bilgiyi davranışa dönüştürerek kalıcı hale getirebilir.*”, D-E-Mahmut kodlu öğretmen “*Biz Hayat Bilgisi’ni veriyoruz da çocukta kalıcı davranış değişikliği olması gerekir. Çocuk çizgi film ve animasyonlardakileri özümüyor. Kendisiyle birleştiriyor.*”, Ö-E-Nafi kodlu öğretmen “*Bu örnek olarak Atatürk’ün hayatı, yaptığı devrimler, savaşları, temizlik, sağlık, beslenme üzerine, trafik kuralları, bayramlar... Bunları çocuğa izletip de tekrar uygulamayı takip ettiğimiz zaman kalıcı bir etki yaratıyor. Daha iyi, göze hitap ettiği için daha kalıcı olduğuna inanıyorum ve dönütleri de buna uygun oluyor. Bakıyorum çocuk unutmamış, unutmuyor, kavramış.*” ifadelerinde bulunmuşlardır. Bu bağlamda Hayat Bilgisi öğretiminde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenmede kalıcılığı sağlayabildiği söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon izlemenin faydaları

arasında, çizgi film ve animasyonların çocuklara rol model olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden *D-K-Serap* kodlu öğretmenin “*Ne anlatıyorsun Hayat Bilgisi’nde mesela Atatürk’ün Hayatı. Bunu animasyonla verirken Atatürk’ün de bir zamanlar kendileri gibi çocuk olduğunu, onun da oyunlar oynadığını, okullara gitmek için hangi çabaları sarf ettiğini... Bunu animasyonla anlattıysan çocuklarda daha kalıcı olur ve Atatürk sevgisini, yani o da benim gibiymiş, bir zamanlar benim gibi çocukmuş, oynuyormuş deyip, rol model olarak alabilir.*”, *Ö-E-Kadir* kodlu öğretmenin “*Bir de çocuğun kendini o çizgi filmin içerisinde hisseder. O çizgi film içerisinde yerine koyar.*”, *Ö-K-Kadriye* kodlu öğretmenin “*Somut dönem çocukları olduğu için birtakım şeyleri anlatırken izledikleri çizgi filmlerin, animasyonların onlarda bıraktığı iz daha derin olacaktır. Olayın içinde kendilerini yaşayacaklardır. Kahramanların yerine kendilerini koyacaklardır. Model alacaklardır.*”, *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin “*Rol model olur.*”, *D-E-Osman* kodlu öğretmenin “*Model almada yardımcı olur.*” şeklinde ifadeleri mevcuttur. Konu ile ilgili literatüre bakıldığında çizgi filmler, çocukların okulda öğrendiklerine katkı sağlamakta, görmedikleri konular hakkında bilgi verebilmektedir. Çocuklar çoğunlukla çizgi film izlemekten çok mutlu olduklarını ifade ederler. Genel olarak, onların özendiği veya model olarak benimsediği karakterler çizgi film kahramanlarıdır. Çizgi film kahramanlarının hareketlerini ve konuşma tarzlarını örnek alabilmektedirler (Çelenk, 1995: 58; Yücel, 2015: 128). Günümüz çocukları anne, baba gibi ilk rol model kaynaklarından daha çok televizyon, bilgisayar gibi araçlar vasıtasıyla animasyon yapımlarıyla daha çok vakit geçirmekte, animasyon filmlerin kurgularında başarıyı ve takdiri elde etmiş, ilgi çekiciliği zengin kahramanlara yer verilmesi, sosyal öğrenmenin gerçekleşmesi amacıyla hizmet etmektedir (Güliden, 2015: 9). Bu bağlamda, çizgi film ve animasyonların öğrencilere rol model olması noktasında, öğretmen görüşleri ile ilgili literatürün örtüştüğü söylenebilir.

Çocuklar, eğlenceli buldukları çizgi filmlerle daha hızlı ve kalıcı bir şekilde öğrenmektedirler. Çocukların çizgi filmlere duydukları ilgi, onları öğrenmeye sevk etmektedir. Çocuklar 2,5 yaşından itibaren gördükleri ve izledikleri davranış ve tutumları taklit etme özelliğine sahip oldukları için; güdeleyici, eğlendirici ve öğretici nitelikler taşıyan, olumlu davranış modelleri sunan, çocukların kendilerini tanıyabilmelerine olanak tanıyan, onlara düşünme ve sorgulama fırsatı veren animasyon yapımlarının önemi çok net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Nitekim öğrenciler öğrenirken eğlenmek, eğlenirken öğrenmek gibi güdeleyici etkinliklerle sürekli karşılaşmadıklarından öğretim ortamı içinde onların sıkılmasını önleyecek her türlü aktiviteyle karşılaşmaktan memnun olmaktadır. Öğrenciler farklı etkinlikleri isteyerek ve severek yapmaktadırlar. Günlük yaşamlarında istenilen

olgularla karşılaşmak, onları uygulayabilmek ve tüm bunlardan sonuç elde etmek, onlar için motive edici olmakta vetekrar tekrar yapmak istemektedirler. Çizgi filmler çocukların dilsel ve bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar, estetik zevklerini geliştirir, onlara uzak yer ve diyarlar hakkında bilgi verir. Böylece olumlu yaşantı ve izlenim edinmeleri sağlar. Çizgi filmler, öğrencinin özellikle görme ve işitme duyularına hitap edeceği için derse olan motivasyonu da artırır ayrıca bu araçlar sayesinde öğrenme ortamı daha da renklenip canlanır (Yağlı, 2013: 3; Od, 2013: 501-506; Çelik, 2015: 82; Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman, 2015: 249; ASR, 2017: 24). Bütün bu ifadelerden hareketle çizgi film ve animasyonların, dersleri eğlenceli bir şekilde işledikleri için, öğrencilerin ilgi ve isteklerini artırmada, onları motive etmede ve bunun sonucunda da eğitim belirlenen hedeflere ulaşmada eltkili olabileceği savunulabilir. Konu ile ilgili olarak literatürdeki ifadelerle sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin örtüştüğü söylenebilir.

4.7.2. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarına yönelik sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğretmene sağlayacağı faydalara yönelik düşünceleri dikkate alındığında Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğretmene sağlayacağı faydalar aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu faydalar şöyledir:

1. Öğretime yardımcı olur
 - a. Örneklendirmeyi sağlar
 - b. Sınıf yönetimini kolaylaştırır
 - c. Dönüt sağlar
 - d. Hatırlamayı kolaylaştırır.
 - e. Pekiştirmeyi sağlar
 - f. Konu tekrarı sağlar
 - g. Konunun özetlenmesine yardımcı olur
 - h. Zaman kazandırır
 - i. Konu bütünlüğünü sağlar
 - j. Öğretimi hızlandırır
2. Öğretmeni rahatlatır
3. Zaman yönetimine yardımcı olur
4. Kaynak görevi görür
5. Bilgilerini gözden geçirmesini sağlar

6. Öğrenen öğretene ilişkisini geliştirir
7. Kılavuzluk eder

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından faydalarını en çok “öğretime yardımcı olur” şeklinde betimledikleri tespit edilmiştir. İşlem adımları ve sürecin önemli olduğu durumlarda veya beceri öğretimi amaçlandığı zaman videolar, diğer öğretim materyallerinden daha faydalı olmaktadır. Aşamalı hareketlerin önemli olduğu durumlarda bu hareketlerin her birisini sırasıyla bir video ya da bir animasyon aracılığıyla sunmak mümkündür. Psikomotor becerilerin öğrenilmesi de en iyi gözlem, alıştırma ve tekrar yolu ile gerçekleşir. Videolar bu becerilerin gözlenmesi ve tekrar tekrar izlenmesinde kullanılacak materyallerdir. Video ve film kayıtları, öğrencilere güneş tutulması, yanardağ ya da savaş gibi doğrudan gözlenmesi tehlikeli ya da mümkün olmayan olayları gözleme imkânı sağlar. Duygusal etkilerinden dolayı filmler, bireysel ve sosyal tutumların şekillenmesinde de etkili olabilir (Somyürek, 2010: 245; Yalın, 2014: 140). Bununla birlikte Alan’a göre (2009: 233) çizgi filmler, sanat eğitimi amaçlanarak izlettiğinde; araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlar. Ayrıca, çizgi filmler görme, ayırmsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleşmesine olanak sağlayan aktif bir algılama süreci olduğundan beceri kazanmalarına imkân verebilir ve sanat eğitiminin amaçlarına hizmet edebilir. Başka bir açıdan bakıldığında Od, (2013: 501), yabancı dilde izlenen çizgi filmlerin, çocukların dinleme ve anlama becerilerini geliştirmelerine de katkı sağladığını savunmaktadır. Ona göre çocuklar eğlenceli buldukları çizgi filmlerle daha hızlı ve kalıcı bir şekilde öğrenirler. Çizgi filmlere duydukları ilgi onları öğrenmeye sevk eder. Çünkü çocuklar, yabancı bir dili öğrenirken bile çocukluklarını yaşamak isterler. Bu bağlamda özgün ve görsel-ışitsel ders aracı olarak tanımladığımız çizgi filmler, yabancı dil öğretiminde dinleme ve konuşma becerilerine katkı sağlamaları için de kullanılır.

Sınıf öğretmenlerinden *D-K-Emel* kodlu öğretmenin “*Bunun da bize katkısı ne? Çocuk öğrendiyse bizim için önemli olan bu. Yani çocuğu biz öğretmiş oluyoruz. Bu şekilde onun öğrenmesine daha kolaylık sağlıyoruz.*”, *Ö-E-Hasan* kodlu öğretmenin “*Eğitim ve öğretime olan katkısı.*”, *D-K-Leyla* kodlu öğretmenin “*Çizgi filmler öğretimi tamamlıyor.*”, *D-K-Nefise* kodlu öğretmen “*Benim işimi kolaylaştırıyor. Zamandan, fiziki yorgunluktan kazanç sağlıyoruz, tasarruf sağlıyoruz.*”, *Ö-K-Kadriye* kodlu öğretmenin “*Vermek istediklerimizi çok daha rahat, kolaylıkla veririz.*”, *Ö-E-Hasan* kodlu öğretmenin “*Tabi ki bir süre izlettikten sonra oradan bir şeyler kapıyor. Sonra devreye öğretmen giriyor. İzlenen animasyonlar anlatılıyor ve sorular yönlendiriliyor ve bundan bir sonuç çıkarıyorsun.*”, *D-E-Emre* kodlu

öğretmenin “Kazanımları daha başarılı bir şekilde kazandırıyor.”, D-E-Erdal kodlu öğretmenin “Anlatımı onlar yapar. Bir de biz pekiştiririz. Daha kalıcı olur. Çocuklar daha eğlenceli olduğu için daha iyi öğrenir. O yüzden kitap yerine öyle şeyler.”, D-E- Emre kodlu öğretmenin ”Bir öğretim materyali olarak kullanabiliyoruz. Yani, bizim için faydası daha iyi verebilmek. Mesela konuyu daha iyi anlayabilmesi.”, D-E-Ahmet kodlu öğretmenin “Öğretmen açısından daha iyi anlaşılır hale getirir. Konuyu daha derinlemesine, daha kalıcı olmasını sağlar.” şeklindeki açıklamalarının çizgi film ve animasyonların öğretime yardımcı olma boyutuyla ilgili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öğretmen ifadelerinin konuyla ilgili literatürle aynı doğrultuda olduğu söylenebilir.

4.7.3. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların kazanımlar açısından sağlayacağı faydalara yönelik düşüncelerine göre Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların kazanımlar açısından sağlayacağı faydalar aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu faydalar şöyledir:

1. Kazanımların verilmesinde etkilidir
2. Kazanımların kalıcı izli olmasını sağlar
3. Kazanımların pekiştirilmesini sağlar
4. Kazanımların sıralı bir şekilde verilmesini sağlar
5. Dönüt almayı sağlar
6. Kazanımların verilme süresini kısaltır
7. Öğretimi zenginleştirir
8. Soyut kavramları somutlaştırmayı sağlar
9. Kazanımın verilmesini kolaylaştırır
10. Kazanımı gerçeğe yaklaştırır

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından faydalarına yönelik düşüncelerine göre “kazanımların verilmesinde etkilidir”, “kazanımların kalıcı izli olmasını sağlar”, “kazanımların pekiştirilmesini sağlar” ve “kazanımların sıralı bir şekilde verilmesini sağlar” ifadelerinin sırası ile en çok ifade edilen faydalar olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun çizgi film ve animasyonların kazanımların verilmesinde, verilen kazanımların sırasının takibinde, bu kazanımların pekiştirilmesinde ve dolayısıyla öğrencilerin belleklerinde kalıcı izli olmasında önemli role sahip olduğunu savundukları söylenebilir.

Öğretmenin, öğrenme-öğretme sürecinde öncelikle işleyeceği konuyla ilgili olarak bilişsel, duyuşsal ve devinimsel amaçları belirlemesi ve sonra da etkinlikleri gerçekleştirirken bu kazanımları öğrenciler üzerinde davranış olarak ortaya çıkaracak strateji, yöntem ve teknikleri seçmesi ve uygulaması gerekir. Bu anlamda strateji bir amaca ulaşmak için uygulanacak yöntem ve tekniklerin seçilip uygulanmasında öğretmene yol göstermektedir (Attila, 2010: 77; Aykaç ve Adıgüzel, 2011: 300-301). Sınıf içi ya da sınıf dışı öğrenme etkinliği sürecinde mekânı düzenlemede, kullanılan ışık, ses, ısı, güç kaynağı, kaydediciler, göndericiler; ölçütlendirilmiş araçların bütünü araç olarak ifade edilebilir. Araçlar da amaca/kazanıma, temaya/üniteye, kullanılacak yönteme, kullanacak kişiye, yere ve zamana göre değişiklikler gösterebilir. Bu nedenle Hayat Bilgisi araç gereçlerinin kullanımını, oluşturulacak öğrenme yaşantılarının biçimi belirler (Güleryüz, 2008: 337). Nitekim öğrenme öğretme sürecinde kullanılan araç gereçlerden birisi de çizgi filmlerdir. Çizgi filmlerin, toplumsal eğitim açısından faydalarına bakıldığında çok etkin bir rol üstlendiği görülmektedir. Sayıların dizini, hayvanlar âlemi ile ilgili bilgiler, matematiksel işlemler, sevgi, dostluk vb. gibi değerler eğitimi de dâhil olmak üzere pek çok konu, bilgi, olay ve kavram çocuk programları içinde animasyon kullanılarak sunulmaktadır. Animasyonun yüklendiği bu görev, çocuğun eğitim süreci içerisindeki kişilik gelişimini istenildiği şekilde mesajlarla yönlendirmektir (Kaba, 1992: 54). Çizgi filmler, çocukların yaşamında eskisinden çok daha önemli bir yere sahiptir ve ekran karşısında oturan çocuğu 7/24 etkisi altına alabilmektedir. Çizgi filmlerde yer alan değerlere yönelik çalışmalar da mevcuttur (Karakuş, 2015: 13). Somyürek'e göre (2010: 245) işlem adımları ve sürecin önemli olduğu durumlarda veya beceri öğretimi amaçlandığı zaman videolar, diğer öğretim materyallerinden daha faydalı olurlar. Aşamalı hareketlerin önemli olduğu durumlarda bu hareketlerin her birisini sırasıyla bir video ya da bir animasyon aracılığıyla sunmak mümkündür. Psikomotor becerilerin öğrenilmesi de en iyi gözlem, alıştırma ve tekrar yolu ile gerçekleşir. Videolar bu becerilerin gözlenmesi ve tekrar tekrar izlenmesinde kullanılacak materyallerdir. Başka bir ifade ile tehlikeli veya pahalı bazı deney ve çalışmaların laboratuvar ortamında deneysel olarak incelenebilmesi de mümkün olamamaktadır. Animasyonlarla birlikte tasarlanabilen benzeşim yöntemleri ile bu tür deneyler öğrencilere kolaylıkla gösterilebilmektedir. Yani öğrenciler sahip oldukları bilgileri şekillendirmek için bilgisayara uyarlanmış simülasyon ve modeller üzerinde çalışarak pahalı olmayan, risksiz ve gerçek pratik yapma imkanı elde eder (Arıcı ve Dalkılıç, 2006: 423).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden *Ö-E-Kadir* kodlu öğretmen “çizgi filmlerde muhakkak hayat ilgisi dersinde belli kazanımlara göre hazırlanmış çizgi filmlerdir.

Bu kazanımları oradaki işte figürlerle, hayvanlarla dramatize edilerek anlatılması çocuğun birtakım davranış edinmesini sağlayacaktır, kolaylaştıracaktır. Büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Hele bu zamanda. Çocuğun internetle, telefonla, bilgisayarla muhatap olduğu zamanda daha da etkili.”, Ö-E-Kadriye kodlu öğretmen “*Bence bu Hayat Bilgisi ile ilgili çizgi filmler sanırım değerler eğitimine örnek olarak hazırlanan çizgi filmlerdir diye düşünüyorum.*”, D-E-Orhan kodlu öğretmen “*Kazanımların hedefe varmasında katkı sağlar.*”, D-K-Leyla kodlu öğretmen “*Gördüğümüzü birebir uygulamak. Mesela trafik konusunda karşıdan karşıya geçerken neresi güvenilir, neresi güvenilir değil, ne kadar anlatırsan anlat ama uygulamaya döktüğünde veya kazasıyla doğrusuyla gördüğünde daha kalıcı olacaktır.*”, D-E-Ömer kodlu öğretmen “*Amaç davranışı kısa sürede vermeyi sağlar. Bir de doğru olarak vereceğini düşünüyorum. Ama animasyonların kaliteli olması lazım.*”, D-K-Merve kodlu öğretmen “*Kazanımlar açısından sırasını takip etmede, atlamamada ve kalıcılık sağlamada faydalı olur.*”, D-E-Osman kodlu öğretmen “*Kazanımlarda da zararı olur ama faydası daha fazla olur. Sıralaması iyi olur. Kazanım atlamama olur. Kazanımların hedefe dönüşüp dönüşmediğini kısa sürede anlama şansımız olur.*”, D-E-Mahmut kodlu öğretmen “*Kazanımların kalıcılığını artırır.*”, D-K-Melek kodlu öğretmen “*Kazanıma uygun verilirse dikkat çekme, kalıcı öğrenme sağlar.*”, D-K-Mehtap kodlu öğretmen “*Kazanımlar daha kolay oturuyor belleğinde bence. Öğrenmesi kolay oluyor. Görsel oluyor, unutmayı zorlaştırıyor. Aktif haleden gelebilir bunu hayatta da kullanabilir. Orada gördü bir şekilde, yaşama da entegre edebilir.*”, D-K-Merve kodlu öğretmen “*Kalıcılık sağlamada faydalı olur.*”, D-E-Bekir kodlu öğretmen “*Kazanımların pekiştirilmesini sağlar.*”, D-K-Ayşe kodlu öğretmen “*Her açıdan güzel olur yani. Bir de hani kazanımlar doğrultusunda dedik hani, öyle hazırlanırsa atlanmış bir konu da olmaz. Daha pekiştirici olur.*” şeklindeki ifadeleri ile çizgi film ve animasyonların kazanımların verilmesi, kalıcı izli olması, pekiştirilmesinin sağlanması ve kazanımların sırasını takip etme noktasındaki etkilerinden bahsetmektedirler.

Buradan hareketle odak grup görüşmesine katılan sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonlardan yeterince faydalandıkları ve konuyla ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin ifadeleri ile ilgili literatürde yer alan ifadelerin örtüştüğü söylenebilir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının sınırlılıklarına yönelik düşünceleri öğrenci, öğretmen ve kazanımlar açısından üç ana kategoride ele alınmıştır.

4.8.1. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenciler açısından sınırlılıklarına yönelik sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğrenciler açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerine göre Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğrenciler açısından sınırlılıkları aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu sınırlılıklar şöyledir:

1. Sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar
 - a. Çocukların dersteki etkinliğini azaltır
 - b. Öğrenen öğretene arasındaki diyalog azalır
 - c. Öğrencileri hazırcılığa yönlendirir
 - d. Öğrenen öğretene arasındaki bağ zayıflar.
 - e. Teknolojik bağımlılık ortaya çıkar
 - f. Dikkat eksikliğine yol açar
2. Uzun olması durumunda sıkıcı olabilir
3. Olumsuz rol model oluşturabilir
4. Hayal ile gerçeği ayırt edemeyebilir
5. Yapararak yaşayarak öğrenmeyi azaltır
6. Ters etki oluşturabilir
7. Olumsuz özelliklerde örtük öğrenme gerçekleştirir
8. Çocukların sosyalleşmesine engel olur
9. Beklenti oluşturabilir
10. Yanlış davranışlar kazandırabilir
11. Yönerge verilmediği durumlarda amaca ulaşamayabilir
12. Uygun amaç ve sürede kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri konu ile ilgili olarak çizgi film ve animasyonlar “olumsuz rol model oluşturabilir”, “yanlış davranışlar kazandırabilir”, , “hayal ile gerçeği ayırt edemeyebilir”, “ters etki oluşturabilir” ve “yapararak yaşayarak öğrenmeyi azaltır” ifadelerini öğrenciler için sınırlılıklar arasında saymışlardır.

Yukarıda belirtildiği üzere sınıf öğretmenlerine göre çizgi film ve animasyonlar çocukta ters etki oluşturabilir ve çocuğa yanlış davranışlar kazandırabilir. Türker’e göre (2011: 8) canlandırmaların çok etkili bir kitle iletişim aracı olmasının yanında olumsuz olan yanları vardır; sırf eğlence ve şiddete dayalı, dogmatik düşünce yapısını işleyen sinema filmleri nasıl ki insanlar üzerinde olumsuz etkilere neden olabiliyorsa, aynı öğeleri içeren

canlandırma filmleri de benzer etkilere neden olabilmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman (2015: 249) çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki olumsuz sayılabilecek etkilerini şöyle sıralamaktadır; çocuğu şiddete yöneltmesi, gerçeklikten koparması, çocukta güvenli davranışların azalarak riskli davranışların artması, ekran bağımlılığıdır. Konu ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden Ö-E-Nafi kodlu öğretmenin “*Oradaki bir kahramanın hareketleri hoşuna gitmeyebilir. Öğrenci onun dediğinin tersini de yapabilir. Onun tipi veya konuşması hoşuna gitmiyor veya içeriği hoşuna gitmediği zaman yanlış yine de öğrenci sapabiliyor.*”, Ö-E-Hasan kodlu öğretmenin “*Olumsuz etkiler yapıyor.*”, Ö-E-Sevda kodlu öğretmenin “*Yarım bırakılan çizgi filmler mesela mesajını tam olarak vermeyip yarım bırakılmışsa çocuğun kararsız ve tutarsız olmasına neden olabiliyor.*”, D-E-Ekrem kodlu öğretmenin “*İstenmeden farklı yorumlardan dolayı istenmeyen noktaya da gelebilir.*”, D-E-Osman kodlu öğretmenin “*Argo kullanılmamalı, içeriği doğru seçilmeli. Çocuk argo öğrenebilir.*”, Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “*Sanki onu kısırlaştırır gibi. Hani bir şeyler hazır geliyor ya kendisinin bulmasından ziyade önüne hazır sunuluyor. Düşünme yetisinde belki biraz sınırlama olabilir.*”, Ö-E-Kadir kodlu öğretmenin “*Yanlış kelimeler kullanılırsa yanlış bir kelime hazinesi olur.*” şeklindeki ifadelerinin de ilgili literatürle aynı doğrultuda olduğu sonucuna varılabilir.

Yine araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri çizgi film ve animasyonların olumsuz rol model oluşturabileceğine vurgu yapmaktadır. Nitekim çizgi filmlerdeki kahramanların bazılarında olumsuz özellikler, olumlu olanlardan çok daha güçlü olabilir. Bu durumda, çocuğun beğeni ile izlediği kahramanların davranışlarını takip ederken, bu olumsuz özellikleri de benimsemesi son derece doğaldır. Bu nedenle seçilecek olan tiplerin çocukta olumlu davranış modelleri geliştirecek türden olmasına özen gösterilmelidir (Can, 1995: 95). Örneğin sınıf öğretmenlerinden Ö-E-Nafi kodlu öğretmenin “*Öğrenci açısından olumsuzluklar yaşanabilir. Oradaki kahramanlar çok önemli. Onların giyim tarzlarını kendilerine örnek alabilir çocuklar.*”, D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “*Ama tutup da bir Winks’i getirip tahtaya açıp da oynatmanın bir anlamı yok. Orada sihir yapan kızlar, bilmem neler... Orada çok seçici davranıp dersle ilişkilendirebileceklerimizi almamız lazım.*”, Ö-E-Hasan kodlu öğretmenin “*Şimdiki yapılanlar, arkadaşlar da değindi, ticari amaçlarla yapılan çizgi filmler. Şiddet içeriyor. Çocuklar da bu çizgi filmin kahramanlarını kesinlikle kendilerine rol model seçiyorlar. Aynısını uygulamaya çalışıyorlar. Olumsuz etkiler yapıyor.*”, Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “*Şimdi karakterlerin kullanılışı önemli olabilir. Çocuk bunu izlediği zaman bir kere oradaki kahraman gibi olmak isteyebilir. Atıyorum orada bir koşan kişi varsa hiperaktiviteye yönlendirebilir. Örnek alabilir. Olumsuzluklarını konuşuyoruz. Evet,*

hiperaktiviteye yol açabilir. Bilinçaltında olumsuz şeylerin gelişmesine sebebiyet verebilir. Ne olabilir? Mesela hayal gücü aşımı olup ondan esinlenebilir.”, D-E-Ahmet kodlu öğretmenin “Argo kelimelerden arındırılmalı, dili yumuşak olmalı, sevecen, kültürümüze yakışır olmalı.”, Ö-E-Hasan kodlu öğretmenin “Olumsuz rol modeller oluşturuyor.” şeklindeki ifadeleri de çizgi film ve animasyonların olumsuz rol model oluşturabileceği noktasındaki görüşleridir. Sonuç olarak Hayat Bilgisi öğretiminde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci açısından sınırlılıkları noktasında, ilgili literatür ile sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin örtüştüğü anlaşılabilir.

4.8.2. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmenler açısından sınırlılıklarına yönelik sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerine göre Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların öğretmenler açısından sınırlılıkları aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu sınırlılıklar şöyledir:

1. Sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar
 - a. Öğretmeni etkisiz kılar
 - b. Öğretmenin rolünü alır
 - c. Öğrenen öğretene arasındaki diyalog azalır
 - d. Dersi sıradanlaştırır
 - e. Öğrenen öğretene arasındaki bağ zayıflar
 - f. Öğretmeni hazırcılığa alıştıırır
 - g. Öğretmenin etkinlik ve materyal kullanımını sınırlandırır
2. Öğretmenin yaratıcılığını sınırlar
3. Uygun amaç haricinde kullanmak sonucu yaşanan olumsuzluklar
4. Plansız programsız kullanım sonucu yaşanabilecek olumsuzluklar
5. Uzun olması durumunda süre sıkıntısı yaşanması
6. Ders planını çizgi filmin/animasyonun sınırlarına göre belirlemek
7. Öğretmenin sınıf hâkimiyetini engeller
8. Ön hazırlık gerektirmesi
9. Uygun amaç ve sürede kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğretmen açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerine bakıldığında en fazla dile getirilen sınırlılığın “sürekli kullanım sonucu yaşanan olumsuzluklar” olduğu görülmektedir. Bu

sınırlılık içinde; “öğretmeni etkisiz kılar, öğretmenin rolünü alır, öğrenen öğretene arasındaki diyalog azalır, dersi sıradanlaştırır, öğrenen öğretene arasındaki bağ zayıflar, öğretmeni hazırcılığa alıştıırır ve öğretmenin etkinlik ve materyal kullanımını sınırlandırır” sınırlılıklarının ifade edildiği tespit edilmiştir. Arıcı ve Dalkılıç’a göre (2006: 429) animasyonları oluştururken unutulmaması gereken önemli bir nokta; öğretimde teknolojilerinin amaç değil araç olduğudur. Şu ana kadar geliştirilen hiçbir teknoloji öğretmenin ve insan unsurunun yerini tutamaz. Konu ile ilgili olarak *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin “*Ders filmle başlayıp filmle bitiyor gibi bir algı olmamalı. Hedef davranışımıza faydalı olacağı noktada kullanmalıyız. Sürekli kullanmamalıyız.*”, *D-E-Erdal* kodlu öğretmenin “*Öğretmeni etkisiz kılmasın.*”, *D-E-Ekrem* kodlu öğretmenin “*Bizleri pasifize ediyor.*”, *D-K-Leyla* kodlu öğretmenin “*Öğretmenin önüne geçmemeli. Onu hazırlayan biziz. Onu önceden izleyip, uygunluğu, verilip verilmeyeceği babında. Ama veli ve idare gördüğünde hoca sürekli ona bağlı dememeli. Önümüze geçmemeli. Bizim emeğimizi de sıfırlamasın.*”, *D-K-Merve* kodlu öğretmenin “*Bir öğretmen değil de bir materyal olduğunu bilecek çocuk. Araç gereç olduğunu.*”, *D-E-Emre* kodlu öğretmenin “*Orada her şeyi veriyor. Öğretmen kendini geliştirme ve yetiştirme bakımından biraz daha geride kalabilir.*”, *D-K-Deniz* kodlu öğretmenin “*Öğretmenin kendi yöntemini kullanmasını sınırlar.*”, *D-K-Ayşe* kodlu öğretmenin “*Öğretmeni kullanması, devre dışı bırakması.*”, *D-K-Emel* kodlu öğretmenin “*Öğrenci, öğretmen sanki orada bir etkisiz eleman, yani öğretmeni gözden çıkarma, sürekli oradan öğrenmeye yöneltecek bir materyal gibi görünmesi güzel değil. Öğretmen yani orada etkili olacak birinci derecede. O ikinci derecede. Yani öğretmenle öğrenilir, oradaki materyalle değil.*”, *D-K-Mehtap* kodlu öğretmenin “*Öğretimde kendince farklı etkinliklere yönelemeyecek. Öğretmeni de sınırlayacak bence, öğrenciyi sınırladığı gibi.*”, *D-E-Osman* kodlu öğretmenin “*Öğretmenin rolünü alıyor.*”, *D-E-Burhan* kodlu öğretmenin “*Sınıfta bunlar öğretmen yerine geçmemeli.*” şeklindeki ifadelerinden hareketle çizgi film ve animasyonların sürekli kullanıldığı takdirde öğretmeni etkisiz kıldığını ve öğretmenin yerini aldığını savundukları anlaşılabilir.

4.8.3. Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerine göre Hayat Bilgisi dersinde kullanılacak çizgi film ve animasyonların kazanımlar açısından sınırlılıkları aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu sınırlılıklar şöyledir:

1. Her kazanım için uygun olmayabilir
2. Fazla kullanılması
3. Yanlış mesajlar içermesi
4. Çocuğa görelilik ilkesine hizmet etmediği sürece katkısı olmaz
5. İçerik uyumsuzluğu
6. Uygun amaç doğrultusunda kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşüncelerine bakıldığında, araştırmaya katılan bazı sınıf öğretmenleri çizgi film ve animasyonlar uygun amaç doğrultusunda kullanıldığı sürece sınırlılığı yoktur derken, odak grup görüşmesi sırasında sınıf öğretmenlerinden bir kısmı ise, çizgi film ve animasyonlar için “Her kazanım için uygun olmayabilir” ifadesini kullanmışlardır. Yalın’a göre (2014: 140) film ve video, hareket içeren konuların sunulmasında etkili olmakla birlikte, tek bir görsel (harita, örgüt şeması, diyagram gibi) üzerinde detaylı olarak durulması gereken konular için uygun değildir. Literatüre de bakıldığında ilgili literatürle sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının kazanımlar açısından sınırlılıklarına yönelik düşünceleri noktasında çizgi film ve animasyonun her kazanım için uygun olmaması görüşünün paralellik gösterdiği söylenebilir. Örneğin bu konuda sınıf öğretmenlerinden *D-E-Erdal* kodlu öğretmenin “Animasyonlarla bütün konular verilmez. Yani hepsini görsel olarak verecek halimiz yok. Mutlaka görsel olmayan kazanımlar da verilmeli. Mesela yazılı olarak veya sözel olarak verilecek kazanımları da ona göre vereceğiz. Sözel olarak verilmesi gerekenlerde çocuk oradaki verilmesi gereken kazanımları alamayabilir orada. Onu kendim vermem lazım.”, *D-E-Ali* kodlu öğretmenin “Bazıları yaşayarak yapılması gerekir. Yine görsel anlatmamız gerekir. Bazen tercih edilmeyebilir.”, *D-E-Bekir* kodlu öğretmenin “Her kazanımda animasyon, çizgi film kullanılmamalı.”, *D-K-Melek* kodlu öğretmenin “Bazı kazanımları çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi gerekiyor. Yani izleyerek değil de. İzleme onun için sadece bir fikir oluyor. Mesela biz fasulye yetiştirdik. Ben onu sadece izletseydim hiçbir faydası olmazdı. Daha sonra yaparak yaşayarak kendileri böyle ektiler. O konularda bir sınırlılık olabiliyor yani. Bazı konularda yaparak yaşayarak öğrenmesi gerekiyor. Arkadaşımın dediği gibi bir aktif katılım gerekiyor bazı kazanımlarda.”, *D-K-Melek* kodlu öğretmenin “Her kazanıma da izlenmiyor yani animasyonlar. Bazen canlandırma yöntemi kullanıyorum ben mesela. Karşılıklı konuşma gibi ya da drama yaptırıyoruz.” ifadelerine bakıldığında sınıf öğretmenleri ile literatürde yer alan ifadelerin örtüştüğü anlaşılabilir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları aşağıdaki amaçlarla kullandıkları tespit edilmiştir.

1. Öğretimsel amaçlarla
 - a. Öğrenilenleri somutlaştırmada
 - b. Öğrenilenleri pekiştirmede
 - c. Sıralama ve aşamalı konularında
 - d. Uzakları yakınlaştırmada
 - e. Belirli gün ve haftalar konusunda
 - f. Gezi ve gözlem gerektiren konularda
 - g. Dikkat çekmede
 - h. Materyalin sınırlı olduğu durumlarda
 - i. Kaynak konusunda sınırlılık yaşandığında
2. Sosyal Bilgiler ile ilgili konularda
 - a. Değer eğitimi konusunda
 - b. Atatürk konusunda
 - c. Kurtuluş Savaşı ve Millî Mücadele konusunda
 - d. Millî ve dini bayramlarımız konusunda
 - e. Çocuğun yakın çevresiyle ilgili konularda (aile, arkadaş, komşu)
 - f. Ülke yönetimi konusunda
 - g. Türkiye'nin tarihi ve doğal güzellikleri konusunda
3. Fen Bilgisi ile ilgili konularda
 - a. Trafik konusunda
 - b. Doğa, çevre ve hayvanlar ile ilgili konularda
 - c. Sağlık konusunda
 - d. Temizlik konusunda
 - e. Hava olayları konularında
 - f. Dünyanın hareketleri konusunda
4. Hayat Bilgisi dersinde hedeflere uygun olduğunda

Yukarıda görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri çizgi film ve animasyonları Hayat Bilgisi dersinde hedeflere uygun olduğunda, öğretimsel amaçlarla, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi konularında kullanmaktadırlar.

ASR (2017: 23-24), çocukların kendisine ve çevresine karşı güven kazanmasında ve

sağlık, aile, çevre ile ilgili konularda yeterli bilgi düzeyine ulaşmasında animasyon yapımlarının içeriği ve niteliğinin etki ettiğine vurgu yapmaktadır. Sınıf öğretmenlerinden D-E-Fikret kodlu öğretmenin “Çocuğun yakın çevresiyle ilgili.”, D-E-Erdal kodlu öğretmenin “Komşuluk ilişkileri olsun”, D-E-Ekrem kodlu öğretmenin “Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.”, D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “Aile içinde babanın görevleri nedir, sınırları nelerdir? Annenin görevleri nedir, ne kadar sınırı vardır? Birbirlerine karşı iletişimleri.”, D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “Mesela arkadaşlık ilişkileri, sınıf içerisinde birbirlerine karşı davranışları..” şeklindeki açıklamaları çocuğun günlük yaşamdan iç içe olduğu, yakın çevresiyle ilgili konularda (aile, arkadaş, komşu); bunun yanı sıra Ö-E-Naîf kodlu öğretmenin “Diş sağlığıyla”, D-E-Orhan kodlu öğretmenin “Sağlık konusunda da.”, D-E-Ali kodlu öğretmenin “Mesela dişlerimizle, sağlıkla ilgili olan konular.” şeklindeki açıklamaları da sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonları sağlık konularında kullandıklarını belirten ifadelerdir. Bu bağlamda bu ifadelerin ilgili literatürle örtüştüğü anlaşılabilir.

Kaba (1992: 54-55), Karakuş (2015: 13) ve Köroğlu (2016: 25), çizgi film ve animasyonların sevgi, dostluk vb. gibi değerler eğitimi konusunda etkili olduğuna vurgu yaparken; benzer şekilde ASR (2017: 23-24), yeni kuşakların yetiştirilmesinde, kültürel değerlerin genç nesillere aktarılmasında, çocuk ve gençlere bakış açısı kazandırılmasında, genç nesillerin içinde yaşamış oldukları kültürel değerlere rahat bir şekilde uyum sağlayabilmesinde çizgi film ve animasyonların etkili olduğuna dikkat çekmektedir. Konu ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden D-E-Bekir kodlu öğretmenin “Değerlerin öğretiminde.”, D-E-Fikret kodlu öğretmenin “Yalan söylememek mesela. Doğruluk, dürüstlük.”, D-K-Emel kodlu öğretmenin “Vatansever, iyi bir insan işte davranışlarının nasıl olması gerektiğini bilen. İnsan ilişkileri.”, D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “Doğruluk, dürüstlük, yalan konuşmama, büyüklere saygı aile içinde”, D-K-Merve kodlu öğretmenin “Büyüklere saygı, yardımlaşma, kısacası iyi bir insan olabilmeleri için ne gerekiyorsa, iyi insan, iyi vatandaş, insan ilişkilerini iyi geliştiren çocuklar yetiştirmeye çalışıyoruz.”, D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “Bir de en önemlisi kişiliklerini oluştururken kazanmaları gereken, dürüstlük, yalan söylememektir, yardımlaşmadır gibi...”, D-E-Ali kodlu öğretmenin “Ben değerler eğitiminde daha çok kullanıyorum. Saygı, dürüstlük ve adalet konusundaki konular genelde sözel anlatıldığı zaman, yani soyut kavramları somutlaştırmada.”, D-E-Orhan kodlu öğretmenin “Empati yapmaları açısından kullanıyorum.”, D-E-Erdal kodlu öğretmenin “Komşuluk ilişkileri olsun”, Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “Bence bu Hayat Bilgisi ile ilgili çizgi filmler sanırım değerler eğitimine örnek olarak hazırlanan çizgi filmlerdir diye düşünüyorum.” şeklindeki

açıklamaları değer eğitimi konusundaki görüşleridir. Nitekim bakıldığında bu ifadelerin de ilgili literatürle aynı doğrultuda olduğu anlaşılabilir.

Yine ASR (2017: 23-24), çizgi film ve animasyonların sanat kültürünün ve estetik zevklerin zenginleştirilmesindeki etkisinin de yadsınamaz olduğunu belirtmektedir. Bu konuda sınıf öğretmenlerinden D-K-Demet kodlu öğretmenin “*Ben her şeyde kullanıyorum. Mesela diyorum ya resimde kullanıyorum işte ilkbahar resim örnekleri*”, D-K-Demet kodlu öğretmenin “*Ülkemiz Türkiye, ülkenin tarihi ve doğal güzellikleri. Ben çocuğa nasıl gösterebilirim? O konuda çok etkiliydi.*” şeklinde açıklamaları mevcuttur. Bu bağlamda yukarıdaki ifadelere bakıldığı zaman, alan yazındaki ifadeyle öğretmen görüşlerinin örtüştüğü söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri odak grup görüşmesi esnasında çizgi film ve animasyonları öğretimsel amaçlarla da kullandıklarını ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili olarak ASR (2017: 23-24), çizgi filmlerin çocukların anadilini hızlı ve doğru bir şekilde öğrenebilmesine katkı sağladığını dile getirmektedir. Benzer şekilde Kaba (1992: 54-55), Karakuş (2015: 13) ve Köroğlu'ya göre de (2016: 25), çizgi film ve animasyonların birçok alanda kullanılmakta olup, ekran karşısında oturan çocuğu 7/24 etkisi altına alabilmektedir. Kendi içyapısındaki hareket ve görsel düzenlemelerin istenilen yönde oluşumu, bilgi iletimine, çocukların konuşma, dinleme ve anlama becerilerini geliştirmelerine ve olumlu davranış değişikliklerine sebep olmaktadır. Bununla birlikte çocukların öğrenmede güçlük çektikleri kavramlar, sayıların dizini, hayvanlar âlemi ile ilgili bilgiler, matematiksel işlemler de dâhil olmak üzere pek çok konu, bilgi, olay ve kavram çocuk programları içinde animasyon kullanılarak sunulmaktadır. Animasyonun yüklendiği bu görev, çocuğun eğitim süreci içerisindeki kişilik gelişimini istenildiği şekilde mesajlarla yönlendirmektir. Bu konuda sınıf öğretmenlerinden D-E-Ömer kodlu öğretmenin “*Dünyanın hareketleri konusunda*”, D-K-Demet kodlu öğretmenin “*Daha sonra bazı hayvanlar. Çünkü bazı hayvanları orada görerek daha çok ilgisini çekiyor. Hayvanlar ve bitkiler. Mesela biz izledik bugün. Orada görünce çocuğun çok dikkatini çekiyor.*”, Ö-E-Hasan kodlu öğretmenin “*Çevre konularını verirken.*”, D-E-Ömer kodlu öğretmenin “*Besin zinciri*”, D-E-Ahmet kodlu öğretmenin “*Ormanla ilgili*”, D-E-Ekrem kodlu öğretmenin “*Arkadaşların dediği gibi günlük yaşamdan iç içe olduğu konularda kullanıyorum.*”, D-K-Sevil kodlu öğretmenin “*Mevsimler, doğa olayları gibi konularda özellikle kullanmaya çalışıyorum.*”, D-E-Ayşe kodlu öğretmenin “*Özellikle temizlik, tuvalet kullanımı mesela tahtalarımızda var şu anda. Tuvalete girip çıktığımızda el yıkama mesela onları yeri geldiği zaman izletiyoruz.*”, D-K-Demet kodlu öğretmenin “*Ülkemiz Türkiye, ülkenin tarihi ve doğal güzellikleri. Ben çocuğa nasıl gösterebilirim? O konuda çok etkiliydi.*”,

D-K-Sevil kodlu öğretmenin “*Mevsimler, doğa olayları gibi konularda özellikle kullanmaya çalışıyorum.*”, *D-K-Serap* kodlu öğretmenin “*Trafik kurallarıyla ilgili olanlar.*”, *D-E-Ali* kodlu öğretmenin “*Fen Bilgisi konularında bazı şeyleri biz ne kadar anlatırsak anlatalım verimli olmuyor. Sonucu belli olan şeyleri ve onların hayatını etkileyebilecek şeyleri izletmek daha faydalı. Mesela dişlerimizle, sağlıkla ilgili olan konular.*”, *D-E-Orhan* kodlu öğretmenin “*Hayat Bilgisi içindeki Fen konularında da kullanıyorum.*”, *Ö-E-Nafi* kodlu öğretmenin “*Yine hücreler falan mikroplarla ilgili bir şey de söylemiştik. Fen konularını verirken.*”, *D-K-Demet* kodlu öğretmenin “*Ülke yönetimi, köy, ilçe. O sıralama. Onun konu anlatımında çok iyi.*” şeklindeki açıklamaları çizgi film ve animasyonları öğretimsel amaçlarla kullandıklarını belirten ifadelerdir. Sınıf öğretmenlerinin yukarıda yer alan ifade örneklerine bakıldığında ilgili literatürle paralellik gösterdiği sonucuna varılabilir.

Tüm bunların yanı sıra çizgi film ve animasyonların eğitim ortamında sağladığı başka katkıları da mevcuttur. Örneğin; tehlikeli veya pahalı bazı deney ve çalışmaların laboratuvar ortamında deneysel olarak incelenmesi mümkün olamamaktadır. Animasyonlarla birlikte tasarlanabilen benzeşim yöntemleri ile bu tür deneyler öğrencilere kolaylıkla gösterilebilmektedir. Yani öğrenciler sahip oldukları bilgileri şekillendirmek için bilgisayara uyarlanmış simülasyon ve modeller üzerinde çalışarak pahalı olmayan, risksiz ve gerçek pratik yapma imkânı elde eder. Animasyonlar, çocuklara yönelik öykülerin canlandırılmasında etkin bir yoldur. Bu yüzden eğitici değeri oldukça büyüktür ve eğitim sürecinde kullanılması eğitimde verimin artmasına yardımcı olmaktadır (Arıcı ve Dalkılıç, 2006: 423-429). Hareketin öğrenme açısından önemli olduğu durumlarda, kavramların öğretilmesi ve öğrenilmesinde hareketli filmler, diğer görsel materyallere göre daha etkilidir. Video ve film kayıtları, öğrencilere güneş tutulması, yanardağ ya da savaş gibi doğrudan gözlenmesi tehlikeli ya da mümkün olmayan olayları gözleme imkânı sağlar. Psikomotor beceriler, en iyi gözlem ve araştırma yoluyla öğrenilir. Hareketli resimler, insan ilişkilerine yönelik problemleri gözleme ve analiz etme fırsatı tanır. Duygusal etkilerinden dolayı filmler, bireysel ve sosyal tutumların şekillenmesinde etkili olabilir. Fakat bunun yanı sıra film ve video, hareket içeren konuların sunulmasında etkili olmakla birlikte, tek bir görsel (harita, örgüt şeması, diyagram gibi) üzerinde detaylı olarak durulması gereken konular için uygun değildir (Yalın, 2014: 140). Çizgi film ve animasyonların söz konusu etkileri dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonları kullanım amacı ile ulaşmak istedikleri hedeflerin gerçekleşebileceği söylenebilir.

4.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları bir öğretim aracı olarak beş şekilde kullanmaktadır. Bunlar şöyledir:

1. Yöntem ve teknik olarak
 - a) Örnek olay
 - b) Arkası yarın
 - c) Hikâye tamamlama
2. Değerlendirmede
3. Konu tekrarında
4. Konu anlatımında
5. Bilgilendirmede

Bilindiği üzere çizgi film ve animasyonlar öğretmenlerin derslerinde, uygulama sürecinde, kullanabileceği bir öğretim aracıdır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri de Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları yöntem ve teknik olarak (Örnek olay, arkası yarın ve hikâye tamamlama) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Aykaç ve Adıgüzel'e göre (2011: 300-301) öğretmenler, öğrenme-öğretme sürecinde etkinlikleri gerçekleştirirken konuya, içeriğe en önemlisi de kazanımlara uygun olarak farklı strateji ve yöntemler uygularlar. Bu anlamda strateji bir amaca ulaşmak için uygulanacak yöntem ve tekniklerin seçilip uygulanmasında öğretmene yol göstermektedir. Attila (2010: 77), öğretmenin öncelikle işleyeceği konuyla ilgili olarak bilişsel, duyuşsal ve devinimsel amaçları belirlemesi ve sonra da bu kazanımları öğrenciler üzerinde davranış olarak ortaya çıkaracak yöntem ve teknikleri seçmeye özen göstermesi; yöntem ya da teknik seçiminde de öğrencilerin gelişim özelliklerini ya da hazırbulunuşluk düzeylerini göz önünde bulundurması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Çocukların neyi öğreneceğini program, nasıl öğreneceğini de öğretmen belirler. Bu noktada sınıfta öğretim öğrenme sürecini öğretmen yöneteceği için, öğretmenin öğreteceği konuları etkili ve kalıcı bir şekilde öğretebilmesi, öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini iyi bilmesi ve kullanabilmesine bağlıdır. Yani öğretmenin ilk olarak yöntem ve teknik konusunda bilgi sahibi olması, ikinci olarak da bunları gerektiği gibi etkili olarak kullanması, başka bir deyişle uygulama becerisine sahip olması gerekir. Nitekim ezberleme yerine, kimi öğrenme ve öğretme stratejilerinden yararlanarak dersin daha çok anlamlı hale getirilmesi, bu iş için de öğrenmeyi kolaylaştıracak birtakım yaklaşımların işe koşulması olumlu sonuçları da beraberinde getirecektir (Cin, 2005; Sözer, 2008. 82; Taş Mentiş, 2015: 92). Öğretmenin

uygulama sürecinde kullanacağı yöntem ve teknikler, programın gerçekleştirme düzeyini de artıracaktır. Bir başka ifadeyle, öğretmenin öğretimi planlama, materyal geliştirme, öğretim yapma ve öğretimi yönetme becerilerinin gelişmesi önemlidir (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2015: 42).

Örneğin, konu ile ilgili olarak *D-E-Ömer* kodlu öğretmenin “*Örnek olay şeklinde.*”, *D-E-Emre* kodlu öğretmenin “*Bunları anlattık, hadi buradan da bunları izleyelim. Örnek bir olay. Bunun üzerine konuşalım diye*”, *D-K-Ayşe* kodlu öğretmenin “*Mesela sınıf kurallarını işliyoruz. Kalıp halinde bunu tekrar ettiğin zaman tekrar ediyor ama vurmaması gerektiğini algılamıyor. Sadece vurmamalıyız diyor, ezberliyor. Ama onu orada izlediği zaman, arkadaşına vuran bir çocuğu gördüğü zaman siz orada devreye girip, işte bu yaptığı doğru mu, yanlış mı diye onu sorgulatabilir, onun üzerine konuşturup, sonra da işte özür dilemesi gerektiğini veya arkadaşını düşürdüğünde o şekilde davranması gerektiğini anlatabiliriz.*” şeklindeki açıklamaları örnek olay yöntemine vurgu yaparken; *D-E-Ahmet* kodlu öğretmenin “*Arkası yarın tekniği gibi parçayı bazı yerlerinde keserek kullanırım.*”, *D-K-Mehtap* kodlu öğretmenin “*Evet. Devamını o tamamlasın. Bundan sonra ne olacak ya da hepsine tahmin ettirip, kimin tahmini tuttu diye o şekilde bir şey de yaptırabiliriz.*”, *D-K-Merve* kodlu öğretmenin “*Animasyonun sonunda ya da ortasında sıra sizde diye başlayıp, onları devam ediyor aynı şeyi. Sonra tekrardan animasyon kaldığı yerden devam ettiğinde bakıyorlar ki animasyon kendi söylediğiyle örtüşüyor. O zaman çok güzel oluyor.*” şeklindeki açıklamaları arkası yarın tekniğine vurgu yapmaktadır. Yine *D-E-Mahmut* kodlu öğretmenin “*Genelde hikâye ve masalın sonuç kısmını seyrettirip, ön kısmını istiyorum. Sonra tamamını izlettiriyorum.*” şeklindeki açıklaması ise hikâye tamamlama yöntemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda alanyazındaki ifadelerle öğretmen görüşlerinin örtüştüğü, öğrenme öğretme aşamasında yöntem ve teknik kullanımının oldukça etkili ve gerekli olduğu, öğretmenlerin bu konuda hem içerik olarak hem de uygulama noktasında bilgi sahibi olmaları gerekliliği sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları değerlendirmede de kullandıklarını ifade etmişlerdir. Nitekim eğitim-öğretim programı; hedef, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür. Programın bu akış içerisinde uygulanmasından sonra çeşitli kaynaklardan alınan geri bildirimlere göre yeniden düzenlenmesi yani geliştirilmesi devam eder. Bu da öğretim programının geliştirilmesi sürecinin dinamik olduğunu gösterir (Demirel, 2007: 4; Arıkan, 2001: 74; Demirel ve Kaya, 2014: 15). Eğitim teknolojileri, öğrenmenin her boyutunu kapsayan problemlerin çözümü için insan, ürün, fikir, araç ve kuramların yer aldığı,

analiz, düzenleme, uygulama, değerlendirme ve yönetim adımlarının bulunduğu karmaşık ve kaynaşık bir süreçtir (AECT, 1997'den akt. Akkoyunlu, Altun ve Soylu, 2008: 7). Bireyin bilgiye gereksinim duyduğunda bunu hissetmesi, bilgi gereksinimini tanımlayabilmesi, gereksinim duyduğu bilgiye ulaşması, elde ettiği bilgiyi değerlendirmesi ve bilgiyi etkili olarak kullanabilmesi için öğrenmeyi öğrenme becerilerine sahip olabilmesi gerekir. Bu nedenle düzenlenen öğrenme ortamlarının, bu ortamlarda kullanılan öğretim stratejilerinin, öğretim yöntem ve tekniklerin, öğretim materyallerinin önemi çok büyüktür (Akkoyunlu, Altun ve Soylu, 2008: 182). Sınıf öğretmenlerinden *D-E-Erdal* kodlu öğretmen "*Değerlendirme*", *D-E-Burhan* kodlu öğretmen "*Arkadaşların söylediği gibi ben de aynı, dikkati dağılmış öğrenci olabilir. Her öğrenci bir değildir. Biz tamamını izliyoruz ama o anda bazı öğrenciler başka hayallere dalmış olabiliyor. Ara ara kesmeler yapıp, öğrencilerden fikirlerini alıp, geri dönüt alabiliriz.*", *D-K-Serap* kodlu öğretmen "*Valla önce konuya giriş yaparım. Sonra çocuklar olayı anladı, kavradı. Çizgi film veya animasyonu da koyup, onun üzerinde pekiştirme çalışması yapılabilir. Bunlardan yorum alınabilir. Hepsi farklı şeyler algılamış olabilir. Onlardan geri dönüt alabilirsin böylece.*", *D-K-Emel* kodlu öğretmen "*Yani çocuklara orada değerlendirme yapmak, soru sormak, onu onun içine çekmek çok daha faydalı oluyor.*" şeklindeki açıklamalarıyla çizgi film ve animasyonların değerlendirme amaçlı kullanma boyutuna değinmişlerdir. Buradan hareketle eğitim öğretim sürecinde öğretim yöntem ve teknik bilgisine sahip olunması, bu bilgilerin uygulanabilmesi, süreç sonunda öğrencilerin elde ettikleri bilgilerin değerlendirilmesi, dönüt verilmesi gerekliliğinden bahsedilebilir. Sınıf öğretmenlerinin ve alanyazında yer alan ifadelerin de bu konuda aynı doğrultuda olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları konu tekrarı yapmak amacıyla kullandıklarını da dile getirmişlerdir. Somyürek'e göre (2010: 245) işlem adımları ve sürecin önemli olduğu durumlarda veya beceri öğretimi amaçlandığı zaman videolar, diğer öğretim materyallerinden daha faydalı olurlar. Aşamalı hareketlerin önemli olduğu durumlarda bu hareketlerin her birisini sırasıyla bir video ya da bir animasyon aracılığıyla sunmak mümkündür. Psikomotor becerilerin öğrenilmesi de en iyi gözlem, alıştırma ve tekrar yolu ile gerçekleşir. Videolar bu becerilerin gözlenmesi ve tekrar tekrar izlenmesinde kullanılacak materyallerdir. Konu ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden *Ö-K-Sevda* kodlu öğretmen "*Ben de konu tekrarı yaparken izletiyorum, her zaman değil.*", *D-K-Sevil* kodlu öğretmen "*Mesela ön hazırlık için kullanıyorum, ben de tekrar amaçlı kullanıyorum genelde görselleri.*", *D-E-Erdal* kodlu öğretmen "*Konuyu pekiştirmek için, tekrar amaçlı veya etkinlikler varsa yaptırıyoruz.*" şeklinde açıklamalarda bulunarak çizgi film ve animasyonları

konu tekrarı amaçlı kullandığını ifade etmektedirler. Bilindiği üzere öğrencilere kazandırılan bilgiler her zaman kalıcı bilgi olarak belleklerinde yer almaz. Bireyin gereksinim duyduğu bilgiye ulaşabilmesi, elde ettiği bilgiyi kalıcı belleğe yerleştirerek hayatında etkili olarak kullanabilmesi için bilgilerin tekrar edilmesi gerekebilir. Bu bağlamda, konu tekrarı yapma noktasında, sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile literatürde yer alan ifadelerin örtüştüğü sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin dikkat çektiği bir başka nokta ise çizgi film ve animasyonların bilgilendirme boyutudur. Örneğin; *D-E-Erdal* kodlu öğretmen “*Bilgilendirme*” şeklinde açıklamada bulunarak çizgi film ve animasyonların bilgilendirme amaçlı da kullanılabileceğini vurgulamıştır. Güler’e göre (1989: 169) çizgi filmlerin bir işlevi de bilgilendirmektir. Çizgi filmlerde konunun sunumunda, kullanılan bilgilendirici niteliktedir. Soyut kavramların bir anlamda somutla verilmesi çocukların öğrenmesine neden olmaktadır. Başka bir ifade ile çocuklar severek izledikleri çizgi filmlerden, farkında olmadan pek çok bilgiyi öğrenmektedir. Çizgi filmlerde yapılan içerik araştırmalarında ilkökul çocuklarına yönelik yararlı bilgiler işlenmektedir. Birçok yararlı uğraş için çocuklar teşvikle yönlendirilmektedir. Okumak, resim yapmak, spor yapmak gibi davranışlara teşvik edilmektedir (Çelenk, 1995: 105). Çocuklar seyrettikleri çizgi filmlerden yaşlarının üstünde bilgi öğrenebilmektedirler. Doğru kullanıldığı takdirde çizgi filmlerin öğretici, bilgilendirici, kişiliği geliştirici, model olabilen özellikleri olduğu dikkate alınmalıdır. Nitekim çocuklar, çizgi film kahramanlarının hareketlerini ve konuşma tarzlarını örnek alabilmektedir. Çizgi karakterin bu açıdan üzerlerinde iyi çalışılması, belli pedagojik amaçlar gözetilerek oluşturulması ve işlenmesi beklenmektedir. Çizgi filmler çocukların okulda öğrendiklerine katkı sağlamakta, görmedikleri konular hakkında bilgi verebilmektedir (Çelenk, 1995: 58; Adak Özdemir ve Ramazan, 2012: 160; Bayındır, 2015: 3). Kaba’ya göre (1992: 55) animasyon da birçok alanda kullanılmasının yanında, kendi içyapısındaki hareket ve görsel düzenlemelerin istenilen yönde oluşumu sayesinde bilgi iletiminde önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda çizgi film ve animasyonların bilgilendirme boyutu ile ilgili olarak literatürde yer alan ifadelerle öğretmen ifadelerinin paralellik gösterdiği söylenebilir.

4.11. On birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşüncelerine göre Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonların kullanımında dikkat edilmesi gerekenler aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir. Bu hususlar şöyledir:

1. Verilen mesajlar açık olmalı
2. İçerik dersin hedefine ve amacına uygun olmalı
3. Süre çok uzun, çok kısa olmamalı
4. Öğrenci seviyesine uygun olmalı
5. Kazanımlara uygun olmalı
6. Milli ve manevi değerlere uygun olmalı
7. Karakterler özel olarak seçilmeli
8. Öğrencinin hayal dünyasına uygun olmalı
9. Değer içerikli olmalı
10. Zevkli ve eğlenceli olmalı
11. Durdurup çocukları derse katarak izlenmeli
12. Çocuğa görelik ilkesi işe koşulmalı
13. Çocuğa uygun rol modeller olmalı
14. Dersin tamamında kullanılmamalı
15. Dikkat çekici olmalı
16. Konu ve zaman açısından uygun olmalı
17. Dili yumuşak olmalı, argodan kaçınılmalı
18. Türkçeyi doğru ve etkili kullanmayı sağlamalı
19. Eğitici olmalı
20. Ses düzeyi ses kalitesi, görüntü kalitesi uygun olmalı
21. Derste kullanmadan önce öğretmen izlemeli
22. Sonunda değerlendirme yapılmalı
23. Fırsat eşitliği sağlamalı
24. Bilgilendirici olmalı
25. Birden çok kazanımı bir arada ve doğru şekilde verebilmeli
26. Toplumsal kurallara uygun olmalı
27. Akıcı olmalı

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere yönelik düşüncelerine bakıldığında “Verilen mesajlar açık olmalı”, “İçerik dersin hedefine ve amacına uygun olmalı.”, “Süre çok uzun, çok kısa olmamalı”, “Öğrenci seviyesine uygun olmalı” , “Kazanımlara uygun olmalı”, “Milli ve manevi değerlere uygun olmalı, “Karakterler özel olarak seçilmeli”, “Öğrencinin hayal dünyasına uygun olmalı” ve “Değer içerikli olmalı” ifadelerinin sırası ile öğretmenler tarafından en fazla savunulan ifadeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları kullanma noktasında bilinçli oldukları söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde, içeriğinde yer alan birçok ifadenin sınıf öğretmenleri tarafından da dile getirildiği görülebilir. Nitekim sınıf öğretmenlerine göre çizgi film ve animasyonlar eğitici, bilgilendirici, rol model oluşturucu olmalı ve karakterleri özel olarak seçilmelidir. Adak Özdemir ve Ramazan (2012: 160) ile Bayındır’a göre (2015: 3), doğru ve yerinde kullanıldığında öğretici, bilgilendirici, yönlendirici, kişiliği geliştirici, model olucu özellikler taşıyabilen çizgi filmler çocukların akademik ve sosyal gelişimlerine uygun olarak seçilip izletilmelidir. Çizgi filmlerde genellikle iyi-kötü, kuvvetli-zayıf gibi ilişkiler konu edilir, olaylar gerçekçi bir şekilde sunulmaz, eylemde, karakterlerde, zaman ve mekânlarda simgesel bir anlatım söz konusudur. Çizgi filmleri sevimli yapan karakterlerdir. Bu açıdan çizgi karakterin üzerlerinde iyi çalışılmalı, belli pedagojik amaçlar gözetilerek oluşturulmalı ve işlenmelidir. Bu karakterler belli eğitim mesajlarını verirken, öğretici içerikle çocuğun hem öğrenmesi hem de eğlenmesi beklenebilir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin çizgi film ve animasyonlar için betimledikleri özelliklerin literatür ile örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-K-Kadriye kodlu öğretmen “*Şimdi bu rol model aldığı için çizgi filmin kahramanlarının seçiminde de çok dikkat edilmesi gerekiyor.*”, Ö-E-Nafi kodlu öğretmen “*Oradaki kahramanlar çok önemli. Onların giyim tarzlarını kendilerine örnek alabilir çocuklar.*”, D-E-Osman kodlu öğretmen “*Bazen de kötü örnekler de olmalı. Konuya ve zamana göre değişmeli. (Karakterler)*”, D-K-Serap kodlu öğretmen “*Gerçekçi olmalı. Yoksa uyduruktan bir kahraman yaratıp, milletin gözüne sokulmamalı. Gerçek kahramanlara yer verilmeli.*”, Ö-E-Kadir kodlu öğretmen “*Uygun kahramanlar olması lazım.*” şeklindeki açıklamalarıyla çizgi film ve animasyonlardaki karakterlerin, özellikle de kahramanlarının özel olarak seçilmesi gerektiğini belirten sınıf öğretmenlerinin bu görüşlerinin literatürdeki aşağıdaki açıklamalar dikkate alındığında ne kadar gerekli olduğunun gözler önüne serildiği görülebilir. Bu çerçevede Can (1995: 95), Yağlı (2013: 12) ve Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman’a göre (2015: 261) çizgi filmlerdeki

kahramanların bazılarında olumsuz özellikler, olumlu olanlarda çok daha da güçlü olabilmektedir. Çocuklar çizgi film kahramanlarını kendilerine model olarak aldıklarından kahramanın konuşması, davranışları çocuklara olumsuz etki yapmamalıdır. Özellikle çocuk kahramanlar abartılı şiddet içeren unsurlardan uzak tutulmalı, seçilecek olan tiplerin çocukta olumlu davranış modelleri geliştirecek türden olmasına özen gösterilmelidir

Güneş'e göre (2010: 101) çocuklar sosyalleşme sürecinde öncelikle ailelerini rol model alırlar. Daha sonraki dönemlerde ise arkadaşları, okul, kitle iletişim araçları gibi faktörlerden etkilenmektedirler. Aynı zamanda kitle iletişim araçlarında çocuklara özel yapımlar yayınlayan çocuk kanallarından ve bu kanallarda yayınlanan çizgi filmlerden, çocuk programlarında ve yayın aralarında yayınlanan reklam kuşaklarından da etkilenmektedirler. Benzer şekilde Çelenk (1995: 106) ve Araboğa'ya göre (2018: 99) de çizgi filmler çocukların televizyonda severek izlediği programlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Çocuklar çizgi filmlerde gördükleri karakterlerden etkilenenilmekte, onlardan bir şeyler öğrenebilmektedirler. Bilindiği gibi okul araç gereçlerinde, çocuk kıyafetlerinde ve gıda maddeleri üzerinde çizgi film kahramanları kullanılmaktadır. Çocuklar çizgi filmlerdeki karakterlerin gerek kıyafetleri, gerek kullandığı araç gereçleri gerekse de yiyip içtiği her şeyi satın almak istemektedirler. Bu konuda çizgi film kahramanlarının reklam aracı olarak kullanılması konusu, üzerinde özellikle durulması gereken bir noktadır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri çizgi film ve animasyonlarda verilen mesajların açık olması gerektiğini savunmuşlardır. Model alma ve model aldığı kişi ya da kişilerle özdeşim kurma yönelimi, çocukların kişilik gelişimleri açısından büyük bir öneme sahiptir. Bundan dolayı izlenen çizgi film programlarının doğuracağı sonuçlar çocuklar için önem taşımaktadır (Yetim ve Sarıçam, 2016). Televizyonda yayınlanan çizgi filmlerin yararlı ve zararlı olanların ayrımı yapılmadan birçok kanalda çocuklara sunulmaktadır. Çocukların izlediği programların içeriğinin neler olduğu araştırılarak, olumsuz etki verebilecek konular ayıklanmalıdır. Bunların dikkate alınmadığı takdirde çocukların eğitimi açısından zarar vericidir (Köşker, 2005:2). Nitekim konu ile ilgili olarak Çelenk (1995: 62), olumlu ve olumsuz tarafları ile televizyon seyretmenin çocukların ayrılmaz bir parçası olduğuna, anne ve babaların çocukların televizyon seyretme alışkanlığını gözlemleyerek, onların nitelikli yapıtları izlemelerini sağlayabileceklerine vurgu yapmaktadır. Konu ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden Ö-K-Sevda kodlu öğretmenin “*Öncelikle verilmek istenen mesaj net olmalıdır. Hem dikkat eksikliği oluyor hem de yarım bırakılan çizgi filmler mesela mesajını tam olarak vermeyip yarım bırakılmışsa çocuğun kararsız ve tutarsız olmasına neden olabiliyor.*”, Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “*Verilen mesajlara dikkat etmeli*”, Ö-E-Nafi

kodlu öğretmeninin “Oradaki öğretmen önceden izlemesi gerekiyor. Sakıncalı konuşmalar geçiyor mu? Uygunsuz davranış var mı? Uygunsuz sözcükler var mı?”, *D-K-Mehtap* kodlu öğretmeninin “*Güvenilir olmalı bir kere.*” şeklindeki açıklamalarının da çizgi film ve animasyonlarda verilen mesajların açık olması ile ilgili literatürle doğru orantılı olduğu söylenebilir.

Yine sınıf öğretmenlerinin ifadelerine göre çizgi film ve animasyonlar değer içerikli olmalıdır. Yağlı’ya göre (2013: 12), çocukların seyredeceği filmler yaşlarına, ilgi ve beklentilerine uygun olarak seçilmelidir. Çizgi filmin içeriği aile sevgisi, doğayı ve hayvanları tanıma, yardım severlik, iyilik, doğruluk, barış ve hoşgörü gibi eğitici ve faydalı konulardan seçilmelidir. Konu ile ilgili olarak *D-K-Serap*: “*Önce çocukları geleceğe hazırlayacak seçilmiş çizgi filmlerin olması gerekiyor. Hoşgörü, anlayış, paylaşım, tek kalıp değil. Bak şimdi şurada bir sürü insanız. Hepimiz farklı farklı düşünüp ama birlikte yaşayabiliyoruz, birlikte gülebiliyoruz, gelecek kaygısını birlikte çekiyoruz, geçmiş için birlikte üzülüyoruz. Bunları ön plana çıkaran animasyonlar hazırlanmalı.*”, *Ö-K-Kadriye* kodlu öğretmeninin “*Hani davranış eğitiminde de önemli diye düşünüyorum. Hani o anda bir şey izliyorlar. Nasıl davranmaları gerektiğini gösteriyor.*”, *D-E-Bekir* kodlu öğretmeninin “*Değerlerimize*”, *D-E-Emre* kodlu öğretmeninin “*Hayat Bilgisi dersinde çocuk manevi yönü de lazım. Aileden gelen şeyleri de birleştirerek, düzen nizam konusunda bu işleri maneviyata bağlayarak da çözebiliyoruz.*”, *D-K-Ayşe* kodlu öğretmeninin “*Özür dilemeyi ve gerektiğinde senden özür dilenmesi gerektiğini*”, *D-K-Melek* kodlu öğretmeninin “*Olumlu davranışlar kazandıracak şekilde olması lazım.*”, *D-E-Osman* kodlu öğretmeninin “*Sosyal içerikli olmalı. Güzel davranışlar içermeli. Sosyal ilişkileri gösterici ve öğretici olmalı*” şeklindeki açıklamaları mevcuttur. Bu bağlamda literatürdeki ifadelerle sınıf öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşlerinin paralellik gösterdiği söylenebilir.

4.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımı konusundaki önerilerine yönelik düşüncelerine bakıldığında, öğretmenlerin çizgi film ve animasyon izleme konusundaki önerileri aşağıdaki maddelerde verilmiştir:

1. Bakanlık tarafından Hayat Bilgisi dersiyle ilgili çizgi film ve animasyonlar hazırlanmalı
2. Okullarda alt yapı yetersizliği giderilmeli
3. Animasyonu hazırlayanlar konusunda uzman olmalı

4. Yönergeler ve hedefler verildikten sonra izletilmeli
5. Çizgi film ve animasyon konusunda ebeveynler de eğitilmeli
6. Çizgi filmler ve animasyonlar kazanımlara yönelik yapılmalı
7. Animasyonlar öğrenci seviyesine göre hazırlanmalı
8. Hazırlanan animasyonlar tekrar tekrar izlenebilmeli

Öğretmen ifadelerine bakıldığında; “Bakanlık tarafından Hayat Bilgisi dersiyle ilgili çizgi film ve animasyonlar hazırlanmalı”, “Okullarda alt yapı yetersizliği giderilmeli”, “Animasyonu hazırlayanlar konusunda uzman olmalı” ifadelerinin en fazla dile getirilen ifadeler olduğu görülmektedir.

Canlandırma film sanatında en çok kullanılan ve yapımcıya çok geniş olanaklar veren, etkileyciliği yüksek olan çizgi film tekniği, farklı sanat dallarından beslenmesinin yanı sıra üretim sürecinin zorluğu, çok dikkat ve emek istemesi, yapım aşamasında farklı uzmanlık alanları olan kişilere ihtiyaç duyulması nedeniyle uzun ve pahalı bir sürecin ürünüdür. Çizgi film, özel ışıklı animasyon masalarında tasarlanıp çizilen, daha sonra çekimine girilen bir canlandırma türüdür (Arıkan, 2001: 34; Arslan, 2016: 23). Animasyon, bugün görsel medyanın vazgeçilmezleri arasına girmiştir. Öncelikle reklam animasyon filmleri ile başlayan süreç; kısa animasyon film, konulu/uzun metrajlı animasyon film, Kültür Bakanlığı ve kamu kuruluşlarının desteğiyle üretilen animasyon film, TRT ve özel yapım evlerinin iş birliğinde üretilen animasyon film ve Kültür Bakanlığı ve özel yapım şirketlerinin işbirliğinde çekilen animasyon film olmak üzere bir dizi gelişim kaydetmiştir (Çetin Erus ve Alıcı, 2017: 3). Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, bakanlık tarafından Hayat Bilgisi dersiyle ilgili çizgi film ve animasyonlar hazırlanması gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinden Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “*Biz de mesela 3. Sınıf Hayat Bilgisi’nde kazanımlarla ilgili izletebileceğimiz filmlerin bir hazırlığı yapılıp, tıpkı kitaplar gibi bu mesajlar her türlü içerik bakımından bilirkişiler tarafından incelenip, denetlenip, onaylandıktan sonra bize gelse böyle bizim için daha güzel olmaz mı?*”, D-K-Merve kodlu öğretmenin “*Animasyonlar da kazanımlara göre hazırlandığı için yani büyük çoğunluğu şu andaki kazanımlara göre hazırlanıyor. Yani bir de bu kazanımları biz öğretmenler kendileri ulaşılmaya çalışıyor. Onu Milli Eğitim hazırlamış olsa kazanımları daha güzel olur. Kazanımları işleyen materyaller yetersiz. Hazır gelse daha iyi olur.*”, D-K-Emel kodlu öğretmenin “*Bu şeyleri zaman zaman eğitimcilerle de paylaşıyoruz dediniz ya özellikle bizim kendi Türk büyüklerimizden kahraman olmuş, Kurtuluş Savaşı’nda tarih yazmış*

büyüklerimizin hayat hikâyelerini bu animasyon şeklinde bize gönderirlerse, yaparlarsa biz çok memnun oluruz. Ben sürekli kitaptan okutuyorum, anlatıyorum ama bir de öyle olsun yani.”, D-E-Ömer kodlu öğretmenin “Hayat Bilgisi işte ders kitaplarında hazırlanış döneminde işte şu konuyla ilgili CD hazırla. Yazmışsın, örnek olarak vermişsin ama CD yok ortada. Bakanlık ücretsiz kitap dağıtıyor. Basım arefesinde içerik uygulaması zaten çok basit. Artı bunun yanında ne diyor? İşte CD, eğitim CD’si yok. Öğretmen arkadaşımız başka özel yayınların CD’lerinden veya kendi çabalarıyla incelemeler, derlemeler yaparak onu tablete geçirmeye çalışıyor. Bir kere hazırlaması lâzım. Eğer böyle bir şeyi koyduysan bu materyali de yanında koymak lâzım diye düşünüyorum.” şeklindeki ifadeleri, bakanlık tarafından Hayat Bilgisi dersiyle ilgili çizgi film ve animasyonlar hazırlanması gerekliliği noktasındaki ifade örneklerinden bazılarıdır. Bu bağlamda, çocukların çizgi film ve animasyonlar aracılığıyla eğitim öğretim ortamlarına eğlenerek, severek, isteyerek katılabilmesi ve bunun sonucunda da etkili ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilebilmesi adına konu ile ilgili gerekli adımlar atılabilir.

Temizyürek ve Acar’a göre (2014: 35), belleğin yoğun olarak işlenip kişilik oluşumu ve kimlik kazanımlarının temelini atıldığı çocukluk döneminde ortaya çıkan televizyon bağılılığı olumlu yöne kanalize edilebileceği gibi olumsuz tesirlere de sebep olabilecektir. Özellikle günümüz çocuklarının vazgeçilmez eğlence aracı olan çizgi filmler, animasyonlar, bilgisayar oyunlarında öne çıkan kavramlar dostluk, dürüstlük, kendine ve başkalarına güven, cesaret, güzellik, yardımseverlik, dayanışma, aile ve vatan sevgisi... vb. değerlerdir. Ama her yapım kendi üretildiği kültürün değerlerini, kendi yapımcısının ideolojisini taşır. Kim tarafından hangi ideolojiye hizmet maksatlı yapıldığı bilinmeyen ürünler hiçbir incelemeye ya da bilimsel değerlendirilmeye tabi tutulmadan alınıp geleceğin emanetçisi olan çocukların körpe zihinlerine enjekte edilmemelidir. Arıcı ve Dalkılıç da (2006: 429) çizgi film ve animasyon hazırlama işinin ehemmiyetine değinerek, konuya başka bir açıdan bakmıştır. Ona göre animasyonları oluştururken dikkat edilecek pek çok husus bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; ekranın rahat okumaya elverişli bir düzenlemeye sahip olması gereklidir, ekrandaki metinde kullanılan yazı türü ve büyüklüğü öğrencinin yaş düzeyine uygun olmalıdır, ekran görüntüleri net olmalıdır, renkler gözü yormamalıdır. Çok fazla sayıda metin, grafik ve diğer unsurlar kullanılarak karmaşıklığa yol açılmamalıdır. Bu hususlara dikkat edilmezse verilmek istenen mesajın ya da anlatılmak istenen olayın anlaşılabilirliği azalabilir. Bu da eğitimde verimi düşürebilir.

Çizgi film ve animasyonların çocuklar üzerinde ne denli etkili olduğu göz önüne alındığında ve alanyazında yer alan yukarıdaki ifadelerden hareketle, çizgi film ve

animasyonları hazırlayanların alanında uzman kişiler olması gerekliliği sonucuna varılabilir. Nitekim bu konuda odak grup görüşmesi esnasında sınıf öğretmenlerinden Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “İngiltere ve Japonya’da zaten çizgi filmler gösterilmeden önce pedagoglar izlerlermiş. Dersle bile ilgili olsa izledikten sonra, onların olurundan geçtikten sonra olurmuş ki Türkiye’deki çevirme olan çizgi filmleri zaten istenilmeyen, uymayan yerlerinde düzeltmeler yapılması gerekiyor ama maalesef bizde bu çok yok.”, D-E-Ahmet kodlu öğretmenin “Bu animasyonları hazırlayan kişi veya firmalar, konusunda uzman olmalı.” ve yine Ö-K-Kadriye kodlu öğretmenin “Şimdi öncelikle bu animasyon, çizgi filmleri hazırlayanların şeyleri çok önemli, tarzları.” şeklindeki ifadeleri animasyonu hazırlayanların konusunda uzman olması noktasındaki ifade örnekleridir. Sonuç olarak bakıldığı zaman, ilgili alan yazın incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen ifadeleri ile örtüşen veya öğretmen ifadelerine benzer ifadeler olduğu görülebilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri okullardaki alt yapı yetersizliğinden de yakınmakta ve bu eksikliklerin giderilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Örneğin sınıf öğretmenlerinden D-E-Emre kodlu öğretmenin “Önceleri kullandım, önceki yıllarda da şimdi sınıf müsait değil, projeksiyonda bir sıkıntımız var.”, D-E-Ömer kodlu öğretmenin “Çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Fakat şöyle bir sıkıntı var. Bakanlık tarafından projeksiyonun, akıllı tahtanın, internet ağının güçlü bir şekilde hazırlanması lâzım.”, D-E-Ahmet kodlu öğretmenin “Animasyonlar, gerçi bizim sınıfta projeksiyonda sıkıntı var. Akıllı tahtalar olsaydı o uygulamayla hepsini yapardık. Ama ben bazen gerekli konularda cep telefonundan gösteriyorum. Bu şekilde yapmaya çalışıyorum.”, D-K-Ayşe kodlu öğretmenin “Ben çok kullanamıyorum. Sadece çizgi film dersini bir ders olarak mesela arada vakit geçirme amaçlı kullanıyorum. Niye çok kullanamıyorum? Şartlarımız eşit değil. Sınıfımda internetim yok çünkü. Sadece yüklediğimiz çizgi filmleri izletebiliyoruz ve tekrar tekrar aynı şeyleri izletiyoruz. O da sıkıcı oluyor. Yani araştırıp da o anda farklı bir şeyler bulacak imkânımız yok.”, D-K-Leyla kodlu öğretmenin “İnternet bağlantısı yok. Arkadaşları, bu işten anlayan bir arkadaşı her ders çağırıyoruz. Hocam, gelin bize bir yardımcı olun, şurada bağlantı koptu, şurada sıkıntı var. Olmayan bir şeyi? Yok? Gerçekten alt yapımız yok. Bunun verimli olup olmaması da bana çok da şey gelmiyor.”, D-K-Sevil kodlu öğretmenin “Ben de şartlardan dolayı çok kullanamıyorum ama şartlar olduğu zaman sık sık kullanırım.” şeklindeki ifadeleri, konu ile ilgili ifade örnekleridir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin ifadelerinden hareketle, okullarda mevcut alt yapı yetersizliklerinin farkına varılıp, bu yetersizlikler ilgili birimlerce yerinde tespit edilerek, söz konusu sıkıntıların ortadan kaldırılması sağlanabilir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları kapsamında aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Bu çalışmada sınıf öğretmenleri çizgi film ve animasyon kullanımına ilişkin bazı durumlara dikkat çekmişlerdir. Bu kapsamda sınıf öğretmenlerine çizgi film ve animasyon kullanımına ilişkin yetkinliklerini ve becerilerini geliştirmek üzere profesyonel öğretmen ve okul yöneticileri eğitimleri düzenlenebilir. Bu bağlamda yapılacak eğitimlerde; çizgi film ve animasyonlarla ilgili belli başlı özelliklerinin tanıtılabileceği, öneminin tartışılacağı, çizgi film ve animasyon ile tasarlanmış bir dersin nasıl işe koşulabileceği, farklı yöntem ve tekniklerle, sınıf içi etkileşim ve tartışmalardaki yönergelerle animasyon ve çizgi filmlerin kullanımının nasıl organize edileceğine dair öğretmenlere yol haritaları sunulabilir.

2. Öğretmen eğitimi kapsamında eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği bölümlerinde eğitim öğretimde animasyon ve çizgi filmlerin kullanılmasına yönelik ders içerikleri revize edilebilir, öğretim derslerinin (Hayat Bilgisi Öğretimi, Matematik Öğretimi vb.) ders içeriklerine bir eğitim materyali olarak çizgi film ve animasyonların kullanımı eklenebilir.

3. Animasyon ve çizgi filmlerin çocukların farklı gelişim alanlarındaki etkilerine bakmak ve hangi değişkenlerin etkisinin olduğunu tespit etmek adına farklı araştırma desenlerinde (ilişkisel, boylamsal, kesitsel vb.) araştırmalar tasarlanabilir. Özellikle mizahın eğitimdeki yeri, çocukların motivasyon düzeyi gibi konular animasyon ve çizgi filmlerin etkisini farklı boyutlarda durumu tespit edilebilir.

4. Bu çalışmada çizgi film ve animasyon ile ilgili olarak hayat bilgisi dersi kapsamında sınıf öğretmenlerin görüşleri betimlenmiştir. Yapılacak olan çalışmalarla farklı dersler ve farklı branşlar açısından da çizgi film ve animasyon kullanımı ile ilgili çalışmaları yapılabilir.

5. Bu çalışmada Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri betimlenmiştir. Yapılacak olan başka çalışmalarda Hayat Bilgisi dersinde çizgi film ve animasyon kullanımının öğrenci başarısına, hayat bilgisi dersine yönelik tutuma, bilgilerin kalıcılığına, beceri ve değer eğitimine etkileri gibi birçok özelliğe bakılabilir.

6. Çizgi film ve animasyonların hayat bilgisi dersinde kullanımına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin betimlendiği bu çalışmada sınıf öğretmenlerin bazı önerileri olmuştur. Bu önerilerden “a. bakanlık tarafın hayat bilgisi dersiyle ilgili eğitim CD'leri hazırlanmalı, b. okullarda alt yapı yetersizliği giderilmeli, c. animasyonu hazırlayanlar konusunda uzman olmalı, ç. yönergeler ve hedefler verildikten sonra izletilmeli, d. çizgi film

ve animasyon konusunda ebeveynler de eğitilmeli, e. çizgi filmler ve animasyonlar kazanımlara yönelik yapılmalı, f. animasyonlar öğrenci seviyesine göre hazırlanmalı ve g. hazırlanan animasyonlar tekrar tekrar izlenebilmeli” önerilerinin eğitim paydaşları tarafından dikkate alınması önerilebilir.

7. Okullardaki çizgi film ve animasyonların nitelikli kullanımının sağlanması için teknolojik araç gereç eksikliği ile mevcut alt yapı eksikliğinin giderilmesi kapsamında öncelikli olarak

8. Eğitim programlarını, öğretme- öğrenme sürecine ve öğrenci seviyelerine uygun, bütünleşmiş materyal ve içerik geliştirmede animasyon ve çizgi filmler üretilebilir. Bu kapsamda üretilen çizgi film ve animasyonların Eğitim Bilişim Ağı (EBA) dijital platformu üzerinden öğretmenlerin erişimine açılabilir.

KAYNAKÇA

- Abuzahra, N., Farrah, M. A.-H. ve Zalloum, S. (2018). Using Cartoon in Language Classroom from a Constructivist Point of View. *SSRN Electronic Journal*, (3), 229–245. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2822995>
- Adak Özdemir, A. ve Ramazan, O. (2012). Çizgi Filmlerin Çocukların Davranışları Üzerindeki Etkisinin Anne Görüşlerine Göre İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 157-173.
- Akkoyunlu, B., Altun, A. ve Yılmaz Soylu, M. (2008). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Maya Akademi.
- Akyürek Tay, B. ve Tay, B. (2009). Hayat Bilgisi Öğretiminde Yapılandırmacılık. B. Tay (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (49-69). Ankara: Maya Akademi.
- Al-Rabaani, A. H. ve Al-Aamri, I. H. (2017). The Effect Of Using Cartoons On Developing Omani Grade 4 Students' Awareness Of Water Issues And Their Attitudes Towards Using Them In Teaching Social Studies. *Journal of Social Studies Education Research*, 8(1), 35–46. <https://doi.org/10.17499/jsser.67871>
- Alan, İ. (2009). *Sevgi İçerikli Çizgi Filmlerin İlköğretim 5. Sınıftaki Çocukların Görsel Sanatlar Dersinde Yaptıkları Resimler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Animasyon Sektörü Raporu (2017). <http://online.pubhtml5.com/bvlp/oljp/#p=1> adresinden 16.09.2018 tarihinde alınmıştır
- Araboğa, E. (2018). *Çizgi Filmler ve Tüketim Kültürü: Çizgi Filmlerde Tüketim Davranışlarının ve Tüketim Nesnelерinin İlkokul ve Ortaokul Çağındaki Çocuklara Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, P. (2016). *Çizgi Filmlerde Lider Özelliklerinin Eğitimdeki Yeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Arıcı, N. ve Dalkılıç, E. (2006). Animasyonların Bilgisayar Destekli Öğretime Katkısı: Bir Uygulama Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (2), 421-430.
- Arıkan, A. (2001). *Yedi On İki Yaş Arası Çocuklara Çizgi Film Yöntemi İle Müze Eğitiminin Verilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Attila, R. (2010). Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılabilecek Strateji Yöntem ve Teknikler. N. Baydal (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (67-117). İstanbul: Lisans.

- Ayan, S. ve Baş, B. (2015). izgi Filmlerdeki Söz Varlığıyla İlkokul ğrencilerinin Söz Varlığı zerine Bir Araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 84-99.
- Aykaç, M. ve Adıgüzel, . (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının ğrenci Başarisına Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1),297-314.
- Ayvacı, H. Ő., Abdüsselam, Z. ve Abdüsselam, M. S. (2012). Animasyon Destekli izgi Filmlerin Fen ğretimine Etkisi: 6. Sınıf Kuvveti Keşfedelim Konusu rneği. *Eğitim ve ğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 182-190.
- Başarmak, U. (2013). *Karikatür Animasyonuna Dayalı evrimii ğrenme Ortamının ğrencilerin Başarisına, Fen ğrenmeye Yönelik Motivasyonuna ve Mizaha Yönelik Tutumuna Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Başarmak, U. ve Mahiroğlu, A. (2015). Çevrimiçi ğrenme Ortamında Kullanılan Karikatür Animasyonuna İlişkin ğrenci Görüşleri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 6 (19), 234-253.
- Bayındır, N. (2015). Sınıf ğretmenlerinin izgi Filmlerin ğretimsel Rolüne İlişkin Görüşleri. *International Journal of Social Science*, 41, 109-117.
- Baymur, A. F. (1937). *Hayat Bilgisi ğretimi*. İstanbul: Devlet.
- Bektaş, M. (2009). Hayat Bilgisi Dersinin Dn Bugünü. S. Öğülmüş (Ed.), *İlköğretim Hayat Bilgisi ğretimi ve ğretmen El Kitabı* içinde (13-29). Ankara: Pegem.
- Belet, Ő. D. (2008). Hayat Bilgisi Dersi ğretim Programı. Ő.Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ğretimi* içinde (21-40). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Belet, D. Ő. (1999). *İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve örnek alışmalar*. Ankara: Siyasal.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi ğretimi*. Ankara: Nobel.
- Birkök, M. C. (2008). Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Eğitimde Alternatif Medya Kullanımı: Sinema Filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-12.

- Bursalı, H. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2015). Çizgi Dizilerin 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Söz Varlığına Katkısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 60-74.
- Bütün Kar, E. ve Elma, C. (2017). Medya Destekli Öğretimin Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2),531-549.
- Büyükalan Filiz, S. (2014). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. M. Ç. Özdemir (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (1-30). Ankara: Pegem Akademi.
- Brückl, H. (1932). İlk Toplu Tedrisin Temeli Olmak İtibariyle: Hayat - Bilgisi. F. Gündüzalp (Çev.). İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
- Can, A. (1995). *Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Chan, C. K. Y. (2015). Use of Animation in Engaging Teachers and Students in Assessment in Hong Kong Higher Education. *Innovations in Education and Teaching International*, 52(5), 474–484.
- Chieu, V. M., Herbst, P. ve Weiss, M. (2011). Effect Of An Animated Classroom Story Embedded İn Online Discussion On Helping Mathematics Teachers Learn To Notice. *InJournal of the Learning Sciences* (Vol. 20).
- Cin, M. (2005). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerde Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler. A. Tanrıoğen (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (119-164). İstanbul: Lisans.
- Creswell, J. W. (2014). Araştırma Deseni. S. B. Demir (Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çelenk, E. (1995). *Televizyonda Gösterilen Çizgi Filmlerin İlkokul Çağı Çocukları Üzerindeki Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Çelik, S. Ö. (2015). *7.Sınıf Basit Makineler Konusunun Film ve Çizgi Filmler İle Öğretimin Tutuma ve Akademik Başarıya Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Çetin Erus, Z. ve Alıcı, B. (2017). Günümüz Türk Animasyon Sineması'na Modernleşme Kuramları Ekseninde Bir Bakış. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 47-71.

- Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Kadioğlu.
- Çizgi Film Sektörel Bilgilendirme Raporu. (2016). www.netco.com.tr/wp-content/uploads/2016/04/Sektor_Rapor.pdf adresinden 12.09.2018 tarihinde alınmıştır.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 95-107.
- Dalacosta, K., Kamariotaki-Paparrigopoulou, M., Palyvos, J. A. ve Spyrellis, N. (2009). Multimedia application with animated cartoons for teaching science in elementary education. *Computers and Education*, 52(4), 741–748. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2008.11.018>
- Dalacosta, K., Paparrigopoulou-Kamariotaki, M. ve Pavlatou, E. (2011). Can We Assess Pupil's Science Knowledge With Animated Cartoons?. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 3272–3276.
- Daşdemir, İ. ve Doymuş, K. (2012). Fen ve Teknoloji Dersinde Animasyon Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (3), 33-42.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z., (2014). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (1-22). Ankara: Pegem Akademi.
- Deveci, H. (2008). Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı, Kapsamı ve İlköğretim Programındaki Yeri. Ş. Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Doğan, A. ve Göker, G. (2012). Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları. *Milli Eğitim Dergisi*, 194, 5-30.
- Eker, C. ve Karadeniz, O. (2014). The Effects of Educational Practice with Cartoons on Learning Outcomes. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(14), 223–234.
- Ersin, P. ve Bayyurt, Y. (2015). Odak Grup Görüşmeleri. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel Araştırma* içinde (202-218). Ankara: Anı.

- Eskandari, M. (2007). *İran'da Televizyonda Yayınlanan Çizgi Filmlerin İlkokul Öğrencilerinin Eğitimine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Fedakar, P. (2011). Çizgiyi aşanlar: Cille Türk Mitolojisinin Çizgi Filmde Kullanılması ve Çizgi Filmle Aktarılması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 11(1), 107-119.
- Glesne, C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev.). Ankara: Anı.
- Girgin, M. (2010). Geçmişten Günümüze Hayat Bilgisi Dersinin Gelişimi. N. Baydal (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi içinde* (9-30). Ankara: Lisans.
- Güler, D. (1989). Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Yüksek Okulu Yayınları*. 5, 163-177.
- Güler, D. (1989). Kişilik Kavramı ve Çocuk Kişiliği. *Kurgu İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 6, 285-294.
- Güler, D. (1992). Çizgi Filmlerin Eğitim İletişimi Boyutları ve Bir Örnek Olay Çözümlemesi. Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Yüksek Okulu Yayınları*, 7.
- Güliden, B. (2015). Değerler Eğitiminde Çizgi Filmlerin İşlevi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, , 735-765.
- Güleryüz, H. (2008). *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Programı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gültekin, M. (2013). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Kavramına Yükladıkları Metaforlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 126-141.
- Gültekin, M. (2015). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara. Nobel.
- Güneş, V. (2010). *Çizgi Film Karakterlerinin Çocukların Satın Alma Davranışlarında Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Güngör, A. C. (2015). Animasyon Sinemasına Ekoeleştirel Yaklaşım: “Wall-E” Filminin İncelenmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 5(1), 1-16.
- Güvercin, Z. (2010). *Fizik Dersinde Simülasyon Destekli Yazılımın Öğrencilerin Akademik Başarısına, Tutumlarına ve Kalıcılığa Olan Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Göktepe, E. (2015). *Geçmişten Günümüze Hareketli Görüntü ve Türkiye’de Animasyonun Gelişimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Habib, K. ve Soliman, T. (2015). Cartoons’ Effect in Changing Children Mental Response and Behavior. *Open Journal of Social Sciences*. 03. 248-264.
- Hacıbektaşoğlu, E. S. (2014). *Kültürel Çalışmalar ve Çizgi Filmlerin Çocuk İzleyici Üzerindeki Etkileri Araştırmaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Iamurai, S. (2009, Kasım). *Positive Cartoon Animation To Change Children Behaviors In Primary Schools*. International Conference on Primary Education’ da sunulmuş bildiri, Hong Kong.
- Islam, B., Ahmed, A., Islam, K. ve Shamsuddin, A. K. (2014). Child Education Through Animation: An Experimental Study. *International Journal of Computer Graphics ve Animation*, 4(4), 43–52. <https://doi.org/10.5121/ijcga.2014.4404>
- İmik, Ü. (2011). *Çizgi Film Müziklerinin Yapısal Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- İnaç, A. E. (2010). *Animasyon Kullanımının İlköğretim Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersindeki Akademik Başarılarına ve Akılda Tutuma Düzeylerine Etkisi: 6. 7. ve 8. Sınıflar Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Jintapitak, M. (2018). "Use Of Animation Characters To Motivate Students In A Higher Education Class". *International Conference on Digital Arts, Media and Technology (ICDAMT)*, 280-284.
- Kaba, F. (1992). *Animasyonun Eğitim Amaçlı Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kaba, F. (1994). Çizgi Film Üzerine. *Eskişehir Anadolu Sanat Süreli Sanat ve Kültür Dergisi*, 2, 81-87.
- Kaba, F. (2014). Çizgi Filmlerde Grafik İfade ve Konu Açısından Kültürel Etkiler: Türk Çizgi Film Örnekleri. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8 (3), 163-181.

- Kaçar, T. (2017). *Türkiye’de Çizgi Film Animasyon Eğitiminin Akademik Yaratıcılık Bağlamında İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kalafatçı, Ö. (2017). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Ordu İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi, Ordu.
- Kalaycı, N. (2015). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Bir Çizgi Film Çözümlemesi: PEPEE. *Eğitim ve Bilim*, 40 (177), 243-270.
- Kar Bütün, E. ve Elma, C. (2017). Medya Destekli Öğretimin Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2),531-549.
- Karakuş, N. (2015). Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimine Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12 (30), 251-277.
- Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut İsimli Animasyon Çizgi Filmin Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (34), 34 – 149.
- Katırcıoğlu, H. ve Kazancı, M. (2003). Genel Biyoloji Derslerinde Bilgisayar Kullanımının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 127-134.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2008). İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 159-182.
- Kaya, B. (2016). Hayat Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Strateji Yöntem ve Teknikler. S. Güven ve S. Kaymakçı (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi içinde* (214-245). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, E. ve Çengelci, T. (2011). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Filmlerden Yararlanılmasına İlişkin Görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 116-135.
- Keogh, B. ve Naylor, S. (1999). Concept Cartoons, Teaching And Learning İn Science: An Evaluation. *International Journal of Science Education*, 21(4), 431446.

- Kılınç, F. (2013). *Çizgi Filmlerdeki Temel Sosyal Değerler: Pepee Ve Pocoyo Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik Analizi. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel Araştırma* içinde (253-266). Ankara: Anı.
- Kleeman, G. (2006). Using Cartoons To investigate Social And Environmental issues. *Ethos*, 14(3), 9-19.
- Kolomuş, A. (2009). *11.Sınıf "Kimyasal Reaksiyonların Hızları" Ünitesinin 5E Modeline Göre Animasyon Destekli Öğretimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kozan, E. (2015). *Üç Boyutlu (3d) Dijital Animasyon Teknolojisinin TV Yayıncılığında Kullanımı: "Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar" ve "Can" Çizgi Film Örnekleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Koroğlu, M. (2016). *Çizgi Filmlerle Kavram Öğretimi: Pepee ve Caillou Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Köşker, C. N. (2005). *Televizyondaki Çizgi Filmlerin (Animasyon), İlköğretim Çağı Çocuklarının Eğitimi Üzerine Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Krishnan, P. D. ve Yunus, M. (2018). Animated Cartoons to Develop Listening Skill and Vocabulary. 7, 20–25.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel Akademi
- MEB, (2018). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1.2.3. Sınıflar)*. Ankara.
- Meydan, A. ve Akdağ, H. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Tay, B. ve Öcal, A. (Ed), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (153-192). Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B., & Huberman, M. (1994). *Qualitative Data Analysis: A Sourcebook of New Methods*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Od, Ç. (2013). Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretiminde Çizgi Filmlerin Dinlediğini Anlama ve Konuşma Becerilerine Katkısı. *Turkish Studies*, 8(10), 499-508.

- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *EKEV Akademi Dergisi*, 15 (48), 303-319.
- Oruç, Ş. ve Teymuroğlu, B. (2011). The Effects Of Using Cartoon İn Teaching Social Sciences on Attitudes of Students Against to Social Science Course. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15, 3211–3215.
- Oruç, Ş. ve Teymuroğlu, B. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Film Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi. *International Journal of Field Education*, 2 (2), 92-106.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 11(1), 323-343.
- Özer, S. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Filmlerin Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Özgökbil Bilis, P. (2011). *Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Özön N. ve Baymur, F. (1953). *Hayat Bilgisi Konuları İle İlgili Dil Çalışmaları*. İstanbul: İnkılâp.
- Öztaş, S. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımı. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (341-359). Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2018). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Polk, R. A. (2013). *The Effect Of Teaching Biology Concepts With Animations Compared To Static Cartoons On Content Retention*. Louisiana State University Master's Theses. 681. https://digitalcommons.lsu.edu/gradschool_theses/681 adresinden erişilmiştir.
- Rosen, Y. (2009). The Effects Of An Animation-Based On-Line Learning Environment On Transfer Of Knowledge And On Motivation For Science And Technology Learning Yigal Rosen Faculty Of Education University Of Haifa Abstract. *Journal of Educational Computing Research*, 40(4), 451–467.
- Rule, A. C. ve Auge, J. (2005). Using Humorous Cartoons To Teach Mineral And Rock Concepts İn Sixth Grade Science Class. *Journal of Geosciences Education*, 53(3), 548-558.

- Sağlam, M.(2008). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. A. Ç. Sağlam (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (1-24). Ankara: Maya Akademi.
- Sağlam, H. İ. (2015). Toplum, Birey ve Doğaya Bütüncül Bakış: Hayat Bilgisi. Gültekin, M. (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi İçinde* (1-15). Ankara: Nobel Akademi.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Ertem.
- Somyürek, S. (2010). Bilişim Teknolojileri Öğretimde Materyal Kullanımı. S. Şahin (Ed.), *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Özel Öğretim Yöntemleri I-II* içinde (227-255). Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, V. (1998). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Anı.
- Sönmez, V. (1998). *Hayat Bilgisi Öğretimi Ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları İlkeleri ve Temel Özellikleri. G. Can (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (15-39). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Sözer, E. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan İlke, Strateji, Yöntem ve Teknikler. Ş.Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (79-100). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Stephenson, R. (1973). *The Animated Film*, B.1, New York.
- Şahin, A. E. (2013). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. V.Sönmez (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (1-24). Ankara: Anı.
- Şişman, M. (2014). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıoğen, A.(2005). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Etkili Vatandaş Yetiştirme. A. Tanrıoğen (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (1-21). İstanbul: Lisans.
- Taş Mentiş, A. (2015). Hayat Bilgisi Öğretiminde Strateji Yöntem ve Teknikler. M. Gültekin (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (91-113). Ankara: Nobel Akademi.
- Tay, B. (2017). Hayat Bilgisi: Hayatın Bilgisi. B. Tay (Ed.), *Etkinlik Örnekleriyle Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (1-43). Ankara: Pegem Akademi.

- Tay B., Baş, M. ve Aslan, ř. (2018). Hayat Bilgisi Öğretiminde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. 7th International Social Studies Education Symposium, 27-38. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)
- Temizyürek, F. ve Acar, Ü. (2014). Çizgi Filmlerdeki Subliminal Mesajların Çocuklar Üzerindeki Etkisi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3 (3), 25 – 39.
- Tezcan, H. ve Yılmaz, Ü. (2003). Kimya Öğretiminde Kavramsal Bilgisayar Animasyonları İle Geleneksel Anlatım Yöntemin Başarıya Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(2).
- Toledo, M. A., Yangco, R. T. and Espinosa, A. A. (2014). Media Cartoons: Effects on Issue Resolution in Environmental Education. *International Electronic Journal of Environmental Education*, 4 (1). <https://doi.org/10.18497/iejee-green.99250>.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Bursalı, H. (2015). Çizgi Dizilerle Kalıp (İlişi) Söz Öğretimi: Cille Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 69-83.
- TDK, (2005). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük: 10. Baskı. Türk Dil Kurumu Yayınları: 549.
- TDK. (2018). www.tdk.gov.tr. (Forsnet) Ağustos 24, 2018 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b8003c875fed4.24074449 adresinden alındı.
- TDK. (2018). www.tdk.gov.tr. (Forsnet) Ağustos 24, 2018 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b8006afa3bc75.00573197 adresinden alındı.
- Türker, İ. H. (2011). Canlandırmanın Tarihçesi ve Türk Canlandırma Sanatı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 227-241.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Uçarcan, Ç. (2010). *1970 Sonrasında Türk Çizgi Film (Animation) Sektörünün Gelişmesi ve Sorunlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun Eğitiminde ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou Ve Pepee Örneği. *Turkish Studies*, 8(10), 707-719.
- Yalın, H. İ. (2014). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Akademi.
- Yaman, E., Bayburtlu, F. İ., Tekir, B. ve Kırman, S. (2015). Dede Korkut Çizgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 245-269.

- Yapıcıoğlu, G. (2010). *Bir Popüler Kültür Ürünü Olarak Animasyon Sinema: Kayıp Balık Nemo, Buz Devri, Wall-e.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yaşar, Ş. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Araç Gereçler. Ş.Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (121-142). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yel, S., Taşdemir, A. ve Yıldırım, K. (2015). Sosyal Bilgilerde Öğretim Strateji Yöntem ve Teknikleri. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (41-98). Ankara: Pegem Akademi.
- Yetim, G. ve Sarıçam, H. (2016). Çizgi Film Programlarının Çocuklara Etkisi Konusunda Ailelerin Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 341-364.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yin, R. K. (2017). *Durum Çalışması Araştırması Uygulamaları*. İ. Günbayı (Çev.). Ankara: Nobel Akademi.
- Yücel, F. (2015). Kültürel Yozlaşma Bağlamında Okul Öncesi-İlkokul Öğrencilerinin Masal ve Çizgi Filmle İlgili Algıları. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi (KKEFD)*, 30, 119-135

EKLER

EK 1. İzin Belgesi

EK 1. İzin Belgesi

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 24512418-605.01-E.24604000
Konu : Şule ASLAN'ın
Araştırma izni

20/12/2018

VALİLİK MAKAMINA

Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 11.12.2018 tarih ve 116628 sayılı yazıları ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Şule ASLAN'ın "Hayat Bilgisi Öğretiminde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri" konulu görüşme formu uygulama isteği bildirilmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Şule ASLAN'ın söz konusu araştırmasını, İl geneli resmi-özel ilkököl sınıf öğretmenlerine Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22.08.2017 tarih 12607291 sayılı (2017/25 nolu genelge) emirleri doğrultusunda, araştırmacının sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre müdürlüğümüz tarafından mühürlenmiş görüşme formlarının uygulaması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Şevket KARADENİZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
20/12/2018

Adnan KAYIK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Yenice Mahallesi 182. Sokak No2/ P.K.40100
Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ: kirsehir.meb.gov.tr
e-posta: kirsehirmem@meb.gov.tr

Bilgi için: Muhamed KARAKAYA-Şube Müd.
Tel: 0 (386) 213 51 50
Faks: 0 (386) 213 10 03

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 86d3-e936-3ebd-b903-5450 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Şule ASLAN

Doğum Yeri ve Yılı : Kırşehir 12.11.1983

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : suleaslan40@gmail.com

ogr.sule.aslan@ahievran.edu.tr

Eğitim Durumu

Lisans : Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans: AEÜ, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Mesleki Deneyim

Kırşehir Koleji **Sınıf Öğretmeni** **2017-2019**

Yayınlar :

- Aslan, Ş. ve Baş, M. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Süreci İçerisinde Masal Kullanımı. International Congress Of Eurasian Social Sciences, 298. (Özet Metin Bildiri/Sözlü Sunum)
- Aslan, Ş., Gürler, B., Analı, K. C. ve Pektaş, S. (2018). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. 2nd International Congress Of Eurasian Social Sciences, 632, 633. (Özet Metin Bildiri/Sözlü Sunum)
- Tay B., Baş, M. ve Aslan, Ş. (2018). Hayat Bilgisi Öğretiminde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. 7th International Social Studies Education Symposium, 27-38. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)